

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ Επιθεώρηση

Διημερίδα
ΑΔΙΣΠΟ 2008

Η νέα Γεωπολιτική Πραγματικότητα
στα Υποσυστήματα ΝΑ Ευρώπης - Καυκάσου
& Ευρύτερης Μέσης Ανατολής.
Ο Ρόλος της Ελλάδας

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Διοικητής ΑΔΙΣΠΟ
Υπτιχος (Ι) κ. Κων/νος Βλαχάβας

**ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ**

Διευθυντής Σπουδών
Απχος Ηλίας Δημητρόπουλος ΠΝ
Σμχος (Ι) Αθανάσιος Κοψαχειλής
Αντχος Χρήστος Γκίκας ΠΝ
ΜΥ Ελευθερία Καρατσίν
ΜΥ Θεοδώρα Χατζηδάκη

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΕΝΤΥΠΟΥ

ΜΥ Ελευθερία Καρατσίν

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ-ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΙΚΟΝΑΣ

Επχίας (ΠΖ) Χριστίνα Αντωνιάδου
ΜΥ Ελευθερία Καρατσίν

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Τμήμα Μελετών Ερευνών

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Παντελής Σαββίδης, Δημοσιογράφος
Ιωάννης Μάζης, Καθηγητής Ιονίου Παν/μίου
Κων/νος Γρίβας, Δρ. Γεωπολιτικής
Κων/νος Γώγος, Δρ. Γεωπολιτικής Παν/μίου Αθηνών
Σπυρίδων Σφέτας, Επίκουρος Καθηγητή
Ηλίας Ηλιόπουλος, Δρ. Ναυτικής Ιστορίας &
Γεωπολιτικής ΣΝΔ
Μάμος Καραγιάννης, Λέκτορας Διεθνών Σχέσεων
Παν/μίου "Μακεδονίας"
Ανδρέας Ανδριανόπουλος, Οικονομολόγος
Καθηγητής
Κων/νος Κόλμερ, Οικονομικός Αναλυτής
Δημοσιογράφος

ΔΙΑΝΟΜΗ

Υπουργεία, Γενικά Επιτελεία,
Στρατιωτικοί Σχηματισμοί, ΓΕΕΦ, ΣΕΘΑ,
Στρατιωτικές Σχολές,
Σπουδαστές ΑΔΙΣΠΟ,
ΑΕΙ, Ινστιτούτα και Ερευνητικά Ιδρύματα

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΚΤΙΡΙΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ
Γεωργικής Σχολής 29, ΤΚ 55134 Θεσσαλονίκη
Τηλ. 2310 472603, FAX 2310 471710
e-mail: grammateia@adispo.auth.gr

Διανέμεται Δωρεάν

ΟΡΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στη Διακλαδική Επιθεώρηση δημοσιεύονται:

α. Επιστημονικές εργασίες και διαλέξεις των Σπουδαστών της Σχολής, ομιλίες της Ηγεσίας του ΥΕΘΑ, που αφορούν τις ΕΔ, Καθηγητών Πανεπιστημίων και γενικά Πνευματικών Προσωπικοτήτων, για θέματα Διακλαδικού ενδιαφέροντος, Στρατηγικής, Γεωπολιτικής και Διεθνών Σχέσεων.

β. Συμπεράσματα ή αποσπάσματα από σεμινάρια, ημερίδες και διημερίδες, που διοργανώνει η Σχολή.

γ. Εκπαιδευτικές και λοιπές δραστηριότητες της Σχολής.

Οι εργασίες πρέπει να περιλαμβάνουν πλήρη επιστημονική τεκμηρίωση - βιβλιογραφία, και να αναφέρουν πλήρως τα στοιχεία του συγγραφέα και να μην υπερβαίνουν τις 4000 λέξεις.

Δε δημοσιεύονται εργασίες που περιέχουν διαβαθμισμένες πληροφορίες, δεν τεκμηριώνεται το περιεχόμενό τους και έχουν αιχμές πολιτικής φύσεως ή μη ευπρεπείς εκφράσεις.

Δημοσίευση εργασίας δε σημαίνει αποδοχή απόψεων του συντάκτη της από την ΑΔΙΣΠΟ.

Οι βιβλιογραφικές σημειώσεις πρέπει να έχουν ενιαία αρίθμηση, να βρίσκονται στο τέλος του άρθρου και να δίνονται ως εξής: Ονοματεπώνυμο συγγραφέα, Τίτλος βιβλίου και υπότιτλος, Εκδοτικός οίκος, Έτος έκδοσης, Σελίδα.

Οι μελέτες στρατηγικού και γεωπολιτικού περιεχομένου πρέπει να συνοδεύονται και από σχετικούς χάρτες και σχεδιαγράμματα. Φωτογραφίες δημοσιεύονται μόνο εάν το περιεχόμενό τους κρίνεται αναγκαίο για την πληρύτερη κατανόηση του αναγνώστη.

Η οποιαδήποτε συνεργασία πρέπει να παραδίδεται σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή.

Δεν επιστρέφεται το υλικό, ανεξάρτητα αν δημοσιευθεί ή όχι.

πρόλογος

του Υπτιχου (Ι) Κων/νου Βλαχάβα

Με αφορμή το ενδιαφέρον θέμα της Νέας Γεωπολιτικής πραγματικότητας στα υποσυστήματα της ΝΑ Ευρώπης - Καυκάσου και ευρύτερης Μ. Ανατολής, που διαπραγματεύτηκε η διημερίδα, η οποία διοργανώθηκε από την Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή Πολέμου, έχουμε την ευκαιρία σ' αυτό το τεύχος να δεχθούμε πολλές πληροφορίες, οι οποίες εκμαιούτηκαν από τον πολύ γόνιμο διάλογο που διεξήχθη.

Όλα αφορούν τη Γεωπολιτική, τις νέες τάσεις στη διπλωματία και στρατηγική, οι οποίες επηρεάζουν άμεσα την ασφάλεια και σταθερότητα στη ΝΑ Ευρώπη, τον Καύκασο και την ευρύτερη Μέση Ανατολή.

Οι εξελίξεις στο χώρο αυτό βρίσκονται σε συνάρτηση με τη Χώρα μας και τα γεωπολιτικά μας συμφέροντα. Μέσα από τις αλλαγές, που σημειώθηκαν πρόσφατα στο διεθνές περιβάλλον, η Ελλάδα ανέπτυξε ευρύτερο προσανατολισμό εφαρμόζοντας πιο σύνθετη εξωτερική πολιτική.

Οι φιλικές σχέσεις της Χώρας μας με την εξεταζόμενη περιοχή, μας τοποθετούν σε πλεονεκτική θέση έναντι των ετέρων μας και μας δίνουν πρωταγωνιστικό ρόλο για την επίτευξη της ασφάλειας και σταθερότητας σ' αυτό τον τόσο σημαντικό Γεωστρατηγικό χώρο του Πλανήτη.

Οι Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις πάντα σύγχρονες, αποδεικνύουν συνεχώς με τη διεθνή παρουσία τους στα πλαίσια των ειρηνευτικών αποστολών, ότι συμβάλλουν έμπρακτα στη διατήρηση της ασφάλειας στην περιοχή και στην οικοδόμηση πνεύματος εμπιστοσύνης.

Η Διακλαδική Επιθεώρηση δίνει την ευκαιρία στους αναγνώστες της να ενημερωθούν για όσα ειπώθηκαν, από διακεκριμένους ομιλητές για ένα τόσο σημαντικό ζήτημα.

8

Άρθρα **Διημερίδας**

Πρόλογος 1

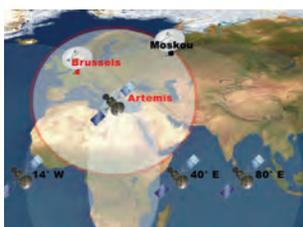

Ομιλία Έναρξης Διημερίδας
Διοικητού ΑΔΙΣΠΟ Υππχου (I)
κ. Κων/νου Βλαχάβα

4

Οι εξελίξεις στο Γεωστρατηγικό Περιβάλλον του Ισραήλ και Προοπτικές Σταθεροποίησης
του κ. Ιωάννη Μάζη

8

Οι Εξελίξεις στο Γεωστρατηγικό Περιβάλλον της Τουρκίας και οι Ελληνοτουρκικές Σχέσεις
του κ. Κων/νου Γρίβα

23

Ισλαμιστικό Κίνημα στην Τουρκία. Ιδεολογία, Διασυνδέσεις και Λειτουργίες: Η Εξτρεμιστική Ισλαμιστική Οργάνωση Χιζμπολλάχ
του κ. Κων/νου Γώγου

33

Εστίες και Παράγοντες Αποσταθεροποίησης στο Υποσύστημα της ΝΑ Ευρώπης
του κ. Σπυρίδων Σφέτα

41

Χαιρετισμός - Εισήγηση

Δημοσιογράφου
κ. Παντελή Σαββίδη

6

Διδάγματα Γεωπολιτικής στη σύγχρονη Πραγματικότητα
του κ. Ηλία Ηλιόπουλου

52

Εστίες και Παράγοντες Αποσταθεροποίησης στο Υποσύστημα Κασπίας Καυκάσου
του κ. Μάνου Καραγιάννη

62

Ρωσο-Αμερικανικές Σχέσεις και Επιπτώσεις τους στην Κατανομή Ισχύος της Περιοχής
του κ. Ανδρέα Ανδριανόπουλου

75

Γεωπολιτική της Ενέργειας στο Αιγαίο Πέλαγος. Η Περίπτωση των Ελληνικών Πετρελαίων. Η Ανάγκη Εθνικής Ενεργειακής Πολιτικής
του κ. Κων/νου Κόλμερ

82

Δραστηριότητες **ΑΔΙΣΠΟ**

101

Δημερίδα
ΑΔΙΣΠΟ 2008

101

Διαλέξεις
στην ΑΔΙΣΠΟ

103

Οι Αρχηγοί
ΓΕΑ, ΓΕΝ
& ΓΕΕΦ

105-106

Ημερίδα
ΑΔΙΣΠΟ 2008

107

Εκπαιδευτικό
ταξίδι στην
Ιταλία

109

Εκπαιδευτικό
ταξίδι στο
Βέλγιο

110

Εκπαιδευτικό
ταξίδι στο
Βέλγιο

110

ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ ΑΔΙΣΠΟ 2008

Η Νέα Γεωπολιτική πραγματικότητα στα υποσυστήματα Ν.Α Ευρώπης - Καυκάσου & ευρύτερης Μ. Ανατολής. Ο Ρόλος της Ελλάδας

ΟΜΙΛΙΑ ΕΝΑΡΞΗΣ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑΣ ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΑΔΙΣΠΟ ΥΠΟΠΤΕΡΑΡΧΟΥ κ. ΚΩΝ/ΝΟΥ ΒΛΑΧΑΒΑ ΣΤΙΣ 26 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2008

Με ιδιαίτερη χαρά σας καλωσορίζω στη Λέσχη Αξιωματικών Φρουράς Θεσσαλονίκης, στη διημερίδα που διοργανώνει η Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή Πολέμου, με θέμα "Η Νέα Γεωπολιτική πραγματικότητα στα υποσυστήματα ΝΑ Ευρώπης - Καυκάσου και ευρύτερης Μ. Ανατολής".

Το θέμα της Διημερίδας είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον και επίκαιρο, γιατί σήμερα πολλοί παράγοντες που επιδρούν στην παγκόσμια ασφάλεια και διαμορφώνουν νέες τάσεις στη διπλωματία και τη στρατηγική, συνδέονται άρρηκτα με την ασφάλεια και σταθερότητα στη ΝΑ Ευρώπη τον Καύκασο και την ευρύτερη Μέση Ανατολή. Αυτός ήταν και ο λόγος της επιλογής από τη σχολή του παραπάνω θέματος, καθόσον ο χώρος αυτός έχει άμεση σχέση με τη χώρα μας και τα γεωπολιτικά της συμφέροντα.

Κυρίες και Κύριοι,

Με βεβαιότητα θα μπορούσε κάποιος να ισχυρισθεί ότι στο τέλος του 20ου, αλλά και στην αρχή του 21ου αιώνα συνέβησαν σημαντικότερα γεγονότα και αλλαγές στην παγκόσμια γεωπολιτική σκηνή με άμεση επίδραση στην παγκόσμια ασφάλεια. Θα μπορούσε να αναφέρει κανείς χαρακτηριστικά:

- " Τον τερματισμό του ψυχρού πολέμου και του διπολισμού.
- " Τη διεύρυνση του ΝΑΤΟ και της Ε.Ε.
- " Την ανάδειξη και αναζωπύρωση παραγόντων αποσταθεροποίησης στο Βαλκανικό υποσύστημα.
- " Την ανάδειξη της περιοχής της Κασπίας ως γεωστρατηγικού χώρου μείζονος σημασίας, λόγω των ενεργειακών αποθεμάτων αλλά και των ενδιάμεσων χωρών μέσω των οποίων διέρχονται ή προβλέπεται να διέλθουν ενεργειακοί αγωγοί.
- " Την πρόσφατη οικονομική ύφεση σε όλο τον πλανήτη.
- " Την ανάδειξη νέων μορφών τρομοκρατίας.
- " Την ταχεία ανάδειξη νέων οικονομικών και αναπτυξιακών δυνάμεων στην παγκόσμια πολιτική σκηνή.

Η Ελλάδα έχει επηρεαστεί από τις αλλαγές που σημειώθηκαν πρόσφατα στο διεθνές περιβάλλον. Ζητήματα και θέσεις της χώρας που θεωρούντο για πολλά χρόνια δεδομένα σχετικά με τα συμφέροντα και το ρόλο της Ελλάδας έχουν πλέον διαφοροποιηθεί, παραχωρώντας τη θέση τους σε νέες προσεγγίσεις. Η χώρα ολοένα εκσυγχρονίζεται και διαμορφώνει έναν πιο ευρύτερο προσανατολισμό, ενώ η εξωτερική της πολιτική έχει γίνει πιο σύνθετη.

Ταυτόχρονα, το γεωπολιτικό σκηνικό έχει εξελιχθεί με τέτοιον τρόπο, ώστε να παρουσιάζονται για την Ελλάδα νέες προκλήσεις και νέες ευκαιρίες στις σχέσεις της με την Ευρώπη, τις ΗΠΑ, τις γειτονικές της χώρες καθώς και με τις αναδυόμενες ισχυρά οικονομικά χώρες. Πολλές από αυτές τις προκλήσεις ξεπερνούν τα παραδοσιακά όρια μεταξύ των περιφερειών και υπογραμμίζουν τη δυνατότητα της Ελλάδας να διαδραματίσει έναν διαπεριφερειακό ρόλο.

Η Γεωπολιτική σημασία της Ελλάδος παραμένει αναλλοίωτη και πάντοτε δυναμική, λόγω της κρίσιμης γεωγραφικής της θέσης, η χώρα μας είναι έκθετη σε εξωτερικές πιέσεις, που προέρχονται ταυτόχρονα από πολλές πλευρές.

Επιπλέον το γεωπολιτικό της περιβάλλον χαρακτηρίζεται από αστάθεια, κυριαρχείται από εθνικιστικά σύνδρομα, επεκτατικές τάσεις και αναθεωρητικές βλέψεις. Το μεταψυχροπολεμικό περιβάλλον ευνοεί γενικότερες ανακατατάξεις και τέτοιου είδους τάσεις βρίσκουν πρόσφορο έδαφος. Ταυτόχρονα, και η γεωγραφική θέση της αλλά και η ιστορική συγκυρία δημιουργούν δυνατότητες, και ευκαιρίες τις οποίες χώρα μας εκμεταλλεύεται για την βελτίωση της σταθερότητας στη ΝΑ Ευρώπη.

Σ' ένα κόσμο διαφοροποιημένων προκλήσεων, αντιμετωπίζουμε πλέον νέες απειλές που προέρχονται από την παγκόσμια τρομοκρατία και την εξάπλωση των όπλων μαζικής καταστροφής. Δυστυχώς υπάρχουν ριζοσπαστικές ομάδες φονταμενταλιστών, οι οποίες εκλαμβάνουν την διάθεση διπλωματικής λύσης των διαφορών ως αδυναμία και προσπαθούν με χρήση βίας να επιβάλλουν αποκλίνουσες ιδεολογίες. Έτσι δημιουργούνται νέες στρατηγικές απειλές που ελλοχεύουν κινδύνους για την ασφάλεια και το μέλλον του σύγχρονου κόσμου.

Η χώρα μας η οποία έχει ήδη δημιουργήσει γέφυρες φιλίας και κατανόησης με χώρες της εξεταζόμενης περιοχής έχει το στρατηγικό πλεονέκτημα έναντι των ετέρων της να διαδραματίσει ένα πρωταγωνιστικό ρόλο στην συμβολή της σταθερότητας και της ασφάλειας σε ένα τόσο σημαντικό γεωστρατηγικό χώρο του πλανήτη.

Οι Ελληνικές Ένοπλες δυνάμεις αναδιοργανωμένες και εκσυγχρονισμένες, με μία αξιοζήλευτη διεθνή παρουσία στα πλαίσια των ειρηνευτικών αποστολών, έχουν αποδείξει και αποδεικνύουν και σήμερα ότι μπορούν να ανταποκριθούν στις προκλήσεις του νέου περιβάλλοντος ασφαλείας της περιοχής μας και να συμβάλλουν στη γεφύρωση διαφορών και στην οικοδόμηση πνεύματος εμπιστοσύνης.

Κυρίες και Κύριοι,

Για όλα τα παραπάνω σημαντικά θέματα η σχολή διοργανώνει την διημερίδα αυτή που αρχίζει σήμερα και είμαι σίγουρος ότι με την ολοκλήρωσή της, ύστερα από τις εισηγήσεις των προσκεκλημένων διακεκριμένων ομιλητών μας αλλά και τη συζήτηση που θα ακολουθήσει, υπό τον συντονισμό του έγκριτου δημοσιογράφου της ΕΤ3, κυρίου Παντελή Σαββίδη, όλοι μας θα φύγουμε από αυτή την αίθουσα πιο ενημερωμένοι γι αυτό το τόσο σημαντικό θέμα.

Χαιρετισμός - Εισήγηση Δημοσιογράφου κ. Παντελή Σαββίδη

Σεβαστέ Πατέρα της Εκκλησίας,
Στρατηγού, εν ενεργεία και αποστρατεία. Κυρίες και Κύριοι.

Έχω ως συντονιστής ένα ρόλο και εν πολλοίς αυτού του είδους οι συζητήσεις εξαρτώνται και από το πώς θα τις χειριστή ο συντονιστής, πέραν δηλ. της αναλυτικής ικανότητας των ομιλητών, αρωγός σ' αυτή την προσπάθεια του συντονιστή πρέπει να είστε και 'σεις, διότι μέσα από τη δική σας παρουσία και τα δικά σας ερωτήματα που θα θέσετε, μετά το τέλος των εισηγήσεων, θα φανεί και ο δικός σας προβληματισμός. Θα καταλάβουν και οι ομιλητές, αλλά και όλοι μας λίγο πολύ πού προβληματίζεστε. Θα επιχειρηθεί να δοθούν απαντήσεις στις απορίες, στις ερωτήσεις και στις τοποθετήσεις σας, για να γίνει γόνιμος διάλογος.

Έχω την εντύπωση μετά τη συνομιλία που είχα με τους διοργανωτές της διημερίδας, πως αυτό δεν είναι μια διαδικασία τυπική, μέσα σ' ένα πλαίσιο έτσι επαφών, εκδηλώσεων κλπ. Αποβλέπει σε κάτι ουσιαστικό, αποβλέπει στη διαμόρφωση μιας γεωπολιτικής, γεωστρατηγικής, μιας στρατηγικής θα έλεγα αντίληψης κυρίως σ' αυτό το χώρο της Βόρειας Ελλάδας, που αυτός ο προβληματισμός εκλείπει παντελώς. Και στην Αθήνα βέβαια που είναι η πρωτεύουσα και έχει συσσωρευτεί το σύνολο κάθε μορφής δυνάμεων, αν εξαιρέσουμε ορισμένες περιπτώσεις, μερικές από τις οποίες είναι παρούσες στη διημερίδα αυτή. Εκεί δυστυχώς ο προβληματισμός που έχει αναπτυχθεί τουλάχιστον στη δημόσια έκφρασή του είναι πολύ ρηχός και ενόψει των προκλήσεων, που περιέγραψε χαρακτηριστικά ο κύριος Πτέραρχος, πραγματικών προκλήσεων και ένας ρηχός προβληματισμός θα οδηγήσει και σε ρηχές επιλογές, σε επιλογές που δεν θα βοηθούν την πορεία μας συνολικά ως κοινωνίας, σε όποια της έκφραση. Έχω την εντύπωση για να εισάγω το πλαίσιο και θέλω να σας χαλαρώσω περισσότερο, διότι μόνο χαλαρά, με την έννοια να μη είστε σφιγμένοι, και ότι ελεύθεροι άνθρωποι και ελεύθερα πνεύματα μπορούν να διεisdύσουν σ' αυτό τον προβληματισμό. Να ακούσουμε λίγο με τη λογική τη στρατιωτική, αυτή που είχα και εγώ όταν ήμουν στο στρατό, για να μπορέσουμε να μπούμε σε βάθος, βαθύτερα δηλ. σ' αυτά που θα μας καταθέσουν οι εισηγητές, να καταλάβουμε τι γίνεται, γιατί έχει μεγάλη σημασία, τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων, να μπορούν και να μαθαίνουν και να πληροφορούνται αλλά από ένα σημείο και πέρα να παράγουν οι ίδιοι αντίληψη, με βάση απλές πληροφορίες, ερεθίσματα δηλ. ειδησεογραφικού χαρακτήρα, να μη χρειάζονται κάποιος να τους αναλύσει ένα γεγονός, μια εξέλιξη σε μια περιοχή, για την προσλάβουν αναλυμένη. Να έχουν την ικανότητα δηλ. οι ίδιοι να προχωρούν σ' αυτή την ανάλυση.

Η δική μου σκέψη, που θα κινηθώ και στο πλαίσιο των ερωτήσεων που θα κάνουμε επιγραμματικά είναι η εξής:

Την τελευταία 20ετία το κλασικό κράτος - έθνος που γνωρίσαμε τόσα χρόνια υπέστη μια έντονη πίεση αποδόμησης, οι αιτίες είναι πολλές. Δεν θα σταθούμε στις αιτίες, ότι την υπέστη την υπέστη, μη μου πείτε, μα το κράτος υπάρχει, για αποδόμηση μιλάμε, δεν μιλάμε

για διάλυση των κρατών - εθνών, μιλάμε για μια πίεση που υπέστη σε κάθε έκφασή του, σε κάθε θεσμική του λειτουργία, η οποία είναι ορατή, πίεση υπέστη και αποδομές στην παιδεία του, δε λέω μόνο για την Ελλάδα, γενικά το κράτος - έθνος που προέκυψε από το διαφωτισμό, πίεση υπέστη στους δεσμούς της κοινωνίας, για το κράτος - έθνος και τη λειτουργία του. Αυτό που είπε χαρακτηριστικά και τολμώ να το πω, εν μέσω ανθρώπων που είναι στρατιωτικοί, που είπε κάποια στιγμή ο κ. Γιανναράς σε μια εκπομπή που κάναμε την επομένη της 28ης Οκτωβρίου, όταν τον ρωτήσαμε για τις παρελάσεις. "Παλαιότερα, λέει, αυτοί οι άνθρωποι του 40', πήγαν και έδωσαν τη ζωή τους, σκοτώθηκαν για την πατρίδα, τότε είχε ένα νόημα, πίστευαν σε κάτι, πίστευαν σ' ένα τρόπο ζωής, κάτι υπήρχε. Σήμερα γιατί να πάνε, αναρωτήθηκε, αυτό δεν είναι αποδόμηση; Αυτό υφίσταται η κοινωνία. Σε κάθε περίπτωση για να μη μακρηγορώ, μετά την αποδόμηση και μετά την κρίση την οικονομική η οποία είναι βαθύτερη, δεν είναι απλά ένα επιφανόμενο, δεν είναι μια κυκλική κρίση του καπιταλιστικού συστήματος, έχει βαθύτερα χαρακτηριστικά, γίνεται μια προσπάθεια επαναδόμησης αλλά με άλλους όρους, απ' αυτό που λέμε κράτος - έθνος, ένα είναι αυτό. Το δεύτερο είναι ότι το θέμα που συνέλαβαν οι διοργανωτές της διημερίδας, για τα τρία υποσυστήματα είναι ένα μεγάλο και μακροχρόνιο ζήτημα Βαλκάνια - Μέση Ανατολή - Κεντρική Ασία και μας επηρεάζουν βαθύτατα. Τα τρίτο στοιχείο που πρέπει να μας προβληματίσει είναι ότι ήδη η κορυφαία μυστική υπηρεσία των ΗΠ, αυτή που συντονίζει τις μυστικές υπηρεσίες, έβγαλε προχθές μια έκθεσή της, που λέει ότι το 2025, μέχρι το 2025 κυριαρχούμε, μετά πάμε σ' ένα άλλο είδους κόσμο. Ποιόν; Ήδη το 2025 για τη γεωπολιτική σκέψη είναι αύριο. Σε ποιού είδους κόσμο πάμε και μέσα σ' αυτό τον κόσμο ποιές ανασφάλειες, ποιοί κίνδυνοι αναδύονται, πώς τους αναλύει η Ελληνική πλευρά και πώς προετοιμάζει την παρουσία μας μέσα σ' αυτό το νέο γεωπολιτικό περιβάλλον.

Ένα ακόμα στοιχείο και σας δίνω το λόγο, το Ισραήλ, θα μας το θίξει ο κος Μάζης. Ο κος Μάζης είναι από τους κορυφαίους γνώστες του θέματος. Το Ισραήλ αυτή τη στιγμή, πιστεύω ότι στην περιοχή του ελέγχει τα πράγματα. Το Ισραήλ σ' αυτό το τρίγωνο του γεωπολιτικού συστήματος, που μας απασχολεί, έχει μεγάλη σημασία να δούμε πώς θα εκδηλωθεί η πολιτική της νέας αμερικανικής κυβέρνησης. Πόσο και μέχρι ποιο βαθμό θα στηρίξει την κλασική στάση των ΗΠ απέναντι στο Ισραήλ. Πόσο και μέχρι ποιο βαθμό θα στηρίξει την πολιτική απέναντι στην Τουρκία και πώς θα αντιμετωπίσει τη Ρωσία. Να μερικά ερωτήματα που θα τεθούν. Όμως, γιατί ήδη εδώ δεν έκανα καμιά εισαγωγή συντονιστή, απλά μια εισήγηση ήθελα να κάνω. Λοιπόν ας ξεκινήσουμε με τον κύριο Μάζη. Ευχαριστώ πολύ.

Ομιλία κ. Ιωάννη Μάζη Καθηγητή Ιωνίου Παν/μίου

ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟ ΓΕΩΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ: ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΚΛΟΓΗ ΜΠΑΡΑΚ ΟΜΠΑΜΑ.

Α΄ ΜΕΡΟΣ: Συστημική Συγκρότηση του Γεωπολιτικού Συμπλόκου (Geopolitical Complex):

Από πλευράς μεθοδολογικής, η περιγραφή της συστημικής συγκροτήσεως του υπό εξέταση γεωπολιτικού Συμπλόκου έχει ως εξής:

1. Προσδιορισμός του Γεωπολιτικού Παράγοντος (Geopolitical factor)

Στην υπό εξέταση περίπτωση ως γεωπολιτικός παράγων θεωρείται η ενδοσυστημική συμπεριφορά του ισραηλινού εθνικο-κρατικού δρώντος σε συσχετισμό με τους ανταγωνιστικούς ενδοσυστημικούς εθνοτικούς (Παλαιστίνιοι) και εθνικο-κρατικούς (Ιράν, Συρία, Λίβανος) δρώντες και τον μη ανταγωνιστικό συστημικό εθνικο-κρατικό δρώντα της Ελλάδος.

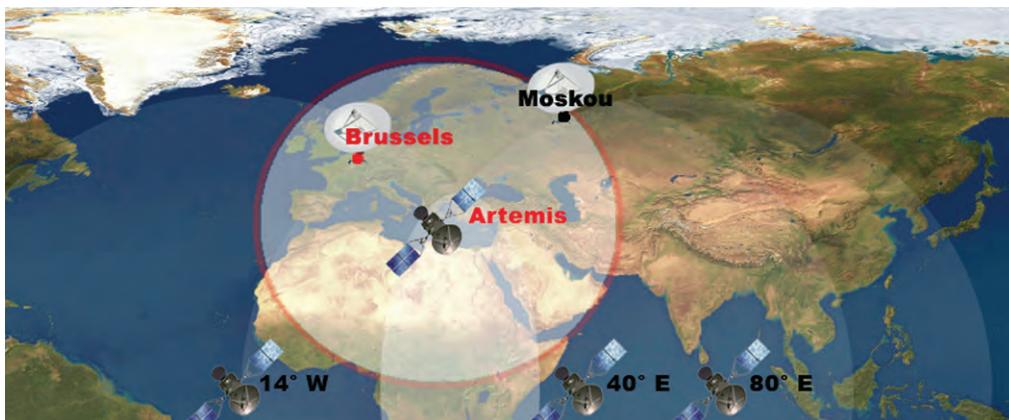
Στο σχηματισμό πλήρους εικόνας της Συμπεριφοράς του Γεωπολιτικού Παράγοντος στο υπό εξέταση Γεωπολιτικό Σύμπλοκο θα ληφθούν υπόψη και οι επ' αυτού επιρροές ισχύος των υπερσυστημικών εθνοκρατικών διεθνών δρώντων οι οποίοι λειτουργούν σε υπερσυστημικό Επίπεδο. Οι δρώντες αυτοί ονομάζονται "Υπερδρώντες" και είναι οι Η.Π.Α., η Ρωσία, η Κίνα και η Ε.Ε. (η Ε.Ε. συμπεριλαμβάνεται λόγω της εμπλοκής της στην Finul II, στο Νότιο Λίβανο, μετά τα γεγονότα του θέρους του 2006). Αμέσως μετά τον ανωτέρω προσδιορισμό, προκύπτει αβιάστως και ο προσδιορισμός της Συστημικής Συγκροτήσεως του Γεωπολιτικού μας Συμπλόκου, ως εξής:

2. Προσδιορισμός Γεωπολιτικού Υπερσυστήματος (Geopolitical Supersystem)

Πρόκειται για το τετράγωνο συσχετισμού μεσανατολικών επιρροών ισχύος Η.Π.Α.-Ρωσίας-Κίνας-ΕΕ στην περιοχή της Ευρύτερης Μέσης Ανατολής.

3. Προσδιορισμός Γεωπολιτικών Συστημάτων (Geopolitical Systems)

Πρόκειται για τα Συστημικά Δίπολα: i) Ισραήλ-Παλαιστίνιοι, ii) Ισραήλ-Συρία, iii) Ισραήλ-Ιράν, iv) Ισραήλ-Λίβανος και v) Ισραήλ-Ελλάδα.

Β' ΜΕΡΟΣ: Ανάλυση

1. Ανάλυση του Συστημικού Διπόλου (Systemic Dipole): Ισραήλ-Παλαιστίνιοι

α. Ιστορικό Προηγούμενο

Η συνάντηση της Τάμπα τον Ιανουάριο του 2001 κατέγραψε μια σημαντική δέσμη προτάσεων του τότε πρωθυπουργού του Ισραήλ Γιεχούντ Μπάρακ προς τον Γιάσερ Αραφάτ κάνοντας την τελευταία προσπάθεια άρσης του αδιεξόδου από πλευράς Τελ Αβίβ. Ο Αραφάτ εκτίμησε εσφαλμένα τις δυνατότητες ενισχύσεως της διαπραγματευτικής του θέσεως λόγω της εκρήξεως της Δεύτερης Ιντιφάντα και του ότι η άνοδος των Ρεπουμπλικανών στην εξουσία του Λευκού Οίκου θα αποτελούσε έναν επιπλέον ευνοϊκό παράγοντα για την Παλαιστινιακή πλευρά. Τα λάθη του αυτά συνέβαλαν, παρά την θέλησή του, στη θριαμβευτική επιστροφή του Σαρόν στις πρόωρες εκλογές (6-02-2001) που ακολούθησαν στο Ισραήλ.

β. Υπάρχουσα συγκυρία

Σήμερα, ο απερχόμενος πρωθυπουργός και διάδοχος του Σαρόν στο Καντίμα, κ. Γιεχούντ Ολμέρτ στην αποχαιρετιστήρια συνέντευξη του στην εφημερίδα "Γιεντόθ Αχρονότ" επιστρέφει στην δέσμη προτάσεων της Τάμπα: Θεωρεί αναγκαία την επιστροφή του 93% της Δυτικής Όχθης στην Παλαιστινική πλευρά, και το κυριότερο συμπεριλαμβάνει στη δέσμη αυτή και το ήδη προταθέν στην Τάμπα, τμήμα της Ανατολικής Ιερουσαλήμ ενώ για το υπόλοιπο 7% που αφορά περιοχές οικισμών προτείνει ισόποση εδαφική αποζημίωση για τους Παλαιστίνιους.

Στην κατανόηση από πλευράς Τελ Αβίβ της νέας πραγματικότητας και της ρεαλιστικής της αντιμετώπισης, συνέβαλαν διαπιστώσεις όπως το ότι:

(1) Όπως ρυθμίστηκαν οι σχέσεις Ισραήλ-Αιγύπτου και Ισραήλ-Ιορδανίας, δηλαδή οι σχέσεις με τις δύο εκ των τριών χώρες με τις οποίες το Ισραήλ πολέμησε το 1967, έτσι πρέπει να συμβεί και με την Τρίτη, δηλ. την Συρία, ώστε το Τελ Αβίβ να απολαύσει τους καρπούς της συνεργασίας με τα τρία αυτά μέρη, στο φλέγον ζήτημα του Παλαιστινιακού.

(2) Τεσσαρακονταετής κατοχή των εδαφών της Δυτικής Όχθης και της Γάζας με αραβικό πληθυσμό οδήγησε στην διαμόρφωση και την ενίσχυση της

Παλαιστινιακής εθνικής ταυτότητας του πληθυσμού αυτού, με αποτέλεσμα το Τελ Αβίβ να "παίξει το παιχνίδι των εχθρών του", δηλαδή να αναγάγει το παλαιστινιακό θέμα από απλό "παίγνιο αντιπερισπασμού" των αραβικών χωρών εις βάρος του, σε πραγματικό υψηλής προτεραιότητας ζήτημα εθνικής ασφαλείας, με τις σημερινές διαστάσεις.

Η νέα διακυβέρνηση Ομπάμα αναφορικός ως προς τη λύση του ισραηλο-παλαιστινιακού προβλήματος, χαρακτηρίζεται από προσεγγίσεις όπως αυτή του Z. Brzezinski, πρώην συμβούλου Εθνικής Ασφαλείας του Προέδρου Κάρτερ, του Rob Malley¹ και της Samantha Power² οι οποίες δεν θεωρούνται εποικοδομητικές από το Λικούντ και τα υπερροθόδοξα ισραηλινά κόμματα, τα οποία είναι απαραίτητα, από ό,τι αποδεικνύει η αδυναμία της Λίβνι, για το σχηματισμού κυβερνητικού σχήματος.

2. Ανάλυση διαδραστικών σχέσεων μεταξύ των Συστημικών Διπόλων: Ισραήλ-Συρία, Ισραήλ-Λίβανος, Συρία-Ιράν, Συρία-Χεζμπολά

a. Συστημικά δεδομένα (Systemic Data) πολιτικής φύσεως

Πρώτον: Είναι εμφανές ότι έχει ενισχυθεί στο σημερινό Ισραήλ η προσέγγιση εκείνη η οποία προωθεί την πολιτική εξοικείωση με την πιθανότητα αποχωρήσεως μεγάλου μέρους των ισραηλινών εποίκων από την Δυτική Όχθη, από τμήμα της Ανατολικής Ιερουσαλήμ αλλά και από τα υψίπεδα του Γκολάν³ εκτάσεως 1.200 m² με 18.000 ισραηλινούς εποίκους και χώρου ελέγχου των πηγών του Ιορδάνη ποταμού, τα οποία και αποτελούσαν συριακά εδάφη, καταληφθέντα το 1967 και προσαρτηθέντα από το Ισραήλ το 1981.

Δεύτερον: Υπάρχει πολιτική αποδοχή των θέσεων αυτών από τους δύο εταίρους του σημερινού κυβερνητικού

1. Σ.Σ.: Η οποία συνίσταται στο να ανοίξει ένας διάλογος στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων με τη Χαμάς. Ο Robert Malley (γεννηθείς το 1963) είναι δικηγόρος και πολιτικός επιστήμων ειδικός σε θέματα επίλυσης κρίσεων, στενός συνεργάτης του Μπάρακ Ομπάμα που εξαναγκάστηκε σε παραίτηση λόγω του ότι είχε συναντήσεις με εκπροσώπους της Χαμάς, ως ερευνητής του I.C.G.. Είναι τώρα Διευθυντής του Προγράμματος για τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική του International Crisis Group (I.C.G.) στην Washington, D.C., και υπήρξε πρώην βοηθός του Προέδρου Κλίντον για ζητήματα Αραβο-ισραηλινών σχέσεων. Υπήρξε επίσης βοηθός του πρώην Συμβούλου Εθνικής Ασφαλείας Sandy Berger (1996-1998). Ο Malley θεωρείται ειδικός στα ζητήματα Ισραηλο-παλαιστινιακής διενέξεως με μεγάλο συγγραφικό έργο επ' αυτών. Την περίοδο που ήταν βοηθός του Κλίντον συνεισέφερε σημαντικά στην οργάνωση της Διασκέψεως Κορυφής του Κάμπ Ντέιβιντ, το 2000. Υπήρξε συμμαθητής του Ομπάμα στη Νομική σχολή του Χάρβαρντ.

2. Σ.Σ.: Η Samantha Power γεννήθηκε στην Ιρλανδία το 1970. Τώρα ζει και εργάζεται ως δημοσιογράφος, συγγραφέας και πανεπιστημιακός στο Carr Center for Human Rights Policy στο Harvard University's Kennedy School of Government. Τιμήθηκε με το Βραβείο Πούλιτζερ και ήταν σύμβουλος εξωτερικής πολιτικής του Ομπάμα μέχρι το Μάρτιο του 2008, οπότε και εξαναγκάστηκε σε παραίτηση όταν αποκάλυψε "τέρας" την ανθυποψήφια του Ομπάμα, Χίλλαρυ Κλίντον. Θεωρείται ως φιλο-παλαιστινιακών απόψεων.

3. Σ.Σ.: Την ακριβή πρόβλεψη είχε διατυπώσει ο γράφων στο άρθρο του με τίτλο: "Γεωστρατηγική ανάλυση της παρούσας συγκυρίας στη Ν/Α Μεσόγειο. Η περίπτωση της ελληνικής γεωστρατηγικής θέσεως και το ζήτημα του διπλωματικού 'χρόνου'", Γεωστρατηγική, I.A.A., Σεπτέμβριος-Δεκέμβριος 2004, τεύχος 6, σ.σ.: 14-17.

συνασπισμού, το Κόμμα Καντίμα και το Εργατικό Κόμμα, γεγονός που θα προσφέρει διευρυμένο περιθώριο ελιγμών στην νεοεκλεγείσα από το Καντίμα αρχηγό, την κ. Τζίπι Λίβνι, εάν στις ερχόμενες πρόωρες εκλογές υπερισχύσει κάποιος κεντρο-αριστερός συνασπισμός υπό την Λίβνι ή όχι, και όχι το Λικούντ του κ. Νετανιάχου. Πάντως η προοπτική υπερισχύσεως του κ. Νετανιάχου είναι σημαντική και εμφανίζεται περισσότερο πιθανή, μετά την εκλογή Ομπάμα στις Η.Π.Α., η οποία προβληματίζει προς στιγμήν, ένα μεγάλο μέρος του ισραηλινού εκλογικού σώματος, παρά την τοποθέτηση της κ. Χίλαρυ Κλίντον στον θώκο του Υπουργού Εξωτερικών των Η.Π.Α.

β. Αιτίες κατανοήσεως των ανωτέρω Συστημικών δεδομένων από την κυβερνώσα ισραηλινή κεντρο-αριστερά

Ιστορικές διαπιστώσεις: Για την κατανόηση αυτών των αναγκαιοτήτων, συνέβαλαν και οι εξής διαπιστώσεις από πλευράς της κεντροαριστεράς:

(1) Η μονομερής απεμπλοκή του Ισραήλ, τον Ιούνιο του 2001, από τη ζώνη του Νοτίου Λιβάνου, επί πρωθυπουργίας Μπάρακ, χωρίς προηγουμένως να επιλυθεί το θέμα του Γκολάν⁴ με την Συρία οδήγησε στην επανεγκατάσταση της Χεζμπολά στην περιοχή και την επανέναρξη των βολών Κατιούσα από την ισλαμιστική αυτή σιιτική οργάνωση στα εδάφη του βορείου Ισραήλ μέχρι το θέρος του 2006⁵, όπου διεξήχθη και η αιματηρή θερμή ρήξη μεταξύ των ισραηλινών Ε.Δ. και της Χεζμπολά στο Νότιο Λίβανο.

Η περιπέτεια αυτή του Τελ Αβίβ η

4. Υπάρχουν πολυάριθμες ισραηλινές στρατιωτικές βάσεις και η παρουσία της Τσαχάλ, σε απόσταση μόνο 60km μακριά από τη Δαμασκό, αποτελεί σημαντική δύναμη αντεπιθέσεως σε περίπτωση Συριακής επιθέσεως. Το Γκολάν ελέγχει επίσης το 33% των υδατινών αποθεμάτων του Ισραήλ. Τα ύδατα της Λίμνης Τιβεριάδας προέρχονται από τον Ιορδάνη και από τα ποτάμια των πηγών του (Χαζιμανί, Μπανιάς και Ντάν) τα οποία κατέρχονται από τα Υψίπεδα του Γκολάν.

5. Σ.Σ.: Ήταν γνωστό ότι στα πρόθυρα του "θερμού ισραηλο-λιβανικού θέρους" του 2006, η Χεζμπολά διέθετε άνω των 12.000 ρουκετών. Εξ αυτών, περίπου 7-8.000 ρουκέτες είναι τύπου Κατιούτσα των 107 και 122mm. Είναι παλαιάς τεχνολογίας, ανακριβείς και κατάλληλες μόνο για να πλήττουν "στόχους περιοχής". Αυτές των 107mm είναι δύο τύπων, βαλλόμενες από σταθερούς και κινητούς εκτοξευτές (τύπου HASEB, ιρανικής κατασκευής) και όλες με βεληνεκές πέντε (5) μιλίων. Οι των 122mm έχουν βεληνεκές 20 μιλίων και εκρηκτική κεφαλή 45 κιλών. Υπήρχαν 70 αυτοκινούμενοι εκτοξευτές τύπου NOOR, HADID και AWASH. Το 2000, με συγκατάθεση του Μπασάρ αλ-Άσαντ, αρχίζει η

οποία υπήρξε τραυματική για την κυβέρνηση Όλμερτ και για τις Ισραηλινές Ένοπλες Δυνάμεις (Ι.Ε.Δ./Ι.Δ.Φ), απέδειξε ότι η στρατηγική κίνηση που θα έπρεπε να ακολουθήσει θα έπρεπε να είναι η επαναπροσέγγιση Ισραήλ-Συρίας στη βάση "εδάφη έναντι ειρήνης" και με συγκεκριμένο αντικείμενο το Γκολάν. Πάντως, από διπλωματικής απόψεως το Ισραήλ κατάφερε να επιτύχει ένα θετικό διπλωματικό αποτέλεσμα, εμπλέκοντας αποκλειστικά στρατιωτικές δυνάμεις της Ε.Ε. στα σώματα της UNIFIL II. Κάτι ανάλογο δεν είχε ποτέ συμβεί στην μέχρι σήμερα ιστορία της περιοχής⁶. Το Τελ Αβίβ κατάφερε επιπλέον να επιτύχει την απόφαση 1701 του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. σχετικά με την κατάπαυση του πυρός στη ζώνη του Νοτίου Λιβάνου και στην απομάκρυνση κάθε ενόπλου στοιχείου από τη ζώνη αυτή, πλην των στρατευμάτων της Unifil II και του Λιβανικού Στρατού⁷.

(2) Η δημογραφική αύξηση των αραβικών πληθυσμών στα Παλαιστινιακά εδάφη θέτει σε κίνδυνο τον πολιτισμικό χαρακτήρα του Κράτους του Ισραήλ και όπως είναι φυσικό θέτει σε προβληματισμό τους υπευθύνους για την ισραηλινή εθνική ασφάλεια, λόγω της ολοένα και αυξανόμενης Ιρανικής επιρροής επί των πληθυσμών αυτών. Άρα, όσο συντομότερα οδηγηθεί το Τελ Αβίβ στην αποδοχή της δημιουργίας ενός Παλαιστινιακού κράτους

διοχέτευση από το Ιράν, μέσω Συρίας, νέας τεχνολογίας ρουκετών ιρανικής κατασκευής, με κινεζική και βορειοκορεατική τεχνολογία. Το ίδιο έτος δίδονται στη Χεζμπαλά οι Fajr 3 και το 2002 οι Fajr 5, των οποίων η παράδοση τελείωσε τον Ιανουάριο του 2006. Οι ρουκέτες αυτές, μέσω Συρίας ή δια θαλάσσης, έφθασαν στο Λίβανο και στη Χεζμπολά. Βλ. I. Th. Mazis, "A Geopolitical Analysis in the recent Lebanon Crisis and the Broader Implications (Summer 2006)", Schriftenreihe der Landesverteidigungskademie, 8/2007, Wien, p. 153.

6. I. Th. Mazis, "The Geostrategic Lessons Learned from a Conflict: Israel-Hezbollah", Defensor Pacis, D.A.I., vol. 20, March 2007, p. 24.

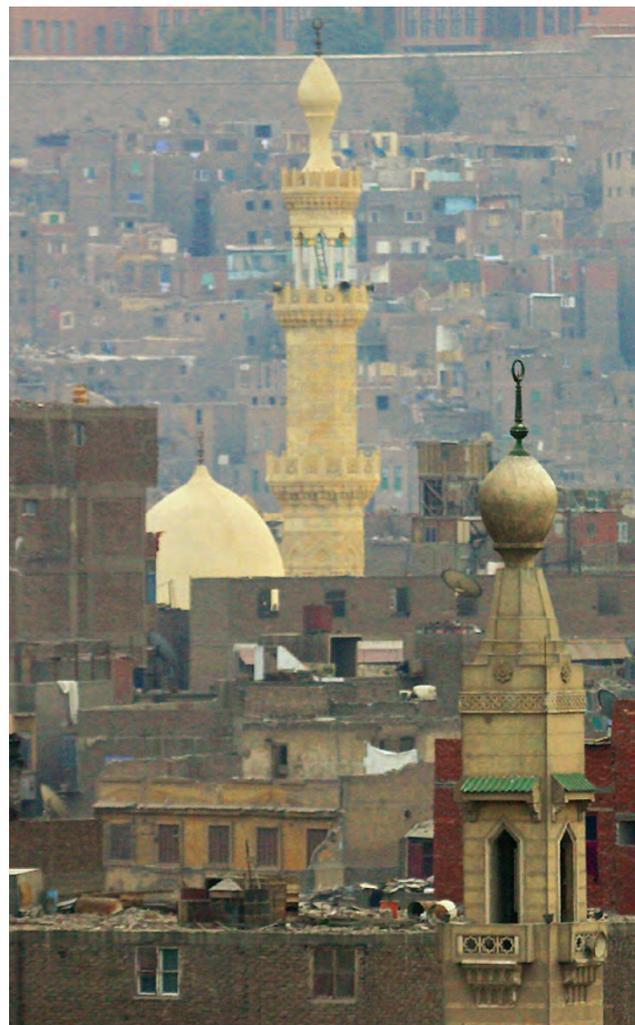
7. Security Council Calls For End To Hostilities Between Hizbollah, Israel, Unanimously Adopting Resolution 1701 (2006), Permanent Ceasefire to Be Based on Creation Of Buffer Zone Free of Armed Personnel Other than UN, Lebanese Forces (11/08/2006)

με συγκεκριμένη εδαφική κυριαρχία και σύνορα, τόσο περισσότερο απομακρύνεται, μέχρις απαλοιφής, αυτός ο κίνδυνος.

Δεν είναι όμως εφικτό να μειωθεί η επιρροή της Τεχεράνης επί των Παλαιστινιακών και Λιβανικών πληθυσμών εάν δεν προχωρήσουν οι επαφές μεταξύ Τελ Αβίβ και Δαμασκού. Μία τέτοια προοπτική θα μπορούσε να προταθεί από την διακυβέρνηση Ομπάμα προς το Τελ Αβίβ χωρίς πάντως την φυσική παρουσία των Η.Π.Α. στις διαδικασίες διαπραγματεύσεων αλλά με την προσθήκη της Αθήνας ως Ευρωπαϊό διαμεσολαβητή στη διπλωματική αυτή διαδικασία προσεγγίσεως.

γ. Υπάρχουσα Συγκυρία: Συρο-Ισραηλινή Διαβούλευση Ειρήνης

Βάσει των ανωτέρω λοιπόν, δεν θα έπρεπε να εκληφθεί ως κεραυνός εν αιθρία η ανακοίνωση της Τετάρτης 21ης Μαΐου 2008, ότι το Τελ Αβίβ και η Δαμασκός

άρχισαν ειρηνευτικές συνομιλίες με διαμεσολαβητή την Άγκυρα. Στη διαδικασία αυτή φαίνεται να επενδύει με αρκετή σοβαρότητα η πλευρά της Δαμασκού, εφόσον "ο πρόεδρος της Συρίας Μπασάρ αλ-Ασαντ αποκάλυψε στις 5 Σεπτεμβρίου 2008, [Σ.Σ.: στο πλαίσιο της Συνόδου Κορυφής που διεξήχθη στη Δαμασκό, με συμμετοχή των Ερντογάν και Σαρκοζύ], ότι η χώρα του έχει παραδώσει γραπτώς στους Τούρκους μεσολαβητές, προτάσεις για ειρήνη με το Ισραήλ και αναμένει την απάντηση των Ισραηλινών πριν από την ενδεχόμενη πραγματοποίηση απευθείας διαπραγματεύσεων. Κατά τον κ. Άσαντ οι προτάσεις αυτές κατετέθησαν προκειμένου να χρησιμεύσουν ως βάση για απευθείας ειρηνευτικές συνομιλίες και η Δαμασκός αναμένει να λάβει ανάλογο έγγραφο από την ισραηλινή πλευρά. Εκτίμησε μάλιστα ότι η τύχη της ειρηνευτικής αυτής προσπάθειας θα κριθεί, εν πολλοίς, από τον νέο ισραηλινό πρωθυπουργό που αναμένεται να

αντικαταστήσει εντός του μηνός τον Εούντ Ολμερτ, του οποίου ερευνάται η συμμετοχή σε σκάνδαλα διαφθοράς⁸. Πάντως εφόσον η προσπάθεια της κ. Τζίπι Λίβνι για σχηματισμό κυβέρνησης συνεργασίας δεν καρποφόρησε προσκρούοντας στην αδιαλλαξία του υπερροθδοξού Shas⁹ οι πρόωρες εκλογές της 10ης Φεβρουαρίου 2009 θα δείξουν τις προοπτικές συνεργασίας με την κυβέρνηση των Δημοκρατικών στις Η.Π.Α. η οποία θα αναλάβει 20 μέρες πριν στην Ουάσιγκτον.

δ. Ζητούμενα των συρο-ισραηλινών διαβουλεύσεων από ισραηλινής, συριακής και τουρκικής πλευράς

Οι συνομιλίες αυτές έχουν δύο είδη ζητούμενων. Ένα τακτικής φύσεως και ένα στρατηγικής φύσεως:

(1) Από πλευράς Ισραήλ

(α) Το τακτικής φύσεως ζητούμενο:

Είναι σαφές ότι το Τελ Αβίβ στοχεύει στον εξευμενισμό της Δαμασκού μετά από το θερινό (2007) ισραηλινό αεροπορικό πλήγμα σε μυστικές πυρηνικές εγκαταστάσεις στο Β/Δ τμήμα της Συρίας, στην περιοχή του Al-Kibar. Επίσης προσπαθεί να βελτιώσει γενικώς το κλίμα, μετά τη δολοφονία του Imad Moughnieh, (γνωστός και με το ιεροπολεμικό του όνομα ως Hajj

8. Βλ. "Το Βήμα Online", Παρασκευή, 5 Σεπτεμβρίου 2008,, άρθρο με τίτλο: "Προτάσεις της Συρίας για Ειρήνη με το Ισραήλ" όπου εκτός των ανωτέρω, αναφέρεται στο ότι: "... ο κ. Ασαντ είπε ότι δεν διακόπτει τις σχέσεις της χώρας με την Χεζμπολάχ και τους Παλαιστίνιους της Χαμάς, όπως απαιτεί το Ισραήλ. Και τόνισε ότι ένας "κρίσιμος" γύρος έμμεσων συνομιλιών ανάμεσα στο Ισραήλ και στη Συρία αναβλήθηκε μόλις την Τετάρτη, εξαιτίας της παραίτησης του βασικού ισραηλινού διαπραγματευτή".

9. Βλ. "Israel sets February 10 as date for general elections", "Haaretz", 30 October 2008: Η κ. Τζίπι Λίβνι δεν κατάφερε να σχηματίσει κυβέρνηση εφόσον το Shas απαιτούσε προηγουμένως ρητή της δέσμευση ότι δεν θα προχωρήσει σε καμία παραχώρηση εδαφών της Ανατολικής Ιερουσαλήμ. Κάτι το οποίο η κ. Λίβνι δεν έκανε δεκτό και τελικώς οι εκλογές απεφασίσθη να γίνουν πρόωρα, δηλ. στις 10 Φεβρουαρίου 2009.

Radwan) στις 12 Φεβρουαρίου 2008, ιδρυτικό μέλος της Χεζμπολά και εκτελεστής πολλών πολύνεκρων τρομοκρατικών επιθέσεων εναντίον αμερικανικών και ισραηλινών στόχων. Ο Imad Mughniyah δολοφονήθηκε μέσα στο παιδευμένο με εκρηκτικά αυτοκίνητό του στις 11:00 μ.μ. τοπική ώρα, στην γειτονιά Kfar Suseh της Δαμασκού.

Στο πρώτο μέρος των δύο προαναφερθέντων συμβάντων, αναμειγνύεται και πάλιν η Άγκυρα η οποία στην περίπτωση του ισραηλινού πλήγματος στο Al-Kibar εδήλωσε 'οδυνηρή έκπληξη', 'πλήρη άγνοια' και 'κατήγγειλε την ενέργεια', την οποίαν 'ανεκάλυψε' από απορριφθείσες κενές δεξαμενές καυσίμων των ισραηλινών F-16 στα τουρκικά εδάφη, πλησίον των τουρκοσυριακών συνόρων. Μεσανατολικές πηγές πιθανολογούν τη συνεργασία του κεμαλιστικού στρατιωτικού πόλου στην Άγκυρα, με τις Ι.Ε.Δ. για το πλήγμα εις βάρος της Συρίας. Συνεπώς η Άγκυρα έπρεπε να κάμει και αυτή κάτι για να διασκεδάσει τις υποψίες αλλά και την οργή της Δαμασκού, αλλά για δικό της λογαριασμό. Η κατάσταση όμως αυτή δεν χαρακτήριζε τις συρο-ισραηλινές σχέσεις προ του 2004.

(β) Το στρατηγικής φύσεως ζητούμενο

Προ του 2004, οι Ισραηλινοί και οι Σύροι λειτουργούσαν βάσει διακανονισμού αναφορικά με το Λίβανο, ιδιαίτερα μετά την αποχώρηση Μπάρακ, από το Νότιο Λίβανο, τον Ιούνιο του 2000. Στο πλαίσιο αυτής της συνεννοήσεως, επεφυλάσσετο θέση κυριάρχου δυνάμεως για τους Σύρους στο Λίβανο. Το γεγονός αυτό θα επέτρεπε στη Δαμασκό αφ' ενός να διασφαλίζει το μέγιστο οικονομικό όφελος από την

οικονομική ανάπτυξη του Λιβάνου και θα δημιουργούσε, αφ' ετέρου, και ένα πλαίσιο εσωτερικής σταθερότητας. Σε αντάλλαγμα γι' αυτά προνόμιά της, η Συρία θα εμπόδιζε τη Χεζμπολά να επιτεθεί τόσο στο Ισραήλ, όσο και σε

συμμάχους της στο Λίβανο - οι οποίοι περιλάμβαναν πολλές ομάδες που αντιμάχονταν τη Χεζμπολά.

Ήταν λοιπόν φυσικό το ότι η απόσυρση της Συρίας¹⁰ έθεσε στο Τελ Αβίβ ένα δίλημμα ασφαλείας. Και αυτό διότι οι Ισραηλινοί είχαν συμβιβασθεί με τον ανωτέρω διακανονισμό εφόσον διασφάλιζε τα σύνορά τους με το Λίβανο και ήταν φυσικό να αντιμετωπίζουν με αρκετό σκεπτικισμό την ανατροπή του καθεστώτος Αλ Άσαντ. Κυρίως, εάν οι αντικαταστάτες του Άσαντ μπορεί να ήσαν εξτρεμιστές σουνίτες σαλαφιστές και πάντως ευαίσθητοι στα κελεύσματα του διεθνιστικού ισλαμιστικού κινήματος. Το Ισραήλ επίσης εφοβείτο αφενός τον έλεγχο της Τεχεράνης επί της Λιβανικής Χεζμπολά, και αφετέρου τις επιρροές της Χεζμπολά στην κυβέρνηση της Βηρυτού, κάτι που τελικώς δεν απέφυγε εξ'ολοκλήρου. Ακόμη, το Τελ Αβίβ θα προτιμούσε να μην υφίσταται φθορά το ίδιο, αγωνιζόμενο να ελέγξει την Χεζμπολά, την στιγμή που αυτό ήταν κάτι που θα μπορούσε να του το εξασφαλίσει η Δαμασκό.

(γ) Αντιτιθέμενα στρατηγικά συμφέροντα μεταξύ Τελ Αβίβ και Ουάσιγκτον στο ζήτημα των Συρο-ισραηλινών διαβουλεύσεων

10. Η στρατιωτική ανάμειξη της Συρίας ξεκινά το 1976, 30.000 στρατιώτες στον Λίβανο στη δεκαετία του '80, 15.000 χιλιάδες μέχρι το 2005. Σημαντικός ρόλος της Δαμασκού στον τερματισμό του εμφυλίου πολέμου (1975-1990). Με την αποχώρηση των ισραηλινών στρατευμάτων το 2000 εντείνονται οι πιέσεις για την αποχώρηση των συριακών. Ψήφισμα ΟΗΕ για την αποχώρηση εγκρίνεται τον Σεπτέμβριο του 2004 (1559). Η απόσυρση των συριακών στρατευμάτων αποτελεί υλοποίηση του Συμφώνου της Τσάφ του 1989, δηλαδή περί τα τέλη του εμφυλίου πολέμου στο Λίβανο. Ωστόσο, υλοποιήθηκε με 13 χρόνια καθυστέρηση και δεν ικανοποίησε το ψήφισμα 1559 του ΟΗΕ που απαιτούσε την πλήρη απόσυρση όλων των ξένων στρατευμάτων.

Ευνοήτως στην Ουάσιγκτον, η διοίκηση Μπούς ηνοχλείτο με τις "συριακές ανοχές" του Τελ Αβίβ και ορισμένα κέντρα στην απερχομένη αμερικανική κυβέρνηση ήσαν έτοιμα να "τιμωρήσουν" τους Αλ Άσαντ για την ανάμιξή τους στο Ιράκ - ακόμη και αν το διάδοχο σουνιτικό καθεστώς θα αποτελείτο από τους σουνίτες φονταμενταλιστές τους οποίους είχαν βοηθήσει οι Σύροι. Πάντως, η Αννάπολις έδειξε ότι οι φιλοπόλεμες αυτές τάσεις είναι δυνατόν να ξεπεραστούν. Από την πλευρά Ομπάμα πάντως απορρίπτονται οποιεσδήποτε συνομιλίες με τη Χαμάς και τη Χεζμπολά μέχρι να αναγνωρίσουν το κράτος του Ισραήλ και να αποκηρύξουν την τρομοκρατία. Συνεπώς έχει κάθε λόγο η πλευρά αυτή να προωθήσει τις Συρο-ισραηλινές συνομιλίες, διότι μόνο μέσω τις προσέγγισης των δύο αυτών πλευρών υπάρχει περίπτωση απομόνωσης των δύο ανωτέρω εξτρεμιστικών ισλαμιστικών οργανώσεων που ευρίσκονται υπό τον έλεγχο του Ιράν.

Το μέλλον πάντως των συρο-ισραηλινών συνομιλιών δεν προοιωνίζεται λαμπρό, διότι μια πιθανή κυβέρνηση Λικούντ, δεν φαίνεται ότι θα έχει ιδιαίτερα καλή συνεργασία με τη νέα αμερικανική διοίκηση των Δημοκρατικών, εφόσον ο νέος Πρόεδρος είχε και έχει θέσεις που στηρίζουν τη διπλωματική διαδικασία και όχι τα "θερμά πλήγματα". Επίσης, ο νέος αμερικανός αντιπρόεδρος κ. Joe Biden έχει δηλώσει ότι "η ΑΙΡΑC δεν μπορεί να ορίζει τί είναι φιλοϊσραηλινό και τί όχι". Υπενθυμίζεται ακόμη ότι και ο ίδιος ο Ομπάμα είχε διαφοροποιηθεί στο παρελθόν από τον Πρόεδρο Κλίντον, όταν εκείνος ονόμαζε την 2η Ιντιφάντα ως "κύκλο βίας/cycle of violence". Οι δηλώσεις αυτές είναι αντι-διαμετρικές από το πνεύμα του Λικούντ. Συνεπώς, μια κυβέρνηση Νετανιάχου, δεν φαίνεται πιθανό να συνεχίσει τις συνομιλίες, ούτως ή άλλως.

(2) Από πλευράς Τουρκίας

(α) Το τακτικής φύσεως ζητούμενο

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, η ανάμειξη της Αγκύρας σε αυτόν τον κύκλο των ειρηνευτικών συνομιλιών αποτελεί προσπάθεια ισοσταθμίσεως της καταστάσεως, πάντα κατά τις ελπίδες (και τις επιθυμίες) της ισλαμικής κυβερνήσεως του κ. Ερντογάν. Το ζήτημα είναι μέχρι πότε θα μπορεί η Τουρκία να διατηρεί τα δύο πρόσωπά της μεταξύ του Τελ Αβίβ και του άξονος Δαμασκού-Τεχεράνης, τη στιγμή που αργά αλλά σταθερά, οι ψυχροπολεμικοί, μετακεμαλιστικοί στρατιωτικοί παρακρατικοί μηχανισμοί του ?.Η.Δ. (Τμήμα Ειδικών Πολεμικών Επιχειρήσεων) και της Ergenekon, εν ολίγοις του 'τουρκικού βαθέως κράτους'¹¹ αποσυντίθενται αργά αλλά σταθερά, από την κυβέρνηση Ερντογάν.

(β) Το στρατηγικό ζητούμενο

Η Τουρκία παίζει το ρόλο του μεσολαβητή σε αυτές τις συζητήσεις, ωθούμενη από την επιθυμία της να δει μια Συρία η οποία δεν θα χειραγωγεί το κούρδικό στοιχείο κατά μήκος των συνόρων

11. Στις 4 Απριλίου 1952, ο Τουρκός είχε στήσει ήδη τον τουρκικό μυστικό στρατό με την ονομασία "Τακτική Ομάδα Κινητοποίησης/Seferberlik Taktik Kurulu" με έδρα τα γραφεία της Οργάνωσης Αμερικανικής Αποστολής Βοήθειας (JUS-MATT/CIA) στην περιοχή Μπαχτσελιέβλερ της Αγκυρας. Το 1965 η ομάδα αναδιοργανώθηκε και μετονομάστηκε σε "Τμήμα Ειδικών Πολεμικών Επιχειρήσεων/ ?HD" όνομα με το οποίο έγινε γνωστό το κέντρο διοίκησης του μυστικού τουρκικού στρατού μετά τις αποκαλύψεις του 1990, για την Gladio. Εξαιτίας αυτών των αποκαλύψεων το τμήμα αυτό έπρεπε να μετονομασθεί και πάλι. Έτσι μετονομάστηκε σε Διοίκηση Ειδικών Δυνάμεων (?zel Kuvvetler Komutanl???, βλ. Selahattin ?ELIK, T?rkishe Kontrguerrilla. Die Todesmachinerie, Mesopotamien Verlag, K?ln 1999, p. 44 in D. Ganser, Οι μυστικοί στρατοί του ΝΑΤΟ, Πρ.-Επιμ. Κλεάνθης Γρίβας, Antilogos, Αθήνα 2007). Σχετικές πληροφορίες για το δυτικο-ευρωπαϊκό Δίκτυο "Stay Behind" alias "Gladio" αντλούμε από το διαρρέυσαν απόρρητο έγγραφο του Γενικού Επιτελείου των Η.Π.Α. υπό τον τίτλο "Overall Strategic Concepts" (Γενικές Έννοιες Στρατηγικής) και ημερομηνία 28 Μαρτίου 1949. Στο συνημμένο σε αυτό έγγραφο JSPC 891/6. Section "Tab B", γίνεται συγκεκριμένη αναφορά στο πως είναι δυνατόν να αξιοποιηθεί από τις μυστικές υπηρεσίες των Η.Π.Α. το κίνημα του Παντουρκισμού ("The Origins of 'Gladio' in Turkey", Intelligence Newsletter, 19 December 1990., in D. Ganser, όπ.αυ. σ. 315).

της. Επιπλέον, επιθυμεί να αναδειχθεί ως υψηλού κύρους και ισχύος μεσολαβητής στην περιοχή. Η Άγκυρα, επιδιώκει να αυξήσει αργά αλλά σταθερά τη δύναμη και την επιρροή της με την προσδοκία ότι, εν καιρώ, καθώς οι ΗΠΑ αποσύρονται από το Ιράκ, θα προκύψει ένα κενό ισχύος το οποίο η Τουρκία ελπίζει να καλύψει. Η εμπλοκή της Άγκυρας στις Συρο-ισραηλινές συνομιλίες αντιπροσωπεύει ένα πρώτο βήμα στην άσκηση διπλωματικής επιρροής στα νότια της Τουρκίας.

(3) Από πλευράς Συρίας

(α) Ο στρατηγικός στόχος της Συρίας

Μια συμφωνία με το Ισραήλ συμφέρει τη Συρία. Την κυβέρνηση του Αλ Άσαντ συνθέτει μια εθνική μειονότητα - οι Αλαουίτες, ένα ετερόδοξο παρακλάδι του σιιτικού Ισλάμ. Είναι μια κοσμική κυβέρνηση με ιδεολογικές ρίζες που πλησιάζει πολύ περισσότερο τη Φατάχ παρά τη Χαμάς (η οποία είναι όχι μόνο θρησκευτική, αλλά και

σουνιτική) ή τη Χεζμπολάχ (σιιτική μεν, αλλά θρησκευτική). Ο αλαουίτης Άσαντ προεδρεύει μιας χώρας με σουνιτική πλειοψηφία και έχει στο παρελθόν καταπιέσει βάνουσα το σουνιτικό θρησκευτικό αίσθημα. Και μάλιστα σε μια περίοδο εξαιρετικά χρυσοφόρο για τους Σαουδάραβες, οι οποίοι δεν συμπαθούν τη Συρία, και προκαλούν ολοένα και περισσότερο αυξανόμενη ανησυχία στο καθεστώς του Αλ Άσαντ λόγω της επίσης αυξανόμενης δυσaráσκειας των Σουνιτών. Η Συρία αναμειγνύεται σε όλες τις διαμορφούμενες ισλαμιστικές (σουνιτικές ή σιιτικές) εστίες ισχύος στην περιοχή, για τις οποίες κρίνει ότι δύναται να χρησιμοποιήσει ως όπλα ώστε να εκπληρώσει τις στρατηγικές της επιθυμίες σχετικά: με τον εφοδιασμό της με νερό από τον Ευφράτη, και τις πηγές του Ιορδάνη στο Γκολάν, την επαναπόκτηση των ομονύμων Υψιπέδων και την επαναλειτουργία του πετρελαιοαγωγού Μοσούλη-Κιρκούκ-Χάιφα, μέσω των εδαφών της. Έχει στείλει όπλα στους σουνίτες σαλαφιστές με σκοπό να κατευνάσει τη δυσaráσκειά τους η οποία τροφοδοτείται από το Ριάντ. Φιλοξενεί

την εξόριστη κεντρική στρατιωτική εξουσία της Χαμάς στο πρόσωπο του Χάλεντ Μεσάαλ και των ανθρώπων του, οι οποίοι βρίσκονται στη Δαμασκό¹². Προσπαθεί να επηρεάζει πάντοτε, όσο αυτό είναι πλέον δυνατόν, τη Χεζμπολά στο Λίβανο. Με αυτό τον τρόπο η Συρία παίζει πολλαπλά και ασύμβατα μεταξύ τους παιχνίδια, στο πλαίσιο μιας ατέρμονης εξισορροπητικής δράσης που στοχεύει στη διατήρηση της αλαουιτικής κυβερνήσεως του Άσαντ.

ε. Ο αμερικανικός υπερσυστημικός παράγων (Supersystemic Factor) στη Συρο-ισραηλινή διαβούλευση

Η νεοσυντηρητική Ουάσιγκτον μετά την επέμβαση των αμερικανικών δυνάμεων, το 2003 στο Ιράκ, αντιμετώπισε με μεγάλη δυσарέσκεια την συριακή πολιτική υποστήριξη του σουνιτικού ισλαμιστικού κινήματος και ιδιαίτερα τις διευκολύνσεις που το κίνημα αυτό έλαβε από την κυβέρνηση της Δαμασκού για να εισχωρήσει στο Ιράκ.

Η Συρία ακολούθησε την πολιτική αυτή, θέλοντας να εξευμενίσει το σουνιτικό ισλαμιστικό κίνημα ώστε να μην κινδυνεύσει η κυβέρνησή της από τη ανάφλεξη του εγχώριου σουνιτικού στοιχείου¹³. Το συριακό σουνιτικό στοιχείο θεωρείται ευάλωτο στις επιρροές του διεθνιστικού σουνιτικού ισλαμιστικού κινήματος, λόγω των πιέσεων που υφίσταται από την αλαουιτική κυβέρνηση της Δαμασκού και τις παλαιότερες αιμοσταγείς επεμβάσεις του πατρός Άσαντ, εις βάρος του (Σφαγή της Χάμα, 1982)¹⁴. Η τότε απάντηση της Ουάσιγκτον στην

12. βλ. Ι. Θ. Μάζης, Η Γεωπολιτική στην Ευρύτερη Μέση Ανατολή και η Τουρκία, Εκδ. Λιβάνη, Αθήνα, 2008, σσ.: 95-109

13. Ι. Θ. Μάζης, Γεωγραφία του ισλαμιστικού κινήματος στη Μέση Ανατολή, Ελληνικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις, Αθήνα 19921η, σ. 230 και Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 20022η, σ.167

14. Η σφαγή της Χάμα έλαβε χώρα το Φεβρουάριο του 1982 (άρχιζε στις 2/02/1982 και τελείωσε στις 25/02/1982) όταν οι συριακές ένοπλες δυνάμεις βομβάρδισαν την εξεγερθείσα από την Μουσουλμανική Αδελφότητα πόλη της Χάμα. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Διεθνούς Αμνηστίας ο αριθμός των δολοφονηθέντων κυμαίνεται μεταξύ 10.000 και 25.000

συριακή αυτή υπονόμηση των αμερικανικών στρατηγικών συμφερόντων στο Ιράκ, μέσω του σουνιτικού ισλαμιστικού κινήματος, ήταν ο καταναγκασμός της Δαμασκού να αποσύρει οριστικά τα στρατεύματά της και το προσωπικό των μυστικών της υπηρεσιών από το Λίβανο, στις 26 Απριλίου 2005.

Δύο δίπολα εθνικο-κρατικών δρώντων λοιπόν, αντιτίθενται σαφώς στην συρο-ισραηλινή συμφωνία. Το πρώτο είναι το δίπολο της νεοσυντηρητικής διοικήσεως των Η.Π.Α. με την Σαουδική Αραβία, και το δεύτερο είναι το δίπολο Χεζμπολά-Ιράν.

(1) Το Δίπολο Η.Π.Α.-Σαουδική Αραβία έχει ιδιαίτερο γεωπολιτικό και γεωστρατηγικό βάρος. Και η Ουάσιγκτον -ανεξαρτήτως ιδεολογικού προσανατολισμού- έχει κάθε λόγο να υπολογίζει την δυσφορία του σουνιτικού Ριάντ λόγω:

(α) Της επιθυμίας διατηρήσεως και ενισχύσεως της σημαντικής βελτιώσεως των σχέσεων η οποία έχει σημειωθεί μεταξύ των ιρακινών σουνιτών και της αμερικανικής πολιτικο-στρατιωτικής παρουσίας στο Ιράκ.

(β) Της παρούσης συγκυρίας της διεθνούς οικονομικής κρίσεως. Τα σαουδαραβικά κεφάλαια αλλά και η σαουδαραβική συναίνεση στη μείωση των τιμών του πετρελαίου περί τα \$USA 60 (από την προηγούμενη τιμή των \$USA 150) αποτελούν σημαντικότερα κριτήρια ώστε οι Η.Π.Α να λαμβάνουν υπόψη σοβαρότητα τις επιθυμίες του Ουαχαβιτικού βασιλείου. Και η Ουαχαβιτική δυναστεία έχει κάκιστες σχέσεις με την Συρία, ήδη από τη δεκαετία του 1970.

(γ) Του ότι οι Σαουδάραβες θεωρούν την "αιρετική" και "ασεβή" αλεβιτική

ατόμων. Οι επίσημες συριακές αρχές δεν εδήλωσαν ουδέποτε αριθμό νεκρών αλλά και κανείς από πλευράς της "ευαίσθητης" συνήθως σε τέτοια φαινόμενα λεγομένης "διεθνούς κοινότητας" δεν δημοσιοποίησε το γεγονός, ούτε φυσικά το κατήγγειλε. Το Ιράν μάλιστα, προτίμησε να καταγγείλει τους...σφαγιασθέντας (!) ως πράκτορες του Ισραήλ, των Η.Π.Α. κτλ, διότι θεωρούσε ότι "έπαιζαν το παιχνίδι της Βαγδάτης".

κυριαρχία επί των Πιστών Σύρων σουνιτών ως βαρύτατα προσβλητική και μάλιστα σε βάθος χρόνου.

(δ) Του ότι η Ουαχαβιτική Δυναστεία ανησυχεί έντονα σχετικά με τη μακροπρόθεσμη ισχύ της Χεζμπολά (και του Ιράν) και δεν εμπιστεύεται τους Σύρους όσον αφορά τον έλεγχο του Σιιτικού ισλαμιστικού κινήματος. Οι Σαουδάραβες είναι βέβαιοι ότι οι Σύροι θα προστατεύσουν το Ισραήλ από τη Χεζμπολά, αλλά δεν θα την εμποδίσουν να επιτεθεί κατά των σαουδαραβικών και άλλων σουνιτικών συμφερόντων.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες συνεπώς βρίσκονται εγκλωβισμένες σε ένα σοβαρό δίλημμα: αφενός είναι το ισραηλινό συμφέρον για μια επίσημη συμφωνία με τη Δαμασκό και αφετέρου η διακινδυνευόμενη σαουδαραβική εχθρότητα. Εάν σε αυτήν τη ζυγαριά βαρύνει τελικώς η δυσπιστία και ο φόβος τους προς την όμορη με το Ιράκ, Συρία είναι πολύ πιθανόν να ελπίζουν στο ναυάγιο αυτής της Συμφωνίας.

Από πλευράς, πάντως της νέας αμερικανικής κυβερνήσεως υπό τον Πρόεδρο Ομπάμα, η αντιμετώπιση των συρο-ισραηλινών συνομιλιών φαίνεται να αντιμετωπίζεται θετικά και με διάθεση ενίσχυσης, παρά τερματισμού. Ο Denis Ross, σύμβουλος του Μπάρακ Ομπάμα για θέματα Μέσης Ανατολής λέει χαρακτηριστικά ότι : *"...The fact that Israel is negotiating indirectly with Syria through Turkey is a sign that Israel believes it's worth trying this approach, and I believe we should try it, too. I think it's a mistake not to. Too often when you don't talk - as I said before - you create a self-fulfilling prophecy. Just because you make the effort doesn't mean you'll succeed. But at least you ought to see if you can do it, you ought to do it with your eyes open, without illusions, without naivete, but it's worth probing and testing."*¹⁵.

Είναι όμως σημαντικό να αναφερθεί ότι το Ιράν, ως προς την ανατρεπτική του δραστηριότητα στο Ιράκ, εθεωρείτο,

τουλάχιστον από την διοίκηση Μπούς, λιγότερο επικίνδυνο συγκρινόμενο με τη Συρία, διότι δεν επηρεάζει, σε καιρό σχετικής ομαλότητας πάντως, παρά μόνον τις πολιτοφυλακές του Σάντρ και όχι τους ιρακινούς σουνίτες οι οποίοι διεκδικούν επίσης και το σημαντικότερο, πετρελαιοφόρο, Κιρκούκ.

Για την διοίκηση Μπούς λόγου χάριν, είναι προφανές ότι η Τεχεράνη θα μπορούσε να επηρεάσει σημαντικά τους ιρακινούς άραβες σίιτες, μόνο σε πολύ σοβαρές περιπτώσεις όπου θα ετίθετο θέμα πλήγματος του σιιτικού κέντρου (Ιράν) από δυτικές (ισραηλινές ή αγγλοαμερικανικές) δυνάμεις. Η μέχρι σήμερα όμως τοποθέτηση της διοικήσεως Μπούς, παρήγαγε ένα εξαιρετικά στρεβλωμένο γεωστρατηγικό αποτέλεσμα που οδηγεί στην πλήρη σύγχυση, το ήδη θολό περιβάλλον της Μέσης Ανατολής: Η νεο-συντηρητική Ουάσιγκτον εμποδίζοντας την προσέγγιση της Συρίας με το Ισραήλ, δεν επέτρεπε την σταδιακή απομόνωση των "ιεράκων" της Τεχεράνης. Και συνεπώς, ενίσχυε με την πολιτική της -χωρίς οπωσδήποτε να το επιδιώκει- τα συμφέροντα της Χεζμπολά και των αδιαλλάκτων κύκλων περί τον Αχμαντινιζάντ!

Στη νέα κυβέρνηση των Η.Π.Α. επίσης, το ζήτημα της διευθετήσεως του Ιρανικού ζητήματος δεν είναι ακόμη ξεκαθαρισμένο από πλευράς της πολιτικής του αντιμετώπισης. Ο Dennis Ross, θεωρεί ότι με δεδομένη την κατάληψη της Γάζας από τη Χαμάς δεν μπορεί κανείς να συζητά για επίτευξη οριστικής λύσεως του Παλαιστινιακού σε σύντομο χρονικό διάστημα. Πιστεύει πως θα έπρεπε να γίνουν πρώτα κάποιες βελτιώσεις σε επιμέρους τομείς όπως η συνεργασία σε επίπεδα ασφάλειας και κατόπιν, μελλοντικά να προχωρήσει κανείς σε σημαντικότερα ζητήματα. Για τους λόγους αυτούς, ο Ross θεωρεί το ζήτημα του Ιράν ως πρώτιστο.

Τί σημαίνει όμως "πρώτιστο"; Ο Ross πιστεύει στην έναρξη διαλόγου με το Ιράν. Λέει χαρακτηριστικά: *"...With regard to the Iranians, we know that by not talking to Iran the U.S. did not improve the situation. Today*

15. <http://www.haaretz.com/hasen/spages/1030931.html>

*Iran is a nuclear power - it doesn't have nuclear weapons yet, but in 2001 it was not yet able to convert uranium or uranium gas, it didn't have a single centrifuge. Now it's stockpiling low-enriched uranium. So the current approach of not talking hasn't worked. There's no guarantee that if you talk you'll succeed, but if you don't talk you will fail."*¹⁶.

(2) Από την άλλη πλευρά η Χεζμπολά μπορεί μεν να ευδοκίμησε υπό την Συριακή σκέπη, προστασία και έλεγχο, αλλά πλέον έχει αποκτήσει αυτοδυναμία, αυτοσεβασμό και κύρος, πράγμα που της επιτρέπει να επιδιώκει την αυτόνομη πορεία της από εδώ και πέρα.

Ο Συριακός έλεγχος δεν της είναι πλέον ούτε ευχάριστος αλλά ούτε και απαραίτητος. Μια πιθανή λοιπόν συμφωνία της Αλαουϊτικής δυναστείας της Δαμασκού με το Τελ Αβίβ θα επέτρεπε στη Συρία να επανεγκατασταθεί στα εδάφη του Νοτίου Λιβάνου, και πιθανότατα θα οδηγούσε τη Δαμασκό στην αποδοχή των Αγροκτημάτων Σεμπάα.

Το δεύτερο ενδεχόμενο, θα ανάγκαζε τη Χεζμπολά να αντιμετωπίσει την αναγκαιότητα του αποπλισμού της, εφόσον

16. <http://www.haaretz.com/hasen/spages/1030931.html>

δεν μπορούσε πλέον να θεωρείται "δύναμη αντίστασης" η οποία είχε σκοπό να "απελευθερώσει κατεχόμενες από το σιωνιστικό κράτος περιοχές" υποτασσόμενη στη συνθήκη της Ταεφ¹⁷ και στην απόφαση 1559 του Ο.Η.Ε¹⁸. Συνεπώς, η Χεζμπολά δεν επιθυμεί να ευοδωθούν οι συρο-ισραηλινές συνομιλίες και να υπογραφεί αυτή η συμφωνία.

Το Ιράν, από την πλευρά του, είναι ευνόητο ότι δεν επιθυμεί την ευδωση των διαβουλεύσεων και την υπογραφή της Συρο-ισραηλινής συμφωνίας γιατί θα απομονωθεί χωρίς τη Συρία από τους "ιμάντες μεταφοράς της ισχύος του" στο Νότιο Λίβανο, στο Ιράκ και στη Λωρίδα της Γάζας. Οι ζώνες όμως αυτές, εκτός από τον πετρελαϊκό του πλούτο, είναι εκείνοι οι

17. The Taef Agreement 1989: D). [...] Third, liberating Lebanon from the Israeli occupation: Regaining state authority over the territories extending to the internationally-recognized Lebanese borders requires the following: A. Efforts to implement resolution 425 and the other UN Security Council resolutions calling for fully eliminating the Israeli occupation.

18. La Resolution 1559 du Conseil de s? curit?, de l'O.N.U. (2/09/2004): Le Conseil de s? curit?, [...] (iii). Demande que toutes les milices libanaises et non libanaises soient dissoutes et d? sarm? es; (iv). Soutient l'extension du contr? le exerc? par le Gouvernement libanais ? l'ensemble du territoire du pays;

παράγοντες που του επιτρέπουν να διαπραγματεύεται με ισχυρά όπλα την ηγεμονία του στο Μεσανατολικό γεωπολιτικό σύμπλοκο.

Γ' ΜΕΡΟΣ: Συνολική εκτίμηση της τάσεως της γεωπολιτικής συστημικής συνισταμένης του ισραηλινού γεωστρατηγικού Συστήματος ισορροπίας ισχύος.

Κατόπιν των ανωτέρω γίνεται προφανές ότι το κρίσιμο γεωστρατηγικό τετράγωνο του οποίου η συμπεριφορά θα πρέπει να εξετασθεί ως προς τις δυναμικές της, είναι αυτό με κορυφές το Ιράν, το Ισραήλ, την Τουρκία και την Συρία.

1. Η Συρο-ισραηλινή πλευρά

Η ανωτέρω περιγραφείσα Συρο-ισραηλινή σχέση παρά το ότι εξυπηρετούσε

τα συμφέροντα και των δύο πλευρών ήταν ανεπίσημη, εν πολλοίς, άγνωστη και σαφώς "μη αποδεκτή" από αμερικανικής πλευράς. Και μια "μη αποδεκτή" σχέση δεν μπορούσε να ανθέξει στην αυστηρή, προτεσταντικού τύπου, αμερικανική κριτική. Έπρεπε λοιπόν να "επισημοποιηθεί" και να μετατραπεί σε ανάλογη με τις σχέσεις Ισραήλ-Αιγύπτου και Ισραήλ-Ιορδανίας, οι οποίες δημιούργησαν πραγματικές καταστάσεις ισορροπιών και σταθερότητας στην περιοχή.

Ενισχύοντας αυτήν την προοπτική, το Τελ Αβίβ ζήτησε από την Τουρκία να μεσολαβήσει σε διμερείς Συρο-ισραηλινές συνομιλίες ώστε να επαναφέρει τα πράγματα στην προ του 2004 κατάσταση.

2. Η Τουρκο-συριακή πλευρά Από την άλλη πλευρά, η Άγκυρα με τη σειρά της άδραξε, και ορθώς, την ευκαιρία ώστε να εμφανισθεί ως δύναμη σταθερότητας στην γεωπολιτική της περίμετρο και μάλιστα στον αραβομουσουλμανικό σουνιτικό κόσμο. Η περίπτωση αυτή ταιριάζει απολύτως με τα νεο-οθωμανικά γεωστρατηγικά κελεύσματα του συμβούλου του Τούρκου Πρωθυπουργού κ. Ερντογάν, Καθηγητού κ. Αχμέτ Νταβούτογλου, αναφορικά με τον νεο-οθωμανικό ρόλο που προτείνει ως νέα στρατηγική στην Άγκυρα¹⁹.

Εάν οι συρο-ισραηλινές συνομιλίες καρποφορήσουν, μεσολαβούντων κάποιων ανταλλαγμάτων αμφοτεροπλεύρωσ, η Τουρκία δεν θα ανεχθεί την απομόνωση του Ιράν, αλλά τουναντίον θα φροντίσει να αποτελέσει και στην περίπτωση αυτή γέφυρα της Τεχεράνης με την Ουάσιγκτον αλλά και την ΕΕ.

19. Τον Ιανουάριο του 2008, όταν εξεδόθη το βιβλίο μου: βλ. Ι. Θ. Μάζης, Η Γεωπολιτική στην Ευρύτερη Μέση Ανατολή και η Τουρκία, Εκδ. Λιβάνη, Αθήνα, 2008, έγγραφα στη σελ. 89 ότι: "άλλωστε η σύμπραξη Τουρκίας-Συρίας-Ιράν δεν είναι πλέον μυστικό και αποτελεί αντικείμενο εκτενούς, εντόνου όσο και αποκαλυπτικού διαλόγου στα τουρκικά ΜΜΕ, πάντοτε και με τις γεωστρατηγικές ευλογίες του ίδιου του Νταβούτογλου. όπως φαίνεται ο Τούρκος γεωπολιτικός έχει καταφέρει να θέσει εξ ολοκλήρου τη σφραγίδα του επί της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής. Το ζήτημα όμως παραμένει: πόσο συμφωνεί η πολιτική αυτή με την αντίληψη των Η.Π.Α. περί σταθερότητας;". βλ. επίσης στο ίδιο και σσ.:101-109, 58- 85 αλλά και 89-95.

3. Η Τουρκο-ιρανική πλευρά

Η Άγκυρα αντιλαμβάνεται ότι έχει κοινά συμφέροντα εθνικής ασφαλείας με την Τεχεράνη:

α. Το κοινό πρόβλημα του κουρδικού ζητήματος

β. Σημαντικά οικονομικά συμφέροντα (Αγωγός φυσικού αερίου και πετρελαίου Ταυρίδας-Ερζουρούμ).

γ. οι προτάσεις της Άγκυρας προς την Τεχεράνη αλλά και προς την Δύση, να αναλάβει αυτή να εμπλουτίζει το πυρηνικό καύσιμο των ιρανικών αντιδραστήρων σε επίπεδο παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, της προσδίδουν δυνατότητες προσκλήσεως ανάλογης πυρηνικής τεχνολογίας στα εδάφη της χωρίς καθόλου, ή έστω με μειωμένης εντάσεως, διεθνείς αντιδράσεις.

δ. επιπλέον, όσο η Τεχεράνη διατηρεί την ισχύ της και λειτουργεί ως γεωστρατηγική απειλή για τα αμερικανικά συμφέροντα στην περιοχή, η γεωστρατηγική βαρύτητα της Τουρκίας ως αναχωματικός παράγων εμφανίζεται αυξημένη για την Ουάσιγκτον.

Άρα προκύπτει σαφώς ότι το συμφέρον της Τουρκίας δεν είναι η αποδυνάμωση της Τεχεράνης, τουναντίον. Αυτό όμως τελικώς, και εδώ βρίσκεται η άκρως ενδιαφέρουσα γεωστρατηγική στρέβλωση, δεν συνάδει με τα ισραηλινά συμφέροντα εθνικής ασφαλείας, παρά το ότι το Ισραήλ προσπαθεί προς στιγμήν να αξιοποιήσει την τουρκική διαμεσολάβηση. Η στρέβλωση αυτή είναι πολύ φυσικό, και αναμενόμενο να δημιουργήσει σύντομα εξελίξεις στην περιοχή, οι οποίες δεν μπορεί να μην αναμειγνύουν, μεταξύ άλλων, και το κουρδικό στοιχείο.

4. Η ισραηλινή πλευρά δεν μπορεί να επιτρέψει εξελίξεις οι οποίες θα ενδυναμώσουν την Τεχεράνη μέσω των τουρκικών χειρισμών, διότι ένα τέτοιο ενδεχόμενο σε συνδυασμό με την ισλαμική κυβέρνηση της Αγκύρας είναι αναμενόμενο να δημιουργήσει στο μέλλον σοβαρά

προβλήματα συνεργασίας μεταξύ Αγκύρας και Τελ Αβίβ και να θέσει σε δοκιμασία την ισραηλινή εθνική ασφάλεια. Τη στρατηγική αυτή στρέβλωση είναι φυσικό να την αντιλαμβάνεται απολύτως το Τελ Αβίβ. Ως προς αυτό συνηγορεί και η επιλογή της Ελλάδος για την αεροπορική άσκηση του Ιουνίου 2008, μεταξύ Η.Π.Α.-Ισραήλ-Ελλάδος. Ασκήσεως η οποία ανεξαρτήτως των οποιονδήποτε-εικαζομένων ή πραγματικών-προθέσεων της, ανεγνώσθη από τους έλληνες αναλυτές και ως απάντηση στις πυραυλικές δοκιμές της Τεχεράνης αλλά και ως μέσο διπλωματικής πίεσεως προς την ίδια κατεύθυνση.

Η Ελλάς επελέγη και για έναν επιπρόσθετο λόγο: διότι η Τουρκική ισλαμική κυβέρνηση, μέλος και του οργανισμού Ισλαμικής Διασκέψεως και ομοτράπεζος της Τεχεράνης στα πλαίσια του Οργανισμού αυτού, δεν επιθυμεί να δυσαρεστήσει τους αραβο-ιρανο-μουσουλμάνους γείτονές της επιτρέποντας τη χρήση των ιδικών της υποδομών για την διεξαγωγή της ασκήσεως αυτής. Πρόκειται για το γνωστό "σύνδρομο του Ιράκ-2003" το οποίο κόστισε ακριβά στην επεμβένουσα στο Ιράκ Ουάσιγκτον.

Αυτό το "σύνδρομο", όμως θα παρατηρείται και θα διευρύνεται σε όλο και περισσότερους τομείς ισραηλο-τουρκικής αμυντικής συνεργασίας, με απομείωση της γεωστρατηγικής σημασίας της Τουρκο-ισραηλινής αμυντικής Συμφωνίας του Φεβρουαρίου του 1996 και μάλιστα εις βάρος της ισραηλινής εθνικής ασφαλείας. Το Τελ Αβίβ δεν μπορεί παρά να αξιολογεί αρνητικά αυτήν την στρεβλωτική εξέλιξη. Για το λόγο αυτό είναι αναμενόμενο να επιθυμεί να διατηρήσει από τη διαβούλευση αυτή τα μόνα οφέλη που είναι δυνατά: την εξομάλυνση των Ισραηλο-παλαιστινιακών ζητημάτων και τον έλεγχο της Χεζμπολά από την κυβέρνηση Άσαντ. Προσοχή: είναι διαφορετικό πράγμα ο όρος "από την Κυβέρνηση Άσαντ" από τον όρο "από την Συρία".

Τελικώς μπορούμε να διακρίνουμε μια τάση ελληνο-ισραηλινής προσεγγίσεως, στρατηγικού χαρακτήρος στην οποία η Ελλάδα ως μη αναθεωρητικός εθνικοκρατικός δρών και παράγων ειρήνης και συνεργασίας στην Ν/Α Μεσόγειο, μπορεί να

προσφέρει πολλά προς την κατεύθυνση αυτή, ως εξομαλυντής εντάσεων και εγγυητής ασφαλείας. Τα κέρδη από μια τέτοια συνεργασία θα είναι ένα σημαντικό καταπίστευμα για την διαδικασία τελικής διευθετήσεως του Κυπριακού προβλήματος προς όφελος της ευρωπαϊκής του λύσεως. Αυτό βέβαια σημαίνει ότι και η ελληνική πολιτική ελίτ δεν θα απωλέσει την ευκαιρία να αξιοποιήσει αυτήν την δυναμική, άλλως.

5. Εκτιμήσεις για την πολιτική στάση του Ισραήλ

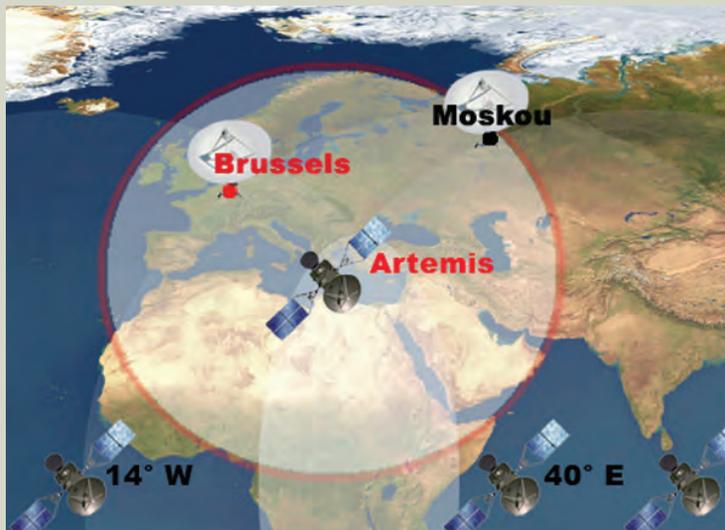
Είναι μάλλον προφανές για το Τελ Αβίβ ότι η προοπτική διευθετήσεως των Συρο-ισραηλινών ζητημάτων θα απομειώσει σημαντικά την επιρροή των σιιτικών διαύλων της Τεχεράνης στους μηχανισμούς εξαγωγής κρίσεων της Δαμασκού, του Νοτίου Λιβάνου και της Λωρίδας της Γάζας βοηθώντας τον Ισμαήλ Χανίγιε της Χαμάς να προχωρήσει σε περισσότερο θαρραλέες προσαρμογές στην διαμορφούμενη νέα κατάσταση. Δηλαδή, την αναγνώριση του κράτους του Ισραήλ και την αποκήρυξη της τρομοκρατικής δραστηριότητας με αντάλ-

Το Ισραήλ έχει συνεπώς κάθε συμφέρον να επιλέξει την διπλωματική προσέγγιση με τη Συρία, και να υποδείξει στη νέα διακυβέρνηση των Η.Π.Α. την εποικοδομητική φύση αυτής της πολιτικής.

Έχει συμφέρον να αποδείξει στην Ουάσιγκτον το ότι η πολιτική αυτή αποτελεί τον μοναδικό τρόπο απομείωσης της περιφερειακής ισχύος ενός ριζοσπαστικού Ιράν και ιδιαίτερα στο Λίβανο (άρα στη Χεζμπολά) και στη Γάζα, και συνεπώς να διευθετήσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο το παλαιστινιακό ζήτημα.

Η οικονομική κρίση, με την ραγδαία μείωση των τιμών του πετρελαίου, βοηθά ιδιαίτερα την "εξημέρωση" των ακραίων τάσεων στην Τεχεράνη και ενδυναμώνει την πρόθεσή της να προσεγγίσει την Δύση. Η ευκαιρία αυτή δεν πρέπει να απολεσθεί από το Ισραήλ, αλλά ούτε και από τις Η.Π.Α.

Αυτή η τροπή του ιρανικού και συριακού ζητήματος θα έχει τις δέουσες επιπτώσεις στην ισραηλο-παλαιστινιακή ρήξη. Και αυτό διότι οι ενδοπαλαιστινιακές πολιτικο-ιδεολογικές πιέσεις προς τον Αμπού Μάζεν, οι οποίες βασίζονται μέχρι σήμερα στους δύο αυτούς πόλους προβολής ισχύος, μη βρίσκοντας έδαφος υποστήριξης θα ατονούν όλο και περισσότερο. Αυτό σημαίνει ότι η σώφρων παλαιστινιακή πλευρά θα καταφέρει να επικοινωνήσει με την ριζοσπαστική ισλαμιστική αντίστοιχη. Δηλαδή, την Χαμάς.

λαγμα την έναρξη σοβαρών διαπραγματεύσεων υπό την εποπτεία του Κουαρτέτου με στόχο την προοπτική εξευρέσεως μιας δίκαιης λύσεως του τύπου "δύο ανεξαρτήτων κρατών/two states solution".

Ομιλία κ. Κωνσταντίνου Γρίβα Δρ. Ιωνίου Παν/μίου

ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟ ΓΕΩΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Η "ΕΞΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ" ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΝΕΟΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Μέχρι σήμερα είχαμε μάθει να θεωρούμε αξιωματικά ότι η Τουρκία αποτελεί ένα ενεργούμενο των Ηνωμένων Πολιτειών. Ένα "μαντρόσκυλο" των Αμερικανών στην περιοχή, απόλυτα ελεγχόμενο από αυτούς. Η άποψη αυτή μπορεί, έτσι και αλλιώς, να δεχθεί σφοδρή κριτική αναφορικά με την ορθότητά της. Η Τουρκία διατηρούσε ανέκαθεν τις δικές της γεωστρατηγικές στοχοθετήσεις, ενώ οι σχέσεις της με τις ΗΠΑ δεν ήταν ποτέ ανέφελες. Σήμερα, όμως, φαίνεται ότι έχουν αρχίσει να διαμορφώνονται οι συνθήκες για μια ριζική ανατροπή της προνομιακής τουρκοαμερικανικής σχέσης εν παραλλήλω με μια ώθηση της Τουρκίας, από την ίδια τη δυναμική των γεωπολιτικών εξελίξεων, σε μια "εξαναγκαστική" κατά κάποιον τρόπο, επιλογή να διεκδικήσει μια προνομιακή θέση στο υπό διαμόρφωση παγκόσμιο πολυπολικό σύστημα.

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΥ ΠΛΑΝΗΤΗ ΑΝΟΙΓΕΙ ΤΟΝ ΔΡΟΜΟ ΓΙΑ ΕΝΑ ΠΟΛΥΠΟΛΙΚΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΣΤΗΜΑ

Ο πρώτος παράγοντας που ωθεί την Τουρκία σε αυτήν την αναγκαστική φυγή προς ένα νεοαυτοκρατορικό - νεοοθωμανικό μέλλον είναι η κατάρρευση του μύθου του "αμερικανικού πλανήτη", η απελευθέρωση του κόσμου από την εικονική πραγματικότητα ενός μονοπολικού διεθνούς συστήματος ελεγχόμενου (υποτίθεται) από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Το "ξήλωμα" αυτής της εικόνας ξεκίνησε μόλις έγινε κατανοητό ότι οι Αμερικανοί αδυνατούν να "επιβάλλουν την τάξη" στο Αφγανιστάν και το Ιράκ, ενώ έφθασε σε ανεξέλεγκτα επίπεδα, μετά την ταπείνωση που υπέστη η εικόνα της αμερικανικής παντοδυναμίας στον πόλεμο της Γεωργίας το περασμένο καλοκαίρι.

Η αποδόμηση αυτής της παραπλανητικής εικόνας ενός διεθνούς συστήματος ελεγχόμενου από τους Αμερικανούς, ξεσκεπάζει έναν κόσμο χωρίς γεωπολιτικό "σχήμα". Έναν διεθνές σύστημα χωρίς κυρίαρχους πόλους. Το γεγονός της ραγδαίας οπισθοχώρησης της αμερικανικής ισχύος δημιουργεί ένα κενό, το οποίο, όμως, δεν μπορεί να καλυφθεί σήμερα από καμιά άλλη χώρα. Εξ αντικειμένου, λοιπόν, οδηγούμαστε προς ένα πολυπολικό σύστημα. Προς την αποφασιστική, δηλαδή, ενίσχυση του ρόλου περιφερειακών κομβικών χωρών ώστε να "επαναρρυθμιστεί" ο "απορρυθμισμένος" παγκόσμιος γεωπολιτικός χάρτης. Μια από τις

χώρες αυτές είναι, φυσικά, και η Τουρκία η οποία οδηγείται νομοτελειακά προς τον ρόλο της περιφερειακής δύναμης εξαιτίας μιας σειράς "θετικών" αλλά και "αρνητικών" παραγόντων.

Ορισμένοι από αυτούς τους "θετικούς" παράγοντες είναι η κρίσιμη γεωγραφική θέση της χώρας, τα μεγάλια της μεγέθη, η πολύ σημαντική βιομηχανική, τεχνολογική και οικονομική βάση, οι πολιτισμικές και εθνοτικές σχέσεις με μια αλυσίδα λαών της Κεντρικής Ασίας, που φθάνει ακόμη και μέσα στην Κίνα και, κυρίως, το ισχυρότατό της στράτευμα. Σημαντικός "αρνητικός" παράγοντας είναι το γεγονός της αναγκαστικής μοναχικής της πορείας, μιας και διατηρεί παραδοσιακά ανταγωνιστικές σχέσεις με όλους της τους γείτονες, ενώ η πιθανότητα να ενταχθεί στο ευρωπαϊκό σχήμα απομακρύνεται ολοένα και περισσότερο (αν υπήρξε και ποτέ στην πραγματικότητα). Η Τουρκία ήταν και θα παραμένει ένας μοναχικός λύκος. Πιθανώς όμως, ο κυρίαρχος "αρνητικός" παράγων που οδηγεί την Τουρκία σε μια "φυγή" προς έναν ρόλο αυτόνομης περιφερειακής δύναμης είναι ότι,

παρόλα τα μεγέθη και την ισχύ της, θεωρεί τον εαυτό της ως μια χώρα - έπαθλο, λόγω της κρίσιμης γεωγραφικής της θέσης και όχι μόνο, φόβος που κληρονομήθηκε από το οθωμανικό παρελθόν.

Στο σημείο αυτό μπορεί να εγερθούν τεκμηριωμένες αντιρρήσεις για το κατά πόσον πράγματι ισχύει κάτι τέτοιο σήμερα. Το γεγονός όμως παραμένει ότι σημαντικό τμήμα της τουρκικής πολιτικοστρατιωτικής νομεκλατούρας, αλλά και του τουρκικού λαού γενικώς, διακατέχεται από αυτό το σύνδρομο της χώρας - επάθλου που περιμένει τον διαμε-

λισμό της και η αντίληψη αυτή επηρεάζει συνειδητά ή ασυνείδητα τις επιλογές της χώρας.

Η Τουρκία μαστίζεται από τη δίδυμη παράνοια να θεωρεί τον εαυτό της τόσο μια ηγέτιδα δύναμη, που η "μοίρα την προορίζει να ηγεμονεύει", όσο και ένα θήραμα. Η ακραία διαλεκτική αντίφαση αυτών των δύο στοιχείων συνθέτει την αίσθηση γεωπολιτικής ταυτότητας που έχει η Τουρκία για τον εαυτό της και, κατά την άποψη του γράφοντος, είναι ένας από τους "στοιχειακούς" γεωπολιτικούς παράγοντες που την οδηγούν σε μια "εξαναγκαστική" προσπάθεια αυτοκρατορικού μέλλοντος. Μια προσπάθεια που γίνεται τόσο για αμυντικούς λόγους, για να μην γίνει, δηλαδή, η Τουρκία βορά στα σαγόνια των ισχυρών της γειτονιάς της, όσο και για επιθετικούς, γιατί έτσι της "επιβάλλει η μοίρα της"...

Βέβαια, εάν οι παράγοντες που θα διαμόρφωναν την τουρκική

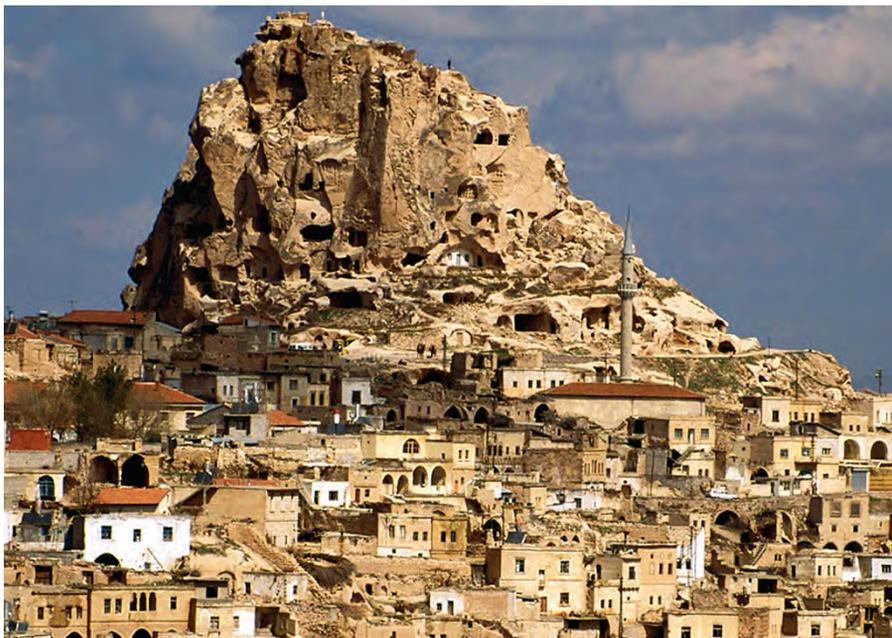
γεωστρατηγική στο μέλλον ήταν μόνο αυτοί, τα πράγματα θα ήταν μάλλον απλά. Δηλαδή, αν η Τουρκία ωθούνταν σε μια επιθετική διεκδίκηση περιφερειακής δύναμης σε ένα μετααμερικανικό πολυπολικό σύστημα και ταυτοχρόνως ο μόνος της φόβος ήταν η ισχύς και οι αρπακτικές διαθέσεις των γειτόνων της (ιδιαίτερα δε η ανερχόμενη ισχύς της ρωσικής άρκτου...), τότε οι επιλογές της θα ήταν μάλλον δεδομένες. Θα επεδίωκε να αποκτήσει έναν αυξημένο ρόλο στην περιοχή και θα σύνηπτε μια στενότερη συμμαχία με τις ΗΠΑ και όλα θα ήταν μέλι γάλα. Όμως, αυτό δεν μπορεί να συμβεί σήμερα και ο λόγος για αυτό μπορεί να συμπυκνωθεί σε μια λέξη: Κουρδιστάν.

Το πρόβλημα ξεκινάει από το κουφάρι του Ιράκ, μιας και η Τουρκία είναι φανατικά και ανυποχώρητα ανελέητος εχθρός του μοναδικού πιστού συμμάχου των ΗΠΑ στην περιοχή, της κομβικής περιοχής του Κουρδιστάν. Μιας εν δυνάμει ανεξάρτητης χώρας, γνησίως και ειλικρινώς φιλοαμερικανικής, η οποία ελέγχει μεγάλα πετρελαϊκά κοιτάσματα και αναμένεται να αποτελέσει το βασικότερο ορμητήριο των αμερικανικών δυνάμεων στην Κεντρική Ασία και τη Μέση Ανατολή. Όμως, το ιρακινό Κουρδιστάν είναι και ο πυρήνας μιας ευρύτερης κουρδικής πατρίδας, η οποία θα οδηγήσει την Τουρκία σε συρρίκνωση. Με άλλα λόγια το χάσμα μεταξύ της τουρκικής και αμερικανικής γεωστρατηγικής στοχοθέτησης είναι τέτοιο που πάρα πολύ δύσκολα μπορεί πλέον να γεφυρωθεί.

Παρεμπιπτόντως, να πούμε ότι το Κουρδιστάν μπορεί να αποτελέσει και κρίσιμης σημασίας δεξαμενή υδάτινων πόρων για το μόνιμα διψασμένο Ισραήλ, ενώ έτσι και αλλιώς, η ύπαρξή

του στην περιοχή αποτελεί έναν παράγοντα φοβήτρου για τις χώρες που είναι παραδοσιακοί αντίπαλοι του Ισραήλ, αν βέβαια επιμένει στην φιλοϊσραηλινή πολιτική του. Κατά συνέπεια το Κουρδιστάν αποτελεί μια μεγάλη γεωπολιτική επένδυση και για το Ισραήλ και το γεγονός αυτό υπονομεύει δραστικά την τουρκοϊσραηλινή (λυκο)φιλία, η οποία στο παρελθόν είχε μεγαλόστομα και υπερβολικά παρουσιαστεί σαν "άξονας Άγκυρας - Τελ Αβίβ". Αυτή η εν δυνάμει σύγκρουση με το Ισραήλ αποτελεί έναν ακόμη παράγοντα που ωθεί την Τουρκία σε μια "εξαναστασιακή" πολιτική αυτοκρατορικής "αναγέννησης".

Βέβαια, οι "κόντρες" για το Κουρδιστάν είναι απλώς ένας από τους παράγοντες που ωθούν σε σύγκρουση τις ΗΠΑ με την Τουρκία. Ο μύθος της Τουρκίας - χαϊδεμένου παιδιού των Αμερικανών έχει σκεπάσει από τα μάτια μας τον θυελλώδη και βαθύ αντιαμερικανισμό που μαστίζει την τουρκική

κοινωνία, ενώ και η ηγεσία δεν πάει πίσω στις κρίσιμες επιλογές της.

Για δεκαετίες η Τουρκία συντηρούσε τον μύθο ότι αποτελούσε ένα "κομβικό" κράτος και βασικό στήριγμα των ΗΠΑ στην πιο κρίσιμη περιοχή του πλανήτη. Όταν όμως χρειάστηκε να δικαιολογήσει την τεράστια επένδυση που είχε γίνει πάνω της, κατά τη διάρκεια της αμερικανικής επίθεσης στο Ιράκ την άνοιξη του 2003, όχι μόνο δεν προσέφερε τίποτε, αλλά και οι ιθύνοντες της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ αγωνίστηκαν απελπισμένα να φρενάρουν τις προθέσεις

"ψηφιοποιημένη" μεγάλη μονάδα του αμερικανικού στρατεύματος. Η συγκεκριμένη μονάδα βολόδερνε για καιρό στη Μεσόγειο και τελικά πέρασε τη διώρυγα στη Σουέζ και έφθασε στο Ιράκ όταν ο πόλεμος είχε τελειώσει και η Βαγδάτη είχε καταληφθεί. Αν η πορεία των επιχειρήσεων ήταν διαφορετική, τότε το γεγονός αυτό μπορεί να είχε αποβεί δραματικής σημασίας για την αμερικανική στρατηγική.

Το σοκ για τους Αμερικανούς ήταν μεγάλο και δεν πρόκειται να ξεχαστεί ποτέ, περνώντας όχι στην τόσο επιρρεπή σε

της να εισβάλει στο Βόρειο Ιράκ, χρησιμοποιώντας ένα μείγμα απειλών, ικεσιών και υποσχέσεων.

Οι αιφνιδιασμός για τους Αμερικανούς ήταν μεγάλος. Θεωρούσαν τόσο δεδομένη τη συνεργασία με τους Τούρκους ώστε σχεδίαζαν να περάσει από το έδαφος της και να εισβάλει στο Ιράκ, ο σημαντικότερός στρατιωτικός τους σχηματισμός, η 4η μηχανοκίνητη μεραρχία πεζικού, η πρώτη

"αμνησία" πολιτική μνήμη αλλά στη θεσμική μνήμη του αμερικανικού πολιτικοστρατιωτικού συμπλέγματος. Μάλιστα, λίγο μετά την επίθεση στο Ιράκ δημοσιεύτηκε στον διεθνή αμυντικό τύπο η είδηση ότι οι αμερικανικές ένοπλες δυνάμεις προσπαθούν να δημιουργήσουν μια νέα μεθοδολογία εκστρατείας, που θα τους επιτρέψει να διεξάγουν τις υπερπόντιες επιχειρήσεις τους, χωρίς τη βοήθεια συμμάχων².

Στο πλαίσιο αυτό, το αμερικανικό ναυτικό εξετάζει την πιθανότητα να αποκτήσει τεράστια αεροπλοία, τα οποία θα μεταφέρουν εφόδια κατευθείαν από το έδαφος των Ηνωμένων Πολιτειών στο θέατρο επιχειρήσεων, χωρίς να απαιτείται η ύπαρξη γειτονικών φίλων χωρών, που θα λειτουργούν ως ορμητήρια. Βασικό, αν και αφανές, ερέθισμα για τα προγράμματα αυτά ήταν η απρόσμενη στάση της Τουρκίας στον πόλεμο εναντίον του Ιράκ.

Βλέπουμε λοιπόν, ότι ο "αντιτουρκισμός" ή, καλύτερα, η γεωπολιτική απαξίωση της Τουρκίας τείνει να μετατραπεί σε "δομικό" μέρος της αμερικανικής στρατηγικής, όπως αυτή διαμορφώνεται από την στρατιωτική και πολιτική γραφειοκρατία και δεν είναι μια "προσωρινή παρεξήγηση".

Επίσης, η Τουρκία είναι μια χώρα ολισθαίνει συνεχώς προς τον Ισλαμισμό και στην οποία ενισχύεται ολοένα και περισσότερο ένας βαθύς και οργανικός αντιαμερικανισμός σαρώνοντας τόσο την κοινωνία όσο και τις ελίτ. Οι Αμερικανοί δεν ξεχνούν ότι η Περσία ήταν ο πιο πιστός τους σύμμαχος πριν τον Χομεϊνί και πριν μεταστραφεί στον πιο φανατικό πολέμιό τους στην περιοχή φαινόταν πολύ πιο σταθερή από ότι σήμερα η Τουρκία.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει, ίσως, να επισημανθεί ότι αυτές οι ανερχόμενες τριβές ΗΠΑ και Τουρκίας για το Κουρδιστάν είναι έμμεσο πλην όμως αποφασιστικό αποτέλεσμα της αποδόμησης της αμερικανικής ισχύος και κυρίως της εικόνας της αμερικανικής ισχύος. Το γεγονός αυτό όχι μόνο αναγκάζει τις ΗΠΑ να στηρίζονται ολοένα και περισσότερο σε απόλυτα ελεγχόμενες μικρές χώρες, γνησίως φιλοαμερικανικές, όπως είναι το Κουρδιστάν (ή η Αλβανία και τα Σκόπια...), αλλά καθιστά και την πιθανότητα οξείας σύγκρουσης Τουρκίας και ΗΠΑ, ακόμη και σε στρατιωτικό επίπεδο, ένα "λογικό" ακόμη και "ελκυστικό" ενδεχόμενο.

Πράγματι, η δυνατότητα να εμπλακούν σε μια περιορισμένη στρατιωτική αντιπαράθεση με τις αμερικανικές στρατιωτικές δυνάμεις και να τις νικήσουν ή, ακόμη καλύτερα, να απειλήσουν μια παρόμοια

σύρραξη και να αναγκάσουν τις Ηνωμένες Πολιτείες να οπισθοχωρήσουν, είναι πολύ μεγάλος πειρασμός για το τουρκικό κατεστημένο. Όχι μόνο για τα οφέλη που θα προκύψουν στην εξωτερική πολιτική σε παρόμοια περίπτωση, τα οποία, βέβαια, δεν είναι καθόλου ευκαταφρόνητα. Κάτι τέτοιο θα προκαλούσε "σοκ και δέος" σε όλους τους γείτονες της Τουρκίας, αλλά και στην Ε.Ε. και τη Ρωσία, καθιερώνοντας την Τουρκία ως κυρίαρχο πόλο στη Μέση Ανατολή, την Κεντρική Ασία και την Ανατολική Μεσόγειο, δηλαδή στο γεωπολιτικό κέντρο του κόσμου. Το σημαντικότερο όμως, είναι ότι παρόμοια επιτυχία, ενάντια στις δαιμονοποιημένες για την τουρκική κοινή γνώμη Ηνωμένες Πολιτείες, θα καθιέρωνε εκ νέου τον κυρίαρχο ρόλο του κεμαλικού πλέγματος εξουσίας μέσα στο τουρκικό κράτος και την κοινωνία και θα διαιώνιζε την ύπαρξή του.

Και φυσικά, εκτός από το Κουρδιστάν υπάρχει και το ακανθώδες θέμα του Ιράν...

Ενώ οι εφημερίδες και τα τηλεοπτικά μέσα ανά τον κόσμο συνεχίζουν να τροφοδοτούν μια πανικόβλητη παγκόσμια κοινή γνώμη με σενάρια περί επερχόμενης επίθεσης των Ηνωμένων Πολιτειών στο Ιράν, εντούτοις υπάρχει και ένα άλλο ενδεχόμενο. Αυτό της 'τολμηρής' προσέγγισης Ουάσιγκτον - Τεχεράνης!

Όσοι βιαστούν να κατηγορήσουν ως γελοία εξωπραγματικό παρόμοιο σενάριο, το πρώτο πράγμα που θα πρέπει να θυμηθούν ότι ο κανόνας στην ιστορία δεν είναι οι σταδιακές και ήπιες μεταλλάξεις αλλά οι εκρηκτικές, απρόβλεπτες και ριζικές αλλαγές.

Εν πάση περιπτώσει, το σενάριο της ιρανοαμερικανικής προσέγγισης βασίζεται σε ορισμένα απτά γεωπολιτικά δεδομένα, τα οποία εξετάζουν σοβαρά ισχυροί κύκλοι εξουσίας στην Ουάσιγκτον και αλλαχού.

Η πρώτη άμεση γεωπολιτική ανάγκη που ωθεί την Ουάσιγκτον να επιχειρήσει ένα άνοιγμα προς την Τεχεράνη είναι η ανάγκη δημιουργίας μιας εναλλακτικής πηγής ενέργειας, που θα απομειώσει τον ρόλο της Ρωσίας και θα επιτρέψει στην Ευρώπη να μην καταστεί ενεργειακός όμηρος των

Ρώσων.

Ένας ακόμη παράγοντας που συντελεί σε ένα μελλοντικό ιρανοαμερικανικό φλερτ είναι η συνεχής προσπάθεια αναχαίτισης της Ρωσίας που αποτελεί μόνιμο στοιχείο της αμερικανικής γεωστρατηγικής. Παραδοσιακά το Ιράν αποτελεί βασικό στοιχείο της Rimland, του δακτύλιου δηλαδή γύρω από τη Ρωσία, ο οποίος τη διατηρεί 'εγκιβωτισμένη' και την κρατάει μακριά από τις ανοικτές θάλασσες του πλανήτη. Όμως, η αμερικανική εχθρικότητα έναντι του Ιράν το ωθεί νομοτελειακά σε στρατηγική προσέγγιση με τη Ρωσία, η οποία προσφέροντας πετρελαϊκή και πυρηνική τεχνολογία, στρατηγικά οπικά συστήματα και πολιτική υποστήριξη, εξασφαλίζει τη συμμαχία με μια από τις σημαντικότερες γεωγραφικά χώρες του πλανήτη και σπάει τη Rimland βρίσκοντας έξοδο στον Ινδικό Ωκεανό.

Ένα ακόμη ζήτημα είναι η πιθανή στρατηγική προσέγγιση του Ιράν με μια μελλοντική Τουρκία, που θα έχει μεταβληθεί σε αντιαμερικανική, πιθανώς εξαιτίας και της αμερικανοτουρκικής τριβής για το θέμα του ιρακινού Κουρδιστάν, με καταλύτη ακριβώς τον κοινό φόβο των δύο χωρών για την πιθανότητα δημιουργίας ενός ανεξάρτητου

Κουρδιστάν. Ας μην σπεύσει να μιλήσει κάποιος για εγγενή αντιπαλότητα της σουνιτικής Τουρκίας με το шиηιτικό Ιράν. Και τις δύο χώρες τις 'ενώνει' ένα πολύ ισχυρό αίσθημα βαθέως εθνικισμού, ο οποίος ξεπερνά τα όρια των θρησκευτικών διαφορών αλλά και μια κοινή αντιπάθεια ή έστω καχυποψία έναντι των Αράβων γειτόνων τους. Φυσικά αυτή η προσέγγιση είναι απλώς μια ακραία πιθανότητα, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι στερείται πλήρως ρεαλιστικού υποβάθρου.

Τέλος, υπάρχει ένας ακόμη παράγων που ενδεχομένως ωθεί τις ΗΠΑ να προσεγγίσουν το Ιράν και δεν είναι κανένας άλλος από την πίεση του ισραηλινού λόμπι! Ας μην βιαστούν να διαφωνήσουν οργισμένα όσοι θεωρούν ότι το ισραηλινό λόμπι είναι ακριβώς αυτό που πιέζει τις ΗΠΑ για επίθεση στο Ιράν. Πράγματι συμβαίνει και αυτό, αλλά αυτή είναι η μία πλευρά του νομίσματος. Το Ισραήλ, δεν θέλει σώνει και καλά να επιτεθεί στο Ιράν. Αυτό είναι το μέσον και όχι ο σκοπός. Αυτό που θέλει είναι να εξασφαλίσει ότι το Ιράν δεν θα αναπτύξει πυρηνικά όπλα και να επιτύχει ένα μίνιμουμ συμβίωσης με την Τεχεράνη. Και αν αυτό μπορεί να το κάνει δια της προσέγγισης θα το πράξει. Σε βάθος χρόνου, αν πράγματι οι Ιρανοί θέλουν να αναπτύξουν πυρηνικά όπλα αργά ή γρήγορα θα το πράξουν ακόμη και αν υποστούν επιτυχημένη επίθεση. Η πραγματική και μόνιμη λύση στον γεωπολιτικό αυτό γρίφο είναι μια στοιχειώδης προσέγγιση μεταξύ των δύο πλευρών που θα επιτρέψει την ανοχή του ενός έναντι του άλλου. Από ότι φαίνεται η πιθανότητα αυτή κερδίζει ολοένα και περισσότερο έδαφος στο Ισραήλ και από αρκετούς αναλυτές εκτιμάται ότι ίσως είναι και ένας από τους παράγοντες που οδήγησαν στο πρόσφατο φλερτ Συρίας - Ισραήλ, με την πρώτη να προορίζεται να παίξει τον ρόλο γεφυροποιού με την Τεχεράνη. Άλλωστε, στα χρόνια του Σάχη το Ιράν ήταν ο στενότερος σύμμαχος του Ισραήλ στην περιοχή και αυτό δεν έχει ξεχαστεί εντελώς ούτε στο Ισραήλ ούτε στο Ιράν, ακόμη και μέσα σε θύλακες του σκληρού ισλαμικού κατεστημένου. Τι σημαί-

νει παρόμοια προσέγγιση για τη θέση της Τουρκίας στην αμερικανική γεωστρατηγική; Η απάντηση αυτή είναι πολύ δύσκολο να προσδιοριστεί. Πάντως, καλό θα ήταν να έχουμε υπόψη μας ότι η Τουρκία αντλεί μεγάλο μέρος της στρατηγικής της σπουδαιότητας για τις ΗΠΑ ακριβώς επειδή συνορεύει με το επικίνδυνο Ιράν. Ένα "εξημερωμένο", πολλώ δε μάλλον ένα "αμερικανικό" Ιράν αυτομάτως απομειώνει τον ρόλο αυτό για να μην πούμε ότι θα αποτελέσει έναν ακόμη παράγοντα τριβών μεταξύ Ουάσιγκτον και Άγκυρας.

Και τώρα προκύπτει το εύλογο ερώτημα, καλά όλα αυτά από πλευράς Αμερικανών και πιθανώς και Ισραηλινών. Οι Ιρανοί τι λόγο έχουν να προχωρήσουν σε αυτό το ανόσιο φλερτ;

Ο πρώτος λόγος είναι ότι το Ιράν δεν έχει κανένα εγγενές μίσος έναντι των ΗΠΑ. Αντιθέτως, παραδοσιακός του εχθρός υπήρξε η Ρωσία, ενώ η απέχθεια προς τις ΗΠΑ υπήρξε συγκυριακή και ταυτίστηκε με την υποστήριξη στο καθεστώς Σάχη. Όμως, αυτά είναι 'πταίσματα' σε βάθος χρόνου και πολύ εύκολα μπορούν να αλλάξουν. Το σημαντικότερο όμως είναι ότι το Ιράν εν συνόλω, τόσο ο λαός, όσο και το κατεστημένο, επιδιώκει να εξασφαλίσει έναν

ρόλο περιφερειακής υπερδύναμης για τη χώρα σε ένα πολυπολικό διεθνές σύστημα και αν οι ΗΠΑ πριμοδοτήσουν παρόμοια προσπάθεια, τότε το Ιράν, πολύ γρήγορα, μπορεί να μετατραπεί στον επόμενο σύμμαχο των Αμερικανών σε μια από τις πιο κρίσιμες γεωπολιτικές περιοχές του πλανήτη. Ακραίο σενάριο θα πείτε. Πράγματι. Είναι όμως άραγε ένα αδύνατο σενάριο;

Ας μην βιαστεί, λοιπόν, κάποιος να εξαγάγει το συμπέρασμα ότι παρόμοια εξέλιξη είναι εξ αντικειμένου θετική για την Ελλάδα, μιας και η Τουρκία θα έλθει σε σύγκρουση με τις ΗΠΑ και θα "καθαρίσουν οι Αμερικανοί για εμάς", πολλώ δε μάλλον ας μην μπει κάποιος στον πειρασμό να πιστέψει ότι ήλθε η ώρα να επαληθευτούν σενάρια περί διάλυσης της Τουρκίας. Κατ' αρχάς δεν είναι καθόλου σίγουρο ότι οι ΗΠΑ είναι σε θέση να νικήσουν την Τουρκία (!). Όσον δε αφορά τα σενάρια διάλυσης, πράγματι η Τουρκία ως χώρα, ως κρατικό σύστημα αλλά και ως κοινωνία είναι ένα εξαιρετικά εύθραυστο μείγμα, που μαστίζεται από πλήθος κεντρόφυγων δυνάμεων. Όμως, η ιστορική εμπειρία μας δείχνει ότι σπάνια ένα κράτος που βρισκόταν σε μια διαδικασία διεκδίκησης ενός ηγεμονικού ρόλου έπεφτε θύμα των εγγενών διαλυτικών του τάσεων.

Ίσως μάλιστα το γεγονός της προσπάθειας αποφυγής και υπέρβασης των διαλυτικών τάσεων να είναι ένας από τους παράγοντες που ωθούν την Τουρκία σε αυτήν τη φυγή προς τα εμπρός, προς την αυτοκρατορική επιλογή, ώστε να θωρακίσουν το εσωτερικό τους.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να ξεκαθαρίσουμε ότι σε καμία περίπτωση δεν εννοούμε ότι η Τουρκία επιδιώκει σώνει και καλά μια στρατιωτική αντιπαράθεση με τις ΗΠΑ. Όμως, είναι ρεαλιστικός και σαφώς προσδιορισμένος στόχος το ότι επιδιώκει να αναπτύξει ικανότητες τέτοιες που θα καθιστούσαν μια σύγκρουση με τις ΗΠΑ μη ελκυστική για την αμερικανική πολιτική. Μια σύγκρουση οι πιθανές συνέπειες της οποίας για τις Ηνωμένες Πολιτείες θα ξεπερνούσαν το διακύβευμα, δηλαδή την επένδυσή τους στο Κουρδιστάν...

Το γεγονός παραμένει ότι η Τουρκία φαίνεται ότι έχει αρχίσει να μελετά, έστω και σε θεωρητικό επίπεδο, μεθόδους, τεχνο-

λογίες και οπικά συστήματα για να αντιμετωπίσει τους Αμερικανούς κάποια απροσδιόριστη στιγμή στο μέλλον και αυτό θα έπρεπε, υπό φυσιολογικές συνθήκες (...), να προκαλεί τρόμο στην Ελλάδα. Αυτό σημαίνει ότι το τουρκικό στράτευμα έχει ένα εκπληκτικό ερέθισμα που το ωθεί να αναπτύξει μοναδικές δυνατότητες, οι οποίες, φυσικά, θα μπορούν να εφαρμοστούν και εναντίον πολύ υποδεέστερων στρατευμάτων από το αμερικανικό...

Το πρώτο πράγμα που θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας για τη μελλοντική πολεμική μηχανή της Τουρκίας είναι ότι επιδιώκει να αποκτήσει ξεκάθαρη τεχνολογική αυτονομία, έτσι ώστε να μπορεί να συντηρήσει το στράτευμά της ακόμη και αν κλείσει η ροή ανταλλακτικών και τεχνογνωσίας από τις ΗΠΑ και την Ευρώπη. Οι Τούρκοι στρατηγοί έχουν απορροφήσει πολύ καλά τα διδάγματα από το πάθημα του Ιράν, όταν, μετά την πτώση του Σάχη, ένα από τα πιο ισχυρά και τεχνολογικά προηγμένα στρατεύματα στον πλανήτη, κατέρρευσε από το ίδιο του το βάρος μόλις οι Αμερικανοί σταμάτησαν τη ροή των ανταλλακτικών.

Για να αποφύγουν κάτι παρόμοιο, οι Τούρκοι, αφενός μεν επενδύουν σημαντικά σε μια εγχώρια πολεμική βιομηχανία, αφετέρου δε συνάπτουν ολοένα και περισσότερες αμυντικές συμφωνίες και συνεργασίες με χώρες που είναι ασφαλείς από τις επιρροές της Δύσης, με προεξάρχουσες την Κίνα, το Πακιστάν και τη Νότιο Κορέα. Με την τελευταία συνεργάζονται στην από κοινού ανάπτυξη του επόμενου τουρκικού άρματος μάχης, ενώ στον τουρκικό στρατό υπηρετεί ήδη το προηγμένο αυτοκινούμενο πυροβόλο Firtina, το οποίο είναι κορεατικής σχεδίασης. Από την Κίνα και το Πακιστάν η Τουρκία εισάγει κυρίως πυραυλικά συστήματα και σχετική τεχνολογία, ιδιαίτερα στον χώρο των βαλλιστικών βλημάτων.

Και εδώ ακριβώς εισέρχεται μια κρίσιμη παράμετρος αναφορικά με την ταυτότητα της τουρκικής πολεμικής μηχανής του μέλλοντος. Ότι δηλαδή η επαφή της με την κινεζική στρατιωτική σκέψη, ίσως την οδηγήσει στο να αναπτύξει

ασύμμετρες μεθόδους ισχύος έτσι ώστε να υπερκεράσει την αμερικανική υπεροπλία, μιας και δεν μπορεί να το κάνει με συμβατικό τρόπο³.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η (πιθανή) ασύμμετρη χρήση βαλλιστικών πυραύλων έτσι ώστε να πληγεί η ραχοκοκαλιά των αμερικανικών εκστρατευτικών δυνάμεων, το αμερικανικό ναυτικό.

Συγκεκριμένα, οι μέντορες της Τουρκίας, στην ανάπτυξη βαλλιστικής τεχνολογίας αλλά και ασύμμετρης πολεμικής μεθοδολογίας, Κινέζοι βρίσκονται κοντά στην ανάπτυξη ενός επαναστατικού βαλλιστικού πυραύλου ικανού να προσβάλει κινούμενα πλοία⁴.

Εκτός από την Κίνα η Τουρκία αναζητεί προηγμένα βαλλιστικά συστήματα όπου μπορεί, όπως και στο Ισραήλ, όπου εξέτασε το σύστημα LORA⁵.

Επισημαίνεται ότι και οι Ισραηλινοί βελτιώνουν συνεχώς τις τεχνολογίες ανανέωσης δεδομένων στοχοποίησης σε πυραύλους ενώ αυτοί βρίσκονται εν πτήση, έτσι ώστε να μπορούν να προσβάλουν κινούμενους στόχους. Παρόμοια συστήματα στο περιβάλλον του Αιγαίου μπορεί να αποβούν κρίσιμης σημασίας σε τυχόν σύρραξη με τις ελληνικές ένοπλες δυνάμεις, οι οποίες δεν έχουν απολύτως κανένα αντίδοτο, αυτήν, τη στιγμή για να τις αντιμετωπίσουν.

Εννοείται φυσικά ότι αυτό είναι απλώς ένα (πιθανό) παράδειγμα του πως μπορούν οι Τούρκοι να αναπτύξουν ασύμμετρες πολεμικές ικανότητες, οι οποίες θα είναι σε θέση να ανατρέψουν ριζικά και άμεσα τους συσχετισμούς ισχύος στο ελληνοτουρκικό σύστημα χωρίς αυτό να εμφανίζεται ούτε στις ποσοτικές συγκρίσεις, ούτε με τις συμβατικές μεθόδους μέτρησης και σύγκρισης των πολεμικών ικανοτήτων και προσομοίωσης μέσω πολεμικών παιχνιδιών...

1. Περισσότερη τεκμηρίωση και ανάλυση για το συγκεκριμένο θέμα, ο αναγνώστης μπορεί να βρει στο βιβλίο του καθηγητή γεωπολιτικής Ι.Θ. Μάζη "Η γεωπολιτική στην ευρύτερη Μέση Ανατολή και η Τουρκία", που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Λιβάνη.

2. Πηγές:

1) Jane's Defence Weekly, 7 May 2003, σελίδα 2. "US moves towards more flexible global basing". Kim Burger.

2) Jane's Defence Weekly, 7 May 2003, σελίδα 8. "US Navy floats lighter - than - air transport concept". Michael Sirak & Kim Burger.

3. Σύμφωνα με μια μελέτη του αμερικανικού Πενταγώνου που αναφέρεται στη μελλοντική πολεμική μηχανή και φέρει τον τίτλο "Chinese Views of Future Warfare", η Κίνα στοχεύει να "πλευροκοπήσει" την αμερικανική ισχύ, επενδύοντας σε μια μεθοδολογία "ασύμμετρων" επιχειρήσεων. Πολύ απλά, η Κίνα αφού δεν μπορεί να αποκτήσει ισάξια άρματα μάχης, μαχητικά αεροσκάφη, ελικόπτερα κλπ με τις ΗΠΑ, ή ακόμη και τη Ρωσία, θα επενδύσει σε άλλες μορφές πολέμου και σε άλλα όπλα.

Πηγή: Κώστας Γρίβας "Ο Πόλεμος στον 21ο Αιώνα", εκδόσεις Επικοινωνίες, Αθήνα 1999.

4. Για την ακρίβεια, θα υπάρχει μια ολόκληρη οικογένεια βαλλιστικών πυραύλων εναντίον πλοίων, οι οποίοι θα βασίζονται στον βαλλιστικό πύραυλο μικρού βεληνεκούς DF - 15 (CSS - 6) με βεληνεκές 600 χλμ και στον DF - 21 (CSS - 5), πύραυλο μέσου βεληνεκούς (MRB) με βεληνεκές 2.150, το οποίο αυξάνεται στα 2.500 χλμ για την έκδοση DF - 21A (CSS - 5 Mod 2), η ύπαρξη των οποίων είναι γνωστό από τα μέσα της δεκαετίας τους 90. Οι ναυτικές εκδόσεις των πυραύλων αυτών θα διαθέτουν "οχήματα επανεισόδου" (reentry vehicles), τα οποία θα έχουν τροποποιηθεί σε οχήματα επανεισόδου με ικανότητα εκτέλεσης ελιγμών (Maneuvering re - entry vehicles / MaRV), εφοδιασμένα με ραντάρ, υπέρυθρους αισθητήρες ή άλλες συσκευές, ώστε να μπορούν να προσβάλουν κινούμενα πλοία. Το γραφείο πληροφοριών του αμερικανικού ναυτικού (Office of Naval Intelligence), εκτιμά ότι ο πύραυλος αυτός βρίσκεται σε προχωρημένο στάδιο ανάπτυξης και ενδέχεται να εφοδιάζεται με ενεργά και παθητικά ραντάρ για τον εγκλωβισμό των στόχων του. Για να μπορέσουν να επιτύχουν κάτι τέτοιο οι κινεζικές αμυντικές βιομηχανίες πρέπει να καταφέρουν να

δημιουργήσουν σμικρυμένα και σκληρυμένα (stress hardening) συστήματα ραντάρ.

Το βεληνεκές των πυραύλων αυτών καθιστά αναγκαία την ανάπτυξη συστημάτων εντοπισμού στόχων σε μεγάλες αποστάσεις. Για τον σκοπό αυτό, οι Κινέζοι αναμένεται να αναπτύξουν ραντάρ με ικανότητες εντοπισμού στόχων πέραν του ορίζοντος (Over - The - Horizon / OTH), δορυφόρους και μη επανδρωμένα αεροχήματα. Ασιατικές πηγές εκτιμούν ωστόσο ότι η Κίνα δεν θα έχει την νέα οικογένεια δορυφόρων τηλεπισκόπησης πριν από το 2009 έτσι ώστε να είναι οι πύραυλοί της αυτοί (σε περίπτωση βέβαια που υλοποιηθεί η δημιουργία τους) πλήρως επιχειρησιακοί.

Για την ανάληψη των καθηκόντων αυτών η Κίνα φαίνεται πως συμπαραγάγει τους ρωσικούς δορυφόρους τηλεπισκόπησης Kornei της NPO Mashinostroyeniya, εφοδιασμένους είτε με ραντάρ είτε με ηλεκτροοπτικές κάμερες. Ο πρώτος "αστερισμός" των δορυφόρων αυτών θα αποτελείται από δύο δορυφόρους με ηλεκτροοπτικές κάμερες και έναν με ραντάρ, με προοπτική να φθάσουν στους τέσσερις ηλεκτροοπτικούς και σε τέσσερις με ραντάρ.

Η Κίνα διαθέτει ήδη σήμερα ραντάρ OTH καθώς και UAV μεγάλης εμβέλειας, τα οποία ενδέχεται να υποκαταστήσουν τους δορυφόρους στα καθήκοντα εντοπισμού πλοίων - στόχων.

Πηγή: Jane's Defence Weekly, 25 January 2006, σελίδα 12. "China develops anti - ship missile". Ted Parsons.

5. Αξίζει να επισημανθεί ότι η πρώτη επίσημη παρουσίαση του ισραηλινού πυραυλικού συστήματος LORA της εταιρείας IAI, έγινε κατά τη διάρκεια παρουσιάσής του στον Τούρκο υπουργό Άμυνας. Ο πύραυλος αυτός χρησιμοποιεί πυραυλοκινητήρα στερεών καυσίμων, έχει μέγιστο βεληνεκές 200 χλμ, (επίσημως, αν και το πραγματικό του ενδέχεται να είναι σημαντικά μεγαλύτερο) μεταφέρει πολεμική κεφαλή βάρους 440 - 600 κιλών και επιτυγχάνει ακρίβεια πλήγματος μικρότερη των δέκα μέτρων στο μέγιστο βεληνεκές.

Τέσσερις πύραυλοι τοποθετούνται σε έναν κινητό εκτοξευτή και μπορούν να βληθούν μέσα σε δέκα δευτερόλεπτα. Σύμφωνα με τους κατασκευαστές του, το LORA μπορεί να εκτοξευτεί και από πλοία επιφανείας και να λειτουργήσει και ως πύραυλος επιφανείας - επιφανείας. Τον Μάρτιο του 2004, το βλήμα δοκιμάστηκε με επιτυχία στη Μεσόγειο Θάλασσα. Η Ινδία έχει, επίσης, δείξει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον πύραυλο.

Πηγή: Jane's Defence Weekly, 18 May 2005, σελίδα 15. "LORA goes on display, data revealed".

Ομιλία κ. Κωνσταντίνου Γώγου Δρ. Γεωπολιτικής Παν/μίου Αθηνών

ΙΣΛΑΜΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ. ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ, ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ: Η ΕΞΤΡΕΜΙΣΤΙΚΗ ΙΣΛΑΜΙΣΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΧΙΖΜΠΟΥΛΛΑΧ (HIZBULLAH)¹

i. Ίδρυση της τουρκικής ισλαμιστικής οργάνωσης Χιζμπούλλάχ

Η τουρκική εξτρεμιστική ισλαμιστική οργάνωση Χιζμπούλλάχ (Hizbullah) είναι η πλέον σημαντική εξτρεμιστική ισλαμιστική οργάνωση των τελευταίων δεκαετιών στην Τουρκία². Αυτή η εκτίμηση προκύπτει από την δράση, την ιδεολογία, τις οργανωτικές δομές και τις διασυνδέσεις της οργάνωσης.

Η τουρκική Χιζμπούλλάχ³ σχηματίστηκε μετά την Ισλαμική Επανάσταση του Χομεϊνί στο Ιράν από πρώην μέλη της οργάνωσης των "Ακιντζιλάρ" (Akinclar)⁴. "Ακιντζιλάρ" ονομάζονταν τα μέλη της οργάνωσης νεολαίας του Κόμματος Εθνικής Σωτηρίας του Ερμπακάν, κατά την δεκαετία του 1970. Είναι περιττό να επισημάνουμε εδώ την ιδεολογική και οργανωτική συμβολή της οργάνωσης των "Ακιντζιλάρ" στην διαμόρφωση και εξέλιξη του ισλαμιστικού ριζοσπαστικού κινήματος στην Τουρκία, αφού τόσο η Χιζμπούλλάχ όσο και μια άλλη τουρκική ριζοσπαστική ισλαμιστική οργάνωση, η Buyuk Dogu - IBDA (Μεγάλη Ανατολή), δημιουργήθηκαν από μέλη των "Ακιντζιλάρ".

Τούτο το γεγονός καταδεικνύει δίχως άλλο την γεωπολιτική δυναμική και την ιδεολογικο-πολιτική επιρροή του ισλαμιστικού κινήματος και ιδίως του ερμπακανικού ισλαμιστικού κινήματος στην Τουρκία.

Τον ιδρυτικό πυρήνα της τουρκικής Χιζμπούλλάχ αποτέλεσαν θρησκευτικές ομάδες στις πόλεις Μπατμάν και Ντιγιαρμπακίρ, της Νοτιο-Ανατολικής Τουρκίας. Τα μέλη των ομάδων αυτών εκδήλωναν ενθουσιασμό για τον Χομεϊνί και το επαναστατικό ισλαμιστικό κίνημά του στο Ιράν, σύχναζαν και συζητούσαν στο βιβλιοπωλείο "Ίκρα" (στο Μπατμάν) και στο βιβλιοπωλείο "Μενζίλ" (στο Ντιγιαρμπακίρ). Η οργάνωση ιδρύθηκε από τον Χουσεΐν Βελιόγλου (Huseyn Velioglu) και στενούς φίλους του⁵.

1. Το παρόν κείμενο βασίζεται σε τμήμα της Διδακτορικής Διατριβής του ομιλητή, ελαφρώς τροποποιημένο.
2. Χιζμπούλλάχ σημαίνει "κόμμα του Αλλάχ".
3. Η τουρκική Χιζμπούλλάχ είναι οργάνωση διαφορετική από την γνωστή οργάνωση Χιζμπούλλάχ του Λιβάνου.
4. Σημαίνει "επιδρομείς" ή "μαχητές".
5. Σχετικά με την ίδρυση της τουρκικής Χιζμπούλλάχ βλ. Rusen Cakir, Derin Hizbullah: Islami Siddetin Gelecegi, Metis Yayinlari, Istanbul 2001, 106. Αξίζει πάντως να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με τις τουρκικές αρχές, η πρώτη εμφάνιση του ονόματος Χιζμπούλλάχ στην Τουρκία σημειώθηκε το 1983 στην Κωνσταντινούπολη, με το όνομα Κασιμ-Πασά Χιζμπούλλάχ. Επρόκειτο για οργάνωση που έκανε διέπραττε ληστείες και εξαρθρώθηκε το 1984. Όπ. αν., 112. Πρβλ. Rusen Cakir, Ayet ve Slogan: Turkiye'de Islami Olusumlar, Metis Yayinlari, Istanbul (9η έκδοση) 2002, 165.

Όπως έχει ωστόσο επισημανθεί, η τουρκική Χιζμπολλάχ δεν εξέφραζε το σιιτικό Ισλάμ, παρά τις υφιστάμενες σχέσεις της με το σιιτικό Ιράν⁶, σε όποιο επίπεδο κι αν υπήρξαν αυτές.

ii. Εξέλιξη και δράση της οργάνωσης

Η εξέλιξη και η ιστορική διαδρομή της τουρκικής Χιζμπολλάχ παραμένει ένα ζήτημα σκοτεινό σε πολλά σημεία, παρουσιάζει όμως ιδιαίτερη σημασία για τον μελετητή του ισλαμιστικού κινήματος στην Τουρκία και στον ισλαμικό κόσμο.

Η οργάνωση χωρίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1980 σε δύο πτέρυγες, την ομάδα Μενζίλ (Menzil) και την ομάδα Ιλίμ (Ilim).

Η ομάδα Μενζίλ επιθυμούσε την αλλαγή του καθεστώτος δια της οδού της πολιτικής, χωρίς χρήση όπλων και του ένοπλου τζιχάντ. Από την άλλη πλευρά, η ομάδα Ιλίμ ήταν περισσότερο ριζοσπαστική και τασσόταν υπέρ της ένοπλης δράσης και της αντιπαράθεσης των όπλων. Συγκεκριμένα, η ομάδα Χιζμπολλάχ-Ιλίμ κήρυττε την δημιουργία ενός ισλαμικού κράτους στη Νοτιο-Ανατολική Τουρκία, στο οποίο δεν θα γινόταν διάκριση εθνική μεταξύ Τούρκων και Κούρδων⁷. Εδώ θα πρέπει να επισημανθεί η φιλοκουρδική στάση της οργάνωσης. Τελικώς η ομάδα Ιλίμ επισκίασε την λιγότερο ριζοσπαστική πτέρυγα (δηλαδή την Μενζίλ) και ανέπτυξε έντονη εξτρεμιστική ένοπλη δράση κατά την δεκαετία του 1990.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 η Χιζμπολλάχ-Ιλίμ βρήκε πρόθυμους συμμάχους στις τάξεις αστυνομικών, οι οποίοι εξαιτίας των ισλαμιστικών τους τάσεων είχαν μετατεθεί δυσμενώς στην Νοτιο-Ανατολική Τουρκία. Έτσι μάλιστα μπορεί να ερμηνευτεί και η αντικουρδική στάση της οργάνωσης, η οποία είχε βάλει πλέον στο στόχαστρο και φόνευε Κούρδους - ή "φιλο-κούρδους" - δημοσιογράφους, διανοούμενους και πολιτικούς. Η διαλεύκανση αυτών των δολοφονιών δεν επετεύχθη ποτέ, γεγονός που ενίσχυσε την διάχυτη εντύπωση στην Τουρκία ότι η Χιζμπολλάχ ενεργούσε για λογαριασμό του κράτους⁸.

Την ίδια περίοδο εκτιμάται ότι δημιουργήθηκε η οργάνωση Χιζμπούλ Κόντρα (Hizb-ul Kontra) ή απλώς Κόντρα (Kontra), από ομάδα που αποκόπηκε από την Χιζμπολλάχ και εστράφη εναντίον της. Η αδράνεια των κρατικών αρχών και δυνάμεων ασφαλείας να καταπολεμήσουν και τις δύο πλέον οργανώσεις επέτεινε την σύγχυση και την καχυποψία για το "ποιος κάνει τι" στο ήδη θολό τοπίο του Κουρδικού ζητήματος στην Νοτιο-Ανατολική Τουρκία.

Ο Rainer Hermann (Γερμανός μελετητής του Ισλάμ και της τουρκικής πολιτικής) εκφράζει την πεποίθηση ότι κατά την περίοδο 1991-9 "η Χιζμπολλάχ έλαβε υποστήριξη από κάποια τμήματα του τουρκικού κράτους, καθώς και στρατιωτική και πολιτική εκπαίδευση στο Ιράν. Τελικώς έγινε ανεξάρτητη από το τουρκικό κράτος και μετετράπη μόνη της σε τζιχαντιστική τρομοκρατική

6. Rainer Hermann, Die drei Versionen des politischen Islam in der Türkei, ORIENT, 37. Jahrgang, Nr. 1, März 1996, 54.

7. Στο ίδιο.

8. Οπ. αν., 55. Πρβλ. Ιωάννης Θ. Μάζης, Μυστικά Ισλαμικά Τάγματα και Πολιτικο-Οικονομικό Ισλάμ στη Σύγχρονη Τουρκία, Εκδόσεις Προσκήνιο, Αθήνα 2000, 138.

οργάνωση⁹.

Καθώς φαίνεται, χρησιμοποίησαν την Χιζμπούλλάχ (και την Χιζμπουλκόντρα) τόσο η Τουρκία όσο και το Ιράν. Το τουρκικό κράτος στον αγώνα εναντίον της ένοπλης δράσης του PKK, ενώ το Ιράν την χρησιμοποίησε εναντίον Ιρανών αντικαθεστωτικών που βρίσκονταν στην περιοχή δράσης της οργάνωσης¹⁰.

Η δράση της Χιζμπούλλάχ-Ιλίμ έχει εκδηλωθεί κυρίως με ένοπλες επιθέσεις, ενώ οι φόντοι που διέπραξε ανήλθαν σε εκατοντάδες. Η οργάνωση, σύμφωνα με τις τουρκικές εισαγγελικές αρχές, έχει διαπράξει εμπρησμούς, δολοφονίες, στραγγαλισμούς, απαγωγές, επιθέσεις εκφοβισμού με αλυσίδες και ξύλα, επιθέσεις με βιτριόλι (εναντίον γυναικών που φορούσαν κοντή φούστα ή στενό παντελόνι), απειλές, ανακρίσεις ατόμων και ληστείες¹¹.

iii. Ιδεολογικές αναφορές της Χιζμπούλλάχ, ισλαμιστικό κίνημα και παγκόσμιο ισλαμιστικό τρομοκρατικό δίκτυο

Οι τουρκικές αρχές θεωρούν βέβαιο ότι η οργάνωση Χιζμπούλλάχ υποστηριζόταν από το Ιράν του Χομεϊνί αλλά μετά τον θάνατό του η υποστήριξη αυτή μειώθηκε¹². Θεωρούν επίσης ότι η Χιζμπούλλάχ-Ιλίμ ήταν οργάνωση που καταπατούσε το σουννιτικό Ισλάμ - άρα εχθρική προς την σουννιτική Τουρκία και φιλική προς το σιιτικό Ιράν - και ότι επρόκειτο για αρχηγοκεντρική οργάνωση με μοναδικό πολιτικό και θρησκευτικό ηγέτη τον Χουσεΐν Βελίογλου¹³.

Από ιδεολογικής απόψεως, η τουρκική Χιζμπούλλάχ πρεσβεύει "την πλέον ριζοσπαστική, την πλέον φανατική και δογματική ερμηνεία του Ισλάμ" σύμφωνα με το επίσημο τουρκικό κράτος¹⁴.

Η ιδεολογία της τοποθετείται σε άξονες, όπως: απιστία - πίστη, ενότητα του Θεού - πολυθεΐα, τζαχλίγια¹⁵ - Ισλάμ, δηλαδή στην διαίρεση καλού - κακού, με βάση τις επιταγές του ισλαμικού νόμου.

Η τουρκική Χιζμπούλλάχ, η οποία θεωρεί ως ιδανική ισλαμική κοινωνία εκείνη των πρώτων ετών του Ισλάμ, επιδιώκει να δημιουργήσει μια ισλαμική κοινωνία με τα εξής γνωρίσματα: εθνικότητά της θα είναι το δόγμα, χώρα της ο οίκος του Ισλάμ¹⁶, άρχων της ο Αλλάχ, σύνταγμά της το Κοράνι¹⁷. Η πραγματοποίηση αυτής της ισλαμικής κοινωνίας προϋποθέτει την υποταγή του ανθρώπου στον ένα και μοναδικό Θεό και στον νόμο του Θεού, την σαρία¹⁸.

Η "ισλαμική επανάσταση" του Ιράν υπό την ηγεσία του Αγιατολλάχ Χομεϊνί αποτελούν, σύμφωνα με την τουρκική Χιζμπούλλάχ, λαμπρό παράδειγμα αγώνα και στρατηγικής για την επίτευξη της ισλαμικής κοινωνίας. Στον αγώνα αυτόν θα πρέπει να

9. Rainer Hermann, "Political Islam in Secular Turkey", *Islam and Christian-Muslim Relations*, Vol. 14, No. 3, July 2003, 274.

10. Στο ίδιο.

11. Αναλυτικά βλ. Rusen Cakir, *Derin Hizbullah: Islamci Siddetin Gelecegi*, Metis Yayinlari, Istanbul 2001, 133-6.

12. Όπ. αν., 139-40.

13. Όπ. αν., 113.

14. Όπως αναφέρεται στο κατηγορητήριο της Εισαγγελίας του Ντιγιαρμπάκιρ, στη δίκη μελών της οργάνωσης τον Μάιο του 2000. Περισσότερα βλ. όπ. αν., 97.

15. Τζαχλίγια ονομάζεται από τους ισλαμιστές η κατάσταση βαρβαρότητας και άγνοιας του Ισλάμ. Τζαχλίγια, σύμφωνα με τους ισλαμιστές, κυριαρχούσε στην Αραβία προ της ελεύσεως του Ισλάμ, κυριαρχεί δε και στην σύγχρονη εποχή, στις κοινωνίες που δεν ακολουθούν την οδό του Θεού και του ιερού νόμου.

16. Δηλαδή ο dar al-Islam, στην τουρκική γλώσσα darulislam.

17. Rusen Cakir, *Derin ...*, όπ. αν., 97.

18. Όπ. αν., 98-9.

χρησιμοποιηθούν ως μέσα το κήρυγμα και η προπαγάνδα, ο ιερός πόλεμος (τζιχάντ) και το κοινοτιστικό πρότυπο κοινωνικής οργάνωσης (στα πρότυπα της πρώτης κοινότητας του Προφήτη Μωάμεθ)¹⁹.

Συγκεκριμένα, οι απόψεις της τουρκικής Χιζμπούλλάχ για τον ιερό πόλεμο συνοψίζονται ως εξής: "Ο διενέργεια ιερού πολέμου είναι η ουσία του Ισλάμ. Ο ιερός πόλεμος είναι για τον μουσουλμάνο και την ισλαμική κοινωνία θεόσταλο καθήκον και συγχρόνως δικαίωμα. Ο ιερός πόλεμος είναι η μόνη μέθοδος που μπορεί να οδηγήσει την ισλαμική κοινωνία σε έλεγχο του πολιτικού συστήματος"²⁰.

Είναι γεγονός ότι τα μέλη και οι οπαδοί της Χιζμπούλλάχ (αποκαλούμενοι Χιζμπούλλαχί ή Χιζμπούλλαχτσι) παρά την εκτίμηση και τον θαυμασμό που έτρεφαν για την επανάσταση του Χομεϊνί, δεν παρασύρθηκαν από το σιιτικό Ισλάμ, ώστε να γίνουν σίτες. Αυτό όμως που μπορεί να λεχθεί είναι ότι η Χιζμπούλλάχ κατάφερε να χρησιμοποιήσει και να διαδώσει την πολιτική γλώσσα του σιιτισμού στον συννιτικό πληθυσμό, είτε τουρκικό είτε κουρδικό.

19. Όπ. αν., 99-104.

20. Όπ. αν., 103.

Όπως παρατηρεί ο Τούρκος μελετητής Rusen Cakir "οι μουσουλμάνοι Χιζμπούλλαχί δεν μπορούν να καλέσουν τους μουσουλμάνους της Τουρκίας στον σιιτισμό, μπορούν απλώς να τους καλέσουν στην πολιτική γλώσσα του σιιτισμού"²¹.

Η οργάνωση Χιζμπούλλάχ θα πρέπει να αντιμετωπίζεται και ως τμήμα του ισλαμιστικού κινήματος παγκοσμίως, όσον αφορά τουλάχιστον τις πεποιθήσεις και τους στόχους της. Το επαναστατικό μήνυμα της Χιζμπούλλάχ έφερε την σφραγίδα του ιρανικού σιιτισμού και του οράματος του "παγκόσμιου ισλαμικού κινήματος", που οραματιζόταν η Τεχεράνη και ηγετικές μορφές της ισλαμιστικής

διανόησης²².

Οι κύριες αρχές του "παγκόσμιου ισλαμικού κινήματος" αποκρυσταλλώνονται στις ακόλουθες επιταγές²³.

Να διεξάγει ολοκληρωτικό και αδιάλλακτο αγώνα εναντίον της παγκόσμιας βλασφημίας και της τζαχιλίγια.

Να έχει ένα ισλαμικό κράτος ως κέντρο.

Να διακόψει όλες τις σχέσεις και δεσμούς με τον κόσμο της τζαχιλίγια.

Η μέθοδος να λαμβάνει ως πρότυπο και να πηγάζει από το κίνημα του Προφήτη

Να συγκροτήσει την πρωτοπορία των θεολόγων και νομοδιδασκάλων.

Να θεμελιώσει την κοινωνία πάνω στην αρχή του "ενιαίου και αδιαίρετου του Θεού".

Να στοχεύει στην επίτευξη του

21. Rusen Cakir, Ayet ve Slogan: Turkiye'de Islami Olusumlar, Metis Yayinlari, Istanbul (9η έκδοση) 2002, 168.

22. Όπως ο Ινδο-πακιστανός Κελίμ Σιντίκι, ο οποίος απεβίωσε το 1996. Ίδρυσε το Muslim Institute στο Λονδίνο το 1972, ενώ το 1989 ίδρυσε το Muslim Parliament. Υποστήριζε με σθένος την Ισλαμική Επανάσταση στο Ιράν καθώς και την ιερονομική ρήτρα του Χομεϊνί εναντίον του Σαλμάν Ρούσντι.

23. Όπ. αν., 168. Όπως παρουσιάστηκαν το 1987 σε τεύχος του περιοδικού Şehadet, οργάνου της ιδεολογίας της τουρκικής Χιζμπούλλάχ.

ανθρωπισμού, της τιμιότητας και της δικαιοσύνης του Κορανίου.

Να απευθύνεται και να προσκαλεί όλους τους μουσουλμάνους και όχι κάποια ιδιαίτερη κοινωνική τάξη ή ομάδα.

Να αποδίδει ιδιαίτερη βαρύτητα και σημασία στο ρόλο του τζαμιού για την συγκρότηση του ισλαμικού κινήματος και της κοινωνίας.

Να διασφαλίζει την εξουσία του δοξασμένου Κυρίου.

Να εγκαθιδρύσει την συνείδηση του μαρτυρίου και του μάρτυρα²⁴.

iv. Η εμφάνιση της "δεύτερης" Χιζμπούλλάχ: τρομοκρατική δράση και ισλαμιστική τζιχαντιστική ιδεολογία.

Η οργάνωση δέχτηκε ισχυρό πλήγμα στην Τουρκία το έτος 2000. Η αποφασιστικότητα του τουρκικού κράτους να την εξουδετερώσει και βεβαίως η αποτελεσματικότητά του, φαίνεται πως δεν ήταν διόλου άσχετη με την τροπή που είχε λάβει το Κουρδικό ζήτημα, μετά την σύλληψη του ηγέτη του PKK Αμπντούλλάχ Οτζαλάν, τον Φεβρουάριο του 1999.

Τον Ιανουάριο του 2000 η τουρκική αστυνομία κατάφερε να φονεύσει τον ηγέτη της οργάνωσης Βελιόγλου και να συλλάβει περίπου 2000 μέλη της, ενώ πολλά άλλα μέλη της οργάνωσης διέφυγαν στο εξωτερικό²⁵. Αυτή η επιχείρηση ήταν η αρχή συντονισμένων επιχειρήσεων εναντίον της Χιζμπούλλάχ μέσα στους πρώτους μήνες του 2000, οι οποίες ανέβασαν τον αριθμό των συλληφθέντων Χιζμπούλλαχί σε 6000²⁶.

Τις συλλήψεις και τις φυλακίσεις των Χιζμπούλλαχί ακολούθησε μια περίοδος ανασυγκρότησης οργανωτικής και ιδεολογικής. Η οργάνωση βρέθηκε σε δεινή

θέση, αναγκάστηκε να απομακρυνθεί από την βία και να αναπτύξει κοινωνικά δίκτυα υποστήριξης και πολιτικής φύσεως δράση (προπαγάνδα).

Μάλιστα ο νέος ηγέτης της οργάνωσης Ισά Αλτσού (Isa Altsoy) διέφυγε στην Γερμανία και από εκεί ανέλαβε να συντονίζει τις δραστηριότητες αναδιοργάνωσης, προσέλκυσης νέων μελών, εκδόσεων και εξεύρεσης χρηματικών πόρων της Χιζμπούλλάχ, ανάμεσα στην τουρκική και κουρδική διασπορά της Ευρώπης²⁷.

Όσον αφορά την ταυτότητα της Χιζμπούλλάχ, είναι αξιοσημείωτο ότι η εμφάνιση και μετέπειτα δράση της οργάνωσης Χιζμπούλλάχ στην Νοτιο-Ανατολική Τουρκία, όπου κατοικούν εκατομμύρια Κούρδοι, έχει οδηγήσει στην άποψη ότι πρόκειται για κατ' εξοχήν κουρδική οργάνωση, η οποία θα έπρεπε μάλλον να αποκαλείται "Κουρδική Χιζμπούλλάχ"²⁸.

Ο Τούρκος ερευνητής Εμρούλλάχ Ουσλού δίνει έμφαση στην κουρδική ταυτότητα της Χιζμπούλλάχ, λαμβάνοντας ως απόδειξη ένα βιβλίο που κυκλοφόρησε το 2004 με τίτλο "Η Χιζμπούλλάχ με τα δικά της λόγια: Επιλογές από την ιστορία του αγώνα", και η συγγραφή του οποίου αποδίδεται στον ηγέτη της Χιζμπούλλάχ, Ισά Αλτσού²⁹.

Εκεί αναφέρεται μεταξύ άλλων ότι η Χιζμπούλλάχ είναι ένα ισλαμικό κίνημα που αναδύθηκε στο Κουρδιστάν και με κέντρο το Κουρδιστάν, ότι η πλειονότητα των μελών της οργάνωσης είναι Κούρδοι αλλά τούτο

27. Στο ίδιο.

28. Τέτοια είναι η προσέγγιση λ.χ. του Εμρούλλάχ Ουσλού (Emrullah Uslu), ο οποίος μελετά θέματα τρομοκρατίας και διαμένει στις ΗΠΑ. Ίσως οι λόγοι που κρύβονται πίσω απ' αυτήν την άποψη να μην είναι άσχετοι με την επιδίωξη προβολής της Τουρκίας ως χώρας που έχει πέσει θύμα της ισλαμιστικής τρομοκρατίας και την καταπολεμά με συνέπεια, καθώς και με την ενοχοποίηση των Κούρδων της Τουρκίας και την Ευρύτερη Μέση Ανατολή. Αντιθέτως, ο Ρουσέν Τσακίρ στην μελέτη του για την Χιζμπούλλάχ δεν προβάλλει το κουρδικό στοιχείο της οργάνωσης ως κύριο χαρακτηριστικό της.

29. Emrullah Uslu, "From ...", όπ. αν., 131. Σύμφωνα με τον Ουσλού, το βιβλίο έχει συγγράψει ο Αλτσού και το έχει δημοσιεύσει με το ψευδώνυμο I. Bagasi.

24. Δηλαδή την έννοια του θανάτου και θυσίας κάποιου ως μάρτυρα στο όνομα του Ισλάμ (Shahadet).

25. Emrullah Uslu, "From Local Hizbollah to Global Terror: Militant Islam in Turkey", Middle East Policy, Vol. XIV, No. 1, Spring 2007, 125.

26. Όπ. αν., 128. Τούρκοι αναλυτές εκτιμούσαν ότι η Χιζμπούλλάχ διέθετε στην Τουρκία πάνω από 20.000 μέλη και οπαδούς.

δεν σημαίνει ότι η οργάνωση αποτελείται μόνο από Κούρδους, αφού έχει στους κόλπους της ανθρώπους διαφορετικής καταγωγής.

Επίσης αναφέρεται ότι η ίδια η Χιζμπολλάχ επιθυμεί να απελευθερώσει την ισλαμική κοινωνία ολόκληρη και όχι μόνο μια μεμονωμένη περιοχή ή εθνότητα³⁰.

Ιδιαίτερη μνεία γίνεται και στο Κουρδικό ζήτημα, το οποίο - σύμφωνα με τον συγγραφέα του βιβλίου - η Χιζμπολλάχ επιδιώκει να επιλύσει "μέσα σε ισλαμικά πλαίσια"³¹.

Η επαναδραστηριοποίηση και αναβίωση της οργάνωσης μετά το 2000, έχει χαρακτηριστεί ως δράση της "δεύτερης Χιζμπολλάχ"³². Τούτος ο χαρακτηρισμός φαίνεται πράγματι εύστοχος, αφού η Χιζμπολλάχ των πρώτων ετών του εικοστού πρώτου αιώνα έχει να επιδείξει διαφορές σε σύγκριση με την "πρώτη" Χιζμπολλάχ, της οποίας η εποχή προφανώς λαμβάνει τέλος το 2000.

Εν ολίγοις, μπορούμε να πούμε ότι η νέα Χιζμπολλάχ διαφέρει από την πρώτη Χιζμπολλάχ στο ότι η οργάνωση μετά το πλήγμα του 2000 μεταφέρθηκε από τα εδάφη, στα οποία αρχικώς είχε αναπτυχθεί, προς Δυσμάς, προς την Δυτική Τουρκία και τα μεγάλα αστικά κέντρα αυτής καθώς και προς την Δυτική Ευρώπη, ώστε να είναι δυνατή η αναδιοργάνωση και ο συντονισμός της μακριά από τους εχθρικούς προς αυτήν μηχανισμούς του τουρκικού κράτους. Έτσι δεν προκαλεί έκπληξη το ότι ο ηγέτης της μετακινήθηκε εκτός Τουρκίας και με βάση την Γερμανία επεδίωξε την σταθεροποίηση και εξάπλωση της οργάνωσης³³. Η Γερμανία

και η Ελβετία έγιναν τα οργανωτικά κέντρα της οργάνωσης στην Ευρώπη³⁴.

Δεύτερον, είναι εμφανής η αλλαγή στρατηγικής στο ζήτημα του τζιχάντ, δηλαδή στον ένοπλο αγώνα της οργάνωσης, τόσο από τις βομβιστικές επιθέσεις του Νοεμβρίου του 2003, όσο και από τα στοιχεία που έχουν δει το φως της δημοσιότητας στην Τουρκία. Οι στόχοι της νέας Χιζμπολλάχ δεν είναι μόνον οι τουρκικές αρχές, το τουρκικό κράτος, οι κεμαλιστικές δυνάμεις ή το μαρξιστικό αντι-ισλαμικό ΡΚΚ και οι Κούρδοι διανοούμενοι.

Στο στόχαστρο της νέας Χιζμπολλάχ βρίσκονται πλέον διεθνείς οργανισμοί (όπως λ.χ. το ΝΑΤΟ) ξένα κράτη και οργανισμοί ή φορείς των συμφερόντων αυτών των κρατών (λ.χ. διπλωματικές αποστολές, τράπεζες, εταιρείες κτλ.).

Επιπλέον, η νέα Χιζμπολλάχ συντασσόμενη με την ρητορική του διεθνιστικού ριζοσπαστικού ισλαμιστικού κινήματος θεωρεί ως θανάσιμους εχθρούς τους Εβραίους και τους μασόνους³⁵, προσδοκώντας προφανώς ότι μια τέτοια ρητορική και αντίστοιχη δράση θα βρίσκει υποστήριξη από συντηρητικές μουσουλμανικές κοινωνικές ομάδες, εντός και εκτός Τουρκίας.

Η δράση της νέας Χιζμπολλάχ αποτυπώνεται στην φράση "Ο καθένας αποτελεί πλέον στόχο" - ακόμη δηλαδή και απλοί πολίτες αποτελούν στόχο. Τούτο την φέρνει πολύ κοντά σε ριζοσπαστικές ισλαμιστικές οργανώσεις, όπως οι ριζοσπαστικές τζιχαντιστικές ομάδες της Αιγύπτου, που έχουν συχνά επιτεθεί σε αλλοδαπούς (λ.χ. σε δυτικούς, μη-μουσουλμάνους τουρίστες)³⁶.

Το προφίλ δράσης, στρατηγικής στόχευσης και ιδεολογικής γραμμής της νέας Χιζμπολλάχ τοποθετεί την οργάνωση στον χάρτη του παγκοσμιοποιημένου ριζοσπαστικού ισλαμιστικού κινήματος, βγάζοντάς την από τα στενά όρια του τοπικού τζιχάντ (δηλαδή την Νοτιο-Ανατολική Τουρκία και το Κουρδικό ζήτημα).

30. Στο ίδιο.

31. Παρατίθεται το εξής: "Το καθήκον της Χιζμπολλάχ είναι να αγωνίζεται εναντίον της καταπίεσης, της τυραννίας και της αδικίας για να απελευθερώσει τους Κούρδους". Όπ. αν., 132. Ωστόσο μπορεί να λεχθεί εδώ ότι η συζήτηση για τον εθνικό χρωματισμό της Χιζμπολλάχ είναι ίσως λίγο αποπροσανατολιστική, όταν εξετάζεται η δράση της στο όνομα του ένοπλου τζιχάντ, ιδίως σε μη τοπικό επίπεδο.

32. Σχετικά βλ. Rusen Cakir, Derin ..., όπ. αν., 176-7.

33. Περισσότερα βλ. Emrullah Uslu, "From ...", όπ. αν., 136.

34. Σχετικά βλ. "Basbakanlik: Hizbullah'a dikkat!", RADIKAL, 19.06.2007.

35. Emrullah Uslu, "From ...", όπ. αν., 188-9.

36. Όπ. αν., 189.

Πρόκειται για επαναπροσδιορισμό του τζιχάντ εκ μέρους της οργάνωσης, που την εντάσσει στους κόλπους του παγκοσμιοποιημένου τζιχαντιστικού κινήματος. Η οργάνωση πλέον έχει εξαπολύσει ιερό πόλεμο σε ευρύ μέτωπο. Η "δεύτερη" Χιζμπούλλάχ έχει άλλωστε χαρακτηριστεί ως "οργάνωση εκδίκησης", η οποία επιδιώκει ολοκληρωτικό πόλεμο εναντίον των εχθρών της³⁷.

Δεν είναι άλλωστε μυστικό ότι διατηρεί επαφές και με άλλες ριζοσπαστικές ισλαμιστικές οργανώσεις, με τζιχαντιστικές ομάδες (ιδίως της Αιγύπτου) καθώς και με την Αλ Κάιντα³⁸. Η Χιζμπούλλάχ ενθαρρύνει και υποστηρίζει την Αλ Κάιντα και τους σκοπούς της, ενώ καλεί τα μέλη της να συμπολεμήσουν σε κοινό τζιχάντ στα εδάφη του Ιράκ³⁹.

Απόδειξη της σύμπλευσης της οργάνωσης με την Αλ Κάιντα, στον ένοπλο τζιχάντ εναντίον εχθρών και απίστων, αποτελούν οι βομβιστικές επιθέσεις του Νοεμβρίου 2003 στην Κωνσταντινούπολη. Τον Νοέμβριο του 2003 σε δύο βομβιστικές επιθέσεις αυτοκτονίας (με οχήματα φορτωμένα με εκρηκτικά) στην Κωνσταντινούπολη, πρώτα εναντίον δύο εβραϊκών συναγωγών και μετά από πέντε ημέρες εναντίον βρετανικών στόχων (του Βρετανικού Προξενείου και της τράπεζας HSBC) έχασαν την ζωή τους πάνω από 60 άτομα.

Την ευθύνη για τις πολύνεκρες βομβιστικές επιθέσεις ανέλαβαν η τουρκική εξτρεμιστική οργάνωση "Μέτωπο των Μαχητών της Ισλαμικής Μεγάλης Ανατολής", η Αλ Κάιντα και οι "Ταξιαρχίες Αμπου Χαφς

37. Σχετικά βλ. Rusen Cakir, Derin ..., όπ. αν., 180 και 200-1.

38. Η οργάνωση - θεωρείται ότι - είχε αποστείλει νεαρούς μαχητές σε διάφορα καυτά μέτωπα: Αφγανιστάν, Βοσνία, Τσετσενία και έτσι - πιθανολογείται ότι - είχε έλθει σε επαφή με τον Ζαουαχίρι και ενδεχομένως και τον Μπιν Λάντεν. Όπ. αν., 195-9.

39. Βλ. Emrullah Uslu, "From ...", όπ. αν., 137.

Αλ Μάσρι⁴⁰.

Σύμφωνα με τις τουρκικές αρχές οι δράστες ήταν στην πλειονότητά τους (πρώην) μέλη της Χιζμπούλλάχ, καταγόμενοι από την περιοχή δράσης της Χιζμπούλλάχ στην Νοτιο-Ανατολική Τουρκία, και είχαν λάβει κάποια χρηματική ενίσχυση από πηγές της Αλ Κάιντα. Ωστόσο στα επόμενα βήματα, δηλαδή στις φάσεις σχεδιασμού, προετοιμασίας και εκτέλεσης των πολύνεκρων βομβιστικών επιθέσεων είχαν προχωρήσει μόνοι τους⁴¹.

Με δεδομένα λοιπόν τα πλαίσια ιδεολογίας, στόχων και δράσης της "πρώτης" Χιζμπούλλάχ, οι Χιζμπούλλαχί έχουν χαρακτηριστεί ως "ερασιτέχνες πολεμιστές του παγκόσμιου ισλαμικού κινήματος"⁴². Εξετάζοντας δε την δράση και τον ιδεολογικό προσανατολισμό της "δεύτερης" Χιζμπούλλάχ, δεν θα ήταν άστοχο να διατυπωθεί η άποψη ότι, στην περίπτωση της τουρκικής Χιζμπούλλάχ, αυτοί οι

40. Bayerisches Staatsministerium des Innern (Hrsg.), Verfassungsschutzbericht 2003, Munchen 2004, 179.

41. Emrullah Uslu, "From ...", όπ. αν., 124.

42. Rusen Cakir, Ayet ..., όπ. αν., 165.

"ερασιτέχνες τοπικοί μαχητές του Ισλάμ" μετετράπησαν σε μαχητές του διεθνιστικού τζιχαντιστικού κινήματος⁴³.

v. Ο κίνδυνος της Χιζμπολλάχ

Η Χιζμπολλάχ δεν έχει πάψει να ανησυχεί τις τουρκικές αρχές. Η Άγκυρα δεν έχει καμμία αμφιβολία για τις σχέσεις της οργάνωσης με την Αλ Κάιντα και ανησυχεί για περαιτέρω επιθέσεις της οργάνωσης στην Τουρκία⁴⁴.

Σύμφωνα με το Υπουργείο Εσωτερικών της Τουρκίας, μέσα σε διάστημα επτά ετών (αρχές 2000-αρχές 2007) οι τουρκικές αρχές είχαν συλλάβει περίπου 15.000 μέλη της οργάνωσης, στην Νοτιο-Ανατολική Τουρκία, στο Ικόνιο και την Κωνσταντινούπολη. Μάλιστα ο αρμόδιος υπουργός Abdulkadir Aksu είχε τότε δηλώσει ότι στο παρελθόν "οι δυνάμεις ασφαλείας δεν είχαν ποτέ χρησιμοποιήσει καμμία παράνομη οργάνωση για να καταπολεμήσουν κάποια άλλη τρομοκρατική οργάνωση"⁴⁵.

Περαιτέρω δε, σε έκθεση του Γραφείου Πρωθυπουργού (το πρώτο ήμισυ 2007) έχει επισημανθεί ότι η οργάνωση διαθέτει ισχυρές βάσεις στις πόλεις Ντιγιαρμπάκιρ, Μπατμάν, Μαρντίν, Μαλάτσα, Βαν, Άδανα, Μερσίνα, Ελάζιγ, Σιρνάκ και Σιζίρτ.

Επίσης, ότι έχει επικεντρώσει πλέον την δραστηριότητά της σε νόμιμες δραστηριότητες, όπως εκδόσεις, βιβλιο-

πωλεία, επιχειρήσεις και κλινικές, ώστε να αυξήσει την οικονομική της δύναμη, να διαδώσει τις απόψεις της και να ενισχύσει την ιδεολογική-πολιτική επιρροή της στους πολίτες.

Ωστόσο, αυτό που δημιουργεί έντονη ανησυχία στην Τουρκία είναι η εκτίμηση ότι η Χιζμπολλάχ απλώς περιμένει την κατάλληλη στιγμή για να αναλάβει ένοπλη δράση⁴⁶.

i. Βιβλιογραφία

Bayerisches Staatsministerium des Innern (Hrsg.), Verfassungsschutzbericht 2003, Munchen 2004

Rusen Cakir, Derin Hizbullah: Islamci Siddenin Gelecegi, Metis Yayinlari, Istanbul 2001

Rusen Cakir, Ayet ve Slogan: Turkiye'de Islami Olusumlar, Metis Yayinlari, Istanbul (9η έκδοση) 2002

Rainer Hermann, "Die drei Versionen des politischen Islam in der Turkei", ORIENT, 37. Jahrgang, Nr. 1, Marz 1996, 35-57.

Rainer Hermann, "Political Islam in Secular Turkey", Islam and Christian-Muslim Relations, Vol. 14, No. 3, July 2003, 265-76.

Ιωάννης Θ. Μάζης, Μυστικά Ισλαμικά Τάγματα και Πολιτικο-Οικονομικό Ισλάμ στη Σύγχρονη Τουρκία, Εκδόσεις Προσκήνιο, Αθήνα 2000.

Emrullah Uslu, "From Local Hizbollah to Global Terror: Militant Islam in Turkey", Middle East Policy, Vol. XIV, No. 1, Spring 2007, 124-41.

"Άγκυρα: Φοβούνται την "Τουρκική Χεζμπολλάχ", ΕΘΝΟΣ 22.12.2006, σελ. 15.

"Aksu: 15.000 Hizbullah members arrested in 7 years", ZAMAN (αγγλική έκδοση διαδικτύου), 08.03.2007.

"Basbakanlık: Hizbullah'a dikkat!", RADIKAL (έκδοση διαδικτύου), 19.06.2007.

46. "Basbakanlık: Hizbullah'a dikkat!", RADIKAL, 19.06.2007.

43. Θυμίζει την στροφή που σημειώθηκε στο ισλαμιστικό (τζιχαντιστικό) κίνημα στην Αίγυπτο: από τον "κοντινό εχθρό" (αιγυπτιακό καθεστώς) το βάρος μετετέθη στην καταπολέμηση του "μακρινού εχθρού" (ΗΠΑ, Δύση, σύμμαχοι και φορείς τους). Ο Ουσλού επισημαίνει την "διεθνοποίηση του ριζοσπαστικού ισλαμικού κινήματος της Τουρκίας, που αρχίζει στα τέλη της δεκαετίας του 1990". Emrullah Uslu, "From ...", όπ. αν., 125.

44. Ενδεικτικά βλ. δημοσιεύματα στον Τύπο, "Άγκυρα: Φοβούνται την "Τουρκική Χεζμπολλάχ", ΕΘΝΟΣ, 22.12.2006, σελ. 15, και "Ba?bakanlık: Hizbullah'a dikkat!", RAD?KAL, 19.06.2007.

45. Βλ. "Aksu: 15.000 Hizbullah members arrested in 7 years", στην αγγλική έκδοση της ZAMAN, 08.03.2007.

Ομιλία κ. Σπυρίδων Σφέτα *Επίκουρου Καθηγητή ΑΠΘ*

ΕΣΤΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΑΠΟΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΟ ΥΠΟΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΝΑ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ευχαριστώ τη Σχολή για την πρόσκληση που μου απηύθυνε. Συχνά επισκέπτομαι τη Σχολή για τις διάφορες ενημερώσεις που έχετε. Σήμερα θα κάνουμε ένα οδοιπορικό στη χερσόνησο του Αίμου για να εντοπίσουμε εστίες κρίσεως. Αλλού αυτές οι εστίες ακόμα δεν έχουν εκδηλωθεί, αλλού αυτές οι εστίες βρίσκονται προ των πυλών. Ποιοι είναι οι παράγοντες που καθορίζουν σήμερα την κατάσταση στην χερσόνησο του Αίμου;

Πρώτον, ο Ρωσοαμερικανικός ανταγωνισμός ο οποίος επήλθε λόγω της επέκτασης του NATO προς ανατολάς, κατά παράβαση των διαβεβαιώσεων που δόθηκαν στον Γκορμπατσόφ το 1990 ότι η ένωση της Γερμανίας και η ένταξη της στο NATO δε θα συνοδευτεί με επέκταση της Ατλαντικής Συμμαχίας προς ανατολάς για να μη θιγεί η ασφάλεια της τότε Σοβιετικής Ένωσης. Αυτό δεν τηρήθηκε και έγινε μετά το 1993, όταν η Σοβιετική Ένωση είχε διαλυθεί και η Ρωσία βρισκόταν σε χάος. Τώρα με την ανάκαμψη της, επί Πούτιν και επί Μεντβέντεφ, η Ρωσία έχει μια δυναμική πολιτική άρα υπάρχει αυτός ο ρωσοαμερικανικός ανταγωνισμός.

Δεύτερον, οι επιπτώσεις που έχει η ανεξαρτησία του Κοσόβου σε περιοχές που μέχρι τότε είχαν κάποια διάθεση για απόσχιση ή για ειδικό καθεστώς και οι οποίες τώρα ενθαρρύνονται περισσότερο. Τρίτον, η οικονομική κρίση που έχουμε και η οποία σε ένα ποσοστό υποθάλλει την άνοδο εθνικιστικών φαινομένων και τέλος, η αδυναμία της Ευρώπης να επιληφθεί ζητημάτων ευρωπαϊκών και δει βαλκανικών. Δεν έχουμε μια PAX Europæa. Είχαμε την PAX Romana, την PAX Othomanica και σήμερα έχουμε μια PAX Americana η οποία μάλλον απεδείχθη πολύ εύθραυστη.

Πιο συγκεκριμένα, ξεκινάμε από τη Ρουμανία και την Ουγγαρία. Αναδεικνύεται σήμερα ως απόρροια της ανεξαρτησίας του Κοσόβου το λεγόμενο "Ουγγρικό ζήτημα". Θα εξετάσουμε πως είναι οι σχέσεις σήμερα μεταξύ Σλοβακίας και Ουγγαρίας, τι γίνεται στη Βοϊβοντίνα και ποια στάση τηρεί η Ρουμανία, μια χώρα που είναι στο NATO και στην Ευρώπη, η οποία δεν αναγνωρίζει το Κόσοβο. Οι Ούγγροι περίμεναν πότε θα ανεξαρτητοποιηθεί το Κόσοβο ή εν πάση περιπτώσει, πότε τα πράγματα θα πάρουν μια τέτοια τροπή, για να θέσουν και αυτοί το "Ουγγρικό ζήτημα" στη Σλοβακία όπου ζουν 600.000 Ούγγροι, οι οποίοι πολιτισμικά υπερέχουν των Σλοβάκων (έτσι οι ίδιοι φαντάζονται) και οι οποίοι επιζητούν ένα καθεστώς αποκέντρωσης ή εδαφικής αυτονομίας. Τελευταία, είχαμε δραματικά επεισόδια στα σύνορα των δύο χωρών, εθνικιστικές ουγγρικές οργανώσεις με εθνικιστική στολή μπήκαν μέσα στη Σλοβακία και προκαλούσαν τους Σλοβάκους λέγοντας σε αυτούς που έμπαιναν στη χώρα "καλωσορίσατε στη Σλοταρία", εννοώντας τα κόμμα του Σλοτ, ένα εθνικιστικό Σλοβακικό κόμμα με αντιουγγρική αιχμή, το οποίο όμως συμμετέχει στην κυβέρνηση. Το κόμμα αυτό του

Ζαν Σλοτ μιλά πάντα κατά των Ούγγρων με συνθήματα, "τα τανκς για τη Βουδαπέστη", "οι Ούγγροι είναι Μογγόλοι και λόγω της συμβίωσής τους με τους Σλάβους εκπολιτίστηκαν". Αυτά γίνονται υποτίθεται σε δύο κράτη τα οποία μας δίνουν μια κεντροευρωπαϊκή κουλτούρα. Αποδεικνύεται ότι δεν έχουμε μόνο εμείς στα Βαλκάνια την κατάρα των εθνοτικών διενέξεων.

Δεύτερο ζήτημα στη Βοϊβοντίνα. Ως αντανάκλαση της ανεξαρτησίας του Κοσόβου και της ευρωπαϊκής προοπτικής της Σερβίας, μπαίνει και ζήτημα Βοϊβοντίνας, μιας περιοχής πολυπολιτισμικής όπου ναι μεν οι Σέρβοι είναι πλειοψηφία, υπάρχουν όμως και περιοχές όπου το ουγγρικό στοιχείο υπερισχύει τοπικά, μετακινείται προς τα σύνορα με την Ουγγαρία και ούτε λίγο ούτε πολύ τώρα που υπάρχει ένα σερβικό σχέδιο για οικονομική αποκέντρωση της Βοϊβοντίνας, εκφράζονται φόβοι ότι μέσα σε αυτή την οικονομική αποκέντρωση οι Ούγγροι θα θέσουν και άλλα αιτήματα.

Τα παραπάνω ζητήματα συνδυάζονται. Σλοβακία-Βοϊβοντίνα και το πρόβλημα στη Ρουμανία όπου υπάρχει αρκετό χρονικό διάστημα. Γνωρίζουμε ότι όταν αυτοανακηρύχθηκε η ανεξαρτησία του Κοσόβου, οι Ρουμάνοι προβληματίστηκαν πάρα πολύ, πήραν τη θέση των Σέρβων (όπως είναι γνωστό) και τώρα στη διένεξη με τη Σλοβακία παίρνουν το μέρος των Σλοβάκων. Τι φοβούνται οι Ρουμάνοι; Πόσοι είναι οι Ούγγροι; Φοβούνται για αντίστοιχα ζητήματα σε δύο νομούς, Τσινούτουλ - Σεκουλγιέσκ (βρίσκονται μεταξύ Brasov και Bacau) όπου υπάρχουν οι Σίκουλοι. Αυτοί είναι τουρκικό φύλο, αλλά αυτοπροσδιορίζονται ως Ούγγροι, οι οποίοι ζητούν ένα ειδικό καθεστώς. Πέραν τούτου όμως, οι Ούγγροι ζητάνε να χρησιμοποιούν δημόσια σύμβολα (σημαίες και όλα τα εμβλήματα του παρελθόντος), πέρα από το γεγονός ότι έχουν ουγγρικά σχολεία, διότι έχουν μια αίσθηση πολιτισμικής υπεροχής έναντι των Ρουμάνων. Είναι οι άλλοτε αυτοκρατορικές ελίτ, που τώρα σιγά - σιγά αρχίζουν

να παίζουν ένα τέτοιο ρόλο. Αυτό καθιστά τη Ρουμανία πολύ επιφυλακτική στο ζήτημα της αναγνώρισης του Κοσόβου παρά το γεγονός ότι είναι χώρα του NATO και της ΕΕ.

Αφού υπάρχει το πλαίσιο ασφάλειας, γιατί φοβάται η Ρουμανία; Μια παράμετρος είναι αυτή και μία άλλη σημαντική παράμετρος είναι το ζήτημα της Υπερδνειστερίας. Τώρα μπαίνουμε σε προβλήματα σημαντικά. Γιατί τα Βαλκάνια είναι μια περιφέρεια πλέον του Καυκάσου. Αν δεν το εξετάσουμε υπό αυτό το πρίσμα, δεν μπορούμε να καταλάβουμε και πολλά. Αφήνω το ιστορικό υπόβαθρο της περιοχής αυτής (Υπερδνειστερία, αυτόνομη Σοβιετική Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Μολδαβίας στο μεσοπόλεμο), η οποία de facto έχει αποσχιστεί από τη Μολδαβία. Εκεί κατοικούν κυρίως Ρώσοι και Ουκρανοί. Ο ρωσικός στρατός δεν έχει απομακρυνθεί από την περιοχή (υπάρχει ακόμα στο Τιράσπολ-Tiraspol), και επιπλέον υπάρχουν σχέδια των Ρώσων για ενδεχόμενη εγκατάσταση βάσεων πυραύλων στο μέλλον. Πάντως αποτελεί μια εστία σύγκρουσης. Η Ρωσία χρησιμοποιεί την Υπερδνειστερία για να αποτρέψει την ένταξη της Μολδαβίας στο NATO.

Εδώ τίθεται το ζήτημα ότι η ένταξη της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας στο NATO ανησύχησαν τη Ρωσία πάρα πολύ, γιατί είναι δύο χώρες της Μαύρης Θάλασσας που ουσιαστικά γειτνιάζουν. Τίθεται ζήτημα Μαύρης Θάλασσας πλέον. Δεν είναι για το Ιράν και για την τρομοκρατία. Τότε γνωρίζουμε ότι ο Πούτιν είχε προσαπείσει να δελεάσει τους Ρουμάνους. Ότι "αν δεν μπειτε στο NATO θα συναινέσω η Μολδαβία να δοθεί στη Ρουμανία". Όπου όντως ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού, ιδιαίτερα οι παλιές γενιές έχουν εκδηλωθεί ως Ρουμάνοι. Και μόλις έπεσε ο κομμουνισμός και κατέρρευσε η Σοβιετική Ένωση, αμέσως οι Μολδαβοί δηλώθηκαν ως Ρουμάνοι. Άρα είναι πάρα πολύ ρευστές αυτές οι ταυτότητες. Δεν είναι κάτι αντίστοιχο με αυτό που έγινε στα Σκόπια, όπου κάποιοι δηλώθηκαν ως Βούλγαροι. Δεν δηλώθηκαν Βούλγαροι σε ένα κλίμα ευφορίας. Στη Μολδαβία όμως αυτό έγινε. Τώρα βέβαια, επειδή βλέπουν τις δυσκολίες, οι παλιές γενιές "μολδαβίζουν", οι νέες γενιές "ρουμανίζουν". Γιατί προσδοκούν ότι θα έχουν καλύτερες σχέσεις με τη Ρουμανία και κατ' επέκταση με την Ευρώπη.

Πάντως, η περιοχή της Υπερδνειστερίας στην ουσία έχει αποσχιστεί. Αν τώρα εμείς που γνωρίζουμε λίγο την ιστορία πάμε στο παρελθόν, να δούμε ότι το ζήτημα ακριβώς αυτό της Βεσσαραβίας επηρέαζε τις σχέσεις της τότε Σοβιετικής Ένωσης στο μεσοπόλεμο και της Ρουμανίας του Καρόλου και του Τιτουλέσκου και γνωρίζουμε πάρα πολύ καλά γιατί η Σοβιετική Ένωση δεν αναγνώριζε τότε την προσάρτηση της Βεσσαραβίας στη Ρουμανία, αφού φοβόταν ότι θα μπορούσε να γίνει εφιαλτήριο εξαπόλυσης μιας μεγάλης δύναμης, εννοούσε τη Γερμανία, εναντίον της Σοβιετικής Ένωσης. Και βλέπετε μόλις έγινε ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, καταλύθηκε η Πολωνία, αμέσως ο Στάλιν προσάρτησε και τη Βεσσαραβία και Ουκρανικές και Λευκορωσικές περιοχές από την Πολωνία η οποία είχε διαμελιστεί. Συνεπώς υπάρχει μια προϊστορία στο ζήτημα αυτό η οποία σήμερα έρχεται στην επιφάνεια. Υπάρχει συνεπώς το ζήτημα της Υπερδνειστερίας, το οποίο συνδέεται με τη Γεωργία και με

αυτά που γίνονται στην Αμπχαζία και στην Οσετία. Εκεί γίνεται ένας μεγάλος ανταγωνισμός. Υπάρχει η φιλοδυτική οργάνωση GUAM (Γεωργία, Ουκρανία, Αζερμπαϊτζάν και Μολδαβία) με αντιρωσική αιχμή. Και κατ' επέκτασιν η άμυνα που έχει τώρα η Ρωσία στην περιοχή είναι η Υπερδνειστερία όπως και αυτά που έγιναν τελευταία στην Οσετία και την Αμπχαζία. Θα αναφερθώ και σε αυτά τα γεγονότα και κατά πόσο συνδέονται με το Κόσοβο. Τι αναλογίες υπάρχουν και τι διαφορές. Αυτά ενδεχομένως είναι για μας λίγο ανώδυνα. Είναι μακριά από την περιοχή μας. Το "ουγγρικό ζήτημα" και όλα αυτά δεν μας ανησυχούν τόσο πολύ. Είναι όμως αντανάκλαση εξελίξεων που ξεκινούν από το Κόσοβο.

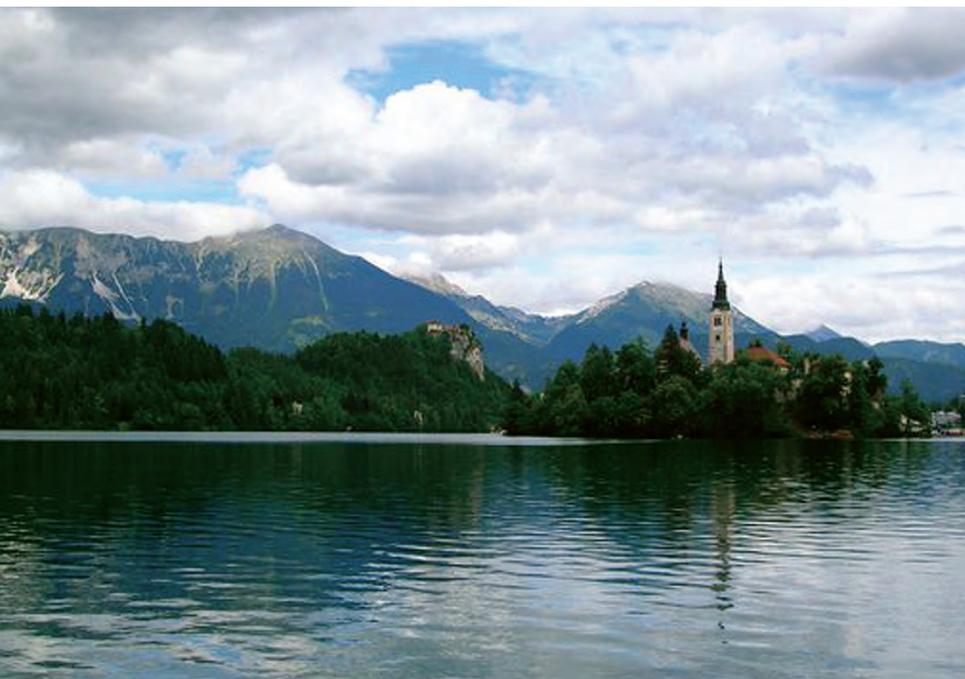
Πάμε τώρα μέσα στη Σερβία, η οποία μετά από μια μακρά περίοδο υπέγραψε τη συμφωνία σταθεροποίησης και διασύνδεσης με την Ευρώπη η οποία και επικυρώθηκε. Εν πάση περιπτώσει έχει μπει σε ευρωπαϊκή τροχιά. Πρέπει όμως εδώ να καταβάλει ένα τίμημα, το οποίο δεν το έχουν οι άλλες χώρες. Το τίμημα αυτό είναι ούτε λίγο ούτε πολύ, να παραιτηθεί από το Κόσοβο. Αυτό δε λέγεται φανερά - θεωρητικά το σύνολο

της Ευρώπης ενστερνίζεται την απόφαση 1244 των Ηνωμένων Εθνών - αλλά μέσα στη συμφωνία αυτή υπάρχει η διάταξη, η οποία λέει ότι θα πρέπει η Σερβία να έχει μια εποικοδομητική πολιτική, έναντι χωρών που δεν έχουν μπει ακόμα στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Εδώ, φωτογραφιζόταν το Κόσοβο. Αυτό δεν είχε υπογράψει ακόμα συμφωνία σύνδεσης και σταθερότητας. Από την άλλη πλευρά υπάρχει και μια άλλη ρήτρα, η οποία λέει ότι θα πρέπει να ακούει τους Ευρωπαίους, όσον αφορά στις χώρες με τις οποίες συνάπτει εμπορικές συμφωνίες. Εδώ εννοούν στην ουσία: "μην ανοίγετε πολύ τις πόρτες σας στη Ρωσία". Δεν καταγράφονται αυτά, δεν αναφέρονται, αλλά αυτό είναι το πνεύμα. Και το τρίτον είναι η Χάγη.

Παρόλα όμως αυτά, τι έκανε η νέα κυβέρνηση (εγώ θεωρώ ότι ήταν καλός ο συνδυασμός των ροσιαλιστών με τον Τάντιτς, διότι και ο Κοστούνιτσα με την εθνικιστική του ρητορική είπε, αλλά επί του πρακτέου δεν μπορούσε να κάνει τίποτα), όταν ανακήρυξαν οι Αλβανοί την ανεξαρτησία του Κοσόβου; Δεν έστειλε στρατό. Συνεπώς δεν μπορούσε να αμυνθεί. Θεωρώ ότι ήταν πολύ καλός ο ελιγμός και η

προσπάθεια με διπλωματικά μέσα της νέας κυβέρνησης να υπερασπιστεί το Κόσοβο. Τι να υπερασπισθεί όμως; Ένα μεγάλο ζήτημα. Η συμφωνία σταθεροποίησης και σύνδεσης με την Ευρώπη καταρχήν εγκρίθηκε.

Εγκρίθηκε όμως και κάτι άλλο, πολύ σημαντικό. Η συμφωνία για την κατασκευή του αγωγού SOUTH STREAM, που υπέγραψε η Ρωσία με τη Σερβία. Αυτά εγκρίθηκαν ταυτόχρονα από το καινούργιο σερβικό κοινοβούλιο και περισσότεροι βουλευτές ψήφισαν υπέρ της ρωσικής συμφωνίας, παρά υπέρ της ευρωπαϊκής συμφωνίας. Δεν έχει σημασία. Και τα δύο αυτά πήγαν μαζί και εδώ φαίνεται η

θέση της Σερβίας στα Βαλκάνια, μεταξύ ανατολής και δύσης. Μια παράδοση υπάρχει ακόμα από την εποχή που δημιουργείται σερβικό κράτος, μετά επί Τίτο συνεχίζεται, αλλά και σήμερα αυτό ουσιαστικά προωθείται. Η πολιτική της Σερβίας είτε είναι ο Κοστούνιτσα είτε είναι ο Τάνιτς κινείται στο ακόλουθο πλαίσιο: "θέλω να μπω στην Ευρώπη, δε θέλω να μπω στο ΝΑΤΟ, στη φάση τουλάχιστον αυτή, επειδή θέλω να έχω καλές σχέσεις και με τη Ρωσία".

Τώρα ας εξετάσουμε το φλέγον ζήτημα της ανεξαρτησίας του Κοσόβου, διότι διαιωνίζεται ακόμα. Πρώτον, ότι και να πούμε, αποτελεί μια παραβίαση αρχών του διεθνούς δικαίου. Πολλά επιχειρήματα μπορεί κανείς να επιστρατεύσει για να τεκμηριώσει αυτή την άποψη. Δεύτερον, η λογική ότι δεν θα αποτελέσει προηγούμενο και είναι μια ειδική περίπτωση φαίνεται ότι δε δικαιώνεται. Διότι βλέπουμε κινήσεις μετά. Ακόμα και οι Βάσκοι κινούνται εντονότερα μετά το Κόσοβο. Εν πάση περιπτώσει και τα γεγονότα στον Καύκασο συνδέονται με αυτά που έχουν γίνει στο Κόσοβο.

Εδώ δημιουργείται ένα κράτος για πρώτη φορά χωρίς να υπάρχει συναίνεση των μεγάλων δυνάμεων. Πάντα όταν έχουμε δημιουργία κρατών στα Βαλκάνια, συμφωνούν οι μεγάλες δυνάμεις. Πως έγινε το νεοελληνικό κράτος; Έγιναν διαπραγματεύσεις μεταξύ Άγγλων και Ρώσων. Πάντα υπάρχουν τα συμφέροντα των μεγάλων δυνάμεων. Εδώ, τώρα, έγινε μια ανακήρυξη των Αλβανών, ακολούθησαν αναγνωρίσεις και βέβαια δε θα έχει το κράτος αυτό θέση στον ΟΗΕ. Και τι μας πειράζει; Πειράζει γιατί δε θα έχει διεθνή φυσιογνωμία. Πέρα από το γεγονός αυτό, ότι δεν θα μπορεί ενδεχομένως να μπει στην Παγκόσμια Τράπεζα, στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, στους διάφορους οργανισμούς, αν δεν έχει θέση στον ΟΗΕ, υπάρχουν και θέματα πρακτικής σημασίας. Για παράδειγμα στο τηλέφωνο. Για να πάρει ένα κράτος έναν κωδικό, πρέπει να έχει θέση στον ΟΗΕ. Σήμερα όταν τηλεφωνείς στο Κόσοβο, έχεις για τα σταθερά τον κωδικό της Σερβίας (00381). Αν πας στο κινητό έχεις κωδικό από το Μονακό (00377).

Πληρώνει το Κόσοβο το Μονακό και νοικιάζει τον κωδικό του. Είναι πολλά συνεπώς ζητήματα πρακτικής φύσεως που τίθενται.

Από εκεί και πέρα, οι Σέρβοι κάνουν σήμερα ότι έκαναν παλιότερα οι Αλβανοί, ένα σκιώδες παράλληλο κράτος. Στους θύλακες και ιδίως στο βόρειο Κόσοβο στη Μητροβίτσα, την οποία δε θα αφήσουν σε καμιά περίπτωση. Υποτίθεται είναι το "Σχέδιο Αχτισάρι" θα εφαρμοστεί με παράκαμψη του ΟΗΕ και θα μπει η Ευρωπαϊκή αποστολή EULEX. Όμως δημιουργούνται πολλά προβλήματα. Θα μπει χωρίς έγκριση του ΟΗΕ; Εκεί στηρίζεται η Σερβία. Είναι παράνομη η αποστολή αφού δεν έχει την έγκριση του ΟΗΕ. Συνεπώς ακολουθεί μια συμφωνία έξι σημείων Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΟΗΕ και Σερβίας. Να εγκατασταθεί η αποστολή αλλά θα είναι ουδέτερη σε σχέση με το καθεστώς. Τυπικά μπαίνει το 1244 υπό την έννοια ότι η Ευρώπη ως σύνολο δεν έχει αναγνωρίσει το Κόσοβο. Και τίθεται το ζήτημα η Σερβία να συμμετέχει στην αποστολή σε περιοχές όπου ζουν Σέρβοι. Αυτό αφορά κυρίως τους θύλακες στο νότιο Κόσοβο, όπου υπάρχουν Σέρβοι διάσπαρτοι. Εκεί θα υπάρξουν και σερβικοί αξιωματούχοι για να βοηθούν το έργο της αποστολής. Στο βορρά όμως, μέχρι στιγμής ο τοπικός πληθυσμός δε δέχεται παρουσία ευρωπαϊκής δύναμης. Θεωρεί ότι αυτό είναι εφαρμογή του "Σχεδίου Αχτισάρι".

Το βασικότερο είναι όμως τώρα ότι για πρώτη φορά αντιδρούν οι Αλβανοί στην παρουσία της ευρωπαϊκής αποστολής. Μέχρι τότε έλεγαν "να έρθουν οι Ευρωπαίοι, να φύγουν οι Σέρβοι", για να πάρει το θέμα μια τροπή και το "Σχέδιο Αχτισάρι" να εφαρμοστεί και να πάμε τελικά στην ανεξαρτησία. Τώρα θεωρούν ότι οι ίδιοι αγνοούνται. Δεν τους ρώτησε κανένας και διαπραγματεύεται η Ευρώπη και ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ με τη Σερβία. Στις προϋποθέσεις αυτές αντιδρούν. Είπαν ότι θα παρουσιάσουν το δικό τους σχέδιο για το βόρειο Κόσοβο. Τι θα γίνει; Μέχρι στιγμής δεν έχει γίνει τίποτε. Συνεπώς εδώ έχει βαλτώσει λίγο η υπόθεση της αποστολής, αφού αν επιχειρήσουν να μπουκ στο βόρειο

Κόσοβο θα αντιδράσουν οι Σέρβοι και μέχρι στιγμής οι Αλβανοί δεν ξέρουμε τι στάση θα τηρήσουν. Γιατί να μπου οι Ευρωπαίοι στο Κόσοβο; Τι γίνεται τόσα χρόνια παρουσία του ΟΗΕ; Δέκα χρόνια, δεν μπόρεσε να βάλει τάξη. Πρέπει να έρθει ευρωπαίος αστυνομικός, τελωνιακός, δικαστικός, τώρα που υπάρχει αυτή η κρίση; Ποιος τα πληρώνει αυτά; Στο Κόσοβο γίνονται business. Όλοι είναι μέσα στο κόλπο. Περιουσίες κάνουν πολλοί αξιωματούχοι που υπηρετούν. Για αυτό μην έχετε καμία αμφιβολία. Ότι από το Κόσοβο επωφελούνται πάρα πολλοί, από την κατάσταση, η οποία διαιωνίζεται. Είναι η αδυναμία των Αλβανών να συγκροτήσουν κράτος; Ναι, αλλά και από την άλλη πλευρά έχουμε και τις business. Τι γίνεται με τα όργανα των Σέρβων και των Τσιγγάνων που ο UCK πουλούσε; Διατάχθηκε μία έρευνα. Δεν ξέρουμε τι θα γίνει, εμείς πάντως δεν έχουμε τίποτα το θετικό προς την κατεύθυνση αυτή. Από την άλλη τώρα πλευρά τι εξελίξεις μπορεί κανείς να προβλέψει; Υπάρχουν πληροφορίες ότι μπορεί οι Αλβανοί να θέσουν εκ νέου ζήτημα της κοιλάδας του Πρέσεβο, ως αντίδραση για το βόρειο Κόσοβο. Γι αυτούς η κοιλάδα του Πρέσεβο είναι το ανατολικό Κόσοβο. Εδώ η θέση των Σέρβων, όσο μπορώ να καταλάβω από την καθημερινή παρακολούθηση του σερβικού τύπου και τις αναλύσεις των περιοδικών, είναι ότι θα αντιδράσουν. Ήδη ο Τάντιτς επισκέφθηκε τελευταία τη νότια Σερβία ώστε η αστυνομία και ο στρατός να είναι έτοιμοι, αν στο Μπουγιάνοβο ή στο Πρέσεβο υπάρξουν ταραχές και τους είπε να αντιδράσουν δυναμικά.

Αυτές οι περιοχές είναι η νότια Σερβία. Το ακροατήριο ξέρει ποια είναι η κοιλάδα του Πρέσεβο. Υπήρχαν πληροφορίες ότι ίσως στις 28 του Νοέμβρη μπορεί να γίνει κάτι, διότι είναι εθνική γιορτή των Αλβανών. Η ημέρα της σημαίας (ντίτε φλαμούρι), η δημιουργία Αλβανικού κράτους. Στο Κόσοβο διαγράφονται διαχωριστικές γραμμές. Ότι και να γίνει θα πάει το κράτος προς διχοτόμηση. Στο νότιο Κόσοβο γνωρίζετε τι γίνεται. Έχει συνδεθεί με την Αλβανία περισσότερο με το μεγάλο

αυτοκινητόδρομο από το Μερντάρε και στο βόρειο Κόσοβο οι Σέρβοι αυτοπεριχαρώνονται. Μία εξέλιξη η οποία θα συνεχιστεί. Πάντως στη φάση αυτή παρατηρείται δυστοκία στην ευρωπαϊκή αποστολή.

Να το συνδέσουμε αυτό με τις εξελίξεις στον Καύκασο και με το ρωσικό παράγοντα γιατί υποτίθεται ότι η Ρωσία είναι αυτή η οποία κάνει τις ενστάσεις και μπλοκάρει όλα αυτά. Αν δεν υπήρχε η Ρωσία θα είχε περάσει το "Σχέδιο Αχτισάρι". Γίνεται η επέμβαση στην Οσετία και στην Αμπχαζία. Ένα ζήτημα που προκύπτει είναι αν αδυνατίζει η θέση της Ρωσίας, στο να υπερασπιστεί τη Σερβία, υπό την έννοια ότι η Ρωσία καταστρατηγεί το διεθνές δίκαιο εισβάλλοντας στην Οσετία και στην Αμπχαζία. Πως θέλει να στηρίξει τους Σέρβους; Αν συγκρίνει κανείς τις δύο επεμβάσεις, την αμερικανική και τη ρωσική, θα μπορεί να βρει αναλογίες, μπορεί να βρει και ορισμένες διαφορές. Είναι λεπτά θέματα αυτά. Οι νομικοί τα ξέρουν καλύτερα. Αλλά και εμείς οι ιστορικοί έχουμε λόγο. Ποιες είναι οι αναλογίες; Υποτίθεται ότι και οι δύο επεμβάσεις έγιναν για να αποτρέψουν μια ανθρωπιστική καταστροφή. Αυτό δεν είπε ο Μεντβέντεφ; "επεμβαίνω γιατί οι Γεωργιανές δυνάμεις θα συντρίψουν τους Οσέτιους και τους Αμπχάζιους". Τι είναι οι Αμπχάζιοι και οι Οσέτιοι; Οι Οσέτιοι είναι σαρματικό σκυθικό φύλο. Καμία σχέση δεν έχουν με τους Γεωργιανούς. Οι Αμπχάζιοι είναι και αυτοί καυκασιανό φύλο αλλά διαφέρουν από τους Γεωργιανούς. Έχει προϊστορία η περιοχή αυτή σε αντιπαράθεση των Γεωργιανών με τους λαούς αυτούς. Δέχονται τους Ρώσους ως απελευθερωτές.

Που είναι όμως οι διαφορές; Πρώτον ότι η Αμπχαζία και η Οσετία ήταν πριν το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, τμήματα της Ρωσίας. Ο Στάλιν με τη νέα αντίληψη που είχε για τα έθνη, ότι μπορείς από διάφορες εθνοτικές ομάδες να κάνεις έθνη τεχνητά και αυτό ταιριάζει με το "μακεδονικό έθνος" γιατί κάτι παρόμοιο έγινε στη Σοβιετική Ένωση καθώς ο Γεωργιανός θέλει να αναβαθμίσει τη Γεωργία, τις προσάπτει τις περιοχές αυτές και τις ενέταξε στη Γεωργία. Η Αμπχαζία είναι ο παράδεισος της Γεωργίας. Το

Σοχούμι είναι θέρετρο για να διασκεδάσει κανείς το καλοκαίρι. Είναι ένας πνεύμονας της Γεωργίας. Στο Σοχούμι έκανε καλοκαιρινές διακοπές και ο Στάλιν. Συνεπώς μπορώ εγώ να επικαλεστώ ότι μπορώ να διεκδικήσω αυτά που μου πήρανε κάποιои, τώρα που διαλύθηκε η Σοβιετική Ένωση. Φτιάχνουμε τα εθνικά κράτη πλέον τώρα που δεν υπάρχει το σοβιετικό imperium. Μία λογική είναι αυτή.

Δεύτερον, η Ρωσία, δεν έθεσε από την αρχή ζήτημα ανεξαρτησίας των περιοχών αυτών. Έκανε τον πόλεμο του 1990-1992 που στήριξε τους Οσέτιους και τους Αμπχάζιους, αλλά δεν έθεσε ζήτημα ανεξαρτησίας. Έθεσε ζήτημα ειδικού καθεστώτος. Έβαλε ειρηνευτικές δυνάμεις και ο Σαακασβίλι επιτέθηκε στον πόλεμο του Αυγούστου. Ούτε τώρα έθεσε ζήτημα ανεξαρτησίας, όταν άρχισε η κρίση. Πότε έθεσε ζήτημα ανεξαρτησίας; Όταν έφυγε η Γεωργία από την Κοινοπολιτεία Ανεξαρτήτων Κρατών (ΚΕΚ) και όταν εμφανίστηκε για πρώτη φορά αμερικανικός στόλος στη Μαύρη Θάλασσα. Προσέξτε εδώ μπαίνουν ζητήματα σύμβασης του Μοντρέ. Αν καταστρατηγείται ή όχι με το πρόσχημα της ανθρωπιστικής βοήθειας. Αυτά ενεργοποιούν το φοβικό σύνδρομο τώρα της Ρωσίας και προχωράει στην αναγνώριση της ανεξαρτησίας. Τι ανεξαρτησία; θα απορροφηθούν αυτές οι περιοχές σύντομα και έχουμε πληροφορίες ότι στο Σοχούμι θα γίνει ναυτική βάση. Αν φύγουν από τη Σεβαστούπολη οι Ρώσοι το 2017, θα πάνε στο Σοχούμι. Τουλάχιστον αυτές είναι οι τελευταίες πληροφορίες που έχουμε. Βλέπει κανείς ότι το ένα συνδέεται με το άλλο. Οι Αμερικανοί δε θα εγκαταλείψουν τη Γεωργία, διότι γνωρίζετε ότι από κει εκπορεύονται όλοι οι αγωγοί. Σούψα,

Νοβοροσίσκ... Συνεπώς η Γεωργία προδιαγράφεται ως μια εστία σύγκρουσης με αντανακλάσεις.

Να δούμε αν έχει άλλες αντανακλάσεις το ζήτημα του Κοσόβου στη γειτονιά μας και αναφέρομαι κυρίως στα Σκόπια. Όσο έχει τέτοια τροπή το Κόσοβο, αντανακλάται και στους Αλβανούς στα Σκόπια, οι οποίοι είναι συνδεδεμένοι με το Κόσοβο. Πίεσαν αόρητα και οι Αμερικανοί αλλά και οι Αλβανοί τον Γκρούεφσκι να αναγνωρίσει την ανεξαρτησία του Κοσόβου. Πίεσαν και τους Μαυροβούνιους. Ανεξαρτησία Κοσόβου από τους Μαυροβούνιους σημαίνει ρήξη με όλη την ιστορική τους παράδοση. Γιατί το έπος του Κοσόβου ήταν κληρονομιά και των Μαυροβουνίων. Όλο το Γκόρσκι Βιένατς είναι ένας ύμνος προς τους ήρωες του Κοσόβου. Με αφορμή εξισλαμισμένους και χριστιανούς Μαυροβούνιους ο Πέτρος Νιέγκος, επίσκοπος στο Μαυροβούνιο το πρώτο μισό του 19ου αιώνα έγραψε αυτό το ποίημα, "το στεφάνι των βουνών". Όπου καλεί τους Μαυροβούνιους να σταθούν στο ύψος των ηρώων του Κοσόβου. Για να μην εξισλαμιστούν. Τώρα αυτό μεταφέρεται. Ποιος είναι ο εχθρός; Ήταν οι Τούρκοι, τώρα είναι οι Αλβανοί.

Εν πάση περιπτώσει, οι Μαυροβούνιοι τον 19ο αιώνα δεν είχαν ταυτότητα

διαφορετική από τη σερβική. Αλλά όπως γνωρίζετε σε τέτοιες κοινωνίες κατατετηγμένες όπως εκείνη του Μαυροβουνίου, εύκολα εξαγοράζεται κάποιος. Γνωρίζουμε ότι ο Χασίμ Θάτσι χρηματοδότησε τον αγώνα του Τζουγκάνοβιτς για ανεξαρτησία του Μαυροβουνίου. Άρα πρέπει να πληρώσει λογαριασμούς. Και έτσι υπό την πίεση των Αμερικανών και των Αλβανών, προχώρησε το Μαυροβούνιο, μετά από μια περίοδο σκεπτικισμού, στην αναγνώριση της ανεξαρτησίας του Κοσόβου. Προκαλείται εσωτερικό ρήγμα μέσα στο κράτος, διότι αντιδρά η σερβική ισχυρή μειονότητα. Και αν αύριο αλλάξουν τα δεδομένα ίσως αναθεωρήσουν την άποψή τους οι Μαυροβούνιοι. Εδώ συνεπώς έχουμε μια άλλη κρίση μέσα στο Μαυροβούνιο, εσωτερική.

Πάμε τώρα να δούμε αυτό το οποίο εμάς μας θίγει περισσότερο. Παραπεμπόμαστε στο δικαστήριο της Χάγης, με το σκεπτικό ότι μπλοκάρουμε την ένταξη των Σκοπίων στο NATO και κατά συνέπεια έχουμε καταστρατηγήσει την "ενδιάμεση συμφωνία", η οποία λέει ότι δεν μπορεί η Ελλάδα να εμποδίσει την ένταξη των Σκοπίων σε διεθνείς οργανισμούς με το όνομα FYROM. Δηλαδή σύμφωνα με μία κατά γράμμα ερμηνεία των άρθρων,

ενταχθούν με το όνομα FYROM στο NATO. Το πνεύμα όμως της συμφωνίας μιλάει για σχέσεις καλής γειτονίας, εμπιστοσύνης στα αλυτρωτικά... Μέχρι στιγμής δεν είχαμε συμφωνία για το όνομα. Τι όπλα είχαμε εμείς για να αμυνθούμε; Να τους μπλοκάρουμε, να μην ενταχθούν στο NATO και στην ΕΕ. Μπήκαν σε άλλους οργανισμούς με το όνομα FYROM. Αλλά εδώ υποτίθεται ότι είμαστε γείτονες. Συνεπώς η καλή γειτονία υπερισχύει.

Τώρα ζητήματα που τίθενται από εδώ και πέρα. Γιατί το κάνουν αυτό τα Σκόπια. Γνωρίζουμε ότι ο Γκρούεφσκι πριν το Βουκουρέστι, επεξεργάστηκε ένα σχέδιο 14 σημείων. Τι θα κάνω αν η Ελλάδα μου βάλει βέτο. Κινητοποιώ το "αιγιακό λόμπυ". Αυτό που γίνεται με τις περιουσίες, το παιδομάζωμα. Αναβαθμίζω τη σχέση με την Τουρκία και με το ψευδοκράτος της "δημοκρατίας της βόρειου Κύπρου". Εδώ είναι το επικίνδυνο σημείο τώρα για μας. Συνδέονται τα γεγονότα στο Καστελόριζο με την παραπομπή μας στη Χάγη; Να μας προβληματίσει αυτό. Ανακαίνιση αερο-δρομίων των Σκοπίων από την Τουρκία. Η Τουρκία αναγνωρίζει το Κόσοβο αμέσως. Δεν φοβάται το κουρδικό. Σκέφτεται ότι τώρα υπάρχει, Βοσνία, Κόσοβο, Αλβανία, Μουσουλμάνοι της Βουλγαρίας, άρα ανοίγονται πολλές προοπτικές για την άσκηση της πολιτικής της. Γνωρίζουμε ότι οι αξιωματικοί των Σκοπίων εκπαιδεύονται στην Τουρκία. Άλλος όρος ήταν: καταγγέλω την ενδιάμεση συμφωνία και αυτό γίνεται με την παραπομπή στη Χάγη. Όπου βέβαια τα Σκόπια εκεί θα τα υπερασπιστούν όχι ντόπιοι σκοπιανοί δικηγόροι και νομικοί, αλλά Ευρωπαίοι.

Πως μπορείς να αμυνθείς εσύ ως Ελλάδα; Έπ' αυτού ας μιλήσουν οι ειδικοί: Πρώτον, το κάνουν αυτό οι Σκοπιανοί, ενθαρρυμένοι από το διάβημα που έκαναν οι Σέρβοι τελευταία, που παρέπεμψαν το ζήτημα του Κοσόβου στο Διεθνές

Δικαστήριο να αποφανθεί, αν η ανεξαρτησία του Κοσόβου όπως έγινε από τους Αλβανούς, συνάδει με το διεθνές δίκαιο. Το πήγαν όμως στον ΟΗΕ το θέμα. Πέρασε από τη Γενική Συνέλευση, έδωσε το ΟΚ ο ΟΗΕ και έτσι πάνε στη Χάγη. Όποια απόφαση και να πάρει η Χάγη δεν θα είναι δεσμευτική. Δεν έχει σημασία, τρενάρει το πράγμα, καθυστερεί και η Σερβία ξέρει ότι η λύση θα είναι η διχοτόμηση. Δεν μπορώ να αποκαταστήσω την κυριαρχία μου εκεί, όπως τουλάχιστον έχουν τα πράγματα. Οι Σκοπιοί δεν το έκαναν αυτό. Δεν πήγαν στον ΟΗΕ. Αυτό είναι ένα σημείο το οποίο μπορεί κανείς εύκολα να το επικαλεστεί. Γιατί υποτίθεται ότι όλη η συμφωνία είναι υπό την σκέπη του ΟΗΕ. Έπρεπε η Γενική Συνέλευση να αποφασίσει ναι ή όχι. Δεύτερον είναι αρμόδιο το δικαστήριο της Χάγης να κρίνει;

Ένα άλλο ζήτημα είναι πόσο θα κρατήσει αυτή η δίκη. Ας υποθέσουμε πέντε χρόνια. Τι κάνει η Ελλάδα στα πέντε αυτά χρόνια; Διαπραγματεύεται για το όνομα συρόμενη στα δικαστήρια; Οι Σκοπιοί διαχωρίζουν τα δυο ζητήματα. Ότι το ένα είναι διαφορετικό από το άλλο. Όμως αυτό δεν ισχύει, διότι η Ελλάδα δεν έχει άλλο μέσο πίεσης. Εάν τα Σκόπια ενταχθούν στο NATO και στην Ευρώπη με το FYROM, έχει λήξει η ιστορία για εμάς. Πως θα πιέσουμε μετά; Δεν μπορεί όλος ο κόσμος να έχει τις ευαισθησίες μας. Επίσης υπάρχει η απόφαση του Βουκουρεστίου για το NATO, την οποία μπορούμε και να επικαλεστούμε. Συνεπώς εδώ θα γίνεται πάλι ένας διπλωματικός μαραθώνιος με την τροπή που πήραν τα πράγματα.

Ο Γκρούεφσκι ξέρει πολύ καλά ότι αν δεν καταλήξει σε ένα συμβιβασμό για το όνομα, δεν θα μπει στο NATO, δεν θα μπει πουθενά. Το ξέρει πολύ καλά. Γιατί έκανε τώρα αυτό το διάβημα; Για να αποπροσανατολίσει την κοινή γνώμη από την αρνητική έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία είναι καταπέλτης. Και φαίνεται με την έκθεση αυτή ότι δεν είναι η Ελλάδα η αιτία, είναι η θεσμική δυσλειτουργία του κράτους. Στην ιεράρχηση των παραγόντων ότι τα Σκόπια δεν πληρούν τα κριτήρια, η Ελλάδα μπαίνει τελευταία. Ο

Γκρούεφσκι λέει ότι η Ελλάδα μας εμποδίζει, εμείς πληρούμε τα κριτήρια. Τώρα αποδεικνύεται το αντίθετο.

Δεύτερον, έχουμε προεδρικές εκλογές. Ποιόν θα εκλέξουν πρόεδρος; Ακούγεται κάτι για τον Κέρι, τον Τούρκο διπλωμάτη. Τρίτο ζήτημα που μπορεί να τεθεί είναι ότι η εντολή είναι ακόμα νωπή, δηλαδή η νίκη είναι νωπή. Πρέπει να τη χαρεί ο Γκρούεφσκι. Το 2009 είναι τα 60 χρόνια από τη λήξη του εμφυλίου. Θα γίνουν πολλές τελετές μέσα στα Σκόπια, με ανθελληνική αιχμή και συνθήματα όπως "Η γενοκτονία της Ελλάδας του μοναρχοφασισμού". Ένα άλλο στοιχείο είναι ότι αρχίζει και κινητοποιεί το μειονοτικό. Πάντα προσπαθεί να βρει μια αφορμή για να εκθέσει την Ελλάδα. Και τελευταία έγινε και αυτή η φιέστα στο Αμύνταιο με τον Βοσκόπουλο. Εκπρόσωποι του "ουρανίου τόξου" έφεραν από τη Βουλγαρία από την οργάνωση "Ηλιντεν" κάποιον, έφεραν και τον Ντεντέ τον Πομάκο, αυτά πάνε μαζί. Τουρκία - Σκόπια, "μακεδονική και τουρκική μειονότητα", συνεργάζονται εδώ. Έφεραν και κάποιον από τους αποσχιστές της Κορσικής για να δείξουν τα εθνικά ζητήματα και όλα αυτά με μια αιχμή κατά της Ελλάδας, να λένε δηλαδή ότι η Φλώρινα είναι αυτή που δείχνει το δρόμο της Ελλάδας προς την Ευρώπη. Όλα αυτά είναι κινήσεις σπασμωδικές που δεν οδηγούν πουθενά.

Τώρα τι μπορεί να γίνει; Το αλβανικό ζήτημα στα Σκόπια: Πρώτον, αναγνωρίζεται το Κόσοβο από τα Σκόπια, χωρίς να έχει λυθεί το ζήτημα της οριοθετικής γραμμής Σκοπίων και Κοσόβου. Αυτό που παλιά είχαν βάλει ως όρο. Δεύτερον, υπάρχει πρόταση για δημοψήφισμα για την Ιλλυρίδα. Θέλουν και οι Αλβανοί σιγά σιγά. Ξεκινάει από έναν πολιτικό ο οποίος κινητοποιεί ορισμένους βουλευτές. Να κάνουν δημοψήφισμα για την Ιλλυρίδα, τις δυτικές περιοχές τις αλβανόφωνες που τώρα ουσιαστικά είναι de facto αποσχισμένες. De facto, όχι de jure, να κάνουν τη δική τους δημοκρατία, να εμπλακούν και οι Αλβανοί στο όνομα. Να είναι "δημοκρατία της Μακεδονίας και της Ιλλυρίδας". Μας ωφελεί αυτό; Ένα μεγάλο ζήτημα. Γιατί να μην εμπλέξουμε και τους

Αλβανούς στο ζήτημα της ονομασίας; Ονομασία για τους διεθνείς οργανισμούς θα βρεθεί. "Βόρειος Μακεδονία", το προτείνουμε και το δεχθήκανε. Δε λύνεται εκεί το πρόβλημα. Διότι από το "Βόρειος Μακεδονία" υποτίθεται θα βγάλεις τη γλώσσα, θα βγάλεις την εθνότητα, θα βγάλεις την υπηκοότητα, όλα αυτά. Έστω ότι κατοχυρώνεται το "Βόρειος Μακεδονία". Ποιοι κατοικούν στη "Βόρεια Μακεδονία"; Κατοικούν "Βορειομακεδόνες". Τι είναι αυτοί οι "Βορειομακεδόνες"; Είναι Σλάβοι; Είναι Σλάβοι υποτίθεται μαζί με άλλους Αλβανούς ή Τούρκους; Πως θα ονομάζεται η γλώσσα; "Βορειομακεδονική"; Παράλογο. Πως θα ονομάζονται αυτοί μέσα; "Μακεδόνες"; Δεν το δεχόμαστε. "Σλαβομακεδόνες"; Μπορώ να το δεχτώ. Το "Σλαβομακεδόνες" το δέχεται και ο Αλβανός. Στο εσωτερικό όμως, μέσα, όχι για διεθνή χρήση.

Το σύνταγμα λέει ότι το κράτος της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας είναι κράτος του "μακεδονικού" λαού, και τμημάτων του αλβανικού, του βλάχικου, του τούρκικου και άλλων λαών. Όλους τους έκαναν λαούς. Πως θα ονομάζεται η γλώσσα; "Σλαβομακεδονική", βάλτε και την αλβανική. Πιέζουν οι Αλβανοί να αναγνωριστεί επίσημα η αλβανική γλώσσα σε όλα τα επίπεδα. Δεν μπορείς όμως να δεχθείς το "μακεδονικό έθνος", τη "μακεδονική γλώσσα", όπως αυτοί τα εκλαμβάνουν. Εδώ δε θα υπάρξει από την ελληνική πλευρά υποχώρηση. Εδώ είναι η κόκκινη γραμμή. Και η δική τους και η δική μας. Όταν μπαίνουν ζητήματα γλώσσας και ταυτότητας. Αυτά αφορούν όμως τους

διεθνείς οργανισμούς. Μέσα στο εσωτερικό τι θα γίνει; Μην έχουμε την ψευδαίσθηση ότι από την ημέρα που θα βγει μία συμφωνία αυτοί θα πετάξουν τα σχολικά τους εγχειρίδια στον κάλαθο των αχρήστων. Εκεί μια μάχη για τις ιστορικές πτυχές θα δίνεται και πρέπει να έχεις επιτελείο ιστορικών που να δουλεύει σε αυτό. Και η Βουλγαρία μπαίνει στο παιχνίδι δυναμικά για τα θέματα αυτά και βλέπουμε τι γίνεται. Εν πάση περιπτώσει οι Σκοπιανοί φοβούνται για την ταυτότητά τους, ότι η Ελλάδα πάει να τους "εξοντώσει".

Η διαδικασία θα συνεχίζεται και τα επόμενα χρόνια. Εδώ εγώ φοβάμαι το αλβανικό μέσα στα Σκόπια ότι θα αρχίσει να παρουσιάζει μια έξαρση, γιατί όσο καθυστερούν να μπουν στην Ε.Ε. και στο ΝΑΤΟ και είναι η Αλβανία στο ΝΑΤΟ, φαντάζομαι ότι αυτό θα έχει επίδραση και στους Αλβανούς μέσα στο κράτος και βέβαια ο τουρκικός αυτός παράγοντας που θα ενεργοποιηθεί τον τελευταίο καιρό.

Πάμε και λίγο στον παράγοντα της Βουλγαρίας που βέβαια εκεί δεν μπορούμε να πούμε ότι περιμένουμε εστίες έντασης και ταραχών, ωστόσο όμως, το κόμμα του Ντογκάν είναι αυτό

που καθορίζει τις κυβερνήσεις στη Βουλγαρία. Είδαμε τι έγινε πριν, τώρα τελευταία υπάρχει ένα σκάνδαλο, αυτοκτόνησε ένα σημαντικό στέλεχος του Ντογκάν, κατά πληροφορίες επειδή διέρρευσε μυστικά του κόμματος, με ποιους θα συνεργαστεί στις μελλοντικές εκλογές, μάλλον θα πάει με τον Μπόρις Μπορίσοφ και ίσως με τον Κωστόφ. Πάλι ο Ντογκάν θέλει να παίξει το ρόλο του

ρυθμιστή. Γνωρίζουμε ότι τουρκικές επενδύσεις ευνοούνται από τον Ντογκάν και αν πάτε στα πομακοχώρια της Βουλγαρίας βλέπετε μια αναβάθμιση, τα κονδύλια που παίρνει ο Ντογκάν από την Ευρώπη τα διαθέτει εκεί. Και το άλλο το βασικότερο είναι: ο ελληνο-βουλγαρο-ρωσικός άξονας απειλείται ή όχι; Αγωγοί πετρελαίου εγκρίθηκαν από τα αντίστοιχα κοινοβούλια. Στη νέα αυτή πραγματικότητα, θα δούμε πως θα εξελιχθούν τα πράγματα και τι ρόλο θα μπορούν να παίξουν η Τουρκία ή ενδεχομένως εάν ο άξονας Τουρκίας - Σκοπίων δρα εναντίον της ελληνοβουλγαρικής προσέγγισης, γιατί και οι Βούλγαροι δεν αναγνωρίζουν "μακεδονική γλώσσα, μακεδονικό έθνος" και δημιουργείται ένα σκηνικό το οποίο δεν θα έλεγα εκρηκτικό, εν πάση περιπτώσει όμως είναι προβληματικό.

Τι βγαίνει τώρα από όλα αυτά; Αποδεικνύεται ένα πράγμα. Ότι τα εθνικά κράτη είναι αξεπέραστα ακόμη. Η προσπάθεια τα εθνικά κράτη να συρρικνωθούν και να πάμε σε υπερκρατικά μορφώματα, οι εθνικές ταυτότητες να αλλοιωθούν και να κάνουμε μια ταυτότητα ευρωπαϊκή, υπερεθνική κλπ μέχρι στιγμής αυτό δεν έχει λειτουργήσει. Έχει προκαλέσει αναταράξεις και αυτή η τελευταία κρίση καθιστά αναγκαία την επανασύσταση του εθνικού κράτους, όχι με τα δεδομένα του 19ου αιώνα, με τα νέα δεδομένα γιατί τα πράγματα αλλάζουν, δεν υπάρχει για αυτό αμφιβολία, για έναν εθνικό καπιταλισμό. Αφήστε τον Μαρξ και την πάλη των τάξεων και την κρατικοποίηση των μέσων παραγωγής. Αυτά δεν δικαιώθηκαν από την ιστορία. Στα νέα δεδομένα θέλει πολιτικούς και ανθρώπους να κινούνται σε όλα τα επίπεδα και βέβαια μην ξεχνάμε ότι είμαστε σε ψυχρό πόλεμο, πολλοί δεν το δέχονται αυτό, εγώ το δέχομαι, διότι δεν έχει σημασία η ιδεολογία που υπήρχε στον ψυχρό πόλεμο, έχει η γεωπολιτική, η γεωστρατηγική, αυτά έχουν σημασία. Βλέπετε τώρα αντιβαλλιστικούς πυραύλους, Ισκαντέρ, S-400... Τι συνιστούν όλα αυτά; Εάν αύριο τεθεί ζήτημα να μπει η Ουκρανία στο NATO μπορεί κανείς να φανταστεί τι

κρίση θα υπάρχει; Είναι η κρίση της Ευρώπης να ορθώσει ανάστημα. Είναι αυτή η μίμηση του αγγλοσαξονικού μοντέλου, του καπιταλισμού, των ληστοβαρώνων του κοινωνικού δαρβινισμού, όπως μίλησε ο κόμης Μπάουν. Είναι η ανάγκη κρατικής παρέμβασης, επανασύστασης του κράτους στα νέα δεδομένα. Βεβαίως εποχές κρίσεων είναι πολλές φορές, εποχές προβληματισμού και παραγωγής νέων ιδεών.

Η κατάρρευση του νεοφιλελευθερισμού στην αγγλοσαξονική του αυτή μορφή θα γεννήσει κάτι καινούργιο. Θα χρειαστεί όμως χρόνος, γιατί οι διανοούμενοι αυτοί θα πρέπει να δουλέψουν. Κάτι θα γίνει στον 21ο αιώνα. Δεν μπορούμε να δεχτούμε το μοντέλο του Πούτιν περί διευθυνόμενης δημοκρατίας γιατί δεν ταιριάζει σε εμάς. Κάτι πρέπει να γεννηθεί, αλλά θα απαιτηθεί χρόνος μέχρις ότου παραχθεί μια καινούργια ιδεολογία. Δεν βλέπουμε πουθενά μέχρι σήμερα μια λύση σε αυτήν τη βλάβη την οποία εγώ θεωρώ προς το παρόν ανήκεστο και στα εσωτερικά που συμβαίνουν σε εμάς. Εδώ είναι ο ρόλος του κράτους, όταν αλώνεται ο πολιτικός κόσμος από τους επιχειρηματίες, τότε για ποιο κράτος μιλάω; Το κράτος έχει το ρόλο του εξισοροποιητή του δημοσίου και ιδιωτικού συμφέροντος. Είναι η κρίση βαθιά. Και πριν από 100 χρόνια είχαμε κρίση, τουλάχιστον υπήρχαν ηθικές δυνάμεις και άλλες δυνάμεις που παρέμβαιναν και έδιναν ορισμένες λύσεις. Σήμερα είμαστε αδύναμοι σε αυτά. Και είπε κάτι πετυχημένο ο Χέγκελ "όταν σουρουπώνει στην Αττική τότε η κουκουβάγια κουνάει τις φτερούγες της". Ήθελε να πει ότι σε εποχές κρίσης γεννιέται κάτι καινούργιο. Εύχομαι από αυτή την κρίση να γεννηθεί κάτι καινούργιο.

Ομιλία κ. Ηλία Ηλιόπουλου Δρ. Ναυτ. Ιστορίας & Γεωπολιτικής ΖΝΔ

ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Ο Αμερικανός Ναύαρχος Alfred Thayer Mahan, πατέρας της Ναυτικής Ιστορίας και Στρατηγικής και ευαγγελιστής της Θαλάσσιας Ισχύος, συνήθιζε να θέτει την Ναυτική Ισχύ στο κέντρο της αναλύσεώς του, ερχόμενος αντιμέτωπος με μία ευρέως διαδεδομένη "τάση να αμβλύνεται η επίδραση της Ναυτικής Ισχύος επί των γεγονότων". Από την άλλη πλευρά, η συμβατική αντίληψη παραδοσιακά επέμενε στην υπεράσπιση της "πρωτοκαθεδρίας της Χερσαίας Ισχύος (και του χερσαίου στρατεύματος)" έναντι της Ναυτικής Ισχύος και του Πολεμικού Ναυτικού, με κορυφαίους των εκπροσώπων αυτής της απόψεως τον Βαρώνο Antoine Henri de Jomini και τον Julian Corbett, και τελευταίους - χρονολογικώς, φυσικά, και όχι αξιολογικώς - τον Paul Kennedy ή, λίαν προσφάτως, τον John Mearsheimer, που θεώρησαν ότι ο Mahan είχε υπερβάσει ως προς την αποτελεσματικότητα και την σημασία της Θαλάσσιας Ισχύος.

Κατά την περίφημη αντίληψη του Corbett, π.χ., "εκ του γεγονότος και μόνον ότι οι άνθρωποι ζουν στην ξηρά και όχι στην θάλασσα, η έκβαση των μεγάλων συγκρούσεων μεταξύ των εθνών, πλην ελαχίστων σπανίων περιπτώσεων, προήλθε πάντοτε από ενέργειες τις οποίες ο στρατός μπορεί να διεξαγάγει εναντίον του εδάφους ή της εθνικής υποστάσεως του εχθρού." Ο Βρεταννός ιστορικός πίστευε ότι ένας πόλεμος δεν δύναται να κριθεί από την Ναυτική αλλ' από την Χερσαία Ισχύ, τον Στρατό ξηράς, τον οποίο και θεωρούσε ως "Βασιλέα της Στρατηγικής". Στο Πολεμικό Ναυτικό επεφύλασσε τον ρόλο του "Πυροβολικού της Ισχύος", δηλαδή εκείνου του - αναντιρρήτως πολύτιμου - στηρίγματος που ήταν σε θέση να επιτρέψει στον κατά ξηράν Στρατό να επιτύχει τους τεθέντες αντικειμενικούς σκοπούς του, πλήττοντας πρωτίστως τις επικοινωνίες του εχθρού. Στο αυτό μήκος κύματος ο John J. Mearsheimer θεωρεί ότι "η Χερσαία Ισχύς είναι η κυρίαρχη μορφή Στρατιωτικής Ισχύος στον σύγχρονο κόσμο", γράφοντας επί λέξει:

"Το αποφασιστικό στρατιωτικό εργαλείο είναι η Χερσαία Ισχύς. Οι πόλεμοι κερδίζονται από τους μεγάλους στρατούς και όχι από αρμάδες στον αέρα ή στην θάλασσα. Η ισχυρότερη δύναμη είναι το κράτος με τον ισχυρότερο Στρατό."

Αμφότερες οι θεωρήσεις μπορούν να επικαλεσθούν υπέρ της βασιμότητάς τους ισχυρά επιχειρήματα, τα οποία αντλούν, συν τοις άλλοις, και από την Ιστορία. Συνεπώς, δεν θα ήταν αδικαιολόγητος ο ισχυρισμός ότι η ανάλυση η βασιζόμενη στην ιστορική έρευνα είναι μάλλον ευάλωτη στην υποκειμενική, κατ' ανάγκην, ερμηνεία των γεγονότων εκ μέρους των ερευνητών. Παρά ταύτα, υπό το φως της ιστορικής μελέτης φαίνεται να επαληθεύεται η θέση ότι οι Ναυτικές Δυνάμεις κατά κανόνα απεδείχθησαν ικανές στην επίλυση των στρατηγικών

ζητημάτων που προέκυψαν όταν ήλθαν αντιμέτωπες με Ηπειρωτικές Δυνάμεις.

Ως παράδειγμα έστω η περίπτωση της Μεγάλης Βρετανίας. Πρόκειται για το κατ' εξοχήν υπόδειγμα Στρατηγικής μιας Ναυτικής Δυνάμεως. Για να θυμηθούμε τα λόγια του Σερ Ουίνστον Τσώρτσιλλ (διατελέσαντος και Πρώτου Λόρδου του Ναυαρχείου, ήτοι Υπουργού των Ναυτικών, ας μη λησμονούμε):

"Για τετρακόσια χρόνια η εξωτερική πολιτική της Αγγλίας ήταν να αντιτίθεται στην ισχυρότερη, επιθετικότερη, ηγεμονικότερη Δύναμη στην (γηραιά) ήπειρο και, ιδιαιτέρως, να αποτρέπει το ενδεχόμενο να πέσουν οι Κάτω Χώρες στα χέρια μιας τέτοιας Δυνάμεως... Παρατηρήσατε ότι η πολιτική της Αγγλίας δεν εξετάζει ποιο έθνος είναι εκείνο που επιζητεί την επικυριαρχία επί της Ευρώπης. Το ζήτημα δεν είναι εάν πρόκειται για την Ισπανία ή για την Γαλλική Μοναρχία ή για την Γαλλική Αυτοκρατορία ή για το Γερμανικό Ράιχ ή για το καθεστώς του Χίτλερ. Δεν έχει καθόλου να κάνει με άρχοντες ή έθνη. Την απασχολεί αποκλειστικώς το ποιος είναι ο ισχυρότερος ή ο δυνάμει κυρίαρχος τύραννος".

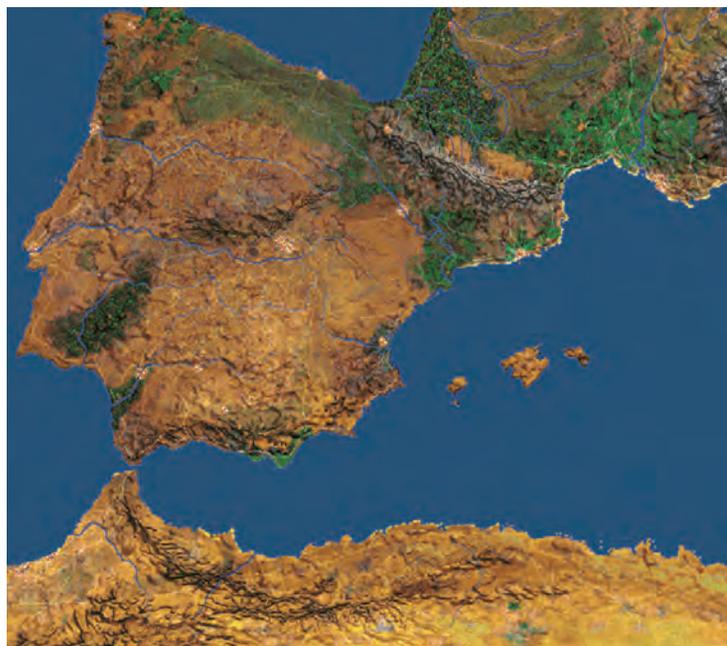
Πράγματι, η βρετανική επιτυχία στην διαχείριση της σχέσεως μεταξύ Ναυτικής Ισχύος και Χερσαίας/Ηπειρωτικής Ισχύος αναδεικνύεται υπό το φως της ιστορικής μελέτης τόσο εντυπωσιακή ώστε δικαίως να της προσήκει η προσοχή μας. Κατά το δεύτερο ήμισυ του 17ου αι. και κατά τις αρχές του 18ου αι., η Αλβιών χρησιμοποίησε επιτυχώς την Ηπειρωτική Δύναμη Γαλλία, προκειμένου να επιταχύνει την πτώση της πάλαι ποτέ Ηγεμονικής Δυνάμεως Ισπανίας, η οποία, εκκινώντας ως Χερσαία/Ηπειρωτική Δύναμη, είχε στην πορεία αναδειχθεί σε Μείζονα Ναυτική Δύναμη. Η επιτυχής έκβαση της Αγγλικής Στρατηγικής επισφραγίσθηκε με την Συνθήκη της Ουτρέχτης του 1713. Εν συνεχεία, διαρκούντος του 18ου αιώνας, η Μ. Βρετανία συμμάχησε διαδοχικώς με τα γερμανικά κράτη - με την Αυστρία, την δεκαετία του 1740, στον Πόλεμο

της Αυστριακής Διαδοχής (1740-1748) και με την Πρωσσία στον Επταετή Πόλεμο (1756-1763) - προκειμένου να αποσοβήσει την ανάδειξη της Ηπειρωτικής Δυνάμεως Γαλλίας, πλέον, σε Ηγεμονική Δύναμη της Ευρώπης. Έτσι, επί μακρό διάστημα και μέχρι το 1815 πρώτιστο μέλημα της Στρατηγικής της Βρετανικής Ναυτικής Δυνάμεως ήταν η αποτροπή της αναδείξεως ενός ομοιογενοποιημένου ηπειρωτικού Πόλου Ισχύος υπό την Ηγεμονία της Γαλλίας - μοναρχικής, δημοκρατικής ή αυτοκρατορικής/Ναπολεοντείου, αδιάφορον.

Αφού δε ο προαναφερθείς σκοπός επετεύχθη αμετακλήτως, με την δεύτερη και τελική ήττα του Ναπολέοντος στο Βατερλώ, η Μεγάλη Βρετανία αφιέρωσε πλέον την προσοχή της, κατά το μεγαλύτερο μέρος του 19ου αι., στην αντιμετώπιση του νέου ανερχομένου μείζονος γεωπολιτικού αντιπάλου, της Ηπειρωτικής/ Ευρασιατικής Δυνάμεως (και δυνητικής Ναυτικής Δυνάμεως) Ρωσσίας.

Πράγματι, από το 1815 και μέχρι τα τέλη του αιώνα, η Γηραιά Αλβιών δεν εφείσθη ενεργείας και χρήματος (και σε μία, τουλάχιστον, περίπτωση: αίματος - όρα Κριμαία), προκειμένου να αποσοβήσει την πιθανή κάθοδο της Ρωσσίας στα Στενά και την συνακόλουθη έξοδό της στο Αιγαίο και στην Μεσόγειο, γεγονός το οποίο θα συνεπήγετο την ανάδειξη της Ευρασιατικής Ηπειρωτικής Δυνάμεως σε Ναυτική Δύναμη, με κρίσιμες συνέπειες για την θέση της Αγγλίας ως Κυρίαρχου των Θαλασσών και Ηγεμονευούσης Δυνάμεως του διεθνούς συστήματος. Εξ ου και η (όντως εντυπωσιακή) επιμονή του Λονδίνου στο αξίωμα της διαφυλάξεως της εδαφικής ακεραιότητας της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (αντί παντός τιμήματος για τους χριστιανικούς λαούς της Αυτοκρατορίας), η συνακόλουθη πολιτικοδιπλωματική και, όταν παρίστατο ανάγκη, στρατιωτική υποστήριξη προς την Υψηλή Πύλη αλλά και το ισχυρό ενδιαφέρον του Λονδίνου για την διενέργεια θεσμικών μεταρρυθμίσεων και για το εγχείρημα "εξευρωπαϊσμού" ή "εκδυτικισμού" του Οθωμανικού Κράτους καθ' όλην την διάρκεια του 19ου αι. Το τελευταίο σημείο εγένετο αντιληπτό από τους Βρετανούς ιθύνοντες ως το καλύτερο μέσον προς διασφάλισιν της οθωμανικής κρατικής συνοχής και σταθερότητας και, κατ' ακολουθίαν, της αποφυγής εθνοπολιτικού διαμελισμού της χειμαζομένης Αυτοκρατορίας μεταξύ των "αφυπνιζομένων" εθνοτήτων (Ελλήνων, Σέρβων, Βουλγάρων, Ρουμάνων, Αρμενίων κ.ο.κ.).

Είναι χαρακτηριστικό της Αγγλικής Στρατηγικής ότι, όταν ο "Μέγας Ασθενής του Βοσπόρου" ήλθε αντιμέτωπος με την σοβαρότερη μέχρι τότε απειλή για την ίδια την ύπαρξή του - απειλή προελθούσα, και πάλι, εκ Ρωσσίας στις αρχές της δεκαετίας του 1850 - η Βρετανική

Ναυτική Ισχύς εκδηλώθηκε δυναμικώς: Παρ' όλη την παραδοσιακή της καχυποψία έναντι εκστρατευτικών επιχειρήσεων μακράς κλίμακος, η Αλβιών αποφάσισε την αποστολή ενός εκστρατευτικού σώματος στην Κριμαία, στο μαλακό υπογάστριο της Ρωσσίας, από κοινού μετά της Γαλλίας (παραλλήλως - και αυτό κατά κανόνα λησμονείται στην βιβλιογραφία - προς την διάνοιξη ενός ακόμη μετώπου επιχειρήσεων στην Βαλτική Θάλασσα).

Η πτώση του μεγαλοπρεπούς ρωσικού ναυστάθμου της Σεβαστουπόλεως (8/9 Σεπτεμβρίου 1855) και η επακολουθήσασα, το 1856, συνομολόγηση της Συνθήκης των Παρισίων (δεινή πολιτικοδιπλωματική και γεωστρατηγική ήττα της Αγίας Ρωσσίας και πλήρης αναστροφή της νικηφόρου πορείας της, από εποχής Συνθήκης Κιουτσούκ-Καϊναρτζή του 1774) αποτελούν τρανές αποδείξεις της βουλήσεως της Αγγλοσαξονικής Ναυτικής Δυνάμεως να αποσοβήσει, παντί τρόπω, την ανάδειξη της τσαρικής Ηπειρωτικής Δυνάμεως σε Ναυτική Δύναμη - όπερ θα έθετε τέρμα στην μακράιωνη "Εποχή του Κολόμβου", η οποία χαρακτηρίσθηκε επί τέσσερεις αιώνες, και εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται, από την πρωτοκαθεδρία της Θαλάσσιας Ισχύος έναντι της Χερσαίας Ισχύος.

Εν τούτοις, μετά την αίσια έκβαση των πολυετών προσπαθειών του Καγκελλαρίου της Πρωσσίας Όθωνος φον Βίσμαρκ (Otto von Bismarck, 1815-1898, Καγκελλάριος του Βασιλείου της Πρωσσίας, 1862-1890, Καγκελλάριος του Γερμανικού Ράιχ, 1871-1890) και την επιτευχθείσα ίδρυση της ενιαίας Γερμανίας το 1871, το ευρωπαϊκό γεωπολιτικό/στρατηγικό τοπίο άλλαξε άρδην. Η εμφάνιση ενός νέου και υπολογίσιμου στρατηγικού δρώντος στο μέσον της γηραιάς ηπείρου, ιδιαιτέρως δε οι ολοένα εντεινόμενες προσπάθειες της νεοεμφανισθείσης Ηπειρωτικής Δυνάμεως της Μεσευρώπης (Mitteleuropa), υπό τον

Αυτοκράτορα (Kaiser) Γουλιέλμο τον Β΄ των Χοεντσόλλερν (Wilhelm II von Hohenzollern, 1890-1914), να καταστεί και Ναυτική Δύναμη, μέσω της ναυπηγήσεως ισχυρού Στόλου Ανοικτής Θαλάσσης (Hochseeflotte) και της αποκτήσεως αποικιών (ακολουθώντας το παράδειγμα των προγενεστέρων Δυτικών Αποικιακών Δυνάμεων, Γαλλίας Ολλανδίας, Ισπανίας, Πορτογαλίας, Βελγίου και, βεβαίως, Μ. Βρετανίας) υποχρέωσαν την Ηγεμονεύουσα Ναυτική Δύναμη της εποχής σε επανεξέταση των προτεραιοτήτων της και αναθεώρηση της Στρατηγικής της.

Η Αγγλία επεδίωξε τώρα και επέτυχε την προσέγγιση με τον μέχρι πρότινος μείζονα γεωπολιτικό αντίπαλο, την Ρωσία (όπως, άλλωστε, έπραξε και με την παλαιότερη αντίζηλο, Γαλλία) προκειμένου να αντιμετωπίσει τον νέο επίφοβο ηπειρωτικό Ηγεμόνα, την Γερμανία. Προς επίρρωσιν της προαναφερθείσης θέσεως του Τσώρτσιλλ, αξίζει να σημειωθεί ότι η Μ. Βρετανία (κατά την αυτοσυνειδησία της, ο τηλαυγής φάρος του Κοινοβουλευτισμού και του Φιλελευθερισμού) ουδένα απολύτως ενδοιασμό είχε να συμμαχήσει με την Ρωσία, την χώρα εκείνη δηλαδή που κατ'εξοχήν εκπροσωπούσε στα όμματα των γνωμηγητόρων και διανοουμένων της Αλβιώνος, κατά το μεγαλύτερο διάστημα του 19ου αιώνας, ό,τι απεχθέστερον - την Ρωσία, που έως τότε συγκέντρωνε τα "προνομακά" πυρά των Άγγλων πολιτικών και του Τύπου ως κοιτίδα "αυταρχισμού", "δεσποτισμού" κ.λ.π. (για να αναφέρουμε ένα μόνον παράδειγμα, η "The Illustrated London News" έγραφε τον Ιανουάριο του 1855, διαρκούντος του Κριμαϊκού Πολέμου: "Η κοινή γνώμη της πεπολιτισμένης Ευρώπης είναι τόσον αποφασιστικώς εχθρική προς τον Τσάρο... Οι συμπάθειες των συνετών και αγαθών εκφράζονται τόσον ισχυρές υπέρ εκείνων που εμπλέκονται (στον πόλεμο κατά του Τσάρου)...") - εννοούνταν εδώ, πέραν των ιδίων των Βρεταννών, οι Γάλλοι και οι Οθωμανοί που μάχονταν εναντίον των Ρώσων).

Ειρήσθω εν παρόδω ότι παρόμοιες διεθνοπολιτικές συμπεριφορές προξενούν σύγχυση μόνον σε όσους καλοπίστως και αφελώς συγγέουν την επιδίωξη καθαρώς ρεαλιστικών στρατηγικών/πολιτικών σκοπών και συμφερόντων με τα ιδεολογικά ψιμύθια που, κατά τα ειωθότα, χρησιμοποιούνται, προκειμένου να παρασχεθεί μία οιονεί κανονιστική/"ηθική" νομιμοποίηση στις περιών ο λόγος επιδιώξεις. Κατ' ανάλογο τρόπον, άλλωστε, η μητέρα του Κοινοβουλευτισμού (ου μην αλλά και του Καπιταλισμού) έσπευσε να συμμαχήσει με την (Σοβιετική, πλέον) Ρωσία το 1941, με σκοπό - και πάλι - να παρεμποδίσει την ανάδειξη μιας Ηπειρωτικής Δυνάμεως (της Χιτλερικής Γερμανίας) σε Ηγεμονική Δύναμη ολόκληρης της Ευρώπης.

Βεβαίως, θα μπορούσε να ισχυρισθεί κανείς ότι η περίπτωση της Μ. Βρετανίας αποτελούσε μάλλον ένα εξαιρετικό φαινόμενο παρά τον κανόνα. Πόσο ευσταθεί, όμως, ο ισχυρισμός αυτός; Αναμφιβόλως, υπάρχουν πολλές και ουσιώδεις διαφορές μεταξύ Βρετανίας και Αμερικής, για να αναφέρουμε ένα άλλο - χαρακτηριστικό - παράδειγμα: οι ΗΠΑ αποτελούν κατ' ουσίαν μία ήπειρο, μία Ναυτική Δύναμη, η οποία αναδείχθηκε σε τέτοια, ορμώμενη από ηπειρωτικής βάσεως. Εν τούτοις, οι συνέχειες στα πεδία της Στρατηγικής είναι εντυπωσιακές: το "μοτίβο" παραδείγματος χάριν της "Balance-of-Power Policy", της Πολιτικής της Ισορροπίας Ισχύος έναντι κάθε επίδοξου (ή επίφοβου) ευρασιατικού ηπειρωτικού Ηγεμόνα είναι κυρίαρχο στην στρατηγική και γεωπολιτική σχεδίαση και πρακτική τόσο των Βρεταννών όσο και των Αμερικανών, έστω και αρρήτως.

Όντας, κατ' αρχάς, μία Ηπειρωτική Δύναμη, η οποία, εν συνεχεία, επέτυχε να μετασχηματισθεί σε Ναυτική Δύναμη, οι ΗΠΑ έδρασαν τρεις φορές κατά την διάρκεια του 20ου αι. με σκοπό την αποκατάσταση ή την διατήρηση της ισορροπίας ισχύος στην Ευρασία και την αποσόβηση της πρωτοκαθεδρίας μιας Χερσαίας/ Ηπειρωτικής Δυνάμεως στο Μακιντεριανό

"Heartland", στην "καρδιά" της ευρασιατικής "Παγκοσμίου Νήσου" ("World Island"), όταν πια η βρετανική Ναυτική Ισχύς - και η συνακόλουθη εξισορροπητική ικανότητα - φαίνονταν ανεπαρκείς: το 1917, το 1941 και το 1947. Περαιτέρω, ακόμη και η προς Ανατολάς επέκταση του NATO, μετά το πέρας του Ψυχρού Πολέμου, καθώς και η οικοδόμηση της αμερικανικής στρατιωτικής παρουσίας στην Βαλκανική Χερσόνησο εκλαμβάνονται, σχεδιάζονται και υλοποιούνται από τους Αμερικανούς παραγωγούς πολιτικής ως μία Στρατηγική Προληπτικής Ανασχέσεως της (μετασοβιετικής, πλέον) Ρωσίας, μολονότι τούτο ουδέποτε θα διακηρυχθεί επισήμως.

Για πολλούς ερευνητές, εξ άλλου, η τελική κατάληξη (ανάγνωθι: κατάρρευση) της - κατά βάσιν, Ηπειρωτικής / μη Ναυτικής - Σοβιετικής Αυτοκρατορίας περί τα τέλη του 20ου αι., υπήρξε απλώς μία ακόμη ισχυρή (η τελευταία μέχρι τούδε) απόδειξη των συντριπτικών πλεονεκτημάτων της Ναυτικής Ισχύος. Εν πάση περιπτώσει, όμως, εκ της μελέτης της Ιστορίας συνάγεται το συμπέρασμα ότι η Ναυτική Ισχύς, η κατά θάλασσαν υπεροχή και ο στρατηγικός έλεγχος των θαλασσών και του - κατά Spykman - "Rimland" (της παρακτίου "Δακτυλίου Γης" περίξ της ευρασιατικής "Παγκοσμίου Νήσου") παραμένουν πάντοτε κλειδός της επιτυχίας των Αγγλοσαξονικών Ναυτικών Δυνάμεων.

Ασφαλώς, η στρατηγική σημασία της Γεωγραφίας - ή, ακριβέστερα, συγκεκριμένων γεωγραφικών χώρων και σημείων - ποικίλει στο διάβα της Ιστορίας, συνεπεία πλείστων όσων κοινωνικών, πολιτικών, πολιτιστικών και, όλως ιδιαιτέρως, τεχνολογικών εξελίξεων και μεταβολών. Εν

τούτοις, για να αναφέρουμε ένα ισχυρό παράδειγμα, ο υδάτινος δίαυλος που ενώνει το Αιγαίο Πέλαγος και τον Εύξεινο Πόντο, την Λευκή και την Μαύρη Θάλασσα, δηλαδή ο Βόσπορος και τα Δαρδανέλλια, απέδειξε ότι διαθέτει στρατηγική σημασία - και δη μείζονα - εξόχως ανθεκτική απέναντι στην εξέλιξη του χρόνου, της τεχνολογίας, της πολιτικής και της ιδεολογίας.

Αυτός ο θαλάσσιος δίαυλος υπήρξε κρίσιμος για την ασφάλεια των Ελλήνων έναντι των Περσών κατά τους Μηδικούς Πολέμους. Εν συνεχεία, απεδείχθη ζωτικής

σημασίας για την σιτάρκεια της Ηγεμονικής Ναυτικής Δυνάμεως του αρχαίου κόσμου, των Αθηνών, που εβασίζετο σ' αυτήν την "αρτηρία ανεφοδιασμού, η οποία ένωνε την Μαύρη Θάλασσα με το Αιγαίο" - εξ ου και η στρατηγική σημασία των δύο πόλεων, της Χαλκηδόνας και του Βυζαντίου, που αποτελούσαν τις "θέσεις-κλειδιά" στην προαναφερθείσα αρτηρία και τις οποίες, εξ αυτού του λόγου, κατέλαβαν οι Αθηναίοι κατά τον Πελοποννησιακό Πόλεμο.

Αργότερα, και επί πολλούς αιώνες, ο

Βόσπορος και τα Δαρδανέλλια παρείχαν ασφαλές αγκυροβόλιο και προστατευμένες εσωτερικές γραμμές (interior lines) στο "Βασιλικόν Πλώϊμον", όπως ονομαζόταν ο πολεμικός στόλος του Ανατολικού Ρωμαϊκού ("Βυζαντινού") Κράτους, επιτρέποντας στον "Δρουγγάριο των Πλώϊμων" ευελιξία χειρισμών και ευχέρεια επιλογής εστίασεως των επιχειρησιακών ενεργειών στο Αιγαίο ή στον Εύξεινο Πόντο, ενώ την ίδια γεωστρατηγική λειτουργία επιτελούν, κατόπιν, και υπέρ του Καπουδάν Πασά, Αρχιναυάρχου της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Πράγματι, η μελέτη της Μεσαιωνικής και Νεώτερης Ναυτικής Ιστορίας αποδεικνύει ότι οι Βυζαντινοί και, κατόπιν, οι Οθωμανοί αποκόμισαν αξιόλογα στρατηγικά οφέλη από την διατήρηση ενός "Στόλου Δύο Θαλασσών" (Two-Sea Fleet), και δη κατά τρόπον σχετικά φθινό, χάρις στην εύνοια της Γεωγραφίας. Περαιτέρω, ο ίδιος θαλάσσιος δίαυλος απεδείχθη ζωτικής σημασίας για την ασφαλή διεξαγωγή του εμπορίου των ανερχομένων ιταλικών Ναυτικών Δυνάμεων (Βενετίας και Γένουας) με την Ασία.

Κατά τους Νεωτέρους Χρόνους, ιδίως από της αναδείξεως της Μεγάλης Βρεταννίας σε Ναυτική Δύναμη, τα περιλάλητα Στενά απεδείχθησαν λυδία λίθος της Αγγλικής Στρατηγικής, που αποσκοπούσε στο να κρατήσει την Ρωσία των Ρωμανώφ μακράν της Μεσογείου, παρεμποδίζοντας τοιουτοτρόπως την μετατροπή της Ευρασιατικής/Χερσαίας Δυνάμεως σε σοβαρή Ναυτική Δύναμη και διασφαλίζοντας την βρεταννική Θαλάσσια και, κατ' επέκτασιν, Παγκόσμιο Ηγεμονία - εξ' ου και η περίφημη ρήση του Βρεταννού Υπουργού των Ναυτικών (Πρώτου Λόρδου του Ναυαρχείου) της εποχής των Κριμαϊκών, Graham, για τον Βόσπορο ως "Ρουβίκωνα της Ρωσίας"!

Πιο πρόσφατα, την εποχή του Ψυχρού Πολέμου, η στρατηγική σημασία του προαναφερθέντος θαλασσίου διαύλου (Βοσπόρου - Δαρδανελλίων) κάθε άλλο παρά εξέλιπεν, παρ' όλη, μάλιστα, την

αναμφιβόλως αλματώδη (έως ασύλληπτη) τεχνολογική εξέλιξη και τις συνακόλουθες μεταβολές στρατηγικής σχεδιάσεως, δογμάτων κ.λ.π. Ωστόσο, τα Στενά εξακολούθησαν πεισματικά να αποδεικνύονται κρίσιμα, στο πλαίσιο της Στρατηγικής της αγγλο-σαξονικής (τώρα, πλέον, αμερικανικής) Ναυτικής Δυνάμεως, που αποσκοπούσε στην ανάσχεση της ρωσικής (τώρα Σοβιετικής) Ηπειρωτικής Δυνάμεως - και, συγκεκριμένα, στην αποσόβηση της εξόδου τού (όχι πλέον Τσαρικού αλλά Ερυθρού) Στόλου της Μαύρης Θαλάσσης, διά των Στενών, στην Μεσόγειο.

Είναι αξιοσημείωτο ότι ούτε η

εμφάνιση, εν τω μεταξύ, του σοβαρωτάτου συντελεστού ισχύος που ακούει στο όνομα Αεροπορική Ισχύς ούτε καν η είσοδος στην εποχή της Πυρηνικής Ισχύος εφάνησαν λόγοι ικανοί και επαρκείς να κάνουν τους ιθύνοντες της αγγλοσαξονικής - αλλά και της ρωσικής - Στρατηγικής να αμφισβητήσουν ή, πολλώ μάλλον, να απαξιώσουν την στρατηγική σημασία του Βοσπόρου και των Δαρδανελλίων. Απ' εναντίας, ο έλεγχος του υδατινού διαύλου που οδηγεί από την Μαύρη Θάλασσα έως το Αιγαίο και, κατ' ακολουθίαν, ο έλεγχος της Τουρκίας και της Ελλάδος υπήρξε, ως γνωστόν, ήδη στην εναρκτήρια φάση του Ψυχρού Πολέμου το

"Μήλον της Έριδος" μεταξύ των δεινώς ανταγωνιζομένων μεταξύ τους Ναυτικών και Ηπειρωτικών Δυνάμεων.

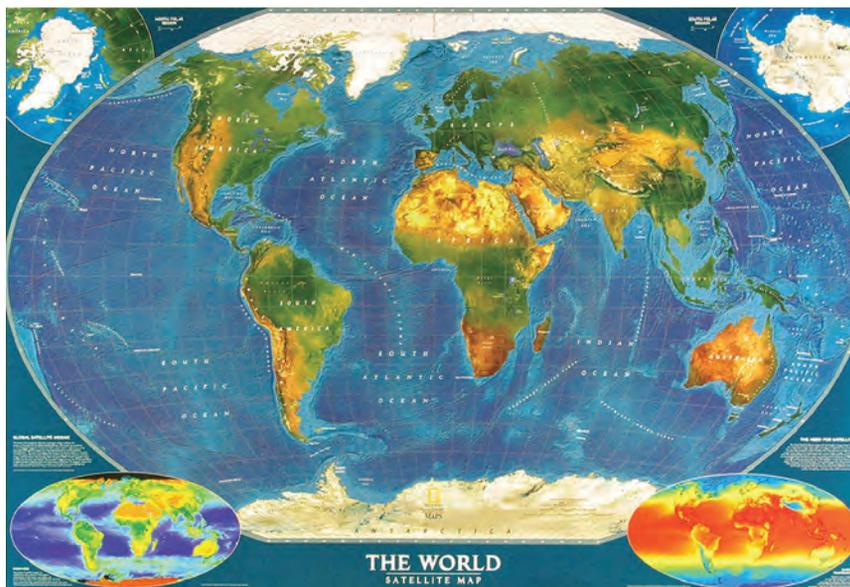
Άλλωστε, από καθαρώς στρατηγικής επόψεως, ισχύει η παρατήρηση του Eric Grove ότι θαλάσσια ισχύς και εναέρια ισχύς είναι "αδιαίρετες". Εξ άλλου, καθ' όσον αφορά στην Πυρηνική Ισχύ, ορθώς εγράφη ότι "με την εξαίρεση του απίθανου σεναρίου όπου μία Μεγάλη Δύναμη επιτυγχάνει πυρηνική υπεροχή, η πυρηνική ισορροπία ελάχιστη σημασία έχει για τον καθορισμό της σχετικής ισχύος". Άλλωστε, είναι εύγλωπτο το γεγονός ότι "οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Σοβιετική Ένωση διεξήγαν

έναν αδιάλειπτο ανταγωνισμό ασφάλειας επί σαράντα πέντε χρόνια, παρά την παρουσία πυρηνικών όπλων και στις δύο πλευρές."

Εξ άλλου, εάν δύναται κανείς να αντλήσει ένα δίδαγμα από την μελέτη της Ναυτικής Ιστορίας και Στρατηγικής είναι ότι, όσο και αν ενίοτε μας εκπλήσσει αυτό, ορισμένοι παράγοντες ισχύος ήσαν για τον ανταγωνισμό μεταξύ Αγγλοσαξονικών Ναυτικών Δυνάμεων και Ευρασιατικών Ηπειρωτικών Δυνάμεων στον 20ο αιώνα μ.Χ. εξ ίσου σπουδαίοι όσο ήσαν και για τον ανταγωνισμό μεταξύ της Αθηναϊκής Ναυτικής Ισχύος και της Σπαρτιατικής Χερσαίας Ισχύος τον 5ο αιώνα π.Χ.

Πράγματι, εις πείσμα των θεαματικών μεταβολών που επισυνέβησαν κατά τους εικοσιπέντε αιώνες που μεσολάβησαν έκτοτε, σε όλα τα πεδία της Στρατιωτικής Στρατηγικής και Τακτικής, των Μεταφορών και των Τεχνολογιών, κάποιες σταθερές φαίνονται αναλλοίωτες: Όπως, κατά την νεώτερη και σύγχρονη εποχή, οι Ηπειρωτικές Δυνάμεις Γαλλία (των Λουδοβίκων ή του Ναπολέοντος), Γερμανία (του Κάιζερ Γουλιέλμου ή του Αδόλφου Χίτλερ) και Ρωσσία (των Τσάρων ή των Σοβιέτ) δεν στάθηκαν ικανές να αντιμετωπίσουν επιτυ-

χώς το "σύστημα πολέμου" που τους επεβλήθη από τις Ναυτικές Δυνάμεις (την Μεγάλη Βρετανία ή τις ΗΠΑ), έτσι και στο διακρατικό σύστημα της κλασσικής αρχαιότητας η Χερσαία Δύναμη Σπάρτη επί μακρόν αδυνατούσε να αντιμετωπίσει την πρόκληση που συνιστούσε η Αττική Ναυτική Ηγεμονία.

Το γεγονός, εξ άλλου, ότι οι Λακεδαιμόνιοι κατόρθωσαν, εν τέλει, να κατισχύσουν στον Πελοποννησιακό Πόλεμο δεν θα μπορούσε να εκληφθεί ως επαρκές επιχείρημα υπέρ της πρωτοκαθεδρίας της Χερσαίας Ισχύος έναντι της Ναυτικής Ισχύος, όπως τείνουν να θεωρούν οι απολογητές της υπεροχής των Ηπειρωτικών Δυνάμεων, δεδομένου ότι τούτο κατέστη δυνατόν τότε και μόνον τότε, όταν η Ναυτική Δύναμη Αθήνα είχε υποπέσει στο θανάσιμο αμάρτημα της "Αυτοκρατορικής Υπερεξαπλώσεως" - για να μιλήσουμε με όρους Πωλ Κέννεντυ.

Υπ' αυτό το πρίσμα, η εξέλιξη εκείνη συνηγορεί μάλλον υπέρ της θέσεως του Kennedy περί "imperial overstretch" παρά υπέρ της θέσεως του Mearsheimer περί υπεροχής της Χερσαίας Ισχύος. Άλλωστε, και τούτο είναι λίαν εύγλωττο, οι

Λακεδαιμόνιοι κατάφεραν τελικώς να επικρατήσουν των Αθηναίων μόνον αφ' ης στιγμής η "Πρωσοική" Σπάρτη εγκατέλειψε το "Kontinental-Denken" (ηπειρωτικώς σκέπτεσθαι) και άρχισε, επιτέλους, να σκέπτεται και να δρα με όρους Ναυτικής Δυνάμεως, ναυπηγώντας αξιόμαχο στόλο, εφαρμόζοντας κατά γράμμα τις κλασσικές τακτικές των Ναυτικών Δυνάμεων (Έλεγχος της Θαλάσσης, Ναυτικός Αποκλεισμός / Άρνηση της Θαλάσσης στον εχθρό) και, τέλος, επιζητώντας την "Αποφασιστική Μάχη" με τον στόλο του αντιπάλου. Η

χαρισματική ηγεσία του Λυσάνδρου και ο παράγων τύχη μερίμνησαν για τα υπόλοιπα. Περαιτέρω, η δεινή ήττα του Γερμανικού Ράιχ - Χερσαίας/Ηπειρωτικής Δυνάμεως - στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο είναι πολλαπλώς ενδιαφέρουσα. Ενίοτε - εσχάτως στον Mearsheimer - υπερτονίζεται το γεγονός ότι η στρατιωτική συντριβή της Βέρμαχτ υπήρξε αποτέλεσμα της δράσεως τεραστίων χερσαίων στρατιών στα ηπειρωτικά μέτωπα. Τούτο είναι, σε ένα πρώτο επίπεδο αναλύσεως, απολύτως αληθές. Και ακόμη αληθέστερο είναι εκείνο το οποίο δεν λεγόταν ευθέως για πολλά χρόνια, την εποχή του Ψυχρού Πολέμου, ένεκα πολιτικών σκοπιμοτήτων: ότι δηλαδή καθοριστική συμβολή στην κατά ξηράν συντριβή του Τρίτου Ράιχ είχε η Σοβιετική Ρωσία, άρα μία επίσης Ηπειρωτική Δύναμη. Προχωρώντας σε ένα δεύτερο επίπεδο ερμηνείας, ωστόσο, διαπιστώνει κανείς ότι τα αντικειμενικά πλεονεκτήματα της Αγγλοσαξονικής Ναυτικής Δυνάμεως ήσαν πολλά, ισχυρά και, μάλιστα, εις γνώσιν της Γερμανικής Ανωτάτης Ναυτικής Ηγεσίας ευθύς εξ αρχής. Εκ της μελέτης των γερμανικών στρατιωτικών αρχείων συνάγεται ότι ο Μέγας Ναύαρχος Raeder αιφνιδιάσθηκε άμα τω ακούσματι της κηρύξεως του πολέμου κατά της Γερμανίας εκ μέρους της Μεγάλης Βρεταννίας και της Γαλλίας, καθώς μόλις προ ολίγου χρόνου είχε αποσπάσει, για μίαν ακόμη φορά, την διαβεβαίωση του Χίτλερ ότι η χώρα δεν θα ήγετο σε πόλεμο με τις Μείζονες Ευρωπαϊκές Δυνάμεις στο εγγύς μέλλον, και πάντως όχι προ των ετών 1942/43. Και τούτο διότι ο Αρχηγός του Γερμανικού Πολεμικού Ναυτικού είχε πλήρη επίγνωση της ασυμμετρίας ισχύος μεταξύ των δυνάμεων της Kriegsmarine και του Royal Navy.

Εξ άλλου, ο Andreas Hillgruber διετύπωσε πειστικά την θέση ότι ακόμη και αυτή η "Επιχείρηση Βαρβαρόσας" (Unternehmen "Barbarossa") υπήρξε, κατ' ουσίαν, μία άπελπις απόπειρα μιας Γερμανίας περιελθούσης σε στρατηγικό αδιέξοδο να αντιμετωπίσει το (αναπάντεχο

για τον Χίτλερ) γεγονός ότι η Αγγλία εξακολουθητικώς επέμεινε να απορρίπτει όλες ανεξαιρέτως τις περίφημες "γενναϊόδωρες προσφορές" του "Φύρερ", του έτους 1940, ακόμη και μετά την συγκλονιστική κατάρρευση της Γαλλίας. Στην πραγματικότητα, η μοιραία εκείνη "φυγή προς τα εμπρός" (Flucht nach vorne), προς Ανατολάς, την οποία επεχείρησε η Γερμανία του Χίτλερ, προκειμένου να αποδράσει από την επερχόμενη στρατηγική περικύκλωση (strategische Einkreisung) - μολοντί όλοι οι ιθύνοντες του Στρατεύματος και της Διοικήσεως ήσαν πλήρως ενήμεροι του γεγονότος ότι η ανατολική περιπέτεια υπερέβαινε παρασάγγας τις λογιστικές δυνατότητες τόσο της Βέρμαχτ όσο και της Βιομηχανίας του Ράιχ - μπορεί μάλλον να θεωρηθεί ως επιπρόσθετη απόδειξη του στρατηγικού πλεονεκτήματος της Αγγλοσαξονικής Ναυτικής Δυνάμεως. Η οποία γνώριζε ότι, όσο κρατούσε την Κυριαρχία των Θαλασσών, θα επαληθεύονταν, εν τέλει, για μίαν ακόμη φορά τα λόγια του Στρατάρχου Μοντγκόμερυ:

"Από τον καιρό που οι άνθρωποι πρωτάρχισαν να χρησιμοποιούν τις θάλασσες, το μέγα μάθημα της Ιστορίας είναι ότι ο εχθρός που είναι αφοσιωμένος σε μια χερσαία στρατηγική είναι, στο τέλος, ηττημένος".

Ομιλία κ. Μάνου Καραγιάννη *Λέκτορα Διεθνών Σχέσεων του Παν/μίου Μακεδονίας*

ΕΣΤΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΑΠΟΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΟ ΥΠΟΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΣΠΙΑΣ ΚΑΥΚΑΣΟΥ

Η σημερινή μου παρουσίαση θα ξεκινήσει κάνοντας μια μικρή ιστορική εισαγωγή για την περιοχή του Καυκάσου. Στη συνέχεια θα αναφερθώ στις δυο περιόδους της ρωσικής εξωτερικής πολιτικής, δηλαδή την περίοδο Γιέλτσιν και την περίοδο Πούτιν και στα γεγονότα του Αυγούστου. Τέλος θα κλείσω με μια θεωρητική ανάλυση, σ'ότι αφορά τα βαθύτερα αίτια της ρωσικής ανάμειξης στην Υπερκαυκασία.

Κατ' αρχήν να ξεκινήσω από έναν πολύ μικρό ορισμό, γιατί γίνεται πολύ μεγάλη σύγχυση στην Ελλάδα σχετικά με τους όρους Καύκασος και Υπερκαυκασία. Η Υπερκαυκασία αφορά μόνο τις τρεις ανεξάρτητες δημοκρατίες της Αρμενίας, της Γεωργίας και του Αζερμπαϊτζάν. Ο Καύκασος αφορά όλη την περιοχή. Ο Καύκασος στην πραγματικότητα αποτελείται από το βόρειο Καύκασο και το νότιο Καύκασο. Ο νότιος Καύκασος καλείται και Υπερκαυκασία, ο βόρειος Καύκασος ανήκει στη Ρωσική Ομοσπονδία και απαρτίζεται από επτά περίπου αυτόνομες δημοκρατίες, περίπου γιατί δεν είναι

ακόμα ξεκάθαρο πιο είναι το status της Τσετσενίας, δηλαδή τυπικά είναι αυτόνομη. Στην πραγματικότητα είναι μάλλον μια υπό κατάληψη περιοχή, άδεια από πληθυσμό. Άρα τυπικά επτά, στην πραγματικότητα είναι έξι.

Η προσάρτηση της περιοχής του Καυκάσου στο ρωσικό κράτος ξεκινάει στις αρχές του 19ου αιώνα. Το 1801 γίνεται η είσοδος του ρωσικού στρατού στη Γεωργία, η οποία απαρτίζεται από πολλά πριγκιπάτα, τα οποία μάχονται και μεταξύ τους αλλά και ενάντια στους Οθωμανούς και ενάντια στους Πέρσες. Στις δυο πρώτες δεκαετίες του 19ου αιώνα έχει ολοκληρωθεί η κατάληψη της Υπερκαυκασίας. Στη συνέχεια υπάρχουν πολλά προβλήματα κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα σ' ότι αφορά την καθυπόταξη των μουσουλμανικών πληθυσμών του βορείου Καυκάσου. Υπάρχει πολύ μεγάλη εξέγερση των μουσουλμάνων της Τσετσενίας το 1859 που καταπνίγεται φυσικά από τον τσαρικό στρατό.

Στο ρωσικό συλλογικό υποσυνείδητο, ο Καύκασος είναι μια αιματοβαμμένη περιοχή, που ουσιαστικά συνιστά το απόλυτο σύνορο, ενάντια στις τουρκομογγολικές ορδές. Αυτό είναι πολύ σημαντικό να το θυμόμαστε, γιατί και οι πρόσφατες εξελίξεις αλλά και γενικά τα γεγονότα της δεκαετίας του 1990, δηλαδή το τσετσενικό αντάρτικο και η προσπάθεια των μουσουλμανικών πληθυσμών να αποτινάξουν το ρωσικό ζυγό, έφεραν στις μνήμες του ρωσικού λαού, όλα αυτά τα γεγονότα που ανέφερα προηγουμένως. Δηλαδή τον ηρωικό αγώνα των ρώσων ενάντια στους μουσουλμανικούς πληθυσμούς. Φυσικά υπάρχει και άλλη πλευρά της ιστορίας, που λέει ότι ο ρωσικός στρατός, κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα ξεκίνησε εθνοκαθάρσεις με αποτέλεσμα ένα πολύ μεγάλο κομμάτι αυτών των πληθυσμών να βρει καταφύγιο στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Η οκτωβριανή επανάσταση του 1917, άλλαξε άρδην το γεωπολιτικό περιβάλλον της περιοχής. Δηλαδή, η οκτωβριανή επανάσταση, ουσιαστικά υπονόμωσε το ρωσικό καθεστώς

στην περιοχή του Καυκάσου, με αποτέλεσμα το 1918 οι τρεις χώρες της Υπερκαυκασίας που ουσιαστικά, τουλάχιστον στην περίπτωση της Γεωργίας και της Αρμενίας είναι ξεκάθαρο, ανταποκρίνονται και σε ιστορικά έθνη, κάνουν μια προσπάθεια να αποτινάξουν το ρωσικό ζυγό και ξεκινά μια προσπάθεια ανεξαρτητοποίησης. Το 1918 ιδρύονται οι ανεξάρτητες δημοκρατίες της Γεωργίας, της Αρμενίας και του Αζερμπαϊτζάν. Αμέσως υπάρχουν διάφορα ζητήματα σ' ότι αφορά την οριοθέτηση των συνόρων. Ξεσπά ένας πόλεμος μεταξύ της ανεξάρτητης δημοκρατίας της Αρμενίας και της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Το 1920 ο κόκκινος στρατός εισβάλλει σ' αυτές τις δημοκρατίες και τις ενσωματώνει στη Σοβιετική Ένωση. Άρα από το 1920 μέχρι το 1991 δεν έχουμε πολλά να πούμε γενικά, για την περιοχή του Καυκάσου.

Ο Καύκασος είναι πολύ κοντά στην Τουρκία, με ότι αυτό συνεπάγεται για τους σχεδιασμούς της Μόσχας. Δηλαδή είναι μια αποκλεισμένη περιοχή για τον έξω κόσμο γιατί βρίσκεται πολύ κοντά στην ατλαντική συμμαχία. Η αμερικανική προπαγάνδα στοχοποιεί τους μουσουλμανικούς πληθυσμούς μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο με κάποιες ραδιοφωνικές εκπομπές. Για παράδειγμα τύπου, "Φωνή της Αμερικής", ώστε να υπονομευθεί η σοβιετική ηγεμονία στην περιοχή. Δεν έχουν απήχηση αυτές οι προσπάθειες.

Πάντως για 71 χρόνια περίπου ο Καύκασος είναι μια ξεχασμένη περιοχή, αποκλεισμένη από τη δύση. Και εκείνη την περίοδο η δύση δεν γνώριζε πολλά πράγματα για τον Καύκασο. Το 1987 ουσιαστικά ξεκινάει ο δυτικός τύπος να ασχολείται ξανά με αυτή την περιοχή, όταν ξεσπούν οι πρώτες συγκρούσεις στο Ναγκόρνο Καραμπάχ. Και επειδή οι Αρμένιοι, όπως γνωρίζετε, έχουν πολύ μεγάλη διασπορά, και κυρίως στην Αμερική και στη Γαλλία, κινητοποιούνται γύρω απ' αυτό το θέμα και αρχίζουμε σιγά - σιγά να ασχολούμαστε ξανά με τον Καύκασο στα τέλη της δεκαετίας του 1980.

Το Δεκέμβριο του 1991, έχουμε κατακερματισμό της Σοβιετικής Ένωσης και φυσικά μια από τις συνέπειες ήταν η ανεξαρτητοποίηση των τριών ιστορικών δημοκρατιών της Υπερκαυκασίας. Η περίοδος αυτή της μετάβασης ήταν προβληματική, γιατί αυτές οι χώρες δεν είχαν οικονομικές και πολιτειακές δομές για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της περιόδου. Δηλαδή δεν είναι μόνον τα οικονομικά και δομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν αυτές οι χώρες. Είναι πολύ περισσότερο οι εθνικιστικές διαμάχες που έχουν ξεσπάσει στην περιοχή. Ούτως ή άλλως υπάρχει ένα μωσαϊκό λαών που κατοικεί στην περιοχή του Καυκάσου. Όλες οι περιοχές και όλες οι χώρες έχουν μειονοτικούς πληθυσμούς. Είναι μια δύσκολη στιγμή για την πρώην Σοβιετική Ένωση, γιατί υπάρχει η ιδεολογική χρεοκοπία του κομμουνισμού. Το κενό που δημιουργείται, καλύπτεται φυσικά από τον εθνικισμό. Έτσι ξεσπάνε συγκρούσεις στη Γεωργία, συγκρούσεις μεταξύ Αρμενίας και Αζερμπαϊτζάν και σιγά - σιγά διαφαίνεται στον ορίζοντα, στις αρχές της δεκαετίας του 1990 ότι θα προκληθούν και προβλήματα με τους μειονοτικούς πληθυσμούς του βορείου Καυκάσου (Τακιστάν και κυρίως την Τσετσενία).

Με δύο λόγια να αναφερθώ στις συγκρούσεις αυτές, ώστε να έχουμε ένα υπόβαθρο για τη μετέπειτα συζήτησή μας. Η Γεωργία είναι μια χώρα η οποία κατοικείται από μια πανσπερμία λαών. Οι γεωργιανοί είναι περίπου 65-68% εκείνη την περίοδο.

Ο υπόλοιπος πληθυσμός απαρτίζεται κυρίως από Αζέρους, που είναι μισό εκατομμύριο, ενώ οι Αρμένιοι είναι 400.000. Αυτοί οι δυο λαοί έχουν μητέρες πατρίδες που σημαίνει ότι αμέσως υπάρχει ένα θέμα σχετικά με τη δυνητική ενσωμάτωσή τους σ' αυτές. Το πρόβλημα όμως που προκύπτει σ' ότι αφορά στις ένοπλες συγκρούσεις, προέρχεται κυρίως από τις μικρές μειονότητες, που είχαν

αναγνωρισθεί θεσμικά και από το προηγούμενο καθεστώς και απολάμβαναν μια διοικητική αυτονομία. Αναφέρομαι κυρίως στους Οσετίνους και στους Απχάζιους.

Η Απχαζία είναι μια στενή λωρίδα γης μεταξύ της Μαύρης Θάλασσας και των βουνών του Καυκάσου και η Οσετία είναι στο βορειοκεντρικό κομμάτι. Υπάρχει και η αυτόνομη δημοκρατία της Ατζαρίας που κατοικείται κυρίως από γεωργιανόφωνους μουσουλμάνους. Ακόμα παραμένει μυστήριο γιατί ο Στάλιν που είναι γεωργιανής καταγωγής έδωσε αυτονομία στους Ατζέριους. Βέβαια εκείνη την περίοδο η διοικητική αυτονομία δεν σήμαινε πολλά. Για να το αποσαφηνίσω πάντως, η έννοια της διοικητικής αυτονομίας εκείνη την περίοδο είχε το σκοπό να προστατευθεί πολιτισμικά ένας μικρός λαός. Στην περίπτωση των Απχάζιων για παράδειγμα που και αυτοί είχαν αυτόνομη δημοκρατία στα πλαίσια της Σοβιετικής Δημοκρατίας της Γεωργίας, σκοπός τους ήταν να έχουν προνομιακή πρόσβαση στο σύστημα λήψης αποφάσεων, τοπικά και επίσης να υπάρχουν κάποια σχολεία όπου θα γίνεται η διδασκαλία της γλώσσας τους. Το ίδιο ισχύει και για τους Οσετίνους, οι οποίοι βέβαια δεν είχαν αυτόνομη δημοκρατία. Είχαν αυτόνομη περιοχή "ομπλάστ". Πράγμα που σημαίνει ότι για παράδειγμα δεν είχαν δικό τους σοβιέτ. Ή δεν είχαν δικιά τους σημαία. Αυτές είναι μικρές λεπτομέρειες.

Η κεντρική ιδέα πάντως είναι ότι οι ένοπλες συγκρούσεις στη Γεωργία ξεσπάνε κυρίως από περιοχές που έχουν αυτόνομο καθεστώς. Και αυτό είναι και ένα αντικείμενο μελέτης πλέον σε όσους από εμάς ασχολούμαστε με τη Σοβιετική Ένωση. Γιατί με εξαίρεση την Υπερδνυστερία, αυτή την αποσχισμένη περιοχή στη Μολδαβία, όλες οι άλλες μεγάλες συγκρούσεις στην πρώην Σοβιετική Ένωση ξεσπούν από περιοχές οι οποίες έχουν ένα θεσμικό καθεστώς. Δεν ξεσπούν γενικά από μειονότητες. Ξεσπούν από αυτές που θεσμικά απολάμβαναν κάποια προνόμια και στην κρίσιμη στιγμή της μετάβασης από τη Σοβιετική Ένωση σε ένα νέο καθεστώς, φοβούνται ότι θα απολέσουν αυτά τα προνόμια. Πάντως η ρωσική πλευρά κατόρθωσε, αν όχι να ελέγξει αυτά τα αποσχιστικά κινήματα, να τα εκμεταλλευτεί για να προωθήσει τους δικούς της σκοπούς.

Λέγοντας αυτό θα ήθελα να κάνω μια μικρή παρένθεση εδώ και να σας πω ότι στις αρχές της δεκαετίας του 1990 υπάρχει μια μεγάλη δημόσια συζήτηση στο εσωτερικό της Ρωσίας αναφορικά με τον προσανατολισμό της ρωσικής εξωτερικής πολιτικής. Η Ρωσία αναζητά μια νέα ταυτότητα. Και υπάρχουν βασικά δύο μεγάλες σχολές σκέψης. Υπάρχει η σχολή σκέψης που υποστηρίζεται από τον υπουργό εξωτερικών Αντρέι Κόζιρεφ και κάποιους φιλελεύθερους διανοούμενους. Είναι η λεγόμενη ευρωατλαντική σχολή σκέψης που υποστηρίζει ότι η Ρωσία ανήκει στη δύση. Ουσιαστικά αναφέρεται στην κληρονομιά του Μεγάλου Πέτρου. Ότι είναι μια μεγάλη δύναμη που έχει συμφέροντα στην Ευρασία αλλά πολιτισμικά ανήκει στη δύση. Άρα πρέπει αργά ή γρήγορα να ενταχθεί και σε ευρωατλαντικές δομές.

Υπάρχει και μια άλλη σχολή σκέψης, η ευρωασιατική η οποία αναφέρεται στη *specifica* δηλαδή στη μοναδικότητα της Ρωσίας. Μια ευρωασιατική δύναμη η

οποία ουσιαστικά διεκδικεί την κληρονομιά του Βυζαντίου. Είναι η τρίτη Ρώμη, είναι μια ορθόδοξη δύναμη. Δεν έχει πολιτισμικά μεγάλη σχέση με τη δύση, υποστηρίζουν οι θιασώτες αυτής της σκέψης. Πρέπει να σταθεί μάλλον απέναντι στη δύση. Οι υποστηρικτές αυτής της προσέγγισης βρίσκονται κυρίως στον εθνικιστικό χώρο. Δηλαδή είναι ο Ζιρινόφσκι, οι νεοκομμουνιστές του Ζουγκάνωφ, είναι το στράτευμα και κάποιο φυσικά συντηρητικό κομμάτι της ρωσικής πολιτικής ελίτ. Απόρροια της σύγκρουσης μεταξύ αυτών των δύο σχολών σκέψης είναι η εξωτερική πολιτική της Ρωσίας στην Υπερκαυκασία, δηλαδή απέναντι στην Αρμενία, το Αζερμπαϊτζάν και τη Γεωργία, να είναι μάλλον αντιφατική.

Βλέπουμε δηλαδή ότι ο ρωσικός στρατός στις αρχές της δεκαετίας του 1990 είναι μάλλον αυτονομημένος απέναντι στην κυβέρνηση Γιέλτσιν. Κάποιοι απ' αυτούς λειτουργούν ως καθαρά μισθοφόροι. Δηλαδή πολεμούν με τους Απχάζιους, πολεμούν και με τους Γεωργιανούς. Κάποιοι είναι σε εντεταγμένη υπηρεσία. Πάντως η εμπλοκή των ρωσικών ενόπλων δυνάμεων είναι πολύ σημαντική σε όλα αυτά τα μέτωπα του πολέμου. Η πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών στην περιοχή είναι καθαρά ρωσοκεντρική για προφανείς λόγους. Θέλουν να στηρίξουν την πολιτική Γιέλτσιν. Θέλουν να στηρίξουν την προσπάθεια εκδημοκρατισμού, συνεπώς οι Αμερικάνοι δεν ανακατεύονται σε αυτή την περιοχή.

Από το 1994 και μετά, όταν παρουσιάζεται έντονο ενδιαφέρον των ξένων

εταιρειών κυρίως αγγλοαμερικανικών να επενδύσουν στα υποθαλάσσια κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου της Κασπίας Θάλασσας, υπάρχει μια αλλαγή στην αμερικανική πολιτική. Η κυβέρνηση Κλίντον αρχίζει και στηρίζει ολοένα και περισσότερο την Τουρκία ως τοποτηρητή των δυτικών συμφερόντων στην ευρύτερη περιοχή της Κασπίας Θάλασσας. Επίσης αρχίζει μια προσπάθεια υπονόμευσης της ρωσικής παρουσίας. Αυτή είναι η μεγάλη επιρροή του Μπρεζίνσκι. Ο Μπρεζίνσκι είναι ένας γκουρού των δημοκρατικών. Είναι ένας άνθρωπος ο οποίος θεωρώ ότι έχει προσωπική εμπάθεια εναντίον των Ρώσων. Δεν επικαλούμαι συνήθως τέτοιου είδους παράγοντες, αλλά ο Μπρεζίνσκι είναι πολωνικής καταγωγής. Τα βιβλία του βρίθουν αντιρωσικής ρητορικής. Ο Μπρεζίνσκι το 1979 - 1980 είναι εκείνος ο οποίος ουσιαστικά πείθει την κυβέρνηση Κάρτερ να δώσει K/B stinger στους Μουτζαχεντίν μη μπορώντας να κατανοήσει τη δυναμική του πολιτικού Ισλάμ στο Αφγανιστάν, με αποτέλεσμα οι Ταλιμπάν να τους χρησιμοποιούν.

Ο Μπρεζίνσκι διαμορφώνει πλέον μια στρατηγική στην Ουάσιγκτον εκείνη την περίοδο που υποστηρίζει τη στρατηγική περικύκλωσης της Ρωσίας. Και την

υποστηρίζει έμπρακτα αυτή την περικύκλωση με το να ενισχύει συνεχώς την αντιρωσική ρητορική και αντιρωσική πολιτική των νεοσύστατων αυτών χωρών που στην προσπάθειά τους να αποκοπούν από το σοβιετικό παρελθόν πέφτουν στην αγκαλιά των Ηνωμένων Πολιτειών.

Συνεπώς, ο ρόλος των Ηνωμένων Πολιτειών την περίοδο μετά το 1994 είναι αρκετά υπονομευτικός. Οι Αμερικανοί φτάνουν σε σημείο να στηρίζουν ανοιχτά το τσετσενικό αντάρτικο. Δηλαδή υπάρχουν πολλές ενδείξεις ότι οι Τσετσένοι την περίοδο 1995-1997 στηρίζονται και από την Τουρκία και από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Αυτό αλλάζει με τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου 2001, όταν αρχίζουν και ανησυχούν πλέον για τη δυναμική του πολιτικού Ισλάμ στο βόρειο Καύκασο και εκεί βέβαια υπάρχει και μια ευκαιρία συνεργασίας, που εκμεταλλεύονται και η Μόσχα και η Ουάσιγκτον και υπάρχει και μια επαναπροσέγγιση των δύο πλευρών.

Πηγαίνοντας πάντως πίσω στη δεκαετία του 1990 θα σας έλεγα ότι οι σχέσεις Ρωσίας και ανεξάρτητων δημοκρατιών της Υπερκαυκασίας είναι μάλλον προβληματικές. Βέβαια η εκλογή του Σεβαρνάτζε στη Γεωργία προς το παρόν κάπως εξομαλύνει τις σχέσεις μεταξύ Μόσχας και Τιφλίδας. Πάντως η Μόσχα στα τέλη της δεκαετίας του 1990 εξακολουθεί να έχει ρωσικές βάσεις στη Γεωργία, η οποίες για τους Γεωργιανούς ιθύνοντες λειτουργούν υπονομευτικά για τη γεωργιανή κυριαρχία. Έχει δύο βάσεις στην Αρμενία τις οποίες διατηρεί μέχρι σήμερα. Και μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1990 ασκεί μια ασφυκτική πίεση στο Αζερμπαϊτζάν αναφορικά με το θέμα της διαμετακόμισης του αζερικού φυσικού αερίου και του αζερικού πετρελαίου προς τις αγορές της δύσης. Δηλαδή προσπαθεί να κάνει ότι έκανε και στην περίπτωση του Τουρκμενιστάν και του Καζακστάν. Τα μεγαλύτερα αποθέματα απ' αυτή τη χώρα να περάσουν μέσα από το ρωσικό έδαφος ώστε να υπάρχει ένας έλεγχος της ροής προς τη δύση.

Η άνοδος του Πούτιν στα τέλη του 1999 και η εκλογή του στην προεδρία, φυσικά αλλάζει σε πολύ μεγάλο βαθμό την πολιτική της Μόσχας στην περιοχή. Καταρχήν ο Πούτιν το 2000 προωθεί ένα νέο τρόπο σκέψης, ο οποίος ουσιαστικά μεταμορφώνεται σε ένα νέο στρατιωτικό δόγμα. Το νέο στρατιωτικό δόγμα του 2000 καταρχήν επιτάσσει την επαγρύπνηση της Ρωσίας στο εγγύς εξωτερικό. Κάνει ρητή αναφορά στην απειλή του ΝΑΤΟ στην περιοχή. Δηλαδή υπάρχει συγκεκριμένη αναφορά διείσδυσης της ατλαντικής συμμαχίας στην πρώην Σοβιετική Ένωση και θεωρεί ότι αυτό συνιστά μια άμεση απειλή για την εθνική ασφάλεια της Ρωσίας. Επίσης ο Πούτιν χρησιμοποιεί περισσότερο την οικονομική διπλωματία σε ότι αφορά τις τρεις δημοκρατίες και σ' ότι αφορά το βόρειο Καύκασο γίνεται θιασώτης σκληρών λύσεων, ξεσπά ο δεύτερος ρωσοτσετσενικός πόλεμος και στέλνει μαζικά ρωσικές δυνάμεις να καθυποτάξουν τους ισλαμιστές αντάρτες. Φαίνεται ότι λειτουργεί υπέρ του μέχρι το 2001-2002. Πάντως η πολιτική του είναι αρκετά διαφοροποιημένη σε σχέση με την πολιτική Γιέλτσιν, υπό την έννοια ότι χρησιμοποιεί "καρότο και μαστίγιο". Ενώ η πολιτική Γιέλτσιν μάλλον δεν έχει ένα κεντρικό σχεδιασμό στη σκέψη σε ότι αφορά το ρόλο της Ρωσίας στην περιοχή.

Ο πόλεμος του Αφγανιστάν όπως υπονόησα προηγουμένως και τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 δημιουργούν ένα καλύτερο κλίμα στις σχέσεις Αμερικής - Ρωσίας. Υπάρχει μια επαναπροσέγγιση. Γιατί πολύ απλά και οι δύο χώρες αντιμετωπίζουν την ίδια απειλή, δηλαδή τα ισλαμιστικά κινήματα. Βλέπουμε όμως το θέμα της ενέργειας συνεχίζει να προκαλεί τριγμούς στις σχέσεις των δύο μεγάλων αυτών χωρών. Πάντως η Γεωργία για τις Ηνωμένες Πολιτείες γίνεται ένα κομβικό κράτος σε ότι αφορά την υπόθεση διαμετακόμισης των ενεργειακών πόρων. Είναι η μοναδική χώρα που έχει πρόσβαση στην ανοιχτή θάλασσα. Άρα μετά το 2002, δηλαδή όταν περνάει "ο μήνας μέλιτος" μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και Ρωσίας, αναφορικά με το θέμα του Αφγανιστάν, η Γεωργία αρχίζει και μετατρέπεται ξανά σε ένα πεδίο αντιπαλότητας μεταξύ Ουάσιγκτον και Μόσχας. Από το 2002 μέχρι το 2008 υπάρχουν σημαντικά προβλήματα στις διμερείς σχέσεις Γεωργίας και Ρωσίας κυρίως στο θέμα της γεωργιανής υποστήριξης απέναντι στους τσετσένους. Η Τσετσενία έχει σύνορα μόνο με τη Γεωργία. Όλα τα υπόλοιπα σύνορα είναι με τη Ρωσική Ομοσπονδία. Άρα από το 1997 που ουσιαστικά ήταν *de facto* ανεξάρτητο κράτος ήταν αποκλεισμένη. Η μοναδική διέξοδος προς τον έξω κόσμο ήταν 81 χιλιόμετρα συνοριακής γραμμής που είχε με τη Γεωργία.

Οι Γεωργιανοί, που είναι γηγενείς, είχαν μια καλή εικόνα για τους Τσετσένους, παρόλο που είναι μουσουλμάνοι ενώ οι ίδιοι είναι ορθόδοξοι. Οι γεωργιανές ηγεσίες ξεκινώντας από τον Καμψαχούρντια γενικά ήταν αρκετά ευγενικές απέναντι στους Τσετσένους. Δηλαδή υπήρχε αποστολή ανθρωπιστικής βοήθειας, κάποιοι Τσετσένοι αντάρτες είχαν νοσηλευτεί σε γεωργιανά νοσοκομεία. Σας αναφέρω αυτές τις λεπτομέρειες γιατί πιστεύω ότι όλα αυτά υποδηλώνουν ότι υπήρχε μια πολύ μεγαλύτερη σύγκρουση και αντιπαλότητα μεταξύ Γεωργιανών και Ρώσων από ότι τα γεγονότα του Αυγούστου κατέστησαν φανερό.

Και γενικά τα μεθοριακά επεισόδια δεν λείπουν από το 2002 μέχρι το 2008, μεταξύ Γεωργίας και Ρωσίας. Η άνοδος του Σακασβίλι το 2003 σίγουρα προκαλεί ανησυχία στη Μόσχα, γιατί δεν είναι ένα τυχαίο πρόσωπο. Είναι ένας νεαρός πολιτικός, έχει σπουδάσει στις Ηνωμένες Πολιτείες. Τα αγγλικά του είναι καλύτερα από τα γεωργιανά του αλλά όλα αυτά είναι ασήμαντες λεπτομέρειες αν αναλογιστεί κανείς την αντιρωσική ρητορική του. Δηλαδή ο Σακασβίλι βγαίνει

αμέσως πρόεδρος με σημαία την επανενοποίηση της χώρας. Το 2004 πραξικοπηματικά κατορθώνει να ενσωματώσει ξανά την Ατζαρία στο γεωργιανό κορμό, άρα θεωρεί ότι μπορεί, να επανασωματοωθεί και η Νότια Οσετία και η Απχαζία στη Γεωργιανή δημοκρατία ασχέτως των ρωσικών προθέσεων. Αυτό είναι το συμπέρασμα που εξάγει το 2004. Φυσικά φλερτάρει ανοιχτά με τις Ηνωμένες Πολιτείες, προωθεί την ιδέα ενσωμάτωσης στις ευρωατλαντικές δομές.

Κάποια στιγμή είναι φανερό ότι μετά το 2006 υπάρχει πλέον και προσωπική αντιπάθεια μεταξύ Πούτιν και Σακασβίλι. Βέβαια στις διεθνείς σχέσεις τείνουμε να ξεχνούμε ή να αγνοούμε θέματα όπως η προσωπικότητα του ηγέτη ή τις διαπροσωπικές σχέσεις. Ολοένα και περισσότερο εγώ πείθομαι ότι καμιά φορά μπορεί να παίξει καθοριστικό ρόλο και η χημεία των ανθρώπων. Ειδικά σε καθεστώτα όπως είναι η Ρωσία και η Γεωργία που είναι καθαρά προσωποκεντρικά. Ο Πούτιν αυτή τη στιγμή απολαμβάνει το καθεστώς ενός μεταμοντέρνου τσάρου. Άρα οι επιθυμίες

του, οι προθέσεις του και ο τρόπος ο οποίος αυτός αντιλαμβάνεται την πραγματικότητα και συνδιαλέγεται με ηγέτες, μάλλον παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στη ρωσική στρατηγική.

Το ερώτημα λοιπόν που τίθεται είναι πως φτάσαμε στα γεγονότα του Αυγούστου; Και γιατί συνέβη ότι συνέβη; Δεδομένου ότι προβλήματα μεταξύ των δύο χωρών υπήρχαν πολλά. Δηλαδή η Νότια Οσετία και η Απχαζία από το 1991-92 ουσιαστικά στηρίζονται συνεχώς από τη Μόσχα. Γιατί φτάσαμε σε αυτά τα γεγονότα; Και εδώ θα χρησιμοποιήσω θεωρία διεθνών σχέσεων γιατί δεν υπάρχει άλλος τρόπος, παρά να θεωρητικοποιήσουμε λιγάκι την ανάλυσή μας. Θα επικαλεστώ λοιπόν τη θεωρία του επιθετικού ρεαλισμού του Τζο Μερσχάιμερ που αναφέρεται κυρίως στις μεγάλες δυνάμεις. Οι μεγάλες δυνάμεις επιθυμούν διακαώς, λέει ο Αμερικανός καθηγητής, την πλανητική ηγεμονία. Επειδή αυτό δεν είναι εφικτό συμβιβάζονται με μια περιφερειακή ηγεμονία.

Το μαλακό υπογάστριο της Ρωσίας είναι η περιοχή της Μαύρης Θάλασσας, η περιοχή του Καυκάσου, η Κεντρική Ασία. Εκεί είναι η σφαίρα επιρροής. Η παραδοσιακή σφαίρα επιρροής της Μόσχας εκεί ήταν πάντα. Εκεί είναι τα αιματοβαμμένα σύνορα που αναφέρθηκα προηγουμένως. Άρα η προσπάθεια των Ηνωμένων Πολιτειών να διεισδύσουν μετά το 1994 στο μαλακό υπογάστριο της Μόσχας και φυσικά ο πολιορκητικός κλοιός ήταν η Τουρκία σ' αυτή την προσπάθεια, προκάλεσαν αμέσως μια διάχυτη ανησυχία στη ρωσική πολιτική ελίτ. Μέχρι το 1999-2001 η Μόσχα δεν μπορεί να κάνει πολλά πράγματα. Όλα αλλάζουν μετά το 2003 όταν αυξάνονται συνεχώς και οι

τιμές του πετρελαίου.

Ο Πούτιν δεν θα έκανε αυτά που έκανε αν οι τιμές του πετρελαίου δεν ήταν αυτές που ήταν. Δηλαδή η προσπάθεια ανασυγκρότησης των ρωσικών ενόπλων δυνάμεων και ο διπλασιασμός του αμυντικού προϋπολογισμού ξεκινούν μετά το 2003 - 2004 όταν η Μόσχα έχει τα χρήματα να το κάνει. Το 2008 είναι μια χρονιά ευφορίας και οικονομικής ανόδου για τη Μόσχα. Ήδη η Ρωσία νοιώθει μια αυξημένη αυτοπεποίθηση στο διεθνές σύστημα και αυτό καταδεικνύεται και από πολλές άλλες κινήσεις. Δηλαδή απ' τον τρόπο με τον οποίο χειρίζεται θέματα ρωσοευρωπαϊκών σχέσεων ο Πούτιν απ' το 2007 και μετά.

Η σύνοδος του NATO στο Βουκουρέστι τον Απρίλιο 2008, θεωρώ ότι ήταν η απαρχή του τέλους για την πολιτική Σακασβίλι και γενικά για την πολιτική των Αμερικανών στην Υπερκαυκασία. Οι Αμερικανοί πιέζουν προς όλες τις κατευθύνσεις για είσοδο της Γεωργίας και της Ουκρανίας στην ατλαντική συμμαχία. Τι είναι η ατλαντική συμμαχία για τη ρωσική πολιτική ελίτ; Είναι ένας οργανισμός ο οποίος ιδρύθηκε αποκλειστικά για να αντιμετωπίσει τη Σοβιετική Ένωση. Τι είναι η σημερινή Ρωσία; Η σημερινή Ρωσία στα μάτια των Ρώσων είναι ένα διάδοχο κράτος της Σοβιετικής Ένωσης. Επαγωγικά σκεπτόμενοι, η ατλαντική συμμαχία με το να επεκταθεί προς τη Γεωργία και την Ουκρανία ουσιαστικά επιθυμεί την περικύκλωση της Ρωσίας.

Η σύνοδος του NATO πείθει τον Πούτιν και γενικά τη ρωσική ηγεσία ότι επίκειται μια περικύκλωση. Και η Γεωργία για τους Ρώσους είναι ότι η Πολωνία για τη Σοβιετική Ένωση. Είναι ο διάδρομος

διείσδυσης προς τη Ρωσία. Είναι η χώρα που έχει ανοιχτή πρόσβαση προς τη θάλασσα. Καμία άλλη δημοκρατία της Υπερκαυκασίας και της κεντρικής Ασίας δεν έχει πρόσβαση στην ανοιχτή θάλασσα. Και φαντάζομαι ότι καταλαβαίνετε τι σημαίνει αυτό πρακτικά. Δηλαδή τα αμερικανικά πλοία δεν θα μπορούσαν να πάνε ποτέ στο Αζερμπαϊτζάν να στηρίξουν έμπρακτα μια κυβέρνηση που έχει διαμάχη με τη ρωσική ηγεσία. Υπάρχουν διάφορα μεθοριακά επεισόδια κατά τη διάρκεια της άνοιξης και του Ιουνίου. Υπάρχει η κατάρριψη κάποιων γεωργιανών μη επανδρωμένων αεροσκαφών στην Απχαζία. Αυτά όμως ήταν συνηθισμένα φαινόμενα. Δεν ήταν τίποτα το φοβερό.

Αύγουστος 2008. Έχει προηγηθεί μια μεγάλη άσκηση των γεωργιανών ενόπλων δυνάμεων. Οι γεωργιανές ένοπλες δυνάμεις έχουν βοηθηθεί σε πολύ μεγάλο βαθμό από τους Αμερικανούς και δευτερευόντως από τους Ουκρανούς. Έχουν την τρίτη μεγαλύτερη δύναμη στο Ιράκ, 2000 στρατιώτες, έχουν εξοπλιστεί με σοβιετικής προέλευσης, κυρίως, υλικό, αλλά υπάρχει παρουσία αμερικανών και ισραηλινών εκπαιδευτών. Ο Σακασβίλι το 2004 κατόρθωσε με ένα πραξικοπηματικό τρόπο να ενσωματώσει την Ατζαρία και το Βατούμι στο γεωργιανό κορμό. Φτάνουμε λοιπόν στις πρώτες μέρες του Αυγούστου, όταν ο Σακασβίλι νοιώθει μια πίεση από κάτω προς τα πάνω, για να κάνει κάτι γιατί η οικονομία παραπαίει. Ο ίδιος είναι πια όχι τόσο δημοφιλής γιατί έχει καθυποτάξει τη γεωργιανή αντιπολίτευση, έχει εκλεγεί με σημαία το θέμα της ενσωμάτωσης των αποσχισμένων περιοχών και θεωρεί ότι με έναν αιφνιδιαστικό τρόπο μπορεί να καταλάβει τη νότια Οσετία.

Τώρα σίγουρα, έχει συζητήσει το θέμα αυτό με Αμερικανούς αξιωματούχους, εκτιμώ μεσαίου βαθμού και έχει αποκομίσει προφανώς την εντύπωση ότι οι Αμερικανοί δεν αντιτίθενται φανατικά σε μια τέτοια κίνηση. Σίγουρα δεν έχει πάρει πράσινο φως του τύπου "μπορείς να χτυπήσεις" αλλά έχει αποκομίσει μια πρώτη μάλλον θετική εντύπωση σχετικά με τις αμερικανικές προθέσεις.

Η νότια Οσετία, δεν είναι όπως η Απχαζία. Είναι μια πολύ μικρή περιοχή. Ουσιαστικά έχει την έκταση του νομού Σερρών και αποτελείται από μικρές κοιλάδες και πεδιάδες. Δεν έχει φυσικά σύνορα και ένα πολύ μεγάλο κομμάτι της ήταν αποσχισμένη δημοκρατία. Δηλαδή η νότια Οσετία, ουσιαστικά ήταν μια σκακιέρα που είχε οσετικά και γεωργιανά χωριά τα οποία ελέγχονταν από τις γεωργιανές δυνάμεις. Το Τσινβάλι η πρωτεύουσα της νοτίου Οσετίας ήταν πάρα πολύ κοντά (9 χλμ) από τη γραμμή κατάπαυσης του πυρός. Άρα ο Σακασβίλι μ' όλη αυτή την αυξημένη αυτοπεποίθηση που του έχει δημιουργήσει η αμερικανική εμπλοκή στην περιοχή, θεωρεί ότι υπάρχει στρατιωτική εμπλοκή. Οι γεωργιανοί δεν έκρυσαν ποτέ την άποψή τους: "εάν χτυπήσουμε τη σήραγγα Rocky και σταματήσει η τροφοδοσία των Οσετίνων εμείς μπορούμε να την καταλάβουμε". Αντιθέτως η Απχαζία έχει ναρκοθετηθεί, μιλάμε για 100.000 - 150.000 νάρκες. Οι Απχάζιοι έχουν πολύ ισχυρή πολιτοφυλακή. Κατ' αρχήν η Απχαζία έχει 250.000 πληθυσμό, η Οσετία έχει 65.000. Τι είναι 65.000; Η ειρηνευτική δύναμη των ρώσων ήταν 500 στρατιώτες που επιτηρούσαν τη γραμμή κατάπαυσης του πυρός μαζί με 500 Οσετίνους και 500 Γεωργιανούς αλλά οι Γεωργιανοί θεωρούσαν ότι μπορούν να το κάνουν. Και αν θέλουμε να κάνουμε μια υπόθεση εργασίας, θεωρώ ότι η κίνηση του Σακασβίλι ήταν ένα υπολογισμένο ρίσκο. Δηλαδή θεώρησε ότι είτε πραξικοπηματικά και αιφνιδιαστικά, στα πρότυπα της επιχείρησης που διεξήγε ενάντια στην Κράινα η Κροατία το 1975 θα καταλάβει αυτή την περιοχή και θα δημιουργήσει ένα τετελεσμένο, ή εάν υπάρχει μια ρωσική

επέμβαση αυτό θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις και για την ένταξη, μεσοπρόθεσμα ίσως, της Γεωργίας στην ατλαντική συμμαχία αλλά πολύ περισσότερο για μια άμεση εμπλοκή. Ήταν δηλαδή μια ζαριά. Αλλά ηγέτες του τύπου Σακασβίλι ρίχνουν ζαριές. Όταν δηλαδή σε ένα σύστημα λήψης αποφάσεων όπως είναι το γεωργιανό η δύναμη του Προέδρου είναι σημαντικότερη, ένας άνθρωπος μπορεί να κάνει ένα λάθος υπολογισμό.

Δεν έχουμε πολιτικά συστήματα ώριμα στην περιοχή. Δηλαδή στην Ελλάδα σκεφτείτε το. Μπορεί ένας πρωθυπουργός να κάνει τα πάντα; Υπάρχει η Βουλή των Ελλήνων, υπάρχει ΚΥΣΕΑ, υπάρχουν οι υπουργοί. Στη Γεωργία δεν έχουμε κάτι τέτοιο. Αυτό το λέω γιατί συνέχεια ακούω θεωρίες συνωμοσίας, ότι οι Αμερικανοί τον έβαλαν για να δοκιμάσουν τις ρωσικές αντιδράσεις. Υπήρχε μια συνεννόηση. Όταν έχεις 350 Αμερικανούς στρατιωτικούς συμβούλους στην περιοχή και οι δορυφόροι επιτηρούν όλη την περιοχή και βλέπουν συγκέντρωση δυνάμεων, δεν μπορεί οι Αμερικανοί να μην το γνώριζαν. Αλλά δεν μπορώ με βεβαιότητα να σας πω αν πήρε πράσινο φως. Ίσως όπως σας είπα να υπήρχε μια συνεννόηση, ίσως να μην μπόρεσαν να τον μεταπέισουν. Δηλαδή ο Μπράιζα στο Economist είπε ότι "εμείς τρεις φορές προσπαθήσαμε να του πούμε μην μπεις" και το παράδειγμα το οποίο επικαλούμαι και πρέπει καμιά φορά να το εξετάσουμε αυτό ως μια κλασική περίπτωση λανθασμένου υπολογισμού, είναι η εισβολή στην Κύπρο. Τι έγινε εκείνες της ημέρες; Ποιος ήταν ο ρόλος του ταξιάρχου Ιωαννίδη; Εάν είναι αληθές αυτό που λένε οι Αμερικανοί ότι δεν μπορούσαν να τον βρουν, καταλαβαίνουμε πως λειτουργούν αυτές οι καταστάσεις.

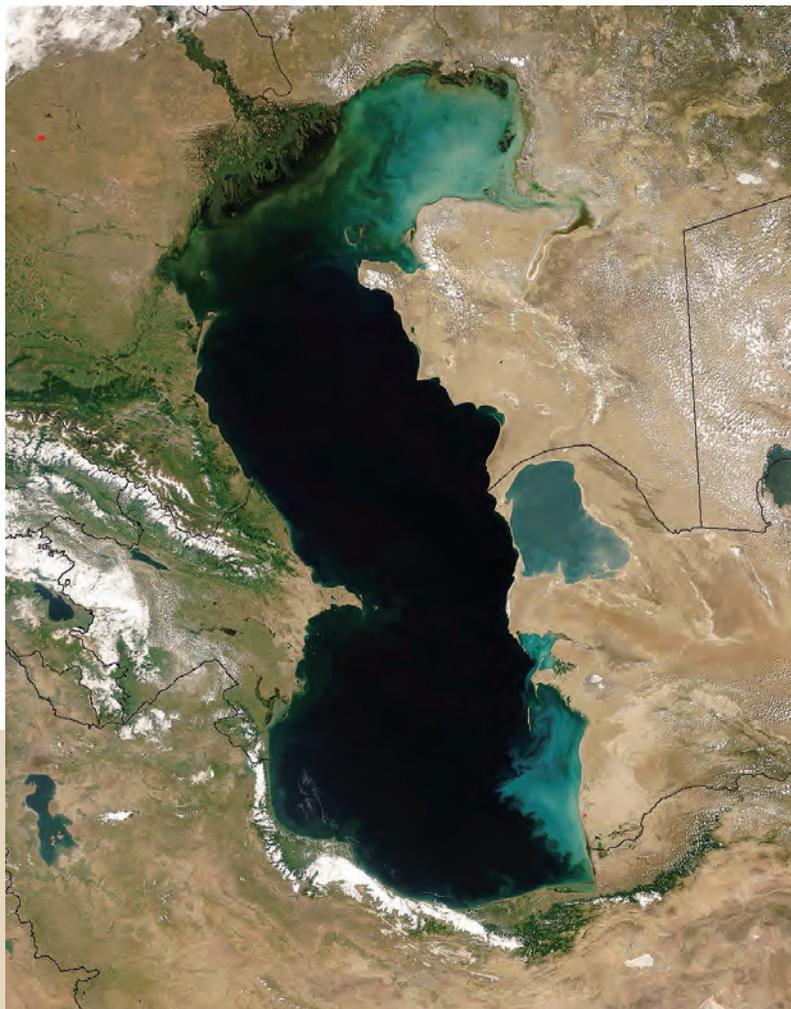
Για να ολοκληρώσω πάντως το θέμα αυτό της σύγκρουσης συνεχίζοντας σ' αυτή τη θεωρητική προσέγγιση, θα σας έλεγα ότι η Ρωσία ήθελε να δώσει απεγνωσμένα ένα μήνυμα προς τη δύση. Έψαχνε μια αφορμή για να κάνει αυτήν την εισβολή. Είναι αίολο το επιχείρημα των Ρώσων ότι νοιάζονται για Ρώσους πολίτες. Πριν δύο τρία χρόνια

πήραν ρωσικά διαβατήρια. Την κρίσιμη στιγμή η ρωσική πολιτική ελίτ όταν θεωρούσε ότι τα εθνικά συμφέροντα υπερτερούν των ατομικών ελευθεριών, δεν δίστασε να δολοφονήσει Ρώσους πολίτες. Στην Τσετσενία έχει γίνει γενοκτονία. Τώρα αν οι ισλαμιστές έκαναν τα ίδια ή όχι, φυσικά έκαναν τα ίδια, αλλά αυτό δεν νομιμοποιεί μια κυβέρνηση να σκοτώνει 350.000 πολίτες. Σας το λέω αυτό γιατί ξανά ο ελληνικός τύπος έγινε ρωσικότερος των Ρώσων. Δεν ενδιαφέρθηκαν οι Ρώσοι για τις ζωές των Οσετίνων σε καμιά περίπτωση. Ήταν απλώς ένα επιχείρημα που χρησιμοποίησαν.

Σε ότι αφορά τη συμπεριφορά των ρωσικών δυνάμεων με δυο λόγια θα σας έλεγα ότι λειτούργησε άψογα η διακλαδικότητα. Χρησιμοποίησαν επαγγελματίες στρατιωτικούς και στρατιώτες. Η 58η Στρατιά είχε πολύ μεγάλη εμπειρία στην Τσετσενία και είχε και μεγάλη εμπειρία σε αγώνα εντός αστικού περιβάλλοντος. Αυτό σημαίνει ότι οι Ρώσοι περίμεναν κάποια αντίδραση. Η χρησιμοποίηση βομβών διασποράς στο Γκόρι σίγουρα αποσκοπούσε στην εκκένωση του πληθυσμού. Δεν υπήρχε περίπτωση οι Ρώσοι να μπουν στην Τιφλίδα. Γιατί αυτό θα προκαλούσε και την αντίδραση της δύσης. Άρα ήταν ένας περιορισμένος πόλεμος, που τους έφερνε αντιμέτωπους και με 1.500.000 πληθυσμό. Πάντως είχαν μια καλή οργάνωση. Έχασαν περίπου 65 στρατιώτες, ασήμαντο νούμερο. Να σας πω πάντως ότι ο ρωσικός τύπος άσκησε κριτική στη ρωσική ηγεσία για τους 65 νεκρούς. Αυτό σημαίνει ότι η Ρωσική δημοκρατία που έχει πολλά δημογραφικά προβλήματα δεν έχει πια την πολυτέλεια να χάνει άντρες

όπως παλιότερα. Το ρωσικό ναυτικό επιτέλεσε φυσικά την αποστολή του. Δεν ήταν δύσκολη: αποκλεισμός των γεωργιανών ακτών ώστε να μην έρθουν ουκρανικά πολεμοφόδια. Διεξήγε μια μικρή αποβατική επιχείρηση στην Απχαζία για να ενισχυθούν οι ειδικές δυνάμεις των ρώσων στο φαράγγι του Κοντόρι που το έλεγχαν οι γεωργιανοί. Τώρα σ' ότι αφορά τη ρωσική αεροπορία η ταπεινή μου άποψη είναι ότι δεν ήταν τόσο επιτυχημένη η αποστολή της, γιατί έχασαν τρία αεροπλάνα, βέβαια ακούω διαφορετικές απόψεις από τους αεροπόρους. Όταν οι άλλοι είναι ανύπαρκτοι, τα αντιαεροπορικά τους είναι σοβιετικής κατασκευής και χάνουν τρία αεροπλάνα, δεν θεωρώ ότι πρέπει να υπερηφανεύονται οι Ρώσοι. Ο ρωσικός τύπος και απόστρατοι αξιωματικοί άσκησαν

δριμεία κριτική στη ρωσική στρατιωτική ηγεσία για αυτές τις απώλειες. Δεν χρησιμοποίησαν για παράδειγμα βόμβες αντιραντάρ. Δεν χρησιμοποίησαν πυραύλους μακρού βεληνεκούς. Δεν τους έχουν; Δεν ήθελαν; Όλα αυτά είναι ερωτήματα. Απλώς το λέω αυτό διότι φάνηκε ότι υπήρχαν κάποια προβλήματα σε επιχειρησιακό επίπεδο ως αναφορά τη ρωσική αεροπορία. Στις αρματομαχίες έχασαν οι Γεωργιανοί. Με ελάχιστες απώλειες οι Ρώσοι. Νομίζω 2 τανκ. Χρησιμοποίησαν πάρα πολύ καλά

είναι πολύ σημαντικό γιατί αυτό τους ανησυχεί. Η Ουκρανία στα μάτια των Ρώσων δεν είναι μια ανεξάρτητη χώρα. Είναι το μικρό ξαδερφάκι της Ρωσίας. Εκεί ιδρύθηκε το πρώτο ρωσικό κράτος. Ουσιαστικά είναι ότι για τους Σέρβους το Κόσοβο. Και δεν επιθυμούν σε καμιά περίπτωση να δουν αμερικανικά πλοία να δένουν μόνιμα στη Σεβαστούπολη. Όταν έγινε αυτό πέρυσι αμέσως ξεσηκώθηκε ο τοπικός ρωσικός πληθυσμός.

Τους ανησυχεί το γεγονός ότι οι Ουκρανοί πολλές φορές χρησιμοποιούν μια αντιρωσική ρητορική και κυρίως οι Ουκρανοί της δυτικής Ουκρανίας. Και ξέρετε ότι υπάρχει ένας φοβερός ανταγωνισμός μεταξύ της ανατολικής και της δυτικής Ουκρανίας, ρωσόφωνης και ουκρανόφωνης. Άρα σίγουρα το μήνυμα πήγαινε και προς το Κίεβο δηλαδή "μην τολμήσετε να προωθήσετε την υποψηφιότητά σας στην ατλαντική συμμαχία γιατί θα οδηγηθούμε σε μια αντίστοιχη κίνηση". Φημολογείται εντόνως ότι και οι ρωσόφωνοι πληθυσμοί στην Κριμαία έχουν πάρει ρωσικά διαβατήρια. Άρα καταλαβαίνετε ότι η Ρωσία σιγά - σιγά έχει ένα πάτημα.

αντιαρματικά τα Fagot. Άρα συνολικά επιτέλεσαν με επιτυχία την αποστολή τους. Ήταν ένας περιορισμένος πόλεμος.

Γεννησιουργός αιτία για να κωδικοποιήσω την κεντρική υπόθεση εργασίας είναι η δομική ανασφάλεια που νοιώθει η Ρωσία στο μαλακό υπογάστριο. Ήθελε να περάσει ένα μήνυμα προς τη δύση. Το μήνυμα βέβαια απευθύνονταν και προς την κοινή γνώμη της Ρωσίας γιατί θεωρώ ότι έπρεπε να γίνει και μια επίδειξη δύναμης των ρωσικών ενόπλων δυνάμεων. Να φανεί ότι έχουν κάνει κάποιες κινήσεις βελτίωσης. Φυσικά το θέμα της Ουκρανίας

Να σας πω επίσης μια δυο ακόμη λεπτομέρειες σ' ότι αφορά τη γεωπολιτική θέση της περιοχής. Η Απχαζία δυνητικά μπορεί να αποτελέσει και ναύσταθμο του ρωσικού στόλου εάν αυτός εκδιωχθεί από τη Σεβαστούπολη το 2017. Άρα έπαιξαν και αυτά ρόλο. Ήταν μια λίγο ή πολύ αναμενόμενη κίνηση των Ρώσων. Εκμεταλλεύτηκαν πολύ γρήγορα αυτή την ευκαιρία που τους δόθηκε, όπως εκμεταλλεύτηκαν την 11η Σεπτεμβρίου 2001 οι αμερικανοί για να κλείσουν τους ανοιχτούς λογαριασμούς που είχαν με κάποιες χώρες, όπως το Αφγανιστάν και το Ιράν.

Στη συνέχεια της συζήτησης μπορούμε φυσικά να πούμε και για την Ελλάδα. Ποια ήταν η πολιτική της Αθήνας, ποια θα πρέπει να είναι από δω και πέρα η πολιτική της Αθήνας. Ποιά είναι τα εθνικά συμφέροντα της χώρας μας; Ποιός μπορεί να είναι ο ρόλος των ενόπλων δυνάμεων; Γνωρίζετε όλοι ότι είχαμε επτά συναδέλφους σας στην Απχαζία. Στην περιοχή μεταξύ Απχαζίας και Γεωργίας, άρα μπορούμε να επικεντρωθούμε και σε αμιγώς στρατιωτικά ζητήματα στη συνέχεια.

Η πολιτική της Αθήνας ήταν μια πολιτική αυστηρής ουδετερότητας, ορθώς κατά την ταπεινή μου άποψη, γιατί η Ελλάδα έχει πολύ καλή σχέση και με τη Ρωσία και με τη Γεωργία. Εμένα με ενόχλησε λιγάκι το αντιγεωργιανό κλίμα που επικράτησε στην Ελλάδα. Δηλαδή άλλο να επικεντρωθούμε στην πολιτική Σαασβίλι και άλλο να ισοπεδώνουμε τα πάντα και να λέμε για γεωργιανή επιθετικότητα. Οι Γεωργιανοί έχουν πολλά παράπονα από τους Ρώσους.

Έχουμε μια ομογένεια που απαριθμεί περίπου 20.000 άτομα. Οι περισσότεροι βέβαια έχουν έρθει στην Ελλάδα. Κατοικούν στη Θεσσαλονίκη, όπως γνωρίζετε. Οι ομογενείς δεν ενεπλάκησαν σε αυτή τη σύγκρουση εκτός από εκείνους οι οποίοι υπηρετούσαν στις γεωργιανές ένοπλες δυνάμεις. Παραδοσιακά πάντως οι Έλληνες της Γεωργίας, είτε αυτοί που κατοικούν στη Γεωργία είτε αυτοί που κατοικούν εδώ υποστηρίζουν τη ρωσική πλευρά. Και αυτό συμβαίνει για πολλούς λόγους. Δεν ξέρω αν σας απασχολεί αυτό το θέμα. Είναι κυρίως θέματα που αφορούν τη γλώσσα, τη ρωσοφωνία, είναι η αίσθηση που διαμόρφωσαν οι Έλληνες της Γεωργίας στη δεκαετία του 1990 ότι οι γεωργιανοί έχουν ένα σύμπλεγμα ανωτερότητας ενάντια στις μειονότητες, που σε πολύ μεγάλο βαθμό είναι αληθές.

Και φυσικά οι Έλληνες κατά τη διάρκεια της Σοβιετικής Ένωσης είχαν ενταχθεί στο ρωσικό λαό με την ευρύτερη έννοια, άρα θεωρούσαν ότι είναι συμμετοχοί της εξουσίας ως ένα βαθμό. Ως ένα βαθμό γιατί ξέρετε ότι υπάρχει μια πολύ μεγάλη τραγική ιστορία του ποντιακού ελληνισμού.

Από το 1970 και μετά οι Έλληνες έχουν αρχίσει και συμμετέχουν στους μηχανισμούς λήψης αποφάσεων στις τοπικές δημοκρατίες. Τώρα συνταυτίζουν τα συμφέροντά τους με τους ρώσους παραδοσιακά.

Οι Έλληνες στην Απχαζία που κάποτε ήταν περίπου 15.000 και στείλαμε το πλοίο να τους φέρει με την επιχείρηση "χρυσόμαλλο δέρας", σήμερα είναι 1400. Είναι γέροντες και κατά τη διάρκεια του πολέμου 1993-94 μεταξύ Απχαζίων και Γεωργιανών, στήριξαν όλοι τους Απχαζίους. Πολέμησαν περίπου 250 στις απχαζικές δυνάμεις. Οι γεωργιανοί παρακρατικοί δολοφόνησαν 200 Έλληνες και μετά η κυβέρνηση Μητσοτάκη έστειλε το πλοίο, με πρωτοβουλία της κυρίας Τσουδερού να τους απεγκλωβίσει. Άρα η Ελλάδα έχει παρουσία.

Το γεωργιανό πατριαρχείο είναι πολύ κοντά στο Οικουμενικό και το στηρίζει. Να σας πω χαρακτηριστικά ότι πριν έξι μήνες μου είπε ο Έλληνας πρέσβης ότι οι Γεωργιανοί είχαν στείλει επιστολή διαμαρτυρίας στον Ερντογάν για τις παραβιάσεις των θρησκευτικών ελευθεριών του Οικουμενικού Πατριαρχείου, παρά το γεγονός ότι η Γεωργία με την Τουρκία έχει πολύ στενές σχέσεις. Αντιθέτως το ρωσικό πατριαρχείο γνωρίζετε πολύ καλά ότι δεν έχει και τις καλύτερες των σχέσεων με το Οικουμενικό.

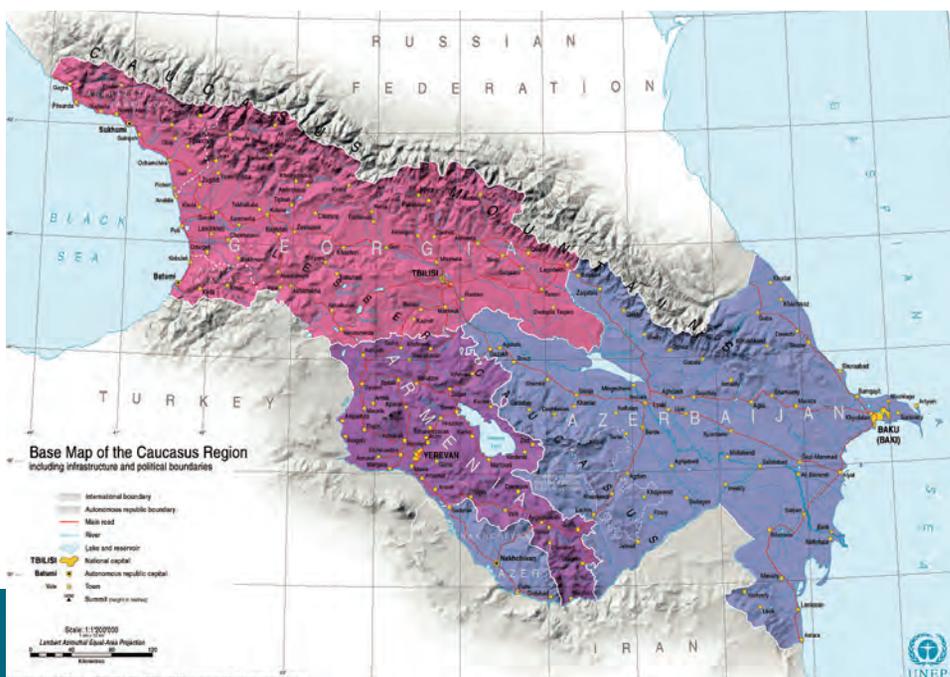
Η Ελλάδα έχει τα γνωστά συμφέροντα στον οικονομικό ενεργειακό τομέα με τη Ρωσία. Άρα ήταν πολύ δύσκολη η θέση της ελληνικής κυβέρνησης. Νομίζω ότι η στάση του υπουργείου εξωτερικών είναι η ενδεδειγμένη. Δηλαδή ως αρχή καταδικάζουμε τη βίαιη αλλαγή των συνόρων, υποστηρίζουμε φυσικά το διεθνές δίκαιο, αυτό σημαίνει ότι η Ελλάδα αντιτίθεται σε προσπάθειες ανεξαρτητοποίησης τέτοιων αποσχισμένων περιοχών, είτε Κοσόβου είτε νοτίου Οσετίας. Πάντως τα περιθώρια ελιγμών της ελληνικής πλευράς θα αρχίσουν να στενεύουν όσο θα αυξάνονται οι τριβές μεταξύ Μόσχας και Ουάσιγκτον. Δηλαδή κάποια στιγμή φοβήθηκα με τη δυναμική εκλογή του Μακκείν ότι αυτές οι δύο χώρες θα πάνε σε

μια μεγάλη σύγκρουση. Δεν εννοώ ψυχρό πόλεμο, γιατί δεν υπάρχουν οι προϋποθέσεις για ψυχρό πόλεμο. Αλλά θα πάνε σε μια σκληρή σύγκρουση και σε αυτή την περίπτωση η Αθήνα θα ήταν πραγματικά εγκλωβισμένη. Δεν θα είχε περιθώρια ελιγμών και επειδή ως γνωστόν ανήκουμε στη δύση, θα αναγκαζόμασταν να απολέσουμε τα ερείσματά μας στην ανατολή.

Η εκλογή Ομπάμα, απλώς για να γενικεύσω τη συζήτηση, σίγουρα δημιουργεί μια αισιοδοξία, ότι αυτές οι δύο χώρες θα βρουν ένα *modus vivendi*. Απ' ότι φαίνεται οι Αμερικανοί αποδέχονται έστω έμμεσα τη ρωσική επικυριαρχία σ' αυτή την περιοχή. Οι κινήσεις των ρώσων στη Βενεζουέλα αποσκοπούν σε μια τέτοια ακριβώς διαπραγμάτευση. Υποδεικνύουν στους Αμερικάνους "σταμάτα να με ενοχλείς εκεί που με πονάει και έλα να κάνουμε μια συμφωνία κυρίων γί' αυτό που πραγματικά απασχολεί εσένα; Το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν. Μόνο εγώ θα δώσω εμπλουτισμένο ουράνιο στους Ιρανοί. Έλα να κάνουμε μια μεγάλη διαπραγμάτευση και έλα να τα βρούμε". Άρα αναμένουμε

εξελιξείς.

Να δούμε πως ο Ομπάμα θα συμπεριφερθεί στο πρώτο εξάμηνο. Εάν χτίσει γέφυρες με τη Μόσχα η δικιά μας πλευρά θα επωφεληθεί σίγουρα. Αν δεν χτίσει γέφυρες και ακολουθήσει την πολιτική των προκατόχων του, που πολύ αμφιβάλλω, αλλά από την άλλη οι δημοκρατικοί παραδοσιακά όπως ανέφερε και ο κύριος Ηλιόπουλος, φλερτάρουν με το φιλελεύθερο ιδεολόγημα περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων (εξαγωγή της αμερικανικής ιδεολογίας στο εξωτερικό). Αν υποπέσει σ' αυτό τον πειρασμό, τότε τα περιθώρια ελιγμών, όπως είπα θα είναι περιορισμένα για την Ελλάδα.

Ομιλία κ. Ανδρέα Ανδριανόπουλου Οικονομολόγου Καθηγητή

ΡΩΣΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΙΣΧΥΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Κατ' αρχήν σας ευχαριστώ για την πρόσκληση. Είναι η τρίτη φορά που βρίσκομαι στη σχολή, και χαίρομαι που βρίσκομαι σε αυτό το πάνελ μαζί με τον Κο Κόλμερ με τον οποίο έχουμε βρεθεί και στο παρελθόν σε αντίστοιχα πάνελ.

Το θέμα που θα αναπτύξω σήμερα είναι αρκετά παρακινδυνευμένο καθόσον ακόμη και οι ΗΠΑ και η Ρωσία δεν ξέρουν τι είδους σχέσεις θα κρατήσουν στο μέλλον. Αυτό που θα προσπαθήσω να κάνω είναι να σας δώσω κάποια στοιχεία δηλαδή ποιες είναι οι επιλογές της μίας και ποιες οι επιλογές της άλλης πλευράς και κυρίως σε θέματα που αφορούν εδώ την περιοχή μας, τα νότια Βαλκάνια και την Ελλάδα.

Ας ξεκινήσουμε από την Αμερική. Όπως γνωρίζετε στις ΗΠΑ έγιναν εκλογές πριν λίγο καιρό και εξελέγη κάποιος με άγνωστες προθέσεις σε θέματα εξωτερικής πολιτικής, ο Κος Μπάρακ Ομπάμα. Εκτιμήσεις μπορούμε να κάνουμε από δύο πράγματα, από τις προεκλογικές δηλώσεις του και από δηλώσεις στελεχών που τον πλαισιώνουν και που θα απαρτίσουν τον κύριο κορμό της ομάδας που θα χρησιμοποιήσει στην άσκηση εξωτερικής πολιτικής.

Οι βασικές θέσεις που έχει δηλώσει ο Κος Ομπάμα και περιμένουμε να υλοποιηθούν θα πρέπει να είναι τέτοιες που να μη σπάσουν και να μην δημιουργήσουν ρήγματα στην πλειοψηφία που τον έστειλε στον Λευκό Οίκο. Κατά συνέπεια έχει να επιλέξει μία σειρά από στρατηγικές για τις οποίες είχε δεσμευτεί κατά την προεκλογική περίοδο.

Η πρώτη από αυτές τις δεσμεύσεις είναι η σταδιακή αποχώρηση από το Ιράκ. Το δεύτερο είναι μία ορθολογική αντιμετώπιση του πολέμου στο Αφγανιστάν ούτως ώστε ο πόλεμος να μην είναι μία συνεχή φθορά των αμερικανικών δυνάμεων αλλά να έχει ορατά αποτελέσματα στο μέλλον και το τρίτο βασικό πρόβλημα είναι οι σχέσεις με τη Ρωσία.

Αυτά τα τρία είναι και μεν χωριστά αλλά έχουν και εσωτερικές διασυνδέσεις. Για να αποχωρήσουν οι ΗΠΑ από το Ιράκ χρειάζονται μία συμφωνία με το Ιράν. Εάν δεν συμβεί κάτι τέτοιο πιστεύω ότι η αποχώρηση από το Ιράκ είναι αδύνατη γιατί θα αφήσει όλα τα περιθώρια στο Ιράν να παρεισφρήσει στο Ν. Ιράκ που κατά κύριο λόγο κατοικείται από Σίιτες και είναι και πολύ πλούσιο σε πετρέλαια, ώστε να δημιουργηθεί ένας ιρανικός πυρήνας ουσιαστικά που θα φτάνει μέχρι τα βόρεια κομμάτια του περσικού κόλπου. Κάτι τέτοιο θα πανικοβάλλει την Σαουδική Αραβία και θα δημιουργήσει τρομερές ανησυχίες στο Ισραήλ. Δεν υπάρχει αμερικανός πρόεδρος που να μπορεί να αντέξει την συντονισμένη αντίδραση Σαουδικής Αραβίας και Ισραήλ. Κατ' επέκταση αποχώρηση χωρίς συμφωνία με το Ιράν την βλέπω απίθανη.

Βεβαίως όπως ξέρετε μαζί με τον Κο Ομπάμα είναι ο Κος Τζο Μπάιντεν ο αντιπρόεδρος ο οποίος είναι έμπειρος και με πιο ευδιάκριτη εικόνα σε θέματα εξωτερικής

πολιτικής. Είναι ένας από τους εμπνευστές της λύσης στο πρόβλημα του Ιράκ με τη διάσπαση του σε τρεις χώρες. Σε ένα νότιο σιιτικό κομμάτι, σε ένα κεντρικό σουνιτικό κομμάτι και σε ένα βόρειο κουρδικό κομμάτι. Αυτή δεν είναι μία εύκολα υλοποιήσιμη λύση κυρίως γιατί το μεσαίο σουνιτικό κομμάτι δεν θα έχει πετρέλαια. Άρα δύσκολα οι σουνίτες θα δέχονταν μία λύση που όλοι οι πόροι θα πήγαιναν στους Σίιτες του νότου και στους Κούρδους του βορά. Εκεί μεγαλώνει ο ρόλος της Τουρκίας γιατί η Τουρκία είναι μία σουνιτική χώρα η οποία μπορεί να επηρεάσει τους Σουνίτες του κέντρου και παράλληλα είναι και μια χώρα που δεν θα ήθελε με τίποτα ένα κουρδικό κράτος στα πόδια της και μάλιστα γεμάτο πετρελαιοπηγές.

Κατά συνέπεια η τριχοτόμηση του Ιράκ θα πρέπει για να πετύχει να αφήσει το Ιράν απ' έξω, να δίνει κάποιους πόρους στους Σουνίτες του μεσαίου κομματιού και να ικανοποιήσει τους Τούρκους με την τοποθέτηση κάποιων Τουρκομάνων στα σύνορα του Κουρδιστάν ώστε να αποτελούν το ανάχωμα ανάμεσα σε αυτό και στους Κούρδους που ζουν στην ΝΑ Τουρκία. Δύσκολο εγχείρημα όχι όμως απίθανο και σίγουρα σε βάθος χρόνου.

Κατά συνέπεια η γρηγορότερη λύση θα είναι κάποια συμφωνία με το Ιράν. Αυτό που προβληματίζει είναι το τι θα ζητήσει το Ιράν για να συμφωνήσει χωρίς να δημιουργήσει προβλήματα ή ακόμη και να εισβάλει στο Ν. Ιράκ.

Εδώ εμπλέκεται η Ρωσία η οποία στηρίζει το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν και η οποία με την επιρροή που ασκεί μπορεί να επηρεάσει την απόφαση του Ιράν

για εισβολή στο Ν. Ιράκ. Αυτό όμως προϋποθέτει μία ειλικρινή σχέση χωρίς σύννεφα ανάμεσα στη Ρωσία και στις ΗΠΑ.

Το δεύτερο κομμάτι αφορά το Αφγανιστάν. Για να μπορέσει να γίνει πιο ορθολογική η νατοϊκή επιχείρηση στο Αφγανιστάν και να πάψει αυτή η χώρα να είναι μία μαύρη τρύπα όπου τα πάντα μπορούν να συμβούν, απαιτείται μία πιο σαφής στρατιωτική και οικονομική παρουσία. Για να το πετύχει αυτό ο Κορ Ομπάμα θα χρειαστεί τη βοήθεια της Δύσης δηλαδή της Ευρώπης.

Εδώ υπάρχει ένα θέμα. Η Ευρώπη κατά την διάρκεια της διακυβέρνησης Μπους παραπονιόταν για την μονοκεντρική πολιτική των ΗΠΑ. Ο Κορ Ομπάμα δείχνει να είναι η ιδανική περίπτωση για συνεργασία. Τι θα γίνει όμως αν ο Κορ Ομπάμα συνεργαστεί αλλά ζητήσει από τους Ευρωπαίους να συνεισφέρουν με δυνάμεις και οικονομικά σε έναν πόλεμο που μέχρι τώρα είχαν μόνο στόμα; Δεν ξέρω ποια θα είναι η αντίδραση της Ευρώπης. Σίγουρα όμως χωρίς την συμμετοχή της Ευρώπης δεν μπορεί να γίνει ορθολογικότερη πολιτική στο Αφγανιστάν αλλά και στις φυλές και στο χάος που επικρατεί στο δυτικό Πακιστάν. Είχα την τύχη ή την ατυχία να βρεθώ σε εκείνα τα μέρη του Πακιστάν όπου πραγματικά επικρατεί το απόλυτο χάος. Δεν υπάρχει κανένας έλεγχος και οι πολέμαρχοι των φυλών κάνουν ότι θέλουν. Αν εκεί λοιπόν δεν υπάρξει στρατιωτική επέμβαση είναι αδύνατον να υπάρξει ορθολογική λύση στο πρόβλημα του Αφγανιστάν.

Εκεί πάλι η Ρωσία μπορεί να παίξει ρόλο με την επιρροή που ασκεί στο Ουζμπεκιστάν, με την ανοχή των αμερικανικών βάσεων στο Τατζικιστάν αλλά και με την ανοχή ή ακόμη και με τη συμμετοχή δυνάμεων στην προσπάθεια που γίνεται στο Αφγανιστάν.

Όταν ξεκίνησε η προσπάθεια στο Αφγανιστάν η ρωσική στήριξη ήταν ανοιχτή. Τώρα δεν έχει εξαφανιστεί γιατί οι Ρώσοι έχουν πολλά προβλήματα με τους Ισλαμιστές, σίγουρα όμως δεν είναι ανοιχτή ευχάριστη και ειλικρινής.

Το τρίτο κομμάτι είναι απευθείας οι σχέσεις ΗΠΑ και Ρωσίας. Το πρόβλημα για τον Κο Ομπάμα είναι ότι δεν ξέρει ποια προοπτική θέλει να ακολουθήσει η Ρωσία για το μέλλον. Κανείς δεν το ξέρει αυτό. Αν κρίνουμε από δηλώσεις από θέσεις που κατά καιρούς γίνονται μπορούμε να βγάλουμε κάποια συμπεράσματα. Είναι φανερό ότι τουλάχιστον τώρα που δεν υπάρχει σαφής αμερικανική πολιτική με τον Κο Μπους προσπαθούν να κερδίσουν πόντους στην διεθνή πολιτική σκακιέρα. Κάτω από την ευφύεστατη διεύθυνση του περίφημου καρδινάλιου του Κρεμλίνου του Βλάντισταβ Σέτιν, που είναι ο επικεφαλής, ο τσάρος της ενέργειας στη Ρωσία, ο μέντορας του Ντιμίτρι Μεντιέντεφ, έχοντας κάτω από τον έλεγχο του μεταξύ άλλων και την πετρελαϊκή εταιρεία Σίμπνεφ, φαίνεται ότι η απόφαση του Κου Μεντιέντεφ να βγάλει τον ετήσιο λόγο του με τρεις αναβολές, ακριβώς την ημέρα που κέρδιζε τις εκλογές ο Κορ Ομπάμα και να ανακοινώσει ότι εμείς βάζουμε τους πυραύλους Ισκαντέρ στο Καλίνιγκραντ ανάμεσα στη Λιθουανία και στην Πολωνία δεν είναι τυχαίο των προσπαθειών που κάνει η Ρωσία να δημιουργήσει κάποια τετελεσμένα στη σκακιέρα, στο κομμάτι του εγγύς εξωτερικού όπως το λένε οι Ρώσοι, δηλαδή στις χώρες που ανήκαν στην πρώην Σοβιετική Ένωση. Ουσιαστικά δηλώνουν με αυτόν τον τρόπο ότι εκεί μην ακουμπάτε. Το είδαμε αυτό στη Γεωργία και στην προσπάθεια που κάνουν τώρα για την δημιουργία κάποιων τετελεσμένων.

Η ιστορία αυτών των πυραύλων δεν έχει ουσιαστικό αντίκτυπο γιατί δεν έχουν κάποιο μεγάλο βεληνεκές, είναι η προσπάθεια όμως που κάνουν οι Ρώσοι να δημιουργήσουν τετελεσμένα.

Αυτό το πράγμα οι Αμερικανοί είναι υποχρεωμένοι να το αντιμετωπίσουν και ο Κορ Ομπάμα έχει δύο επιλογές.

Η μία είναι να κρατήσει μία στάση απόλυτη προς τους Ρώσους λέγοντάς

τους ως εδώ και μη παρέκει κι από εκεί και πέρα συζητάμε ως δυο μεγάλες δυνάμεις, με πιθανές κάποιες χειρονομίες όπως η απόσυρση των πυραύλων στην Τσεχία και στην Πολωνία με κάποιες αντίστοιχες ενέργειες των Ρώσων. Για να γίνει αυτό όμως πρέπει να έχει ενιαίο ευρωπαϊκό μέτωπο πίσω του. Αν η Ευρώπη δεν συμφωνήσει μαζί του με μία φωνή σε μία πολιτική τότε οι Αμερικανοί θα γυρίσουν σε μία μονομερή πολιτική όπως γινόταν μέχρι σήμερα. Αυτό βέβαια είναι πολύ δύσκολο να γίνει καθώς από τις μεγάλες ευρωπαϊκές δυνάμεις αυτές που θα μπορούσαν να συναινέσουν σε αυτή την πολιτική θα ήταν η Γαλλία και ενδεχομένως η Βρετανία. Είναι απίθανο να κάνει κάτι τέτοιο η Γερμανία, εξίσου απίθανο να το κάνει η Ιταλία και δεν ξέρω κάποιες άλλες μικρότερες χώρες ποια στάση θα κρατούσαν. Οι λόγοι είναι πάρα πολλοί, κατά κύριο λόγο οικονομικοί. Τα συμφέροντα είναι πάρα πολύ μεγάλα, η ενεργειακή εξάρτηση πάρα πολύ σοβαρή, άρα δύσκολα κάποιες χώρες από αυτές θα μπορούσαν να στραφούν εναντίον της Ρωσίας συσπειρωνόμενες με την Αμερική ούτως ώστε να υποχρεωθεί η Ρωσία σε συζητήσεις.

Κατά συνέπεια από αμερικανικής πλευράς αυτά είναι τα διλήμματα, κανείς δεν ξέρει που θα πάμε ακόμη ειδικά μη γνωρίζοντας ποια θα είναι η ομάδα εξωτερικής πολιτικής του Κου Ομπάμα. Αλλά αν κρίνω από τους ανθρώπους που τον πλαισιώνουν σαν επιτελείο θα σας έλεγα ότι η στάση απέναντι στη Ρωσία δεν θα είναι πολύ διαφορετική από αυτήν που τηρούσε η κυβέρνηση Μπους.

Βεβαίως αν είχε εκλεγεί ο Κος Μακκαιν η στάση του θα ήταν σαφώς πολύ σκληρή καθώς πίσω από το σχεδιασμό εξωτερικής του πολιτικής ήταν ο Ρομπερτ Κέηγκαν, ένας πάρα πολύ σκληρός ρωσοφόβος θα έλεγα, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι οι επιτελείς που συστρατεύονται πίσω από τον Κο Ομπάμα είναι λιγότερο φοβικοί απέναντι στη Ρωσία. Ίσως η λέξη φοβικοί δεν ταιριάζει απόλυτα, σίγουρα όμως δεν είναι και ιδιαίτερα ανοιχτοί στην ρωσική πολιτική.

Ας πάμε τώρα στη Ρωσία. Η Ρωσία

αυτή τη στιγμή αντιμετωπίζει μία σειρά από πολύ σοβαρά προβλήματα. Η ανέλιξη της στηριζόταν κυρίως στην οικονομική της ισχύ που επικεντρωνόταν βεβαίως στις διεθνείς αξίες των πρώτων υλών. Όσο η αξία των πρώτων υλών ανέβαινε, η Ρωσία ισχυροποιούνταν οικονομικά και μπορούσε να αντιμετωπίσει προβλήματα είτε κοινωνικά είτε στρατιωτικά είτε γεωπολιτικά. Εδώ υπάρχει ένας κλονισμός των αξιών. Δεν είναι τυχαίο ότι γιγαντιαίες εταιρείες όπως η Γκαζπρομ, έχουν κλονιστεί οικονομικά και αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα, έχουν στραφεί προς το κράτος για βοήθεια, το κράτος έχει αρχίσει να αγοράζει μεγάλα κομμάτια από τις εταιρείες αυτές σε μετοχές με αποτέλεσμα να είναι πάρα πολύ πιθανόν σε λίγο οι εταιρείες αυτές να ελέγχονται και να διοικούνται από κρατικούς γραφειοκράτες, όχι με τη λογική ότι κρατικοποιούνται αλλά στη λογική ότι θα πάρω ένα 15% των μετοχών αλλά θα έχω έναν δικό μου πρόεδρο ο οποίος θα αποφασίζει σε συνεργασία με παράγοντες του Κρεμλίνου. Αυτά προέρχονται από συγκεκριμένους παράγοντες σχεδίασης πολιτικής και είναι μία πολιτική μακροπρόθεσμη που δείχνει όμως ότι η Ρωσία αντιμετωπίζει μία σειρά από πολύ σοβαρά προβλήματα. Σκεφτείτε ότι η Κεντρική Ρωσική Τράπεζα έχει ξοδέψει μέχρι τώρα μέσα στον τελευταίους δύο μήνες, 179 δισεκατομμύρια δολάρια για να στηρίξει το ρούβλι. Ήδη τα 750 δισεκατομμύρια δολάρια που είχε η Ρωσία σαν συναλλαγματικά αποθέματα έχουν λιγοστέψει κατά 250 περίπου με βάση αυτά που χάνει από την μείωση των τιμών των πρώτων υλών και την κάμψη των εξαγωγών. Παράλληλα αυτό έχει οδηγήσει στην ματαίωση ή αναβολή πολύ σημαντικών προγραμμάτων επενδύσεων, ερεύννης, εξόρυξης που έχουν να κάνουν με το πετρέλαιο με το αέριο αλλά και με άλλες πρώτες ύλες, κι αυτό βάζει στο ράφι διάφορα προγράμματα μεταξύ των οποίων και το σάουθστρήμ, ακόμη και το Μπουργκάζ - Αλεξανδρούπολη θα αντιμετωπίσει πάρα πολύ σοβαρά προβλήματα. Σας λέω σαν παράδειγμα ότι το νορθστρήμ πάει στο ράφι εντελώς γιατί οι χώρες από τις οποίες θα πέρναγε έχουν θέσει θέμα

ελέγχου της υφαλοκρηπίδας κι ότι αν δεν συμφωνήσουν κι αυτοί δεν πρόκειται να γίνει τίποτα. Χώρες όπως είναι η Λιθουανία, η Φινλανδία, η Πολωνία, που σημαίνει ότι δημιουργείται μία μεγάλη ένταση που είναι

προειδοποιήσει ότι με αυτή τη ροή αερίου που μπορεί και παράγει, μετά από 5 χρόνια ίσως και λιγότερο θα είναι αμφίβολο αν θα μπορεί να καλύψει τις ανάγκες μιας αναπτυσσόμενης ρωσικής αγοράς, άρα

δύσκολο να διεκπεραιωθεί έχοντας απέναντί σου χώρες οι οποίες ξέρουν πως το σχέδιο αυτό αφορά τις ίδιες, δηλαδή να παρακαμφθούν οι χώρες αυτές ουτως ώστε να μπορεί η Ρωσία να εκβιάζει τις χώρες αυτές μέσω της ενέργειας και την ίδια ώρα να στέλνει ενέργεια στη δύση, άρα αν έχει μία ρήξη με τις χώρες αυτές αυτό να μην επηρεάζει την ροή της ενέργειας στη δύση άρα να είναι καλός προμηθευτής της δύσης και παράλληλα να ασκεί πολιτική στις χώρες της στενής της περιφέρειας.

Το ίδιο ισχύει και για τα πετρέλαια διότι όλες οι νέες επενδύσεις έχουν μάλλον σταματήσει κυρίως λόγω οικονομικών δυσκολιών, η δε Γκαζπρομ έχει ανακοινώσει ότι θα περάσει σε μία περίοδο με ζημιές και μάλιστα είναι δεδομένη ότι έχει ήδη

σκεφθείτε τι έχει να γίνει με τις εξαγωγές.

Το παιχνίδι λοιπόν θα παιχτεί σε ορισμένες χώρες της κεντρικής Ασίας όπως το Τουρκμενιστάν για παράδειγμα του οποίου το αέριο το χρειάζεται και η Γκαζπρομ για να είναι συνεπής στους πελάτες της αλλά το χρειάζονται κι άλλες χώρες για να αντιπαρέλθουν τον μοχλό της Ρωσίας όπως η Ευρώπη που θέλει να προχωρήσει ο περίφημος αγωγός Ναμπούκω αλλά και ο αγωγός Τουρκία - Ελλάδα - Ιταλία. Κάνουν συμφωνίες με τους Τουρκμένους οι Ευρωπαίοι, φωνάζουν οι Ρώσοι, πιέζουν οι Αμερικανοί θέλουν αέριο και οι Κινέζοι, αν προσθέσουμε το αέριο που έχουν τάξει οι Τουρκμένοι είναι τρεις φορές το αέριο που παράγουν. Ήμουν στη Ρωσία δύο φορές που επρόκειτο να έρθει ο

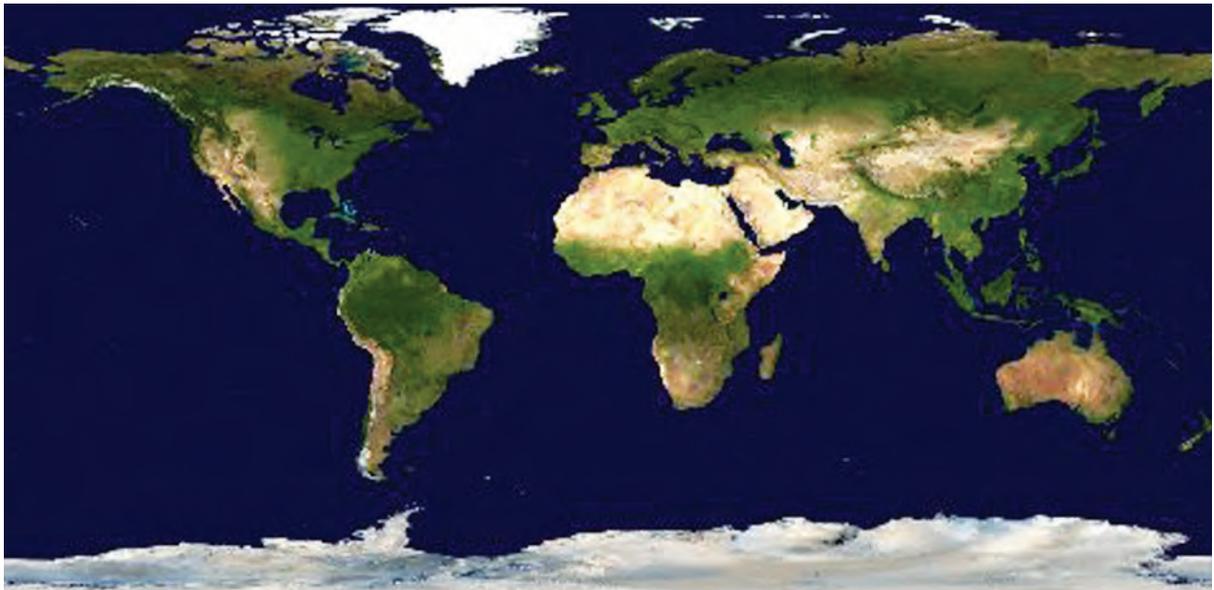
πρόεδρος του Τουρκμενιστάν να υπογράψει συμφωνίες με τον Κο Πούτιν και τις ανέβαλε και τις δύο.

Το ίδιο ισχύει και για το πετρέλαιο του Καζακστάν. Ο περίφημος αγωγός της βόρειας Κασπίας, πέραγε από το Αστραχάν, κατέβαινε προς την Τσετσενία, τώρα τον παρακάμψανε λίγο βορειότερα, και βγαίνει στο Νοβοροσίσκ. Αυτός ο αγωγός θα μπορούσε να είναι αυτός ο αγωγός που θα τροφοδοτούσε ουσιαστικά τον Μπουργκάζ - Αλεξανδρούπολη διότι οι Ρώσοι δεν έχουν διαθέσιμα πετρέλαια να γεμίσουν τον αγωγό. Δεν παράγουν καινούργιο πετρέλαιο, όπως σας είπα, κι αυτό που έχουν είναι ήδη δεσμευμένο σε διάφορες υποχρεώσεις είτε οικονομικές είτε πολιτικές.

Βεβαίως θα μειώσουν τον αριθμό των τάνκερς που περνάνε από τα στενά του Βοσπόρου αλλά το να μειώσεις κατά ένα τάνκερ αυτά που περνάνε από τα στενά δεν φτάνει για να γεμίσεις τον Μπουργκάζ - Αλεξανδρούπολη. Βεβαίως θα μειώσουν τον περίφημο αγωγό της φιλίας, αυτόν που περνάει μέσα από την Λευκορωσία, την

καταλήγει σε ένα λιμάνι κοντά στην Αγία Πετρούπολη άρα μιλάμε και για καινούργιο πετρέλαιο που πρέπει να περάσει από κει και νέο πετρέλαιο δεν παράγεται. Ουσιαστικά το πετρέλαιο που διακινείται είναι αυτό που βγαίνει στις περιοχές των Τατάρων και μερικά που έρχονται από την Σιβηρία αλλά καινούργια πεδία δεν έχουν ανοίξει λόγω έλλειψης επενδύσεων. Η λύση λοιπόν ήταν να έρθει το πετρέλαιο του Καζακστάν κι αυτό θα μπορούσε να γίνει εύκολα σχετικά εφόσον υπήρχε μια συμφωνία και τα πράγματα προχωρούσαν. Δεν έγινε κάτι τέτοιο τελικά, οι Ρώσοι ήθελαν να ελέγξουν και αυτόν τον αγωγό και το κατάφεραν τελικά πριν ένα μήνα. Οι αμερικάνοι δεν το δέχτηκαν αυτό και προσπάθησαν να στείλουν τα πετρέλαια του νέου πεδίου του Καζαγκάν στο Μπακού και να τα περάσουν στον περίφημο αγωγό Μπακού - Τσειχάν μέσω της Τουρκίας.

Όλα αυτά δείχνουν ότι η καχυποψία ανάμεσα στις ΗΠΑ και στη Ρωσία υπάρχει. Κι αυτό που τώρα βαραίνει στη Ρωσία είναι ότι βαραίνουν και γίνονται πάρα πολύ σοβαρά τα οικονομικά προβλήματα. Αυτό

Πολωνία και πηγαίνει στη δύση αλλά ούτε αυτόν μπορούν να το κλείσουν γιατί τον χρησιμοποιούν για διάφορους λόγους. Επίσης φτιάχνουν νέο αγωγό που θα

είναι μια ευκαιρία για τον Κο Ομπάμα, γιατί η μείωση της οικονομικής υπεραυτάρκειας της Ρωσίας μπορεί να την κάνει λιγότερο επιθετική στις διαπραγματεύσεις της. Το ότι

οι Αμερικανοί χρειάζονται και τους Ευρωπαίους ουσιαστικά θα κάνει και τους Αμερικανούς λιγότερο αλαζόνες στον τρόπο που αντιμετωπίζουν τους Ρώσους αλλά και τις γενικότερες εξελίξεις κι αυτό μπορεί να είναι ένα παράθυρο ελπίδας, να υπάρξει μία συμφωνία βάση της οποίας να μπορούν και οι Ρώσοι να μην προκαλούν με εγκατάσταση νέων πυραυλικών συστημάτων με απομάκρυνση από συμφωνίες για αφοπλισμούς και διάφορα άλλα, αλλά και χωρίς οι Αμερικανοί να τους προβοκάρουν με το να ενισχύουν κινήματα αμφισβήτησης σε χώρες που την συνορεύουν και ούτω καθ' εξής. Εάν αυτό δεν γίνεται, τότε η μόνη λύση για τους Αμερικανούς, αν δεν μπορούν να τα βρουν με τους Ρώσους, είναι να πουν στις ευρωπαϊκές χώρες που ήταν μέλη της πρώην Σοβιετικής Ένωσης ότι εμείς μέχρι εδώ μπορούμε να κάνουμε, από κει και πέρα βρείτε τα με τους Ρώσους. Καταλαβαίνετε αυτό τι θα προκαλέσει στις Ανατολικοευρωπαϊκές πρωτεύουσες και πόση ζημιά θα κάνει στην εικόνα του Κου Ομπάμα μέσα στις ΗΠΑ. Εδώ είναι αυτή τη στιγμή τα πράγματα κι όπως έχω πει και παλαιότερα αν στηρίζεσαι μόνο στις πρώτες ύλες, έχεις πρόβλημα. Οι πρώτες ύλες δεν γράφουν πουθενά προέλευση από Ρωσία και δεν προκαλούν πουθενά τους καταναλωτές να θέλουν να εξαρτώνται από ρώσικα προϊόντα. Αν λοιπόν ξαφνικά γίνει μία χρηματιστηριακή κρίση όπως τώρα η Ρωσία θα έχει πάρα πολύ μεγάλα προβλήματα. Και δεν είχα συναντήσει ποτέ μου αντίθετη άποψη. Συμφωνούσαν όλοι οι Ρώσοι οικονομολόγοι ακόμη κι ο Κος Μεντμέντεφ.

Παρ' όλα αυτά η Ρωσία δεν μπόρεσε, στο διάστημα που είχε την μεγάλη οικονομική ευμάρεια, να δημιουργήσει μία βαριά ή έστω ελαφριά αλλά υψηλής τεχνολογίας βιομηχανία. Και τώρα βρίσκεται στο φαινόμενο να

πέφτουν αυτές οι τιμές και να σπαράσσουν τα οικονομικά της σωθικά γιατί δεν μπορεί να τις αποκαταστήσει. Σε όλη αυτή τη φάση που ήταν ισχυρό το ρούβλι ήταν πολύ φτηνές οι εισαγωγές από τη δύση με αποτέλεσμα ότι έχει απομείνει από τη σοβιετική βιομηχανία να έχει καταρρεύσει. Ο κόσμος πλέον αγοράζει τα εισαγόμενα. Η ηγεσία της Ρωσίας καταλάβαινε το πρόβλημα η οικονομία όμως δεν μπορούσε να ακολουθήσει.

Ομιλία κ. Κωνσταντίνου Κόλμερ Οικον. Αναλυτή Δημοσιογράφου

ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΠΕΛΑΓΟΣ Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΩΝ Η ΑΝΑΓΚΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η συζήτηση για την Ενεργειακή πολιτική της χώρας μας επανέρχεται, παρ' ότι οι τιμές του πετρελαίου έχουν υποχωρήσει 54% από 123 δολάρια το βαρέλι τον περασμένο Μάιο στα 56 \$ τον Νοέμβριο 2008.

Το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών έφθασε τα 51 δις. δολάρια ή το 14% του Ακ. Εθν. προϊόντος, το 12μηνο που έληξε τον Αύγουστο 2008, εξ αιτίας κυρίως της εξαρτήσεως μας από εισαγομένες ενεργειακές πρώτες ύλες (crude oil, φυσικό αέριο και...τρόφιμα=ενέργεια).

Γεννάται όθεν το ερώτημα: έως πότε η οικονομία μας μπορεί να αντέξει μία τέτοια αιμορραγία οικονομικών πόρων, που οφείλεται κυρίως στις εισαγωγές πετρελαίου εν μέσω μάλιστα παγκοσμίου πιστωτικής κρίσεως, όπου ο δανεισμός γίνεται προβληματικός;

Οι εξ επαγγέλματος πολιτικοί και σοφολογιώτατοι καθηγητές απαντούν κυνικά ότι "εφ'όσον οι ξένοι μας δανείζουν, δεν υπάρχει πρόβλημα"!...

Αλλά το πρόβλημα υπήρχε ακόμη και στο αυτόαρκες ενεργειακός, μαρξιστικό μοντέλο στις χώρες του υπαρκτού σοσιαλισμού άνευ δανεικών.

- α. Η Ρωσία παρείχε την ενέργεια και οι άλλες σοσιαλιστικές χώρες έκυπταν τον αυχένα, μεχρις ότου η Εντροπία του σοσιαλιστικού Συστήματος επέφερε την κατάρρευσή του.
- β. Στο καταρρέον σύστημα της ανεξελέγκτου πιστωτικής αγοράς, ακόμη και οι πετρελαιοπαραγωγές χώρες του ΟΠΕΚ αισθάνονται τις συνέπειες της παγκοσμίου υφέσεως.
- γ. Συνεπώς το ζήτημα της Εθνικής Πολιτικής Αυτάρκους Ενεργείας είναι αναπόδραστον είτε στο ένα είτε στο άλλο οικονομολογικό σύστημα.

1. Από τη Θεωρία στην Πράξη

Υποστηρίζεται συχνά, ότι ο Καρλ Μαρξ και οι ιδέες του, επηρέασαν την ιστορία των δύο τελευταίων αιώνων, περισσότερο παντός άλλου στοχαστού.

Παγκοσμίως άνω του 1,5 δισεκατομμυρίου άνθρωποι στον κόσμο κυβερνώνται σήμερα από καθεστώτα, που αυτοαποκαλούνται "Μαρξιστικά" - χωρίς όμως να είναι.

Η Κίνα, η Κούβα, το Βιετνάμ και η Κορέα έχουν μονοκομματική διακυβέρνηση και αγοραίο σύστημα.

Στην χώρα μας, ο μαρξισμός εξακολουθεί να ασκεί ακαταμάχητη έλξη εις ορισμένους "διανοουμένους".

Εν τούτοις, είναι ακατανόητη η γοητεία της Μαρξιστικής θεωρίας, μετά την

αυτοδιάψευση να λύσει το κοινωνικό πρόβλημα παγκοσμίως και την παταγώδη αποτυχία του "υπαρκτού σοσιαλισμού" στην πρώην Σοβιετική Ένωση και ανατολική Ευρώπη.

Αλλά γιατί απέτυχε ο Μαρξισμός, που πρέσβευε "στο καθένα σύμφωνα με τις ανάγκες του" και ότι με την "επικράτηση της δικτατορίας του προλεταριάτου" δήθεν θα εξαλείφεται η πάλη των τάξεων, αφού "οι άνθρωποι δεν θα υπόκειντο πλέον στον καταναγκασμό των ανεξελέγκτων κυβερνήσεων και θα ήσαν ελεύθεροι ν' αυτοπραγματωθούν";

2. Από την Πολιτική στη Φυσική

Πέραν της πολιτικής ουτοπίας, η Μαρξιστική θεωρία έπασχε εξ' υπαρχής, επειδή αγνόησε τη σιδηρά Ενεργειακή πραγματικότητα στον πλανήτη.

Προφανώς της έλλειπε μία βασική παρατήρηση, ότι η σπάνιας ενέργειας και ο τεράστιος ρόλος της Εντροπίας, διαμορφώνουν την πολιτική και πολιτιστική ιστορία της ανθρωπότητας. Στον "Προμηθεά δεσμώτη" ο Αισχύλος υπαινίσσεται το θεμελιώδες ζήτημα της Ενέργειας δια την ανθρωπότητα.

Εν τούτοις, στο ογκώδες έργο των Καρλ Μαρξ και Φρίντριχ Ένγκελς αλλά και των Χεγκελιανών προδρόμων, δεν υπάρχει ούτε μία λέξη δια την ανθρώπινη πάλη προς εξασφάλιση της Ενέργειας, μήτε βεβαίως, δια τον οικουμενικό νόμο της Εντροπίας-δικαιολογημένως ίσως, διότι τότε ήτο άγνωστος ως κυριαρχούσα έννοια στην φυσική έννοια της Εντροπίας.

Αλλά τον 20ο αιώνα, κατέστη ποικιλοτρόπως γνωστή η αρχή της Εντροπίας ως:

α. Ο Νόμος του δευτέρου θερμοδυναμικού αξιώματος, εισαχθείς το 1850 υπό του Γερμανού φυσικού Ροβήρου Κλάσιους, εκφράζων την ποσότητα της χαμένης ενέργειας κατά την παραγωγή έργου.

β. Ο βασικός παράγων εξαντλήσεως της οφελιμότητος κλειστών συστημάτων. Η αναζήτηση ενέργειας δημιουργεί αιτία πολέμων και η εξασφάλισή της γίνεται πρόξενος συγκρούσεων.

γ. Ως κύριο αίτιο των κλιματικών αλλαγών, η κατανάλωση υδρογονανθράκων έχει αρχίσει να παίζει σπουδαίο πολιτικό ρόλο.

Εάν ήταν δικαιολογημένη δια τους αρχαιομαρξιστάς η απουσία της Εντροπίας ως βασικής συνιστώσας του κοινωνικού προβλήματος, της ανίσου δηλ. κατανομής της ενέργειας, το ίδιο δεν ισχύει δια τους σημερινούς πολιτικούς "επιστήμονας".

3. Ενέργεια Ίσον Πολιτισμός

Για την επάρκεια Ενεργείας, ως κριτήριο πολιτισμού, ο Λένιν κάποτε είχε πει ότι Κομμουνισμός ίσον Σοβιέτ συν ηλεκτρισμός. Αν και η εξίσωση αυτή απεδείχθη κατά το πρώτο σκέλος της εσφαλμένη, τίθεται το ερώτημα: Πώς θα ήταν η ζωή μας στις πόλεις άνευ του ηλεκτρισμού;

α. Μία στιγμιαία διακοπή ρεύματος (τηλελληνιστί "μπλακ-άουτ") των συνδικαλιστών της ΔΕΗ, προκαλεί ...πόλητιστικό χάος...

β. Πώς θα διαβιούσε η ανθρωπότης άνευ του πετρελαίου των μεταφορών και πώς θα συνεννοείτο δίχως τηλεπικοινωνίες, που στηρίζονται στη ακαριαία μετάδοση ηλεκτρικής ενεργείας;

γ. Υποθέτω ότι απλώς θα φυτοζωούσε - αν και τα φυτά δεν ζούν δίχως ...ηλιακό φώς (=ενέργεια).

3. Στρατηγική και Ενέργεια

Εξάλλου, στις κλασσικές στρατηγικές αναλύσεις παραγνωρίζεται ο ρόλος της επάρκειας ενέργειας στη διακίνηση των στρατευμάτων. Αλλά πώς μπορεί να διεξαχθεί ένας πόλεμος σήμερα δίχως πετρέλαιο;

α. Ο Καρλ φον Κλαούζεβιτς αναλύει τα αίτια της ήττας του Ναπολέοντος στην Ρωσία, εξαιτίας του Στρατηγού Χειμώνος, του διαφεύγει όμως η έλλειψη τροφίμων, καυσίμων και μεταφορών της Μεγάλης Στρατείας, ως βασικού παράγοντος της καταστροφής της. Ήταν δυσδιάκριτος αλλά υπαρκτός ο ρόλος της.

β. Η Μικρασιατική εκστρατεία του Ελληνικού Στρατού παρέβλεψε τον παράγοντα "καύσιμα", μεταξύ των οποίων και τα πολεμοφόδια. Τα καταστρεπτικά αποτελέσματα της ελλείψεως επιμελητείας είναι γνωστά.

γ. Οι Σέρβοι υπέστησαν τον απηγή βομβαρδισμό του Χίτλερ και του NATO αλλά εκάμφθησαν μόλις άρχισαν οι εκτεταμένες διακοπές ρεύματος.

δ. Διατί άραγε το κίνημα της 3ης Δεκεμβρίου 1944, στην Αθήνα, απέτυχε οικτρώς, παρά την υπεροπλία των κομμουνιστών;

ε. Μήπως λόγω ελλείψεως καυσίμων του ΕΛΑΣ, που όμως διέθεταν άφθονα το ολιγάριθμο Βρετανικό εκστρατευτικό σώμα, στην Ελλάδα;

στ. Ενδεχομένως, η πρόθεση του Αδόλφου Χίτλερ και της αυτοκρατορικής Ιαπωνίας, να διασφαλίσουν τ' απαραίτητα καύσιμα για τις βιομηχανίες τους, προκάλεσε το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και πιθανώς την ήττα των, από τις "δυνάμεις της θαλάσσης" που κατείχαν μονοπωλιακά τα πετρέλαια της Μέσης Ανατολής, του Μεξικό και των Ηνωμένων Πολιτειών.

Ιδού μερικά ζητήματα που αντιπαρέρχονται οι σημερινοί ιστορικοί συγγραφείς. Η επάρκεια ή έλλειψη ενέργειας διαμορφώνει την παγκόσμια ιστορία.

Στον πυρήνα του, το πολιτικό πρόβλημα κάθε χώρας είναι σε τελική ανάλυση ενεργειακό. Η εξάρτησις άνω των 2/3 των κρατών του πλανήτη από ξένες ενεργειακές πηγές προσδιορίζει και το βαθμό της εθνικής τους ανεξαρτησίας ή μάλλον τον περιορίζει.

α. Η χώρα μας εξαρτάται κατά 75% από εισαγόμενες ενεργειακές ύλες και απολαμβάνει περιορισμένης εθνικής ανεξαρτησίας, κατά τον πρέσβυ Μιχάλη Δούντα.(βλ.σχ. "Είναι ανεξάρτητη η Ελλάς;" εκδόσεις ΚΑΚΤΟΣ 2006.)

β. Το τεράστιο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της Ελλάδος οφείλεται κατ' εξοχήν στον "πετρελαϊκό λογαριασμό" της χώρας.(16 εκατομ. τόνους το 2007) και αποτελεί βασικό παράγοντα επιβαρύνσεως του ξένου δανεισμού, κατά την Τράπεζα της Ελλάδος (Έκθεση Διοικητού 2008).

Παρά ταύτα, ουδέν τηλεοπτικό κανάλι ομιλεί περί αυτού του ζητήματος ενώ αναλύσκειται λχ. για το "σύμφωνο συμβιώσεως" ή το "ντόπιγκ". Αντιθέτως, περισσότερα από το 1/3 των άρθρων του Βρετανικού "Οικονομιστ" ή των Φαϊνάνσιαλ Τάϊμς (12.4.08), ασχολούνται άμεσα ή έμμεσα με το πρόβλημα της ενέργειας των ΗΠΑ, του Μεξικού, της Δυτ. Αφρικής, της Κίνας και της Ινδίας. Η ενεργειακή οικονομία διαμορφώνει τις πολιτικές συνθήκες του πλανήτη.

5. Η Αναζήτηση της Ενέργειας

Όσο και αν η πραγματικότητα εξωραϊζεται πίσω από μεγαλόστομα στερεότυπα, όπως ελευθερία, δημοκρατία, φιλαλληλία, η πάλη των κοινωνιών για Ενεργειακή επάρκεια επικρατεί και καταργεί πολλές φορές συμμαχίες και φιλίες - ακόμη και την ηθική (πχ.η συμπαράσταση των ΗΠΑ στην πρώην... Κομμουνιστική "Γιουγκοσλαβική Μακεδονία" που τη θέλουν ως στρατιωτική δηλ ενεργειακή βάση.)

Η Ενέργεια είναι εκείνη που καθορίζει τις βιολογικές, τις ανθρώπινες, τις κοινωνικές και τις διακρατικές σχέσεις. Άγνωστος παραμένει εισέτι ο ιστορικός της ρόλος.

Δια να κατανοήσωμεν τον τεράστιο ρόλο που έπαιξε η Ενέργεια στις ανθρώπινες κοινωνίες, ας αναλογισθώμεν τ'ακόλουθα:

- α. Στην αρχαιότητα, τα " καύσιμα" των οργανωμένων κοινωνιών ήσαν οι δούλοι και ο ...άνεμος.
- β. Στην Μεσόγειον, ο ελαιοκαρπός και πευκοκάρβουνα κυρία ενεργειακή ύλη και γενεσιουργός πολιτισμού.
- γ. Στην άδουλον Μακεδονία του Φιλίππου και Μεγάλου Αλεξάνδρου, τα πλούσια δάση.
- δ. Στη μεσαιωνική Ευρώπη και Ασία, η δασική ξυλεία και τα ξυλοκάρβουνα.
- ε. Τον 16ον αιώνα, χρησιμοποιήθη το λάδι των φαλαινών ως φωτιστικό καύσιμον (έκαμε μάλιστα διασήμους και Φλαμανδούς ζωγράφους με τις ζωηρές ελαιογραφίες των).
- στ. Το 19ον αιώνα, αξιοποιήθη ο λιθάνθρακας ως βάση της "βιομηχανικής επανάστασης" και της καπιταλιστικής διακρίσεως των ανθρώπων, εις έχοντας και μη "κεφάλαιον", δηλ. ενεργειακή πρόσβαση .
- ζ. Στα τέλη του 19ου αιώνας, εφευρέθη η μηχανή εσωτερικής καύσεως, υπό του Γερμανού Ρούντολφ Ντήζελ (1897) και η μηχανή Λενουάρ, την οποία ετελειοποίησε (1877), ο Γερμανός Νικόλαος-Αύγουστος Όττο. Η μηχανή "Ντήζελ" κινείται με πετρέλαιον και η μηχανή "ΟΤΤΟ" με βενζίνη, που ως ελαφρύτερα εχρησιμοποιήθη και στα αεροπλάνα...
- η. Στις αρχές του 20ου αιώνας, η ανθρωπότης εισήλθε στην εποχή του πετρελαίου, λόγω των ενεργειακών "αρετών", εν σχέσει με

το δύσχροστο άνθρακα και τις ατμομηχανές.

θ. Τα πολεμικά πλοία εξοπλίσθησαν το 1911 με μηχανές ντήζελ, το "Ρεζερβουάρ" (ή "τάνκ" κατά τον Ουίστων Τσώρτσιλ) έγινε βασικό μέσον μάχης και το μαχητικό αεροπλάνο, κυρίαρχο στρατηγικό όπλο απ'το 1914. Η έλευσις των υγρών καυσίμων προεκάλεσε την εξάρτηση των χωρών από το πετρέλαιο ως λχ. της Μεγάλης Βρεταννίας (πρό της ανακαλύψεως των πετρελαίων της Βορείου θαλάσσης) και εξέθρεψε την επιθετικότητα των Αγγλοσαξωνικών εθνών γιά την διασφάλιση πετρελαίου...

ι. Η ελλειμματικότητα της Βρεταννίας εις πετρέλαιο, προεκάλεσε την επίθεση κατά της Οθωμανικής αυτοκρατορίας το 1914 και όχι η επιδιωχθείσα απελευθέρωση των Αράβων. Η έμμονος ιδέα του Βρεταννού πρωθυπουργού Δαβίδ Λούντ Τζώτζ διά την εξασφάλιση των πετρελαίων της Μοσούλης (καθώς μετά το 1917, οι Μπολσεβίκοι κατείχον το Μπακού) επέφερε όχι μόνον την ακύρωσι της προγενέστερης συμφωνίας Σάϊκς-Πικό (που είχε μοιράσει τα πετρέλαια της Μ.Ανατολής το 1916 μεταξύ Αγγλων και Γαλλων) αλλά δημιούργησε ουσιαστικώς τέσσαρα τεχνητά κράτη στην Μέση Ανατολή: Το Λίβανο, τη Συρία,το Ιράκ και το Ισραήλ (το τελευταίο ανεγνωρίσθη το 1948 και τα πρώτα οδεύει πρός ίδρυση Σιητικής "Ισλαμικής δημοκρατίας". Οι Αμερικανικές εταιρίες ελέγχουν τα πετρελαϊκά αποθέματα της Σαουδικής Αραβίας.

Εξαιτίας του πετρελαίου, έγιναν δύο παγκόσμιοι πόλεμοι (1914-18 και 1939-45). Ο "ψυχρός πόλεμος" και ο Αραβοϊσραηλινός είχαν κατά βάθος και ενεργειακά ελατήρια. Η προστασία των μεγάλων πετρελαϊκών αποθεμάτων της Σαουδικής Αραβίας υπήρξεν αφορμή δύο Αγγλοαμερικανικών εισβολών στο Ιράκ (1991 & 2003) διά ν' αποτραπή ο έλεγχος του πετρελαίου από τον Ιρακινό δικτάτωρα Σαντάμ Χουσεϊν και από τον "τρομοκράτη" Οσάμα Μπίν Λάντεν.

Οι αγγλοαμερικανικές εισβολές βεβαίως δεν έγιναν διά την πάταξη της τρομοκρατίας ή την αποτροπή διαδόσεως των μέσων μαζικής καταστροφής αλλά δια την εξασφάλιση της ενεργειακής επαρκείας του Αμερικανού καταναλωτού. Το Ιράκ και Σαουδική Αραβία διαθέτουν το ήμισυ των παγκοσμίων αποθεμάτων πετρελαίου. (βλ.σχ.OIL WARS, by Mary Kaldor,Terry Lynn Karl & Yahia Said ,Pluto Press, 2007).Επί πλέον:

α. Η βαθυτέρα αιτία της Νατοϊκής εμπλοκής στο Αφγανιστάν στοχεύει να εμποδίσει τον έλεγχο των μελλοντικών αγωγών υδρογονανθράκων από τους Ταλιμπάν.

β. Οι "εμφύλιοι"πόλεμοι στην Αφρική (για το πετρέλαιο του

Ντραφούρ, στο Σουδάν, της Νιγηρίας, της Σομαλίας κλπ) μυρίζουν πετρέλαιο.

γ. Η πρόσφατη αναταραχή στη Μπούρμα (Μιανμάρ) δεν είναι άσχετη με τα πλούσια κοιτάσματα φυσικού αερίου της χώρας αυτής.

δ. Ο Σιϊτικός εμφύλιος πόλεμος Μαλίκι-Σάντρ γίνεται γιά τον έλεγχο των

πετρελαίων της Βασόρας.

Πλησιέστερα προς την καθ' ημάς Ανατολήν...

α. Οι Ηνωμένες Πολιτείες υποστηρίζουν την ανεξαρτησία του Κοσσυφοπεδίου και τον "αυτοπροσδιορισμό" των Σκοπίων ως "δημοκρατία της Μακεδονίας", διά τον έλεγχο της διέλευσης του φυσικού αερίου από το Αζερμπαϊτζάν, που διαφεντεύουν δύο Αμερικανικές εταιρίες (ΣΕΒΡΟΝ, ΟΞΙΝΤΕΝΤΑΛ).

β. Η Αμερικανική εργολαβική εταιρία "Μπέχτελ" έχει αναλάβει την κατασκευή του αυτοκινητοδρόμου Πογκόριτσα-Δυραχείου. Η Αλβανία και Κροατία εντάσσονται στο ΝΑΤΟ με τυμπανοκρουσίες ενώ παρεγράφη το έκνομο παρεθλόν των.

γ. Ο υφυπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Μάθιου Μρπράϊζα υπεστήριξε προσφάτως ότι "αποτελεί στρατηγικό λάθος (Sic) της χώρας (μας) να προμηθεύεται το 80% του φυσικού αερίου απ' τη Ρωσική εταιρία Γκάζπρομ" (Στο συνέδριο του ΟΙΚΟΝΟΜΙΣΤ 25.4.2007 στην Αθήνα).

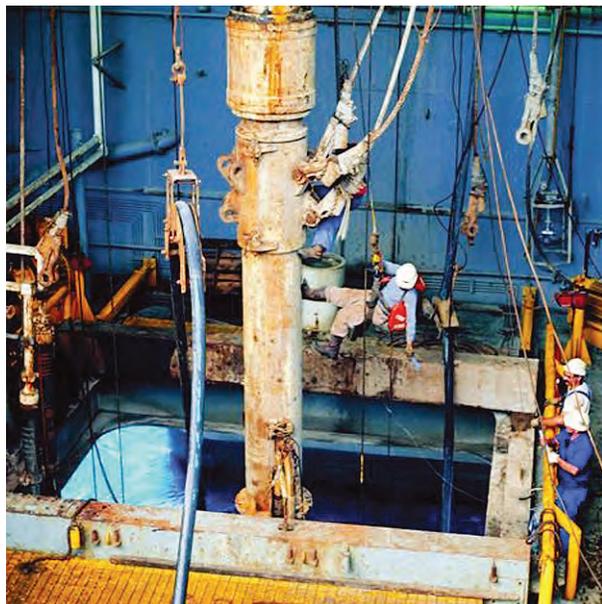
6. Αγών των Αγωγών

Ένας νέος αγώνας έχει τώρα ξεκινήσει: των αγωγών πετρελαίου και φυσικού αερίου. Η διαμάχη αυτή μας αφορά ως χώρας, ευρισκομένης στο σταυροδρόμι Ευρωπαϊκών δρόμων Υ/Α, όπως και βεβαίως την Τουρκία (Αγωγοί Τσεϋχάν, Μποτάς).

Οι καθυστερήσεις του πετρελαϊκού αγωγού Μπουργκάς-Αλεξανδρούπολης, αποκαλύπτουν τις δυσκολίες των γεωπολιτικών παιγνίων με τους αγωγούς και τον ανταγωνισμό του Τουρκικού πετρελαιαγωγού Τσεϋχάν, έναντι της Κύπρου.

Οι Αμερικανοί επείγονται να διασφαλίσουν την ελλειμματική αγορά ενεργείας της ηνωμένης Ευρώπης που διεκδικεί η Ρωσία μέσω αγωγών Υ/Α. Η αγορά αυτή είναι της τάξεως μισού δισεκατομμυρίου κυβικών ποδών ετησίως και καλύπτεται ορικακώς από τα κοιτάσματα της Βορείου Θαλάσσης που εξαντλούνται ταχύτατα.

Ως αποτέλεσμα της Ευρωπαϊκής εξαρτήσεως από Ρωσικές πηγές ενεργείας, η Γερμανία και Γαλλία ματαίωσαν προσφάτως την ένταξη της Ουκρανίας και Γεωργίας στο ΝΑΤΟ. Αλλά η παραγωγή πετρελαίου της Ρωσίας έφθασε το ανώτερο σημείο των 10 εκατομ. βαρελίων ημερησίως ενώ του ΟΠΕΚ είναι 85 εκατομ. βαρέλια αντιστοίχως.

7. Το Ουράνιο

Στις αρχές του τρέχοντος 21ου αιώνας, μία άλλη ενεργειακή πάλη διεξάγεται σιωπηρώς: η αναζήτηση του ουρανού, του οποίου οι τιμές πενταπλασιάστησαν απ' το 2006. Η ανατίμηση του ουρανού υπερβαίνει εκείνη του πετρελαίου, λόγω της ουδετέρας, από πλευράς εκπομπών διοξειδίου του άνθρακος στην ατμόσφαιρα, πυρηνικής ενεργείας, που αποτελεί την ενδιάμεσο λύση του ενεργειακού προβλήματος, μέχρις ότου ο κόσμος εισέλθη στην εποχή του υδρογόνου και της συντήξεως των πυρήνων του.

Αποτελεί παράδοξο ότι εξαιρετικώς ενήμεροι συγγραφείς, ως ο Κέβιν Φίλιπς ("American Theocracy") ή ο Σάμιουελ Χάντιγκτον δεν αντελήφθησαν ότι όπισθεν της "σύγκρουσης πολιτισμών" κρύπτεται ο

α. Οι τιμές των τροφίμων ανήλθαν το τελευταίο 12μηνο, πολλές σιτοπαραγωγές χώρες απηγόρευσαν την εξαγωγή σίτου κι' ορύζης και μάρτυρες παριστάμεθα στους τηλεοπτικούς δέκτας διαδηλώσεων και συγκρούσεων εις διαφόρους πόλεις, εξ αιτίας της ακρίβειας των τροφίμων.

β. Λίαν συντόμως, η προστασία της ατμοσφαιρας από την αναπόφευκτη υπερθέρμανση του πλανήτη - η άλλη όψις του ενεργειακού προβλήματος, λόγω Εντροπίας - θα λάβει την μορφή αντιπαραθέσεως ομάδος κρατών δια τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου.

Η κατανάλωση της Προμηθειαςκής ενεργείας, όπως την κατηράσθη ο Δίας, όταν έχασε το μονοπώλιο του πυρός (ή διά να το είπωμεν με χημικούς όρους: οι

αγών των εθνών διά την εξασφάλιση επαρκούς Ενέργειας. Το πετρέλαιο είναι "ύψιστον αγαθόν εθνικής ασφαλείας" για το Αμερικάνικο Πεντάγωνο.

Εν τούτοις, στην αυγή του 21ου διεξάγεται διπλωματικοστρατιωτική μάχη για τη διέλευση των αγωγών φυσικού αερίου.

εκπομπές διοξειδίου του άνθρακος στην ατμόσφαιρα και το φαινόμενο του θερμοκηπίου) προκαλούν ήδη άνοδο της στάθμης των ωκεανών και αποτελούν την πλανητική επίπτωση της Εντροπίας - κάτι που διέφυγε της προσοχής του λαλίστατου Άλ Γκόρ όταν ήταν αντιπρόεδρος των ΗΠΑ και εβομβαρδίζε το Βελιγράδι με βόμβες-

ουρανίου.

Η παραγωγή του πετρελαίου στα 85 εκατομ. βαρέλια ημερησίως ικανοποιείται επαρκώς υπό του ΟΠΕΚ και των εκτός πετρελαιοπαραγωγών χωρών.

Ούτως οι τιμές του αργού πετρελαίου υποχωρούν προς το παρόν αλλά συντόμως αναμένεται να επανέλθουν εις υψηλότερα επίπεδα ευθύς ως η ισοτιμία του δολλαρίου υποχωρήσει. Πέραν της κερδοσκοπίας που προεξοφλεί την μέλλουσα έλλειψη, υπάρχει ένα παθολογικό αίτιο στην αγορά πετρελαίου: η αμφίβολος εκτίμηση των αποθεμάτων.

8. Η Φθίνουσα Επάρκεια

Το πετρέλαιο παρουσιάζει φθίνουσα υποκατάσταση αποθεμάτων, σε σχέση με την αυξανόμενη παγκόσμια ζήτηση, μ' αποτέλεσμα την ανατίμησή του στα 130 δολάρια την 20 Μαΐου 2008, έναντι μόλις 15 \$ το 2003 και 3 \$ προ της πρώτης πετρελαϊκής κρίσεως, το 1973.

Η σπανιότητα του πετρελαίου και των παραγώνων του έγινε αισθητή αρχικά στην ενεργοβόρο Αμερική, όπου φέτος παρατηρείται έλλειψη βενζίνης, η οποία έφθασε να τιμάται άνω των τριών δολλαρίων το γαλόνι - λόγω ανεπάρκειας των Αμερικανικών διυλιστηρίων. Τώρα έχει υποχωρήσει στα 2 \$ λόγω υφέσεως.

Η έλλειψη πετρελαίου επεκτείνεται όμως σε όλο τον κόσμο και η ζήτηση υδρογονανθράκων αυξάνεται, λόγω της ταχείας αναπτύξεως της Κίνας, της Ινδίας και του 3ου κόσμου.

Ως ήδη απέδειξε ο Μάριον Κίνγκ Χούμπερ, η παραγωγή πετρελαίου στις ΗΠΑ θα έφθανε στο απώγειό της (το peak της) κάπου μεταξύ του 1965 και 1970 και μετά θ' άρχιζε να υποχωρεί ραγδαίως.

Τούτο διεπιστώθηκε κάπως αργότερα - στη δεκαετία του 1980 ...με τα γνωστά πολιτικά αποτελέσματα: Την αύξηση των πολεμικών δαπανών της Αμερικής επί προέδρου Ρέηγκαν, την κατάρρευση του κομμουνιστικού στρατοπέδου, την αναταραχή στην Αφρική, τον αναβρασμό στην Ασία και τη Λατινική Αμερική, τον

πόλεμο των Φώκλαντς και την Ελληνοτουρκική διένεξη για το Αιγαίο κλπ.

Τα γεγονότα αυτά σχετίζονται με τη διεκδίκηση του πετρελαίου.

α. Η διεξαγωγή του ιδεολογικού "ψυχρού πολέμου" απέκρυπτε τα κίνητρα των δύο πετρελαϊκών δυνάμεων, των ΗΠΑ και της Σοβιετικής Ενώσεως και την πολιτική διασφάλισης ενεργειακής επαρκείας του NATO και του Συμφώνου Βαρσοβίας. Τα δύο στρατόπεδα προσέφεραν επάρκεια ενέργειας στα υπεξούσια μέλη τους, με αντάλλαγμα την πελατειακή σχέση. Ο μόνος που το αντελήφθη εγκαίρως ήταν ο στρατηγός Ντε Γκώλλ, ο οποίος ανέπτυξε την πυρηνική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στο 70% της Γαλλικής καταναλώσεως.

β. Μετά την κατάρρευση του ενεργειακού διπολισμού, άρχισαν οι μονομερείς Αμερικανικές στρατιωτικές επεμβάσεις, για την εξασφάλιση δήθεν της "διαδόσεως της δημοκρατίας" και της "ελεύθερης ροής του εμπορίου". (Δηλ. του... πετρελαίου, αντί πρασίνων χαρτίων (=δολλαρίων) με αρνητικό επιτόκιο (=κάτω του πληθωρισμού).

Στην πραγματικότητα, αίτιο ήταν η διασφάλιση της ενεργειακής επάρκειας των Ηνωμένων Πολιτειών, που εξαρτώνται εντόνως από το εισαγόμενο πετρέλαιο.

Η εξαγωγή της δημοκρατίας ήταν γνωστό σύνθημα του ιμπεριαλισμού, από την εποχή της Αθηναϊκής ηγεμονίας και του Πελοποννησιακού πολέμου, τον 5ο αιώνα π.Χ.- όρα και σφαγή των Μηλίων "ηβηδόν".

α. Η άνετη τροφοδοσία του Αμερικανού καταναλωτού, που δαπανά το 25% της παγκόσμιας πετρελαϊκής παραγωγής, ενώ παράγει μόλις το 3%, αποτελεί κύρια φροντίδα του Αμερικανικού Πενταγώνου, όπως ακριβώς η χρησιμοποίηση των προσόδων της Αθηναϊκής δημοκρατίας, από τις ταμειακές καταβολές των "συμμάχων πόλεων", ήταν μέλημα της Εκκλησίας του Δήμου στην αρχαία Αθήνα των 20.000

πολιτών-οπλιτών και των 200.000 δούλων. β. Οι ΗΠΑ αδιαφορούν για την υπερθέρμανση του πλανήτη, που προκαλεί η διάδοση του Αμερικανικού "μοντέλου ζωής" λχ. στη νεφόπληκτη Αθήνα, με το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Όταν όμως, το μοντέλο αυτό υιοθετηθή από την Κίνα και την Ινδία, οι ΗΠΑ θα εξακολουθούν να αδιαφορούν;

Οι χώρες αυτές αρνούνται να εφαρμόσουν την συνθήκη του Κιότο, για τον περιορισμό των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα. Πλήττονται όμως συχνά από περιβαλλοντικές καταστροφές.

Όπως παρ' ημίν, τα μεγάλα κυβισμοί αυτοκίνητα "Καγιέν" διαφημίζονται ως "απηλλαγμένα τεκμηρίου" αλλά όχι διοξειδίου του άνθρακος έτσι και οι μεγάλες χώρες θεωρούν ότι δικαιούνται να δανείζονται από τις μελλοντικές γενεές το "φυσικό περιβάλλον".

Η αρχαία Ρώμη δεν είχε συνειδητοποιήσει, ότι η σχετική ενεργειακή επάρκεια της PAX ROMANA, θα προσήλκυε τις φυλές του βορρά, που κρύωναν μέσα στα ψυχρά δάση και θα προκαλούσε εν τέλει την καταστροφή της. Το ίδιο συμβαίνει σήμερα με τη Κίνα και Ινδία.

Η δίψα των συγχρόνων κοινωνιών για ορυκτά καύσιμα επιταχύνει την εξάντλησή τους και συνεπώς εντείνει τον αγώνα για την εξασφάλιση νέων μορφών ενέργειας. Εξ' αυτής της αιτίας και η ανατίμηση του πετρελαίου

9. Η Κατάρρα του Πετρελαίου

Νωρίτερα της "Πηκ-ιστικής" (peak) θεωρίας του Χούμπερτ είχε αρχίσει η "πάλη του πετρελαίου". Επί εκατό έτη τον περασμένο αιώνα διεξήχθη ο αιματηρός αγώνας του πετρελαίου. Ο οποίος και συνεχίζεται αμείωτος επί των ημερών μας,

όχι μόνο από τον Αγγλοσαξωνικό ιμπεριαλισμό αλλά και απ' το Ρωσικό των Αγωγών Υ/Α, τον Γερμανογαλλικό της "Ευρωζώνης", τον Κινεζικό της αναζητήσεως πρώτων υλών στην Αφρική και τον Τουρκικό αυταρχισμό εις βάρος των Κυπρίων, των Κούρδων και του Ελληνισμού.

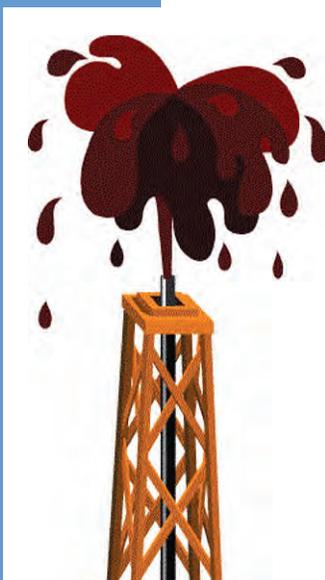
Οι Τούρκοι πασάδες, έχοντας συνειδητοποιήσει την ανάγκη Υ/Α για την χώρα τους, ερμηνεύουν το διεθνές δίκαιο κατά πώς τους συμφέρει και επί τη βάση της στρατιωτικής τους ισχύος.

Οι Τούρκοι να επιθυμούν διακαώς τις άλυτες βραχο-νησίδες του Αιγαίου ενώ με τη Συνθήκη της Λωζάννης παραιτήθησαν όλων των Αιγαιακών νήσων, πέραν των 3 μιλίων από της Ασιατικής ακτής, προφανώς για να καταλάβουν τα υπάρχοντα υποθαλάσσια αποθέματα πετρελαίου του Αιγαίου. Σε αυτό τους βοήθησε η συμφωνία της Μαδρίτης με την κυβέρνηση Σημίτη.

(Η πρόσφατη πολιτική ιστορία των συγκρούσεων, για τον έλεγχο της Αιγαιακής Ενέργειας, εκτίθεται στο βιβλίο μου "Τα Πετρέλαια της Ελλάδος, ο ακήρυκτος πόλεμος Τουρκίας - Ελλάδος", περιλαμβανομένου και του κειμένου της Συνθήκης της Λωζάννης", για τους μη γνωρίζοντες (εκδόσεις Λιβάνη, σελ. 350).

10. Αι Μωραί Παρθένοι

Παρά τις εξόφθαλμες αυτές αιτίες προστριβών, με αιτία την ενεργειακή επάρκεια, οι πολιτικοί στη χώρα μας ελάχιστα ευαισθητοποιούνται στο ζήτημα της αγοράς ενέργειας. Ο διοικητής της ΔΕΗ κ. Παναγιώτης Αθανασόπουλος δηλώνει ότι εάν δεν αυξηθούν σημαντικά οι τιμές του ηλεκτρικού ρεύματος είναι πιθανή η έλλειψή του. Ο υπουργός Ανάπτυξης κ. Φώλιας δηλοί ότι δεν είναι στις προθέσεις της κυβερνήσεως "η ανάπτυξη ατομικών σταθμών" αλλά ότι παρακολουθεί με

ενδιαφέρον τις γειτονικές εξελίξεις. Το υπουργείο Ανάπτυξης έπαυσε να δέχεται αιτήσεις primoδοτήσεως ανανεώσιμων μορφών ενέργειας. Η ΔΕΗ δεν τιμολογεί το νερό που χρησιμοποιεί στα υδροηλεκτρικά φράγματα ενώ προφανώς έχει αξία.

Μήπως πρόκειται για την επανάληψη της ευαγγελικής παραβολής των Μωρών Παρθένων, όταν είναι βέβαιο ότι η χώρα μας αντιμετωπίζει σοβαρό έλλειμμα ηλεκτρικής ενεργείας;

11. Η Εγχώρια Ενεργειακή Αγορά

Την αποσπασματική εφαρμογή μέτρων βελτιώσεως της παραγωγής ενέργειας, την προηγηθείσα 30ετία (1950-1980) διεδέχθηκε η ανυπαρξία αποτελεσματικής ενεργειακής πολιτικής, την τελευταία 27ετία της "Ευρωπαϊκής ευφορίας"...που εξησφάλισε μεν σχετική "επάρκεια" καυσίμων και ηλεκτρισμού αλλά με τεράστιο συναλλαγματικό και περιβαλλοντικό κόστος. Τέτοια βελτιωτικά αλλά ανεπαρκή μέτρα ενέργειας ήταν τα εξής:

- α. Η δημιουργία της ΔΕΗ υπό της Αμερικανικής ΕΜΠΑΣΚΟ στη 10ετία του '50.
- β. Η ίδρυση δύο διυλιστηρίων πετρελαίου στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, μεταξύ των ετών 1956-66 και
- γ. Η περιπετειώδης ανάπτυξη του " τρίτου διυλιστηρίου", που μοιράσθη μεταξύ της Μότορ-Οίλ και της ΠΕΤΡΟΛΑ, άνευ όμως "παράλληλων επενδύσεων", στην 10ετία του '70.
- δ. Η αξιοποίηση των εγχωρίων λιγνιτικών κοιτασμάτων, με τεράστιο περιβαλλοντικό κόστος.
- ε. Ο πλήρης εξηλεκτρισμός της χώρας επί Χούντας.

(Η στρατιωτική δικτατορία (1967-74) πέτυχε μεν τον πλήρη εξηλεκτρισμό όπως και την αποκάλυψη πετρελαίων στο βόρειο Αιγαίο αλλά απέτυχε να προχωρήσει στην ίδρυση πυρηνοληλεκτρικού εργοστασίου με Βρετανική τεχνολογία. Δεν χρησιμοποίησε επίσης την υπεροχή της Ελληνικής

Αεροπορίας έναντι της Τουρκικής, για να προστατεύσει την Κύπρο, το καλοκαίρι του 1974. Η στρατηγική αποτυχία της Ελλάδος συνεχίσθη επί της Μεταπολιτεύσεως, οπότε απωλέσθη η αεροπορική υπεροπλία στο Αιγαίο μετά το 1975. Εν τούτοις, χωρίς αεροπορική υπεροχή, αδυνατεί μία χώρα να είναι ενεργειακώς ασφαλής, ως έδιδε το Ισραήλ).

στ. Οι κυβερνήσεις του ΠαΣοΚ προχώρησαν στην εισαγωγή φυσικού αερίου (ΦΑ), από τη Ρωσία και Αλγερία αλλά το εθνικό δίκτυο Φ/Α βραδυπορεί αδικαιολογήτως.

ζ. Η "νέα" κυβέρνηση Κώστα Καραμανλή ενεπλάκει στις διαπραγματεύσεις για την κατασκευή ξένων αγωγών πετρελαίου και Φ/Α, στο Ελληνικό έδαφος δίχως να είναι βέβαιο, ότι διασφαλίζει τα εθνικά συμφέροντα απ' τις σχετικές δουλείες (περίπτωση πετρελαιαγωγού Μπουργκάς - Αλεξανδρουπόλεως και του Τουρκοελληνοϊταλικού αγωγού φυσικού αερίου 1.000 χιλιομέτρων, που ευρίσκεται ακόμη στα σχέδια.)

Εν τω μεταξύ, το πετρέλαιο υπερέβη τα 140 δολάρια το βαρέλι τον περασμένο Μάιο και η χώρα μας χρειάζεται 10 δις. ευρώ

για τις εισαγωγές υδρογοναναθράκων ετησίως. Το συνάλλαγμα δανείζεται εξ' ολοκλήρου από το εξωτερικό, πληρώνοντας τόκους 6% ετησίως, που διπλασιάζουν το χρέος σε 15 χρόνια περίπου.

Εντεύθεν προκύπτει η ανάγκη χαράξεως ολοκληρωμένης ενεργειακής πολιτικής, εις εθνικό πεδίο, η οποία να περιορίσει την εκ του εξωτερικού ενεργειακή εξάρτηση.

12. Η Δέουσα Πολιτική

Η σύγχρονη ενεργειακή πολιτική πρέπει να είναι ολοκληρωμένη, αποτελεσματική και περιβαλλοντικώς αβλαβής. Εις βάθος χρόνου μιας 25ετίας, τρείς είναι οι επιδιώξεις της πολιτικής αυτής: "Επάρκεια, Αυτάρκεια και Εξοικονόμηση"

Οι στόχοι αυτοί επιτυγχάνονται με την:

- α. Αξιοποίηση των εγχώριων κοιτασμάτων πετρελαίου-φυσικού αερίου και ουρανίου,
- β. Ανάπτυξη πυρηνικής τεχνολογίας, για μονάδες βάσεως παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και
- γ. Μέτρα δεσμεύσεως των εκπομπών αερίων διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα (Sequestration) και εξοικονόμησης ενέργειας μέσω του μηχανισμού των τιμών.

Όσον αφορά στον πρώτο στόχο, η Ελλάδα ευρισκόμενη σε μια γεωλογική περιοχή, που θεωρείται ευνοϊκή για την ανακάλυψη επίγειων και υποθαλασσίων πετρελαϊκών κοιτασμάτων, διαθέτει όλες τις θεμελιώδεις προϋποθέσεις για την ύπαρξή τους. Ιδιαίτερα:

- α. Μητρικά πετρώματα
- β. Πορώδεις Ταμειυτήρες
- γ. Παγίδες κοιτασμάτων (αντίκλινα)
- δ. Καλύμματα πετρωμάτων

Στερείται όμως η χώρα μας:

- α. Σχετικής Τεχνογνωσίας, που μπορεί όμως ν' αποκτηθεί διεθνώς. Π.χ. από τη

Νορβηγία.

β. Επαρκών Κεφαλαίων, υψηλού ρίσκου και επιχειρηματιών αναλήψεως λελογισμένων κινδύνων. Τα κέρδη όμως θ' αυξάνονται μελλοντικώς λόγω της εξαντλήσεως των πετρελαίων διεθνώς.

γ. Σταθερής πολιτικής και στρατιωτικής βουλήσεως για την ανάπτυξη των πετρελαϊκών πηγών.

13. Η Διάψευση του Μύθου

Η εξάρτηση της χώρας από εισαγόμενους υδρογονάνθρακες (Υ/Α) είναι ανησυχητική καθ' όσον:

- α. Το 99% του πετρελαίου και το 100% του Φ/Α εισάγεται από τον Περσικό κόλπον, τη Ρωσσία, Σαουδική Αραβία, Αλγερία - χώρες ασταθείς πολιτικώς.
- β. Το μερίδιο των Υ/Α στην πρωτογενή κατανάλωση ενεργείας υπερβαίνει το 70%, που θεωρείται υψηλόν εν σχέσει μ' άλλες χώρες του αυτού βαθμού αναπτύξεως,
- γ. Η καθαρή συναλλαγματική δαπάνη, για εισαγωγές πετρελαίου, θ' ανέλθη σε 10 δις. ευρώ, εφέτος.
- δ. Το ποσοστό των εισαγωγών Υ/Α στο εμπορικό έλλειμμα υπερβαίνει το 35%. Καμμία άλλη χώρα της Ε.Ε. δεν έχει τόσο μεγάλη εξάρτηση από το εισαγόμενο πετρέλαιον όσον η Ελλάς.
- ε. Η ενεργειακή αποδοτικότητα στην Ελλάδα είναι στο 66% έναντι 71% του μέσου όρου στην Ευρώπη.
- στ. Η στήριξη της συνολικής ζήτησεως ενεργείας στο ξένο δανεισμό οδηγεί βραδέως αλλ' ασφαλώς εις εθνική χρεωκοπία.
- ζ. Το μεγαλύτερο λαθρεμπόριο είναι των υγρών καυσίμων, ύψους 2 δις. ευρώ ετησίως.

Η αξιοποίηση των εγχωρίων κοιτασμάτων πετρελαίου και ο εξορθολογισμός της αγοράς καυσίμων είναι εκ των ών ουκ άνευ.

14. Τα Πετρέλαια της Ελλάδος

Μήπως, όμως, η ύπαρξη πετρελαίων στην Ελλάδα είναι "άλλος ένας μύθος;" Η απάντησή μου είναι κατηγορηματική: Όχι!

α. Διότι το κοίτασμα του Πρίνου απέδιδε 30.000 β/η ή το 10% της καταναλώσεως την περασμένη 10ετία.

β. Στη χώρα μας παρήχθησαν ήδη 115 εκατομ. βαρέλια στην περιοχή ΠΡΙΝΟΣ, δυτικώς της Θάσου.

γ. Ένα δισεκατομμύριο μ³ φυσικού αερίου παρήχθη στο Θρακικό πέλαγος.

δ. Στον υποθαλάσσιο χώρο του Κατακώλου, έχουν εντοπισθή σημαντικά κοιτάσματα Υ/Α και διενεργήθησαν δοκιμές καύσεως, χωρίς όμως να προχωρήσει η εκμετάλλευση.

ε. Ως παρεδέχθη ο πρώην υπουργός Ενέργειας του ΠαΣοΚ κ. Ευαγγελος Κουλουμπής το κοίτασμα ΜΠΑΜΠΟΥΡΑΣ ανατολικώς της Θάσου θα μπορούσε να παράγει 120.000 βαρέλια ημερησίως το 1/3 της σημερινής εγχωρίου καταναλώσεως σι. Προσφάτως ενετοπίσθη μεγάλο υποθαλάσσιο κοίτασμα στην περιοχή Ζγόραφα ή Λαδόξερα έξω της Σαμοθράκης.

ζ. Ανατολικώς του Καστελορίζου ενετοπίσθη μέγα κοίτασμα παγωμένου μεθανίου, που μπορεί να χρησιμοποιηθή ως καύσιμο αέριον.

Στατιστικώς, πιθανολογείται ότι το 10% των υδρογονανθράκων, που "εγεννήθησαν" γεωλογικώς σε μια περιοχή, είναι εκμεταλλεύσιμα.

Γεωλογικώς έχει διαπιστωθή ότι:

α. Στο Θρακικό πέλαγος "εγεννήθησαν" 2,5 δις. βαρέλια πετρελαίου και 44 δις. μ³ Φ/Α.

β. Στον Θερμαϊκό κόλπο "παρήχθησαν" 1 δις. βαρέλια πετρελαίου, 140 δις. Μ3 Φ/Α, που ανεκαλύφθησαν από τη ΔΕΠ-ΕΚΥ, προ του 1996.

γ. Στο Ιόνιο Πέλαγος, το πετρέλαιο που "ευρίσκεται" εις ώριμα πετρελαϊκά πετρώματα και υπολο-

γίζεται σε 22 δις. Βαρέλια απεκαλύφθησαν 120 εκατομ. βαρέλια.

δ. Στη γειτονική Αλβανία διενεργείται από πολλών ετών εξόρυξη πετρελαίου και φυσικού αερίου, που εκμεταλλεύονται δύο Ιταλικές εταιρίες και μία Καναδική.

ε. Στο Κρητικό και Μυρτών πέλαγος είναι πιθανή η ανέυρεση πετρελαίου όπως και στο Λυβικό.

Συνεπώς, κοιτάσματα πετρελαίου υπάρχουν και η αποκάλυψη τους είναι λίαν πιθανή στη χώρα μας. Δεν είναι μύθος. Όπως δεν είναι μύθος η τιμή των 70 \$/β του αργού.

Παραμύθια αντιθέτως είναι η πρόθεση των κομματικών κυβερνήσεων να τ' αξιοποιήσουν. Ο βραχύς εκλογικός κύκλος εμποδίζει ν' αναπτύξουν τα πετρελαϊκά πεδία της χώρας, που χρειάζονται χρόνο πέρα της 4ετίας.

Ο φόβος της Τουρκίας και οι εσφαλμένες στρατηγικές επιλογές, υπαγορεύουν στην Ενεργειακή "πολιτική" της κυβερνήσεως, να στηρίζεται αποκλειστικά στις εισαγωγές πετρελαίου.

Μόλις προσφάτως, εξεδηλώθη πρόθεση του υπουργείου Ανάπτυξης, να προχωρήσει στη χάραξη "εθνικής ενεργειακής πολιτικής", με έμφαση στις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) αλλά κι' αυτή ματαιώθηκε.

Όσο όμως, και αν είναι χρήσιμες οι ΑΠΕ, δεν μπορούν να εξασφαλίσουν επάρκεια Ενέργεια.

Την οποία προσφέρουν μόνο το

πετρέλαιο και οι σταθμοί βάσεως πυρηνικής ενέργειας.

15. Ο Ενεργειακός Ανασχεδιασμός

Χρειάζεται ο πλήρης ανασχεδιασμός της στρατηγικής ενέργειας, με παράλληλη πρόβλεψη συμμορφώσεώς μας στις απαιτήσεις της συνθήκης του Κυότο, για την αποφυγή του "φαινομένου θερμοκηπίου" και την πληρωμή των προβλεπόμενων ποινών υπερβάσεως.

Η Ελλάς παραβιάζει το πρωτόκολλο του Κυότο περισσότερο πάσης άλλης χώρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θα κληθεί συντόμως να πληρώσει σημαντικά ποσά, για την αγορά "δικαιωμάτων ρυπάνσης" από τρίτες χώρες.

Η ανάγκη συντόμου υποκατάστασεως των εισαγωγών πετρελαίου επιβάλλει τον εντοπισμό του και την εκμετάλλευσή του.

Πετρέλαιο υπάρχει στις ιζηματογενείς λεκάνες της χώρας όπου υπάρχουν μεγάλες πιθανότητες ευρέσεως Υ/Α :

α. Στην Ορεσιάδα, Αλεξανδρούπολη, Επανωμή (απολήψιμα αποθέματα Φ/Α 450 εκατομ. μ3).

β. Στην Πτολεμαΐδα, Καστοριά, Κατερίνη πιθανώς.

γ. Επίσης, στό Κιλκίς, στην Ηγουμενίτσα, Πρέβεζα και Πάτρα μετά βεβαιότητας.

δ. Ομοίως, στο Αιτωλικό, στη Κυλλήνη και στο Κατάκωλο (δύο πηγάδια Φ/Α. 12 εκατομ. κυβικών ποδών/ημερησίως και 1500

βαρέλια πετρελαίου/ημερησίως).

ε. Εξάλλου, στη Ζάκυνθο αναβλύζει αργό πετρέλαιο, από την εποχή του... Ηρόδοτου!

στ. Ενδείξεις Υ/Α υπάρχουν στα Φιλιατρά και στους Παξούς.

ζ. Το κοιτάσμα ΠΡΙΝΟΣ της Νοτίου Καβάλας δεν έχει εξαντληθεί, παρά την ληστρική εκμετάλλευσή του.

η. Το μεγάλο κοιτάσμα "Μπάμπουρας" δεν έχει αξιοποιηθεί ακόμη, ως ευρισκόμενον πέραν των 6 μιλίων!

θ. Προσφάτως εδόθη...παράταση άδειας εκμεταλλεύσεως του πετρελαϊκού κοιτάσματος Πρίνου και Νοτίου Καβάλας, έως το 2013 στην εταιρία ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΙΓΑΙΟΥ, θυγατρικής ης ΕΥΡΩΤΕΧΝΙΚΗΣ, που εξαγόρασε το 95% της προηγούμενης "ιδιοκτήτριας" των πετρελαιοπηγών του Πρίνου, Kavala Oil. Η άδεια είναι αμφιβόλλου νομιμότητας διότι δεν έχουν τηρηθεί οι Ευρωπαϊκές διαδικασίες.

Η Ελλάς δεν τολμά να επεκτείνει τα χωρικά της ύδατα στα 12 μίλια, ως δικαιούται από Διεθνές Δικαίο της Θαλάσσης, φοβούμενη το casus belli της Τουρκίας.

Η οποία, αν και διχασμένη εσωτερικώς, μπλοφάρει συστηματικώς. Οπότε βρήκε σθεναρά αντίσταση και υποχώρησε. Η τουρκική κυβέρνηση δεν διακινδυνεύει πόλεμο στο Αιγαίο με την Ελλάδα διότι θα τον χάσει.

Στο Ιόνιο, η θαλάσσια έρευνα δεν έχει προχωρήσει πέραν βάθους διατρήσεως 350 μέτρων - όταν σήμερα διεθνώς γίνονται

εκμεταλλεύσεις στα 3.500 μέτρα βυθού στην ανοικτή θάλασσα.

Πρακτικώς, ανεξερεύνητα είναι:

α. Το Μηρτώω, το Κρητικό, και Αιγαίο πέλαγος, για Υ/Α, λόγω των γνωστών εμπλοκών με την Τουρκία.

β. Ακατανόητη ωστόσο παραμένει η ολιγωρία του Ελληνικού κράτους στο Ιόνιο, όπου η υφαλοκρηπίδα ερρυθμίσθη με την Ιταλία ως και στο Λυβικό όπου ευκόλως θα ηδύνατο να ρυθμισθή η Ζώνη αποκλειστικής εκμετάλλευσης.

γ. Τα 4.000 νησαία εδάφη της χώρας μας, στο Αγαίο και στο Ιόνιο πέλαγος, διαθέτουν Ζώνη Αποκλειστικής Οικονομικής Εκμεταλλεύσεως 100 εκατομμυρίων τετραγωνικών χιλιομέτρων.

16. Οι Πυρηνικοί Σταθμοί

Αυτά όσον αφορά στο εγχώριο πετρέλαιο που όμως δεν είναι ανεξάντλητο και μειονεκτεί διότι προκαλεί το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Συνεπώς χρειάζεται μία μακροπρόθεσμα επαρκής και περιβαλλοντική λύσις του ενεργειακού μας προβλήματος. Τη λύση προσφέρει η πυρηνική σχάση και αργότερα, η σύντηξις.

Υπο την πίεση των κλιματικών μεταβολών, η πυρηνική ενέργεια έγινε πάλι της μόδας:

α. Οι πυρηνικοί σταθμοί ηλεκτρικής ενέργειας παράγουν με χαμηλότερο κόστος κιλοβατώρας.

β. Ο απλούστερος και ασφαλέστερος σχεδιασμός τους, επιτρέπει τη λειτουργία των πυρηνικών σταθμών στο 90% του χρόνου (έναντι 50% προ 20ετίας) και

γ. Ο εφοδιασμός με καύσιμο ουρανίου δεν εξαρτάται από τους "αγιοτολάχ" αλλά από την Αυστραλία και τον Καναδά και είναι ουσιαστικά ανεξάντλητος.

δ. Στη Θράκη, έχουν εντοπισθή εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα ουρανίου, που εμπλουτιζόμενα, θα μπορούσαν να

τροφοδοτήσουν τα εγχώρια πυρηνολεκτρικά εργοστάσια, δίχως περιβαλλοντικές επιπτώσεις και εξαρτήσεις από τους ξένους.

ε. Η σύγχρονη τεχνολογία επιτρέπει στα ραδιενεργά κατάλοιπα των συμβατικών αντιδραστήρων, να τροφοδοτήσουν τους λεγόμενους "ταχείς" αντιδραστήρες (Pressurised water reactor PWR. (βλ.σχ. ECONOMIST 8.9.07 σελ.20 επόμενες).

στ. Η Ελλάδα δεν έχει πρόβλημα εναποθέσεως των πυρηνικών αποβλήτων, σε εξοφλημένα μεταλλεία βωξίτου.

Αλλα ακόμη κι αν η νέα γενιά πυρηνικών αντιδραστήρων δεν προσέφερε οικονομία, το γεγονός ότι ο "εξ" ανατολών κίνδυνος" ετοιμάζεται να καταστεί πυρηνική δύναμη, επιβάλλει την αναθεώρηση της παθολογικής αντιπάθειας για την πυρηνική ενέργεια.

Τα ενάντια επιχειρήματα, όπως η σεισμικότητα είναι αβάσιμα.

α. Η Ιαπωνία - κατ'εξοχήν σεισμοπαθής χώρα - είναι γεμάτη από πυρηνικά εργοστάσια.

β. Άνω των 35 χωρών, διαθέτουν 439 πυρηνολεκτρικά εργοστάσια, που καλύπτουν το 20% της παγκοσμίου παραγωγής ηλεκ-

τρισμού.

γ. Μεταξύ αυτών απουσιάζει η Ελλάδα όπου υπάρχει ανεξήγητη δυσπιστία στα πυρηνικά. Όταν:

δ. Η Βουλγαρία ετοιμάζεται να επεκτείνει το δίκτυο πυρηνικών εργοστασίων και πέρα του υπάρχοντος Κοζλοντούη.

ε. Η Τουρκία κατασκευάζει τρεις πυρηνικούς αντιδραστήρες στην Ανατολία.

στ. Η Αλβανία μελετά την ίδρυση πυρηνολεκτρικού εργοστασίου 2.000 μεγαβάτ, στο Δυράχιον, 100 χιλιόμετρα απ' τα Ελληνικά σύνορα.

ζ. Η Ρουμανία και η Αίγυπτος προχωρούν συντόμως στην ανέγερση πυρηνικών εργοστασίων.

Δεν πρέπει συνεπώς να καθυστερήσουμε στον αγώνα δρόμου για την πυρηνική τεχνολογία, όχι μόνο για να επιλύσουμε το πρόβλημα ηλεκτρικής επάρκειας αλλά και για ν' αποτρέψουμε μελλοντικό εκβιασμό...

17. Επανάκτηση της Ενεργειακής Ανεξαρτησίας

Οι επιδιώξεις της νέας ενεργειακής πολιτικής πρέπει να είναι:

- α. Βαθμιαία απεξάρτηση από εισαγωγές Υ/Α.
- β. Ίδρυση Δημόσιας Επιχειρήσεως Πυρηνικής Ενέργειας. Η ΔΕΠΕ θ' αναλάβει την κατασκευή 3 πυρηνολητρικών σταθμών, ισχύος 1.200 μεγαβάτ, εις πρώτη φάση.
- γ. Ανάλειψη σοβαρών, σε ανανεώσιμες μορφές ενέργειας με ιδιωτικά κεφάλαια.
- δ. Τερματισμός του εξωτερικού δανεισμού για τη χρηματοδότηση του καθαρού πετρελαϊκού ελλείμματος 8 δις.

ευρώ ετησίως (2008) και πλήρης μετακύλιση του κόστους των υγρών καυσίμων, μαζί με τους τόκους προγενεστέρων δανείων, στην κατανάλωση. (Η Ελληνική αγορά διαθέτει τη φθηνότερη βενζίνη στην Ευρωπαϊκή Ένωση).

ε. Εξάλειψη του λαθρεμπορίου καυσίμων μ' εξίσωση των τιμών θερμάνσεως και κινήσεως πετρελαίου και δασμολόγηση του

αργού κατά την εισαγωγή.

Άμεσα βήματα της Νέας Ενεργειακής Στρατηγικής πρέπει να είναι:

- α. Ίδρυση δημοσίου φορέως διαχειρήσεως εγχωρίων Υ/Α, συμφώνως προς τη νομοθεσία της Ε.Ε., κατόπιν της ανακτήσεως των πετρελαϊκών δικαιωμάτων από τα ΕΛΠΕ, μετά τη θετική γνωμάτευση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, επί τη βάσει του νόμου 2289/95.
- β. Πλήρης νομοθετική επαναφορά του δικαιώματος εκχωρήσεων πηγών Ενέργειας, στο Ελληνικό δημόσιο και διενέργεια διεθνών, πλειοδοτικών διαγωνισμών, για την εκμετάλλευση από ιδιωτικούς φορείς.
- γ. Βελτίωση του νομικού πλαισίου για την προσέλκυση ξένων πετρελαϊκών επενδύσεων, κατά το προηγούμενο της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- δ. Ίδρυση Δημόσιας Επιχειρήσεως Πυρηνικής Ενέργειας (ΔΕΠΕ), ανεξαρτήτου της ΔΕΗ και
- ε. Ανάκτηση της αεροναυτικής υπεροπλίας στο Αιγαίο, η οποία κοστίζει λιγώτερο του ετησίου λαθρεμπορίου καυσίμων.

Εν κατακλείδι, η ανάπτυξη των εγχωρίων υδρογονανθράκων και η είσοδος της χώρας μας στην πυρηνική εποχή, αποτελούν εθνικό καθήκον.

Είναι όμως και σκόπιμη οικονομική στρατηγική για την εξασφάλιση της αιεφόρου αναπτύξεως σε εποχές διεθνούς υφέσεως.

Η εγχωρίως παραγόμενη ενέργεια αυξάνει τις ευκαιρίες απασχολήσεως ενώ οι εναλλακτικές μορφές συμβάλλουν στην εξοικονόμηση του φυσικού περιβάλλοντος.

Συνεπώς, η χάραξη Νέας Ενεργειακής Στρατηγικής καταλήγει να είναι αναπόφευκτη επιλογή.

Ο Ελληνικός λαός πρέπει να εννοήσει ότι εάν "πόλεμος πατήρ πάντων", κατά τον Ηράκλειτο, και το πετρέλαιο "υπόθεσις εθνικής Ασφαλείας" για τους Αμερικανούς, η απόκτηση ενεργειακής αυτάρκειας, είναι ζήτημα εθνικής ανεξαρτησίας, για εμάς τους από 4.000 ετών

Έλληνες.

18. Πρόσφατες Εξελίξεις στο Διεθνές Προσκήνιο των Υ/Α

Ο απολογισμός των τριών τελευταίων ετών εμπλούτισε την απογραφή του διεξαγόμενου ακαταπαύστως ενεργειακού "πολέμου", με νέα γεγονότα, όπως:

α. Τον Ιανουάριο του 2006, η Ρωσία διέκοψε τη ροή του φυσικού αερίου προς την Ουκρανία και εμπόδισε προς στιγμή, τον ανεφοδιασμό της Δυτικής Ευρώπης με ενέργεια, υπενθυμίζοντας την ενεργειακή εξάρτηση της Ευρωπαϊκής Ενώσεως από τις Ρωσικές πηγές και την πρόθεση του Ρώσου πρωθυπουργού Βλαδίμηρου Πούτιν να χρησιμοποιήσει το "όπλον του πετρελαίου" για πολιτικούς σκοπούς: Τη συγκράτηση της επεκτάσεως του NATO στα δυτικά και νότια σύνορα του.

β. Για πετρελαϊκούς κυρίως λόγους εξέσπασε ο εμφύλιος πόλεμος στο Ιράκ, με την ανατίναξη, το Φεβρουάριο 2006, του ιερωτέρου τεμένους των Σηϊτών, του Ασκαρίγια, στη Σαμάρρα. Τα μεγάλα κοιτάσματα πετρελαίου του Ιράκ ευρίσκονται στις περιοχές Σηϊτών ενώ οι Σουνίτες είναι πολυπληθέστεροι και πτωχότεροι. Εξ' ού και ο εμφύλιος πόλεμος.

Την τελευταία τετραετία, σκοτώθηκαν 650 χιλιάδες Ιρακινών από τον Αμερικανο-πετρελαιο-θρησκευτικό πόλεμο ενώ 4.000 Αμερικανοί στρατιώτες έχασαν τη ζωή τους και ένα εκατομμύριο πρόσφυγες εγκατέλειψαν το Ιράκ για ασφαλέστερους προορισμούς. Οι θηριωδίες του πρώην δικτάτορος της Βαγδάτης Σαντάμ Χουσεϊν χωριούν μπροστά στις εκατόμβες του πετρελαϊκού πολέμου του Ιράκ.

Τούτο όμως δεν εμπόδισε την εκτέλεσή του, κατόπιν σε θάνατο καταδίκης του υπό Ιρακινού "πετρελαϊκού" δικαστηρίου - ίσως διότι ε γνώριζε πολλά για τις παράνομες πωλήσεις Ιρακινού πετρελαίου στη Δύση.

γ. Το Μάρτιο του 2006, διαπιστώθηκε για πρώτη φορά ότι η Αμερικανική κοινή γνώμη άρχισε να στρέφεται κατά της

στρατιωτικής επεμβάσεως στο Ιράκ, λόγω των δυσαναλόγων απωλειών στον πετρελαϊκό αυτό πόλεμο. Το κόστος του Ιρακινού πολέμου για τον Αμερικανό φορολογούμενο υπολογίζεται σε 3 τρις δολλαρίων.

δ. Τον Απρίλιο 2007, το Ελληνικό Ινστιτούτο Ενέργειας εζήτησε από το υπουργείο Ανάπτυξης να ανασυστήσει το θεσμικό πλαίσιο, που θα επιτρέψει την έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων στον Ελληνικό χώρο.

Έδη, το Νομικό Συμβούλιο του κράτους δικαίωσε την ανάκτηση των πετρελαϊκών δικαιωμάτων από τα ΕΛΠΕ αλλά η κυβέρνηση της ΝΔ χρονοτριβεί ανεξηγήτως.

ε. Η Αλβανία εξεχώρησε τα πλούσια υποθαλάσσια αποθέματά της σε Υ/Α, σε δύο Ιταλικές εταιρίες προς εκμετάλλευση και του πλούσιου επίγειου πετρελαϊκού κοιτάσματος Πάτος Μρίνζα, δυναμικότητας 25.000 βαρελίων ημερησίως στην канаδική ΜΠΑΝΚΕΡΣ ΠΕΤΡΟΛΕΟΥΜ.

στ. Πολλοί εν τούτοις, Έλληνες αξιωματούχοι εξακολουθούν ν' αμφιβάλλουν αν

υπάρχει πετρέλαιο στη λεκάνη του Ιονίου και πετρελαιογένεση στην Ηπειρωτική Ελλάδα!

ζ. Τον περασμένο Μάιο, μία κινηματογραφική ταινία του Χόλλυγουντ με τίτλον "Η άβολη αλήθεια" αποκάλυψε τους κινδύνους της ενεργειακής υπερθεμάνσεως του πλανήτη, από την αύξηση της καύσεως υδρογονανθράκων, που παράγουν διοξείδιο του άνθρακα.

η. Τον Ιούνιο, ο πρώην Αμερικανικός αντιπρόεδρος, ο Αλ Γκορ κυκλοφόρησε ένα σχετικό βιβλίο που επέτυχε τις "καλύτερες πωλήσεις" αλλά συγκέντρωσε την υποκριτική προσοχή των "ενεργειακών κέντρων" στη Νέα Υόρκη, στο Λονδίνο και στις Βρυξέλλες. Έτσι εξηγείται και γιατί έχασε τις Αμερικάνικες προεδρικές εκλογές το 2002 από τις πετρελαϊκές εταιρίες. Δεν τόλμησε όμως να ταχθί υπέρ των πυρηνικών σταθμών.

θ. Τον Ιούλιο εξέσπασε -ή μάλλον οξύνθηκε- ο από μακρού διεξαγόμενος πόλεμος στο νότιο Σουδάν, με επίκεντρο τα πετρελαϊκά αποθέματα του Νταρφούρ. Εκατοντάδες χιλιάδες τα θύματα και οι πρόσφυγες.

ι. Τον Αύγουστο, στην Καλιφόρνια - άπ' όπου ξεκινούν όλα τα σύγχρονα κινήματα - ψηφίσθηκε νόμος για τη μείωση των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα, που προέρχεται κυρίως από την καύση πετρελαίου και θεωρείται ως κύριο αίτιο της υπερθερμάνσεως του πλανήτη. Ακολουθούν, οι Ανατολικές Πολιτείες της Αμερικής που ετοιμάζονται να αναλάβουν ανάλογη πρωτοβουλία. Βεβαίως,

ουδεμία από τις νομοθεσίες αυτές θα μειώσει την υπερθέρμανση. Η κατανάλωση υγρών καυσίμων υπερβαίνει τους περιορισμούς της εκπομπής αερίων, που προκαλούν το "φαινόμενο του θερμοκηπίου".

ια. Το Σεπτέμβριο του 2006 διετάχθη η εκχειρία ενός περιέργου πολέμου στο Λίβανο, που άρχισε τον Ιούλιο με εισβολή των Ισραηλινών, οι οποίοι απέτυχαν να υποτάξουν τους "Χεζμπολάχ" ("Μάρτυρες του Θεού") σε μία διαμάχη που μάλλον έχει αίτια ενεργειακά παρά πολιτικά, αφού το Ισραήλ θεωρείται ως "βασική αιτία της αστάθειας στην πετρελαιοφόρο Μέση Ανατολή" (βλ. Φαίνανσιαλ Τάιμς 19.12.06 σελ 13.).

ιβ. Το Ιράν απειλεί την εξαφάνιση του

Ισραήλ από προσώπου γης με πυρηνικά όπλα. Στη Μέση Ανατολή ευρίσκονται τα 3/4 των παγκοσμίων πετρελαϊκών αποθεμάτων.

ιγ. Τον Οκτώβριο του 2007 παρετηρήθηκε μία υποχώρηση των διεθνών τιμών του πετρελαίου αλλά ο ΟΠΕΚ κατάρθωσε να συγκρατήσει άνω των 55 δολλαρίων το βαρέλι και εντός 12 μηνών να τις υπερδιπλασιάσει. Το Ιρανικό πρόγραμμα πυρηνικής ενέργειας συνεχίστηκε, παρά τις Αμερικανοϊσραηλινές απειλές - αν και αμφότερες οι χώρες είναι πυρηνικές δυνάμεις!

ιδ. Οι Άραβες Σουνίτες είδαν με φόβο τους γείτονές τους Ιρανούς Σηΐτες, να ισχυροποιούνται από τις υψηλές τιμές του πετρελαίου, που έχουν επίσης δώσει εκ νέου "αέρα" διεθνούς δυνάμεως στη Ρωσία.

ιε. Οι εκλογές του Νοεμβρίου 2006, στις ΗΠΑ, στέρησαν την πλειοψηφία των Ρεπουμπλικάνων στο Κογκρέσο (Βουλή και Γερουσία) οπότε και άρχισε η αντίστροφη μέτρηση της αποχωρήσεως των Αμερικανών από τον αντιδημοφιλή πόλεμο, για τον έλεγχο των πετρελαίων του Ιράκ - τα τρίτα σε μέγεθος πετρελαϊκών αποθεμάτων παγκοσμίως.

ιστ. Στα τέλη Δεκεμβρίου 2006, η πετρελαιοφόρος Ρωσία "τ' άσπασε" με τη Ρόγιαλ Ντατς Σελ, για την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων της νήσου Σαχαλίνης στο βόρειο Ειρηνικό για να ανακτήσει τον έλεγχό τους. Επίσης, ήδη αμφισβητεί την νομιμότητα της κοινοπραξίας με την BP για την αξιοποίηση κοιτασμάτων αερίου της βορείου Σιβηρίας. Βραδέως αλλά ασφαλώς η Ρωσική κυβέρνηση αναλαμβάνει τον έλεγχο των ενεργειακών πηγών της χώρας.

ιζ. Στις αρχές του 2007, η Γερμανική προεδρία της Ευρωπαϊκής Ενώσεως επέβαλε μείωση της καταναλώσεως ενέργειας στο 80% των επιπέδων του 1999 αλλά για το 2020 και αντίστοιχη μείωση των

ρύπων του "θερμοκηπίου" στις χώρες - μέλη της Ε.Ε. μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, η οποία "χαμπάρι δεν πήρε", ασχολουμένη με τις πρόωρες εκλογές του περασμένου Σεπτεμβρίου.

ιη. Τον περασμένο Μάιο υπεγράφη η συμφωνία Ρωσίας-Βουλγαρίας και Ελλάδος για τον αγωγό Μπουργκάς-Αλεξανδρούπολης αλλά η κατασκευή του καθυστερεί περιέργως.

ιθ. Δύο διψασμένες για ενέργεια οικονομικές δυνάμεις, η Κίνα και η Ινδία προβάλανε στο διεθνές ενεργειακό "θέατρον πολέμου", με αγνώστες μέχρι τώρα επιπτώσεις, πλην της διατηρήσεως των πετρελαϊκών τιμών στα επίπεδα άνω των 100 \$ το βαρέλι. Που θεωρούνται "μετριοπαθή".

κ. Εν τούτοις εάν η Κίνα είχε σήμερα το βιωτικό επίπεδο των ΗΠΑ, ολόκληρη η παραγωγή πετρελαίου του ΟΠΕΚ δεν θα επαρκούσε. Στο μέλλον όμως θα προσεγγίσει το Αμερικάνικο ΑΕΠ οπότε τι μέλλει γενέσθαι;

κα. Εάν οι Αμερικανοϊσραηλινοί βομβαρδίσουν τις πυρηνικές εγκαταστάσεις του Ιράν, όπως προβλέπει ο Γιδεών Ράχμαν στους Φ.Τ., οι Πέρσες θα κλείσουν τα Στενά του Χορμούζ, απ' όπου διέρχονται τα 2/5 της παγκοσμίου εξαγωγής πετρελαίου ασφαλώς και τότε οι τιμές θα υψωθούν στα 200 δολάρια το βαρέλι. Ας ετοιμασθούμε.

κβ. Η ΣΕΛ Κόμπανυ συνεργάζεται κοινοπρακτικά με την κυβέρνηση της Νιγηρίας, για την ανάπτυξη των πλουσίων πετρελαϊκών αποθεμάτων της χώρας.

κγ. Το φυσικό αέριο ανατιμάται ραγδαίως με αποτέλεσμα το Κατάρ να ξεπεράσει την Ινδονησία στις εξαγωγές του. Η Τουρκία διέκοψε το Δεκέμβριο του 2007 τις παραδόσεις φυσικού αερίου στην Ελλάδα, λόγω ελλείψεως του στην εσωτερική αγορά της.

κδ. Νέα Αμερικανική παρέμβαση για το Ρωσικό φυσικό αέριο έγινε στο συνέδριο του Οικονομιστ στην Αθήνα, ενώ η Ελληνική κυβέρνηση ενέκρινε ιδιωτική επένδυση 100 εκατομ. δολλαρίων, για την εκμετάλλευση του πετρελαιοφόρου ορίζοντος στον κόλπο της Καβάλας μέχρι του έτους 2013.

("Καθημερινή" 11.4.08 σελ.26).

κε. Η Ευρωπαϊκή Επίτροπος Μπενίτα Φερρέρο-Βάλντερνερ εδήλωσε ότι εξασφάλισε 10 εκατομμύρια κυβικά μέτρα φυσικού αερίου από το Τουρκμενιστάν. (Φαϊνάνσιαλ

Τάϊμς 14.4.08)

κστ. Ο σχεδιαζόμενος αγωγός ΝΑΜΠΟΥ-ΚΟ που θα φέρει 30 εκατομμύρια cm³ ετησίως στην κεντρική Ευρώπη (Αυστρία) το 2013 από το Αζερμπαϊτζάν και κόστους 5 δις. δολλαρίων, θα καλύψει "μικρό μέρος των Ευρωπαϊκών αναγκών, ύψους 500 εκατομ. κυβικών εκατοστών ετησίως" (ibid)

Ο "πόλεμος των υδρογονανθράκων" συνεχίζεται μ' άλλα μέσα και κατά το νέο αιώνα, υπερβαίνει ήδη την εκατονταετία, παρά τα πολλά αίματα που έρρευσαν εξ' αιτίας του, ιδίως από εκείνους που δεν έχουν συνειδητοποιήσει το ρόλο της ενέργειας στους "πολέμους των πολιτισμών".

19. Πολιτισμός Ίσων Ενέργεια

Η Ελληνική πολιτική ηγεσία εξαρτά το 70% των ενεργειακών αναγκών, δηλ. τον πολιτισμό της χώρας από εισαγωγές υδρογονανθράκων, με αποτέλεσμα το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ν' ανέλθι στο 14% του ΑΕΠ ή στα 38 δις. ευρώ, το 2007. Το ποσοστό αυτό εκφράζει την εξάρτηση του πολιτισμού της χώρας μας από τα ξένα κέντρα αποφάσεων, σε τελική ανάλυση.

α. Ο Επίτροπος Χοακίμ Αλμούνια προειδοποιεί την Ελλάδα απειλητικώς εκ μέρους της Ευρωζώνης για το τρέχον έλλειμμα και ομολογός του Ενέργειας Αντρήσ Πιμπλάγκς εξέφρασε προσφάτως τις αντιρρήσεις του για τις εισαγωγές φυσικού αερίου από τη Ρωσική εταιρία "Γκαζπρόμ".

β. Ο υπουργός Ενέργειας των ΗΠΑ Σάμιουελ Μπούτμαν προκρίνει τον Τουρκικό αγωγό "Μποτάς", χωρίς να ενδιαφέρεται για την εθνική απεξάρτηση της Ελλάδας από το Τουρκικό σύνδρομο.

γ. Η Αμερική δεν επιθυμεί το Ρωσικό αγωγό "Σάουθστρημ" να διέλθει από τα Βαλκάνια, δηλαδή ο υφυπουργός κ. Μπράιζα σε συνέντευξή του στην "Καθημερινή" 13.4.08.

Τη νέα ηγεσία του υπουργείου Ανάπτυξης δεν φαίνεται να απασχολεί η εξασφάλιση ενεργειακής αυτάρκειας, ασχολούμενη με την εξίσωση της τιμής του πετρελαίου κίνησης και θέρμανσης. Η

διοίκηση της ΔΕΗ που έχει έλλειμμα ηλεκτρικής ενέργειας τουλάχιστον 6 γιγαβάτ, φαίνεται βρήκε τη λύση στον εισαγόμενο ρυπογόνο λιθάνθρακα. Οι Έλληνες επιχειρηματίες ασχολούνται με την κατανάλωση ενέργειας και όχι με την εξασφάλισή της. Πάντες συμπεριφέρονται στη χώρα μας ως οι Μωραί Παρθένοι της Ευαγγελικής παραβολής.

Ίσως, το έλλειμμα ενέργειας να εκφράζει το κενό εθνικής αυτογνωσίας.

α. Η αδράνεια του Ελληνισμού, για την εξασφάλιση αυτοδύναμου ενέργειας μεταφράζεται ως έλλειψη επαφής με την πραγματικότητα. Δηλαδή, σε τελική αναλύσει, ως αδιαφορία για την ανάκτηση της χαμένης εθνικής ανεξαρτησίας.

β. Η ύπαρξη, εν τούτοις, υδρογονανθράκων στη χώρα μας ασφαλώς θα μπορούσε να ικανοποιήσει τη σχετική

ανάγκη. Αρκεί να συνειδητοποιηθεί η στρατηγική προτεραιότητα που κατέχει η Ενέργεια στην πολιτική και να γίνουν οι απαραίτητες θυσίες, για την ανάκτηση της αεροπορικής υπεροχής στο Αιγαίο πέλαγος. Διότι δίχως αεροπορική υπεροχή, η διασφάλιση της έρευνας, εξορύξεως και εκμεταλλεύσεως των υποθαλάσσιων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων καθίσταται παρακινδυνευμένη.

γ. Η εναλλακτική λύση είναι εξ' ίσου απαιτητική: η ανάπτυξη πυρηνικής τεχνολογίας, μέσω της κατασκευής τριών πυρηνοληκτρικών σταθμών 1.000 μεγαβάτ σε πρώτη φάση, παράλληλα με την αξιοποίηση εγχώριων κοιτασμάτων ουρανίου στη Θράκη. Ο συνδυασμός πυρηνικών εργοστασίων και υδροηλεκτρικής ενέργειας θα μπορούσε να εξασφαλίσει ενεργειακή επάρκεια στη χώρα μας, χωρίς την υποθήκευση από δανειακές εισαγωγές πετρελαίου. Η άφθονη αιολική και ηλιακή ενέργεια της χώρας, θα μπορούσε να καλύψει το 15% των ενεργειακών αναγκών της. Αρκεί να σταματήσει το μονοπώλιο των συνδικαλιστών της ΓΕΝΟΠ-ΔΕΗ.

Εάν κατά λίαν πρώιμο ανάλυση του Ηράκλειτου, "πόλεμος πατήρ πάντων", τότε η Ενέργεια είναι μήτηρ παντός πολέμου και συνέχισμα του ενεργειακού ανταγωνισμού "με άλλα μέσα", για να παραφράσουμε τον Καρλ φον Κλαούζεβιτς.

Όποιος στερείται καυσίμων χάνει τον πόλεμο, όπως συνέβη με τη Γερμανική Βέρμαχτ στη "μάχη του Κούρσκ", τον Ιούλιο 1944 κατά τα οποία υποστηρίζει ο στρατηγός Ρούμπερτ Σμιθ, στο ενδιαφέρον βιβλίο του "THE UTILITY OF FORCE" Penguin Books 2006. (σελ.135).

Χρήσιμο μάθημα "ες αεί" όπως θα έλεγε ο αθάνατος Θουκυδίδης.

δραστηριότητες ΑΔΙΣΠΟ

Διημερίδα ΑΔΙΣΠΟ 2008

Η Νέα Γεωπολιτική πραγματικότητα
στα υποσυστήματα Ν.Α. Ευρώπης-Καυκάσου
και ευρύτερης Μ. Ανατολής.
Ο Ρόλος της Ελλάδας

26 & 27 Νοεμβρίου

Διημερίδα ΑΔΙΣΠΟ 2008

Διαλέξεις στην ΑΔΙΣΠΟ

Επίσκεψη και Διάλεξη της Βουλευτού Αριάδνης Μανούσου Μπινοπούλου στην ΑΔΙΣΠΟ

Επίσκεψη και Διάλεξη της Γενικής Γραμματέα Επικοινωνίας Μαργαρίτα Παπαδά Χειμωνά στην ΑΔΙΣΠΟ

Επίσκεψη του Υποδιοικητή της ΕΥΠ Τσιτσιμνή στην ΑΔΙΣΠΟ

**Επίσκεψη και Διάλεξη
του Πρέσβη της Ινδίας
στην ΑΔΙΣΠΟ**

**Επίσκεψη και
Διάλεξη του ΑΚΑΜ
της Ρωσίας στην
ΑΔΙΣΠΟ**

**Επίσκεψη και Διάλεξη του Πρόξενου και
του ΑΚΑΜ της Γαλλίας στην ΑΔΙΣΠΟ**

**Επίσκεψη και Διάλεξη
του Αρχηγού ΓΕΑ
Απτχου (Ι) Ιωάννη
Γιάγκου στην ΑΔΙΣΠΟ**

**Επίσκεψη και Διάλεξη
του Αρχηγού ΓΕΝ
Αντχου Γ. Καραμανλίκη
ΠΝ στην ΑΔΙΣΠΟ**

**Επίσκεψη και Διάλεξη του Αρχηγού ΓΕΕΦ
Αντγου Κων/νου Μπισμπικά στην ΑΔΙΣΠΟ**

**Επίσκεψη και
Διάλεξη του Αντγου
ε.α Ευσταδίου
Καπραβέλλου στην
ΑΔΙΣΠΟ**

Επίσκεψη της ΑΔΙΣΠΟ στην 350 ΠΚΒ

Κοπή της Βασιλόπιτας του 2009

ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ
Επιθεώρηση

Ημερίδα ΑΔΙΣΠΟ 2008

Ζητήματα Γεωπολιτικής και
Ασφάλειας στη ΝΑ Μεσόγειο

Προοπτιές Επίλυσης του
Κυπριακού

17 Δεκεμβρίου

Ημερίδα ΑΔΙΣΠΟ 2008

Εκπαιδευτικά Ταξίδια της ΑΔΙΣΠΟ

Εκπαιδευτικό Ταξίδι της ΑΔΙΣΠΟ στην Ιταλία

Εκπαιδευτικό Ταξίδι της ΑΔΙΣΠΟ στο Βέλγιο

Εκπαιδευτικό Ταξίδι της ΑΔΙΣΠΟ στην Κύπρο

ΑΔΙΣΠΟ

Αποστολή ΑΔΙΣΠΟ

Αποστολή της Σχολής είναι να παρέχει διακλαδική εκπαίδευση επιχειρησιακού και στρατηγικού επιπέδου, καθώς και επιμόρφωση σε βασικά θέματα γεωπολιτικής σε ανώτερους αξιωματικούς των τριών Κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων (ΕΔ) με σκοπό την προαγωγή της ικανότητάς τους στη σχεδίαση, διεύθυνση, διεξαγωγή διακλαδικών επιχειρήσεων, την κατάρτισή τους για τη στελέχωση εθνικών και συμμαχικών διακλαδικών στρατηγείων, στο εσωτερικό ή εξωτερικό και λοιπών εθνικών - συμμαχικών διεθνών θέσεων και για να τους καταστήσει ικανούς διοικητές και επιτελείς διακλαδικών στρατηγείων.

Η Σχολή λειτουργεί και ως επιστημονικός και επιτελικός φορέας στο χώρο των Ενόπλων Δυνάμεων για θέματα διακλαδικότητας, άμυνας, ασφάλειας και γεωπολιτικής - στρατηγικής εθνικού - συμμαχικού και διεθνούς ενδιαφέροντος.

ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ
Επιθεώρηση

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ